ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Ἑορταὶ καὶ Ὕμνοι

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ
"Ο ΣΤΑΥΡΟΣ"
ΑΘΗΝΑΙ 1973

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΥΜΝΟΙ

«Πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ»
('Εφεσ. 5, 18 - 19)

ΑΘΗΝΑΙ 1973

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥΣ
ΕΥΛΑΒΕΙΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΑΣ
ΤΟΥΣ ΨΑΛΛΟΝΤΑΣ
ΕΚ ΚΑΡΔΙΑΣ ΑΥΤΩΝ
ΤΩ ΚΥΡΙΩ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰς τὸ περιοδικὸν «Σταυρὸς» ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἑορτῶν τῆς Ἐκκλησίας δημοσιεύομεν κατὰ καιροὺς ἑρμηνείας ὕμνων ἐκ τῶν ἀκολουθιῶν τῶν ἑορτῶν, συνήθως δὲ ἑκάστης ἑρμηνείας προτάσσομεν μικρότερον ἢ μεγαλύτερον ἄρθρον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκφράζομεν σκέψεις καὶ συναισθήματα σχετικῶς πρὸς τὴν ἑορτὴν καὶ τὸ νόημα αὐτῆς ἢ τὴν ἀξίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Φίλοι ἀναγνῶσται τοῦ «Σταυροῦ» παρεκάλεσαν ἡμᾶς νὰ ἐκδώσωμεν τὰς ἐν λόγῳ ἑρμηνείας ὕμνων μετὰ τῶν εἰσαγωγικῶν ἄρθρων εἰς βιβλίον. Κατόπιν τούτου ἐκδίδομεν τὸ παρὸν βιβλίον, ἵνα δι' αὐτοῦ παράσχωμεν ἓν δεῖγμα τῆς ὑπερόχου ὡραιότητος καὶ τῆς ἀφθάστου πρὸς συγκίνησιν δυνάμεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, τοὺς ὁποίους σήμερον ἐλάχιστοι δυστυχῶς εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσουν. Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ὀνομαζομένων χριστιανῶν, ἀντὶ νὰ ᾄδουν καὶ νὰ ψάλλουν εἰς τὸν Κύριον «ἐν «ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς», ᾄδουν καὶ ψάλλουν εἰς τὸν Διάβολον τὰ πλέον ἀηδῆ, αἰσχρὰ καὶ ἔξαλλα ᾄσματα, ὥστε καὶ διὰ τῶν ᾀσμάτων, μᾶλλον δὲ «οὐρλιασμάτων», ν' ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ σύγχρονος κόσμος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ζοῦγκλαν, ἢ μᾶλλον παρεφρόνησεν. Οἱ δὲ ὀλίγοι ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας ἀκούουν μὲν καὶ ἐνίοτε ψάλλουν τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δυσκολεύονται νὰ καταλάβουν τὰ νοήματα αὐτῶν. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διότι οἱ ὕμνοι εἶνε γραμμένοι εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν περιέχουν βαθύτατα νοήματα, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις δὲν ψάλλονται ὀρθῶς καὶ καθα-

ρῶς. Οἱ εὐλαβεῖς καὶ «συνετῶς» ψάλλοντες ἱεροψάλται εἶνε ἐλάχιστοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἄλλοι εἶνε ἀμαθεῖς ἢ ἐπιδειξιομανεῖς ἢ καὶ τὸ συναμφότερον. Ἰδίᾳ διὰ τῶν μακρῶν μελῶν ἐπιδειξιομανεῖς ἱεροψάλται καλύπτουν τὰ νοήματα τῶν ὕμνων καὶ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους δημιουργοῦν θλῖψιν καὶ ἐκνευρισμόν, ἐνῷ εἰς τοὺς ἄλλους, τοὺς ἐνδιαφερομένους κυρίως διὰ τὴν μουσικὴν καὶ ὄχι διὰ τὰ νοήματα, προκαλοῦν ἐφάμαρτον ἡδονισμόν, ἄξιον κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγουστῖνον νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἱερὰν ἐξομολόγησιν. Ὡρισμένοι δὲ ἱεροψάλται, θεωρούμενοι διάσημοι, ὑπὸ κοσμικῶς σκεπτομένων ἐφημερίων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συμβουλίων προσκαλοῦνται καὶ ψάλλουν εἰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις ἐπὶ ἀμοιβῇ ἁδρᾷ, ὄπισθεν δὲ αὐτῶν τρέχουν ἀνόητοι ἡδονοθῆραι τῆς μουσικῆς καὶ ὄχι τῶν νοημάτων, διὰ νὰ ἐνισχύσουν τὸν τεράστιον ἐγωισμὸν καὶ τὸ βαλλάντιον τῶν ἐπιδειξιομανῶν καὶ ἐπαγγελματιῶν αὐτῶν ἱεροψαλτῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διατιμήσει καὶ τὸ «Κύριε, ἐλέησον»...

Ὁ γράφων θὰ εἶνε εὐτυχὴς ἂν τὸ παρὸν βιβλίον συντελέσῃ κατά τι εἰς τὴν βαθυτέραν ἐκτίμησιν τῶν ἀνεκτιμήτων θησαυρῶν τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς ὑμνολογίας καὶ βοηθήσῃ ἕνα ἔστω ἱεροψάλτην νὰ ψάλλῃ τοῦ λοιποῦ ἐν συναισθήσει καὶ ἐν ἐπιγνώσει.

Διὰ τὰς ἀτελείας τοῦ βιβλίου ἐξαιτούμεθα τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν ὕμνων ἐστερούμεθα σχετικῶν βοηθημάτων. Εἴς τινας μόνον ὕμνους εἴχομεν ὑπ᾽ ὄψιν τὸ Ἑορτοδρόμιον τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1973

Νικόλαος Ἰω. Σωτηρόπουλος

Α΄

ΑΚΙΝΗΤΟΙ ΕΟΡΤΑΙ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΙΛΛΟΥ (18 ΙΑΝ.)

Η ΞΥΝΩΡΙΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

Οἱ μεγαλύτεροι Πατέρες ἅμα καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶνε πέντε· Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, καὶ οἱ δύο Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος καὶ Κύριλλος. Τὴν 18ην Ἰανουαρίου ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τῶν δύο τούτων Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀκούομεν μνημονευόμενα καὶ κατὰ πᾶσαν θείαν Λειτουργίαν, ὅταν γίνεται ἀπόλυσις.

Ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος ὑπῆρξαν οἱ κατ' ἐξοχὴν ἀγωνισταὶ καὶ πρόμαχοι τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως. Ἐπὶ ἥμισυν αἰῶνα ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐπάλαιε, χωρὶς σχεδὸν ἀνάπαυλαν, πρὸς τὴν φοβερὰν αἵρεσιν τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ἡ ὁποία ἀπετέλει ἀνατροπὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀφοῦ ἠρνεῖτο αὐτὴν ταύτην τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὸ μεγαλειῶδες οἰκοδόμημα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ βεβαιότης τῆς ἀπολυτρώσεως. Πλῆθος πονηρῶν καὶ ῥᾳδιούργων ἐπισκόπων, βραχυκυκλούντων — θὰ ἐλέγομεν σήμερον — τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βυζαντίου καὶ τοὺς κατὰ τόπους ἐξουσιαστάς· σύνοδοι ἐπισκόπων, εἰς τὰς ὁποίας ἐπεκράτουν οἱ ἀρειανοί· καὶ τέσσαρες αὐτοκράτορες, πρὸ τῶν ὁποίων ἔτρεμεν Ἀνατολὴ καὶ Δύσις, θέμα καὶ στόχον εἶχον τὸν ἀνυποχώρητον καὶ ἀσυμβίβαστον Πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρείας. Οὐδεὶς ἐκ τῶν Πατέρων εἶδε νὰ ἐξαπολύεται τοιαύτη ἐναντίον του ἐκστρατεία συκοφαντιῶν, ὁποία ἐξαπελύθη ἐναντίον τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν Πατέρων ὑπέστη τόσους διωγμούς, τόσας ἐξορίας, τόσους κόπους καὶ τόσας ταλαιπωρίας, ὅσας ὑπέστη ὁ ἥρως οὗτος τῆς Ὀρθοδοξίας. Καθημερινῶς διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ τὸν ἐξοντώσουν οἱ θανάσιμοι ἐχθροί του καὶ ὡς ἠθικὴν καὶ ὡς σωματικὴν ὑπόστασιν. Ἦλθον δὲ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ κακία, ἡ πονηρία καὶ ἡ μοχθηρία ἐθριάμ-

θευσαν, ἡ αἵρεσις κατέλαβεν ὅλους σχεδὸν τοὺς θρόνους καὶ τὰ θυσιαστήρια τῶν Ὀρθοδόξων, καὶ ὁ ἀγωνιστὴς τῆς ἀληθείας ἐφαίνετο ὅτι ἀπέμεινε μόνος εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ δὲν ἐκλονίσθη. Ὅταν εἶπον πρὸς αὐτόν, ὅτι ἀπέμεινε μόνος, ὁ ἥρως ἀπήντησεν· Ἀθανάσιος, εἷς ἐναντίον ὅλου τοῦ κόσμου! Λέγει ἡ μυθολογία, ὅτι εἷς ἐκ τῶν Τιτάνων, ὁ Ἄτλας, ἐβάσταζεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν Οὐρανόν. Τὸν μῦθον ὁ Ἀθανάσιος ἔκαμε πραγματικότητα. Ὡς ἀληθινὸς Τιτὰν τοῦ πνεύματος, ὡς πραγματικὸς Ἄτλας, ἐκράτησεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸ «αἰώνιον βάρος» τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία εἶνε Οὐρανὸς ὁλόκληρος, ἀσυγκρίτως ἀνώτερος τοῦ φαινομένου Οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο μετὰ τὸν κορυφαῖον Παῦλον, τὸν γίγαντα τοῦ Χριστιανισμοῦ, περισσότερον συγκινεῖ τὰς ψυχὰς ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ γίγας τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἠγωνίσθη κατὰ τῆς αἱρέσεως τοῦ Νεστοριανισμοῦ. Ὁ Νεστόριος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐδίδασκεν, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία δὲν ἐγέννησε Θεάνθρωπον, ἀλλ' ἐγέννησεν ἁπλοῦν ἄνθρωπον, μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ θεία φύσις, ὁ Υἱὸς δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ, ἡνώθη κατόπιν. Διὸ καὶ ὠνόμαζε τὴν Παρθένον Μαρίαν οὐχὶ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον. Περαιτέρω ἐδέχετο οὗτος ἁπλῆν συνάφειαν, ἤτοι φαινομενικὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων, τοῦ ἀνθρώπου Χριστοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι πραγματικὴν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων εἰς ἓν πρόσωπον. Κατὰ βάθος ἐφρόνει, ὅτι ἐν τῷ Ἰησοῦ ὑπῆρχον δύο πρόσωπα, ἂν καὶ ἀπέφευγε νὰ διδάσκῃ τοῦτο σαφῶς, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἣν ἔχουν ἄλλωστε οἱ αἱρετικοί, νὰ περικρύπτουν σκοπίμως ἑαυτούς, καί, ἐνῷ ἔσωθεν εἶνε λύκοι ἅρπαγες, ἔξωθεν νὰ παρουσιάζωνται ὑπὸ μορφὴν προβάτων. Ὁ Κύριλλος ἐπολέμησε τὴν αἵρεσιν μετὰ πάθους ἀσυνήθους. Τὸ πάθος τοῦτο ὑπηγόρευεν εἰς τὴν ψυχήν του ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Σωτῆρα καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Σωτῆρος Θεοτόκον. Τὸ ἀσύνηθες πάθος ἐδημιούργησε περὶ τὸν Κύριλλον ὄχι μόνον πλήθη φλογερῶν ἀγωνιστῶν, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ φανατικῶν προσώπων, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐχθρούς. Δὲν εἶχε δὲ ὁ Κύριλλος πολλοὺς ἐχθροὺς μόνον ὅταν ἔζη.

Ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς καὶ μετὰ θάνατον. Ἡ ζωὴ ὅλων τῶν μεγάλων μωμοσκοπεῖται. Καὶ τοῦ Κυρίλλου λοιπὸν οἱ διάφοροι κριτικοὶ μωμοσκοποῦντες τὴν ζωὴν εὑρίσκουν, εἰς τὴν ἐπὶ ἓν τρίτον αἰῶνος ἐκτεινομένην ἔντονον Πατριαρχικὴν δραστηριότητά του, σκιερά τινα σημεῖα ὡς πρὸς ὡρισμένας ἐνεργείας. Καὶ φωνάζουν οἱ κριτικοί· Ἀπότομος, τραχύς, βίαιος, ἐμπαθὴς ὁ Κύριλλος! Βεβαίως καὶ οἱ ἅγιοι εἶχον τὰ ἐλαττώματά των. Καὶ ὁ ἥλιος ἔχει τὰς κηλῖδάς του. Ἀλλ' οἱ κριτικοὶ ἔχουν τὴν τάσιν, τῶν μὲν κοσμικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἱστορίας νὰ κρίνουν τὰ ἐλαττώματα ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον μᾶλλον, τῶν δὲ ἁγίων νὰ κρίνουν τὰ ἐλαττώματα ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον. Ὑπερβάλλουν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἁγίων. Ἐνίοτε δὲ βλέπουν εἰς τοὺς ἁγίους ἐλαττώματα καὶ ἐκεῖ, ὅπου πραγματικῶς δὲν ὑπάρχουν. Ἀλλ' ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ γνώμη τῶν κριτικῶν περὶ Κυρίλλου, τὸ γεγονὸς εἶνε ἕν· Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίλλου ὑπῆρξεν ἡ διαυγής, ἡ κρυσταλλίνη ἔκφρασις τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ κατέταξεν ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἁγίων. Μετὰ τὸν Ἀθανάσιον, ὁ μεγαλύτερος Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας εἶνε ὁ Κύριλλος.

Ἐν συνεχείᾳ ἑρμηνεύομεν τὸ Δοξαστικὸν τῶν ἑσπερίων τῆς ἑορτῆς τῆς ἱερᾶς ταύτης ξυνωρίδος Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας.

ΟΙ ΑΚΡΕΜΟΝΕΣ

Ἱεραρχῶν τοὺς ἀρχηγούς, Πατριαρχῶν τοὺς ἀκρέμονας, καὶ παμφαεῖς φωστῆρας τῆς Οἰκουμένης, τῶν ἐννοιῶν τοῦ Χριστοῦ τοὺς ἐκφάντορας, συνελθόντες, ὦ φιλέορτοι, πνευματικοῖς ἐγκωμίοις αἰνέσωμεν λέγοντες· Χαίροις, σοφὲ Ἀθανάσιε, ἐπώνυμε τῆς ἀθανασίας, ὁ τὸν ληρώδη Ἄρειον καθάπερ λύκον ἐκσφενδονήσας τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ, τῇ ἐλαστικῇ σφενδόνῃ τῶν θεοσόφων δογμάτων σου. Χαίροις, ἀστὴρ παμφαέστατε, ὑπέρμαχε τῆς Ἀειπαρθένου, ὁ στεντορείως αὐτὴν Θεοτόκον ἐν μέσῳ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ἱεροῦ συλλόγου ἀνακηρύξας λαμπρῶς, καὶ τῶν Νεστορίου ληρημάτων καθαιρέτα, παμμακάριστε Κύ-

ριλλε. Χαίρετε, θεολογίας πηγαί, θεοσοφίας ποταμοὶ ἀέναοι, καὶ βρύσεις θείας γνώσεως. Ἀλλ', ὦ Πατέρες τρισόλβιοι, μὴ παύσησθε πρεσβεύοντες Χριστῷ ὑπὲρ τῶν πίστει καὶ πόθῳ τελούντων ὑμῶν τὴν πανίερον καὶ θείαν πανήγυριν.

Ἀπευθυνόμενος ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος πρὸς τοὺς φιλεόρτους χριστιανούς, τοὺς ἀγαπῶντας δηλαδὴ τὰς ἁγίας ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας, προτρέπει αὐτούς, ἀφοῦ σύναχθοῦν, νὰ ὑμνήσουν τοὺς δύο ἑορταζομένους ἁγίους μὲ ἐγκώμια πνευματικά, ἐγκώμια διαφέροντα τῶν κοσμικῶν τοιούτων καὶ ἁρμόζοντα εἰς τὸν πνευματικὸν χαρακτῆρα ἐκκλησιαστικῆς ἑορτῆς καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ κατορθώματα καὶ τὴν πνευματικότητα καθόλου τῶν τιμωμένων προσώπων. Τοὺς ἁγίους τούτους χαρακτηρίζει ἐκ προοιμίων ἀρχηγοὺς τῶν Ἱεραρχῶν, ἀκρέμονας τῶν Πατριαρχῶν, παμφαεῖς φωστῆρας τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐκφάντορας τῶν ἐννοιῶν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ οἱ τέσσαρες χαρακτηρισμοὶ εἶνε ἐπιτυχεῖς, ὁ δὲ δεύτερος καὶ ὁ τέταρτος ἐπιτυχέστεροι. Τὸ «ἀκρέμονες» εἶνε λεπτότερον καὶ ποιητικώτερον, τὸ «ἐκφάντορες» πλέον ἐκφραστικὸν καὶ μεγαληγόρον.

Οἱ Ἱεράρχαι εἶνε ὅλοι ἄρχοντες ἱερατείου καὶ λαοῦ, εἶνε ὅλοι ἀρχηγοί. Ἀλλ' οἱ τιμώμενοι δύο Ἱεράρχαι εἶνε, λέγει ὁ ὑμνογράφος, ἀρχηγοὶ καὶ τῶν Ἱεραρχῶν. Πῶς; Διὰ τοῦ ὑπερόχου, βεβαίως, καὶ μάλιστα τοῦ ἀγωνιστικοῦ καὶ τοῦ μαχητικοῦ παραδείγματός των — ἀρχηγοὶ χρειάζονται κυρίως εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς μάχας — καὶ διὰ τῶν σοφῶν καὶ μάλιστα τῶν δογματικῶν συγγραφῶν των, δι' ὧν πάντων ἀνεδείχθησαν, καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον, ὁδηγοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡρμήνευσαν ὀρθῶς τὴν θείαν διδασκαλίαν καὶ ἐφήρμοσαν συγχρόνως ἀκριβέστερον τὸ θεῖον θέλημα. Διὰ τοῦτο εἶνε ἀρχηγοὶ καὶ ὁδηγοὶ μετὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις εἶνε ὁ ἀρχηγὸς καὶ ὁδηγὸς ἐν τῇ ἀπολύτῳ τῶν λέξεων ἐννοίᾳ.

Ἀκρέμονες, ἄκροι δηλαδή, κορυφαῖοι τῶν Πατριαρχῶν εἶνε ἐπίσης οἱ δύο οὗτοι Πατριάρχαι, ὄχι μόνον διότι ἔφθασαν εἰς ἄκρον σοφίας καὶ ἀρετῆς, καθόσον βεβαίως εἶνε ἀνθρωπίνως δυνατόν, ἀλλὰ καὶ διότι ὡς ἀγωνισταὶ τοῦ πνεύματος ἐν τῷ πλήρει ἀντιξοοτήτων καὶ ἀντιπάλων κόσμῳ τούτῳ ὡδήγουν τοὺς ἀγῶνας εἰς τὰ ἄκρα, μὴ ὑποχωροῦντες καὶ μὴ συμβιβαζόμενοι εἰς ζητήματα ἀρχῶν καὶ Πίστεως. Τὸ φθάνειν ἄλλωστε εἰς ἄκρον ἀ-

ρετῆς καὶ τὸ ὑποχωρεῖν ἢ συμβιβάζεσθαι εἰς ζητήματα ἀρχῶν καὶ Πίστεως εἶνε πράγματα ἀντιφατικά. Οἱ μεγάλοι Πατέρες ὑπῆρξαν ὄντως ἄνθρωποι τῶν ἄκρων, ὅσον καὶ ἂν ἡ ἔκφρασις αὐτὴ σήμερον ξενίζῃ.

Φωστῆρας ἐν κόσμῳ, φωτεινοὺς ἀστέρας δηλαδή, φωτίζοντας καὶ ζωογονοῦντας τὸν κόσμον διὰ τῶν καλῶν ἔργων καὶ τῶν καλῶν λόγων, θέλει ἡ Γραφὴ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς (Φιλιπ. 2, 15). Ἀλλ' οἱ ἐν λόγῳ δύο ἅγιοι δὲν εἶνε ἁπλῶς φωστῆρες· εἶνε, λέγει ὁ ὑμνογράφος κατὰ σχῆμα παρηχήσεως, παμφαεῖς φωστῆρες. Πάμφωτοι ἀστέρες. Δὲν ἔχουν τὸ φῶς καὶ τὴν λάμψιν ἐν τῷ μέτρῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔχουν ταῦτα οἱ ἄλλοι χριστιανοί. Ἔχουν τὸ φῶς καὶ τὴν λάμψιν εἰς μέτρον ἐξαιρετικόν, πλῆρες. Καὶ δύνανται μὲ τὸ φῶς τῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν διδασκαλιῶν των νὰ φωτίζουν καὶ νὰ ὁδηγοῦν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας τὴν Οἰκουμένην ὅλην. Εἶνε Οἰκουμενικοὶ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι. Ἡ Οἰκουμένη δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἑνότητα καὶ σωτηρίαν της ὄχι διὰ τῆς λεγομένης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως τῆς σήμερον. Ἡ Οἰκουμένη δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἑνότητα καὶ σωτηρίαν της διὰ τῆς μιᾶς καὶ ἀληθινῆς Πίστεως, τὴν ὁποίαν ἔζησαν καὶ διεκήρυξαν οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι.

Οἱ ἐν λόγῳ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι ὀνομάζονται ἐπίσης ἐκφάντορες τῶν ἐννοιῶν τοῦ Χριστοῦ, διότι οὗτοι ἐφανέρωσαν, ἡρμήνευσαν, λαμπρῶς διετύπωσαν καὶ τρανῶς διεκήρυξαν τὰ βαθύτερα νοήματα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, καὶ δὴ τὸ Χριστολογικὸν δόγμα. Ἐκφάντορες λοιπὸν σημαίνει· λαμπροὶ ἑρμηνευταὶ τῆς Βίβλου καὶ ρωμαλέοι ἐξαγγελεῖς τῶν χριστιανικῶν δογμάτων. Κατ' ἐξοχὴν ἐκφάντορες τῶν χριστιανικῶν δογμάτων ὑπῆρξαν οἱ ἐνταῦθα ἐγκωμιαζόμενοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, ἀμφότεροι πρωτοστατήσαντες εἰς δογματικοὺς ἀγῶνας καὶ καταγαγόντες θρίαμβον, ὁ μὲν ἐν τῇ Α' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ὁ δὲ ἐν τῇ Γ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.

* * *

Τὸ ἐγκώμιον ἐν τῷ ἑρμηνευομένῳ ὕμνῳ διαιρεῖται εἰς δύο· πρῶτον ἐγκωμιάζεται ἕκαστος Πατὴρ ἰδιαιτέρως, ἔπειτα ἐγκωμιάζονται ἀμφότεροι ὁμοῦ.

Νὰ χαίρῃς, λέγει τὸ ἐγκώμιον, ὦ σοφὲ Ἀθανάσιε, ὁ ἔχων

τὸ ὄνομα τῆς ἀθανασίας. Πρέπει δὲ νὰ χαίρῃς, διότι εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὥρμησες καὶ ἐκτύπησες ὡς λύκον καὶ ἔρριψες ἐκτὸς τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ τὸν φλύαρον αἱρεσιάρχην Ἄρειον. Κατέβαλες δὲ τοῦτον μὲ τὴν ἐλαστικὴν (=«λαστιχένια») σφενδόνην τῆς δογματικῆς διδασκαλίας σου, τῆς περιεχούσης σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐλαστικὴ εἶνε ἡ φυσικὴ σφενδόνη, εἰκὼν ἐδῶ τῆς πνευματικῆς σφενδόνης. Ἀλλ᾽ ἡ πνευματικὴ σφενδόνη, ἡ δογματικὴ διδασκαλία τοῦ μεγάλου Πατρός, οὐδέποτε ἦτο ἐλαστική, ὅπως δὲν ἦτο ἐλαστικὴ καὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἐδικαίωσε τὸ ὄνομά του, παραμείνας εἰς τὴν μνήμην τῶν αἰώνων ἀθάνατος.

Νὰ χαίρῃς, ὦ Κύριλλε, ἄξιε παντὸς μακαρισμοῦ, ἀστὴρ λαμπρότατε κατ᾽ ἐξοχήν, ὑπέρμαχε τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας. Πρέπει δὲ νὰ χαίρῃς, διότι εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μὲ λαμπρὰν καὶ στεντορείαν τὴν φωνὴν ἐν μέσῳ τῆς ἱερᾶς Γ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν Ἐφέσῳ ἀνεκήρυξες τὸ δόγμα, καθ᾽ ὃ ἡ Ἀειπάρθενος Μαρία εἶνε Θεοτόκος. Μὲ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ δόγματος αὐτοῦ ἐκρήμνισες τὰ μωρολογήματα τοῦ Νεστορίου, ὁ ὁποῖος ὠνόμαζε τὴν Παρθένον Χριστοτόκον καὶ ὄχι Θεοτόκον. Ὁ ὅρος Θεοτόκος συνοψίζει τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίλλου τὴν ἀντιταχθεῖσαν εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Νεστορίου.

Καὶ διὰ τοὺς δύο ὁμοῦ Πατέρας λέγει τὸ ἐγκώμιον· Χαίρετε, πηγαὶ θεολογίας, ἀστείρευτοι ποταμοὶ θείας σοφίας, βρύσεις θείας γνώσεως! Ὅσοι μελετοῦν τὰ συγγράμματα τῶν μεγάλων τούτων Θεολόγων Πατέρων, αἰσθάνονται τὰ λόγια ταῦτα.

Ὁ ὕμνος καταλήγει εἰς ἱκεσίαν δι᾽ ἱκεσίαν. Οἱ ὑμνηταὶ παρακαλοῦν τοὺς Ἁγίους, διὰ νὰ παρακαλοῦν ἐκεῖνοι τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν· Ὦ Πατέρες τρισευτυχεῖς καὶ τρισευδαίμονες! Μὴ παύσετε νὰ μεσολαβῆτε καὶ νὰ παρακαλῆτε τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν τελούντων μὲ πίστιν καὶ πόθον τὴν ἱερωτάτην καὶ θείαν πρὸς τιμήν σας πανήγυριν.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (25 ΜΑΡΤ.)

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ

Ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶνε μία τῶν μεγαλυτέρων ἑορτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὡς λέγει τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς, ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶνε «τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον». Ἡ ἀρχὴ δηλαδὴ τῆς σωτηρίας μας. Ὡς μεγαλύτερον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ γεγονὸς ἑορτάζομεν βεβαίως τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη Θεάνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλ' ὡς παρετηρήθη, τὸ ἂν ὁ σαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦτο ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς κοιλίας τῆς ἁγίας Παρθένου, τοῦτο δὲν ἔχει τόσην σημασίαν, ὅσην ἔχει τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐ σ α ρ κ ώ θ η. Ἤρχισε δὲ νὰ λαμβάνῃ σάρκα ὁ Σωτὴρ ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπαξίως ὑμνοῦν τὸ μέγα γεγονὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Οἱ ὕμνοι των διακρίνονται τόσον διὰ τὸν χαρμόσυνον, ὅσον καὶ διὰ τὸν θεολογικόν των χαρακτῆρα, πολὺ ὑπενθυμίζοντες τοὺς ὕμνους τῶν Χριστουγέννων. Ἕνα τοιοῦτον ὕμνον, θεολογικὸν καὶ χαρμόσυνον, ἑρμηνεύομεν ἐδῶ. Εἶνε τὸ δοξαστικὸν τοῦ ὄρθρου τῆς ἑορτῆς, ποίημα Θεοφάνους.

ΔΙΑΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακαλύπτεται σήμερον, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται, ἵνα τοῦ χείρονος μεταλαβὼν μεταδῷ μοι τοῦ βελτίονος. Ἐψεύσθη πάλαι Ἀδὰμ καὶ Θεὸς ἐπιθυμήσας οὐ γέ-

γονεν· ἄνθρωπος γίνεται Θεός, ἵνα θεὸν τὸν Ἀδὰμ ἀπεργάσηται. Εὐφραινέσθω ἡ κτίσις, χορευέτω ἡ φύσις, ὅτι Ἀρχάγγελος Παρθένῳ μετὰ δέους παρίσταται, καὶ τὸ Χαῖρε κομίζει, τῆς λύπης ἀντίθετον. Ὁ διὰ σπλάγχνα ἐλέους ἐνανθρωπήσας Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Σήμερον, λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἀνακαλύπτεται, ἤτοι ἀποκαλύπτεται, φανερώνεται τὸ μυστήριον. Τί δὲ ὀνομάζεται ἐδῶ μυστήριον; Μυστήριον ὀνομάζεται ἐδῶ, κατὰ τὴν φρασιολογίαν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ ὑμνογράφος, τὸ μυστικὸν σχέδιον τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸν κόσμον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπῆρχεν ἐν τῷ Θεῷ ἀπ' αἰῶνος, ἤτοι αἰωνίως, ἐξ ἀρχῆς, πρὸ καταβολῆς κόσμου. Πρὶν ἢ πέσῃ ὁ ἄνθρωπος, πρὶν ἢ δημιουργηθῇ ἀκόμη, ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἀπείρῳ του ἀγάπῃ εἶχε συλλάβει τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ του. Ἐφύλαττε δὲ τὸ σχέδιον τοῦτο «σεσιγημένον» καὶ «ἀποκεκρυμμένον», κατὰ τὰς ἐκφράσεις τοῦ ἀποστόλου Παύλου, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ ἀγγέλους, οὕτως ὥστε ἡ ἀποκάλυψις αὐτοῦ ἀπετέλεσεν ἔκπληξιν, τὴν μεγαλυτέραν ἔκπληξιν τῶν αἰώνων, ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀγγέλους (Ρωμ. 14, 24 - 25· Α' Κορ. 1, 7· Ἐφεσ. 3, 9 - 11· Κολ. 1, 26· Α' Τιμ. 3, 16).

Πῶς γίνεται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ μυστηριώδους σχεδίου τοῦ Θεοῦ; Ἀσφαλῶς διὰ τοῦ μηνύματος, ὅπερ ἔφερεν ὁ Ἀρχάγγελος εἰς τὴν Παρθένον Μαρίαν. Ἅμα δὲ τῷ μηνύματι ἄρχεται καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ σωτηριώδους σχεδίου, ἡ θεία ἐνανθρώπησις. Κατὰ τρόπον λιτὸν καὶ λίαν ἐπιτυχῆ ἐκφράζεται εἰς δύο προτάσεις τὸ μέγα καὶ ἀκατάληπτον γεγονὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται! Ὁ ὅρος «Υἱὸς Θεοῦ» δηλοῖ τὴν θείαν φύσιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ ὅρος «Υἱὸς ἀνθρώπου», τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποίει διὰ τὸν ἑαυτόν του ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, δηλοῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Κατὰ ταῦτα «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται» σημαίνει· Ὁ Θεὸς γίνεται ἄνθρωπος. Περαιτέρω τὸ «Υἱὸς ἀνθρώπου» — ἑ ν ὸ ς ἀνθρώπου — δυνατὸν νὰ σημαίνῃ «Υἱὸς τῆς Μαρίας», καθόσον ὁ Χριστὸς ἐπὶ γῆς εἶνε τέκνον ἑνὸς μόνον ἀνθρώπου, τῆς Παρθένου. Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν εἶνε πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπαινίσσεται ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος εἰς τὸν ὕμνον τοῦτον, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ τὸν Υἱὸν ἐξυμνεῖται ἡ Παρθένος Μήτηρ.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑμνογράφος καθορίζει τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς γίνεται ἄνθρωπος. Ὁ καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ παρέχει ὑψηλοτάτην θεολογικὴν ἔννοιαν. Προσλαμβάνων ὁ Θεὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, «μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος». Μετέχει δηλαδὴ τοῦ κατωτέρου. Διότι κατώτερον εἶνε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θείαν φύσιν. Μετέχει δὲ ὁ Θεὸς τοῦ κατωτέρου, «ἵνα μεταδῷ μοι τοῦ βελτίονος». Διὰ νὰ μεταδώσῃ δηλαδὴ εἰς ἐμὲ — ὁ ὁποῖος εἶμαι τὸ κατώτερον — ἐκ τοῦ ἀνωτέρου, ὁποῖον εἶνε ἡ θεία φύσις. Δι' ἄλλων λόγων ἡ Θεότης ἡνώθη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἀνθρωπότητα, ἵνα ἡ πρώτη μεταδώσῃ ἐκ τῶν χαρισμάτων της εἰς τὴν δευτέραν, καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἐξυψωθῇ καί, ὡς λέγουν οἱ Πατέρες, θεωθῇ, γίνῃ, δηλαδή, θεὸς κατὰ χάριν. Ὅπως τὸ πῦρ ἑνούμενον μὲ τὸν σίδηρον καθαρίζει καὶ λαμπρύνει αὐτόν, οὕτω καὶ ἡ Θεότης ἑνωθεῖσα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκαθάρισε καὶ ἐλάμπρυνεν αὐτήν, ἐθεράπευσε καὶ ἐξύψωσεν αὐτὴν εἰς τὴν κατάστασιν τῆς θεώσεως. Διὰ τῶν δωρεῶν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ γινόμεθα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, «θείας κοινωνοὶ φύσεως» (Β' Πέτρ. 1, 4). Τὴν ἀποστολικὴν ταύτην ἔκφρασιν εἶνε πολὺ πιθανὸν νὰ εἶχεν εἰς τὸν νοῦν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως.

Ἐν τῇ φράσει «ἵνα μεταδῷ μοι τοῦ βελτίονος» ἄξιος παρατηρήσεως ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ, καθ' ὃν παριστᾷ τὴν σωτηρίαν ὁ ὑμνογράφος. Δὲν λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἐνηνθρώπησεν ἵνα μεταδώσῃ τὴν σωτηρίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον γενικῶς, ἀλλὰ λέγει «ἵνα μεταδῷ μοι». Διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς ἐμὲ συγκεκριμένως. Ὁ ὑμνογράφος αἰσθάνεται τὴν σωτηρίαν ὡς κἄτι τὸ προσωπικόν, τὸ ἀτομικόν. Οὕτως αἰσθάνονται αἱ θερμαὶ καὶ εὐγνώμονες καρδίαι. Οὕτως ᾐσθάνετο καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅταν ἔγραφε πρὸς τοὺς Γαλάτας· «Ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλ. 2, 20).

Ἡ ἐπὶ σκοπῷ θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ ὑπενθυμίζει εἰς τὸν ὑμνογράφον τὸ ἀρχαῖον δρᾶμα τοῦ Ἀδὰμ (τὸ ὄνομα Ἀδὰμ σημαίνει ἄνθρωπος). Κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ὁ Ἀδάμ, ὡς γνωστόν, ἐπεθύμησε, τῇ πονηρᾷ εἰσηγήσει τοῦ δαίμονος, νὰ γίνῃ Θεὸς δι' ἐπαναστάσεως. Ἀλλὰ διεψεύσθη τότε οἰκτρῶς καί, ἐνῷ ἐπεθύμησε, Θεὸς δὲν ἔγινε. Τώρα ἀντιθέτως ὁ Θεὸς γίνεται ἄνθρωπος, διὰ νὰ κάμῃ τὸν Ἀδὰμ θεόν. Ὅ,τι δὲν ἐπέτυχε τότε ὁ Ἀδὰμ δι' ἐπαναστάσεως, ἐπιτυγχάνει

τώρα δι' ἑκουσίας ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ. «Ἄνθρωπος γίνεται Θεός, ἵνα θεὸν τὸν Ἀδὰμ ἀπεργάσηται». Θαυμασία σύνοψις τοῦ σκοποῦ τῆς θείας ἐνσαρκώσεως, ὑπενθυμίζουσα κατά τε τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα σχετικὴν διατύπωσιν τοῦ Μ. Ἀθανασίου.

Ἐδῶ τελειώνει τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ὕμνου, τὸ θεολογικόν, καὶ ἄρχεται τὸ δεύτερον μέρος, τὸ ἠθικὸν οὕτως εἰπεῖν, περιλαμβάνον προτροπὴν πρὸς εὐφροσύνην καὶ δοξολογίαν πρὸς τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν. Ἂς εὐφραίνεται ἡ κτίσις, καὶ ἂς σκιρτᾷ ἐξ ἀγαλλιάσεως ἡ φύσις! ἀναφωνεῖ ἔνθους ὁ ποιητὴς κατὰ σχῆμα συνωνυμικοῦ παραλληλισμοῦ, λίαν συνήθους εἰς τὴν ποίησιν τῆς Βίβλου. Ἂς πλησθοῦν τὰ σύμπαντα εὐφροσύνης, διότι Ἀρχάγγελος, ἄγγελος τὰ πρῶτα φέρων μεταξὺ τῶν ἀγγέλων τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Γαβριήλ, παρίσταται ἐνώπιον τῆς Παρθένου μετὰ ἱεροῦ δέους, μετ' ἐκπλήξεως καὶ σεβασμοῦ, καὶ μεταδίδει εἰς αὐτήν, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ οὐράνιον τοῦτο μήνυμα, τὸ Χαῖρε, τὸ ἀντίθετον τῆς λύπης.

Ἀνωτέρω ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ἐνεθυμήθη τὸν προπάτορα Ἀδὰμ καὶ τὴν οἰκτρὰν διάψευσιν τῆς ἐπιθυμίας του. Ἐδῶ ἐνθυμεῖται, χωρὶς ὅμως ν' ἀναφέρῃ ὀνομαστικῶς, τὴν προμήτορα Εὔαν, καὶ τὸν λόγον ἐκεῖνον τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτήν, διὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μετεδόθη ἡ λύπη (Γεν. 3, 16). Λόγον λύπης ἤκουσε τότε ἡ Εὔα; Ἀλλ' ἰδοὺ τώρα ἡ νέα, ἡ πνευματικὴ Εὔα, ἡ Παρθένος, ἀκούει ἀντίθετον λόγον, τὸν λόγον τῆς χαρᾶς. Ἀκούει τὸ Χαῖρε. Ἀκούει χαρᾶς Εὐαγγέλια. Ἡ φυγαδευθεῖσα χαρὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸν κόσμον. Ἡ περίοδος τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐγκαινιάζεται μὲ τὸ Χαῖρε. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε κατ' ἐξοχὴν Θρησκεία τῆς χαρᾶς.

Τὸν ὕμνον κατακλείει δοξολογία πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ἐνηνθρώπησε «διὰ σπλάγχνα ἐλέους». Ἡ τελευταία φράσις, κατὰ σχῆμα πλεονασμοῦ διατυπουμένη, περιέχεται εἰς τὸν προφητικὸν λόγον τοῦ Ζαχαρίου, τοῦ πατρὸς τοῦ Προδρόμου (Λουκ. 1, 78). Σημαίνει δὲ αὕτη τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν καὶ τὸ ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους. Τὰ «σπλάγχνα» ἐθεωροῦντο ὡς ἡ ἕδρα τοῦ συμπαθητικοῦ συναισθήματος. Τὸ δὲ «ἔλεος» εἶνε ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον ἄνθρωπον. Τὰ σπλάγχνα τοῦ Θεοῦ εἶνε πλήρη συμπαθείας, πλήρη ἐλέους πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ εἴμεθα πλήρεις εὐγνωμοσύνης καὶ δοξολογίας πρὸς Αὐτόν.

ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ (30 ΙΟΥΝΙΟΥ)

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

Τὴν 29ην Ἰουνίου ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμην τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τὴν δὲ 30ὴν ἑορτάζει τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων τῶν Δώδεκα.

Ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ Ἀπόστολοι; Περὶ αὐτοῦ ὁμιλεῖ εὐγλώττως ἡ Ἱστορία. Οἱ Ἀπόστολοι εἶνε οἱ μεγαλύτεροι εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τὸν Χριστόν. Ὅλη ἡ ἀνθρωπότης, χριστιανικὴ καὶ μή, ἀπολαύει κατά τινα τρόπον τῶν εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα ἔσχε τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων εἰς τὸν κόσμον καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν. Δικαίως δὲ παρετηρήθη, ὅτι διὰ τοὺς Ἀποστόλους κατ' ἐξοχὴν ἁρμόζει ὁ λόγος, ὅτι οὐδέποτε τόσον πολλοὶ ὀφείλουν τόσον πολλὰ εἰς τόσον ὀλίγους (Ἰδὲ βιβλίον τοῦ ἐπισκόπου Φλωρίνης Αὐγουστίνου «Ἀκολούθει μοι», ἔκδοσις β', Ἀθῆναι 1970, σελ. 432). Πράγματι, ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης εἶνε βαρύτατα ὑπόχρεως εἰς δώδεκα ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἆρά γε αἰσθάνεται ἡ ἀνθρωπότης τὴν ὑποχρέωσιν αὐτήν; Ἂς ἀφήσωμεν τοὺς ἀπίστους. Αἰσθάνονται τοὐλάχιστον οἱ χριστιανοί; Ἡ ἐποχή μας παρουσιάζεται ὡς ἐποχὴ διαπνεομένη ἀπὸ ἔντονον αἴσθημα δικαιοσύνης. Κόπτονται σήμερον οἱ ἄνθρωποι ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης. Ἀλλ' ἔντονον αἴσθημα δικαιοσύνης ἐπιβάλλει νὰ τιμῶμεν τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐκοπίασαν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ, ἐθυσιάσθησαν καὶ εὐηργέτησαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἂν αὐτὰ τὰ πρόσωπα δὲν τιμῶμεν, δὲν εἴμεθα δίκαιοι. Τιμῶμεν λοι-

πὸν τοὺς 'Αποστόλους; Δυστυχῶς οἱ πολλοὶ σήμερον τιμοῦν καὶ ἡρωοποιοῦν πρόσωπα μικρᾶς ἢ καὶ ἀμφιβόλου ἀξίας, ἀκόμη καὶ ἐγκληματίας, ἀγνοοῦν δὲ οἱ ἀχάριστοι τοὺς πραγματικοὺς καὶ μεγάλους εὐεργέτας των. Πόσοι συγκινοῦνται σήμερον ἀπὸ τοὺς ἄθλους τῶν 'Αποστόλων; Καὶ πόσοι προσέρχονται εἰς τοὺς ναοὺς διὰ νὰ τιμήσουν τοὺς κοινοὺς τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτας; Τόσον ἀγαποῦν οἱ σημερινοὶ χριστιανοὶ τοὺς ἁγίους 'Αποστόλους, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζουν οὔτε τὰ ὀνόματά των! Διότι πόσοι, παρακαλοῦμεν, γνωρίζουν τὰ ὀνόματα καὶ τῶν Δώδεκα 'Αποστόλων; Γνωρίζουν ὅμως καὶ ἀναφέρουν μετὰ θαυμασμοῦ τὰ ὀνόματα ματαίων προσώπων τοῦ κόσμου τούτου, τῶν ὁποίων τὸ μνημόσυνον, ὅταν κατέλθουν εἰς τὸν τάφον, θὰ ἀπολεσθῇ μετ' ἤχου. Βεβαίως οἱ 'Απόστολοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς μας τιμῆς. Ὑψίστη δι' αὐτοὺς τιμὴ εἶνε, ὅτι ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ συνεργάται τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι θὰ καθίσουν ἐπὶ δώδεκα θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ 'Ισραήλ, τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου. Ἡμεῖς ὅμως, μὴ ἀποδίδοντες τὴν προσήκουσαν τιμὴν εἰς τοὺς εὐεργέτας μας, δίδομεν τὸ μέτρον τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας...

Ἑρμηνεύομεν ἐνταῦθα δύο συντόμους ὕμνους ἀφιερωμένους εἰς τοὺς ἁγίους 'Αποστόλους.

Η ΑΚΤΙΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Χορείαν τῶν 'Αποστόλων μέλπειν μοι προθυμουμένῳ, Χριστέ, ταῖς ἱκεσίαις τούτων ὡς Θεὸς τὴν ἀκτῖνα τοῦ Πνεύματος τοῦ Παναγίου δώρησαι, καὶ τὴν λαμπάδα τῆς σοφίας σου.

Ἔχω προθυμίαν, ἔχω πόθον, Χριστέ, λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, νὰ ψάλω γλυκὺ ᾆσμα εἰς τὴν ἔνδοξον ὁμάδα τῶν 'Αποστόλων σου. 'Αλλὰ δὲν ἔχω τὴν ἱκανότητα νὰ κάμω ἕν τοιοῦτον, ἐπάξιον ᾆσμα. Διὰ τοῦτο τοὺς ἰδίους τοὺς 'Αποστόλους προβάλλω ἐνώπιόν σου ὡς ἱκέτας, διὰ νὰ μοῦ δωρίσῃς ὡς Θεὸς τὴν φωτιστικὴν ἀκτῖνα τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ τὴν λαμπάδα τῆς σοφίας σου.

Ὅλοι ὅσοι θέλουν νὰ ὑμνήσουν μεγάλους ἄνδρας αἰσθάνονται δυσκολίαν, διότι φοβοῦνται μήπως, λόγῳ ἀδυναμίας ἐκφράσεως, ἀντὶ νὰ ἐξάρουν, μειώσουν τὰ ὑμνούμενα πρόσωπα. Πολὺ περισσότερον αἰσθάνεται τοῦτο ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος προκειμένου νὰ ὑμνήσῃ τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ, πρόσωπα τὰ ὁποῖα ὑπερηκόντισαν εἰς ἀρετὴν καὶ κατορθώματα πάντας ἀνθρώπους. Διὰ τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ τὸν Χριστὸν νὰ τῷ δωρίσῃ τὴν ἀκτῖνα τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ τὴν λαμπάδα τῆς σοφίας Του, διὰ νὰ φωτισθῇ καὶ θερμανθῇ τὴν καρδίαν καὶ ὑμνήσῃ ἐπαξίως. Μὲ τὴν κοινὴν σοφίαν δὲν ἐξυμνοῦνται οἱ Ἀπόστολοι. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχον τὴν ἄνωθεν σοφίαν καὶ τὰ κατορθώματά των ἦσαν ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐγκώμιόν των νὰ εἶνε ἐμπνευσμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Κοσμικοὶ κοσμικῶς ἐγκωμιάζονται, καὶ πνευματικοὶ πνευματικῶς ἐγκωμιάζονται.

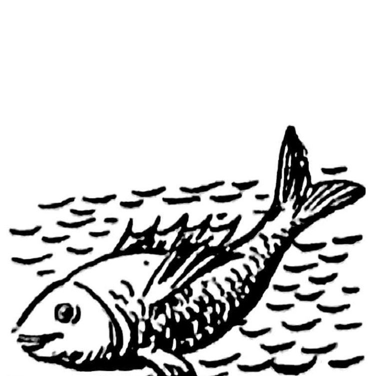
ΝΟΗΤΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ

Ὑπέδειξας οὐρανοὺς τοὺς Μαθητάς σου λογικούς, Δέσποτα, δόξαν τὴν σὴν ἅπασιν ἐκδιηγουμένους τοῖς πέρασι.

Ὁ ὕμνος οὗτος εἶνε ἐμπνευσμένος ἀπὸ δύο στίχους τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ περιεχομένους εἰς τὸν 18ον Ψαλμόν· «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα», καὶ «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν». Λέγει δηλαδὴ ἐδῶ ὁ Δαβίδ, ὅτι οἱ οὐρανοὶ μὲ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἀναρίθμητα ἄστρα εἶνε κήρυκες. Κήρυκες, οἱ ὁποῖοι διηγοῦνται τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναγγέλλουν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ὑπάρχει Ποιητής, ὅτι ὑπάρχει Δημιουργός, ὁ ὁποῖος τοὺς κατεσκεύασεν. Εἶνε δὲ οἱ οὐρανοὶ παγκόσμιοι κήρυκες, διότι τὸ ἰδικόν των κήρυγμα ἀκούεται εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Τὸν δεύτερον ἐκ τῶν ἀνωτέρω ψαλμικῶν στίχων ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολὴν διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν σκέψιν, ὅτι, ὅπως τὸ κήρυγμα τῆς φύσεως εἶνε καθολικόν, οὕτω καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων ὑπῆρξε καθολικόν, μέχρι περάτων γῆς διαδοθὲν (Ρωμ. 10, 18).

Κατὰ τὸν Δαβὶδ λοιπὸν καὶ τὸν Παῦλον λέγει καὶ ὁ ἱ. ὑμνογράφος· Δέσποτα Χριστέ! Τοὺς Μαθητάς σου ἀνέδειξες καὶ ἔδειξες εἰς τὸν κόσμον ὡς νοητοὺς οὐρανούς, οἱ ὁποῖοι ἐκδιηγοῦνται (ἤτοι ἐξαγγέλλουν) εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς τὴν δόξαν σου.

Τί ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; Ἡ ἀπεραντοσύνη του. Ἀλλὰ τὸ αἴσθημα τῆς ἀπεραντοσύνης ἔχομεν καὶ ὅταν στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς μας πρὸς τὴν ἄνωθεν σοφίαν, ἡ ὁποία κατῴκει εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους. Ἕκαστος Ἀπόστολος οὐρανὸς Θεολογίας! Καὶ τί ἄλλο ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; Οἱ μαρμαίροντες ἀστέρες. Ἀλλὰ καὶ τὰ λόγια τῶν Ἀποστόλων ἄστρα εἶνε πνευματικά, μαρμαρυγὰς ἐκπέμποντα. Καὶ τὰ θαύματά των ἄλλα ἄστρα αὐτά. Καὶ ἡ ὅλη των ζωὴ λάμπει ὡς ὁ ἥλιος. Ἰδοὺ λοιπὸν διατί ὁ ὑμνογράφος ὀνομάζει τοὺς Ἀποστόλους λογικοὺς οὐρανούς. Ὁ Θεὸς ἐ π ο ί η σ ε τοὺς οὐρανούς, λέγει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς Ἀποστόλους τὸ ἴδιον ρῆμα χρησιμοποιεῖ ἡ Καινὴ Διαθήκη, ὅταν λέγῃ, ὅτι ὁ Κύριος «ἐ π ο ί η σ ε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν» (Μάρκ. 3, 14). Ὅπως δὲ οἱ φυσικοὶ οὐρανοὶ ἀναγγέλλουν π ο ί η σ ι ν τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ οἱ νοητοὶ οὐρανοί, οἱ Ἀπόστολοι, διὰ τῆς καταπληκτικῆς των σοφίας, τῶν ἀπροσίτων εἰς τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἀρετῶν, καὶ τῶν θαυμασίων, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν, διακηρύττουν καὶ ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις κατήρτισεν αὐτούς, ἦτο Θεός. Οὐδεμία ἀνθρωπίνη σοφία καὶ οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις ἠδύνατο νὰ δημιουργήσῃ τοὺς Ἀποστόλους. Οἱ Ἀπόστολοι εἶνε τρανὴ ἀπόδειξις τῆς θείας προελεύσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην δύνανται ν' ἀμφισβητήσουν μόνον ὅσοι ἔπαυσαν νὰ αἰσθάνωνται θαυμασμὸν διὰ τοὺς οὐρανούς...

ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ (20 ΙΟΥΛΙΟΥ)

Ο ΠΥΡΙΝΟΣ

Τὴν 20ὴν Ἰουλίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ προφήτου Ἠλία ἢ Ἠλιοὺ τοῦ Θεσβίτου. Εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν χλιαροτήτων, τῶν σκοπιμοτήτων, τῶν συμβιβασμῶν, τῶν προδοσιῶν τῆς πίστεως, τῆς γενικῆς ἀπὸ Θεοῦ ἀποστασίας καὶ τῆς λατρείας τῶν νέων Βααλίμ· εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων «τῆς αἰσχύνης», ἵνα μεταχειρισθῶμεν ἔκφρασιν ἐκ τῆς ἀγωνιστικῆς ἱστορίας τοῦ πυρφόρου προφήτου, ὅσοι χάριτι Θεοῦ διατηροῦν ἀκόμη εἰς τὰ βάθη τῶν ψυχῶν των ζώπυρον εὐσεβείας, ἀπὸ κανενὸς ἄλλου προφήτου τὸ ὄνομα δὲν ἠλεκτρίζονται τόσον, ὅσον ἀπὸ τὸ ὄνομα ἐκείνου, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ θεόπνευστος Σειρὰχ ἔγραψε· «Καὶ ἀνέστη Ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο»! (Σοφ. Σειρ. 48, 1). Ὁ Ἠλίας ἔγινε θρῦλος τῶν αἰώνων ὄχι τόσον ἐπειδὴ διέσχισε τὸν οὐρανὸν ἐν πυρίνῳ ἅρματι, ὅσον ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἦτο πύρινος, ὅλως πῦρ, θεῖον πῦρ καταφλέγον καὶ καταναλίσκον. Καὶ αἱ σελίδες τῆς Π. Διαθήκης, ἐπὶ τῶν ὁποίων πρὸ χιλιάδων ἐτῶν κατεγράφησαν ἀγῶνες, περιπέτειαι καὶ λόγοι τοῦ προφήτου, πυρπολοῦνται ἐκ τοῦ θείου πυρός! Ὅσοι λαμβάνουν εἰς χεῖρας τὸ αἰώνιον Βιβλίον καὶ διαβάζουν τὰς σχετικὰς σελίδας, αἱ-

σθάνονται τὸ γραφόμενον ἐνταῦθα. Καὶ ἀκόμη αἰσθάνονται, ὅτι ψυχὴ στερουμένη πυρὸς καὶ πάθους διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὸ δίκαιον ἀληθῶς θρησκευτικὴ ὕπαρξις δὲν δύναται νὰ λογισθῇ. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ μικροὶ καὶ ἀνάξιοι χριστιανοὶ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος θαυμάζομεν τὸν μεγαλώνυμον προφήτην ἀπεριορίστως καὶ νοσταλγοῦμεν τὴν πυρίνην ἀρετήν του ὅσον καμμίαν ἄλλην ἀρετήν. Πυρὸς προπάντων ἔχομεν ἀνάγκην! Πυρὸς ἐκ τοῦ πυρὸς ἐκείνου, ὅπερ ἔκαιεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ζηλωτοῦ.

Θὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ἠλίας εἰς τὸν κόσμον καὶ θὰ δράσῃ ἐκ νέου. Ὢ ἐὰν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ἰδικήν μας γενεάν! Ὁ κόσμος θὰ τὸν ἐδίωκε βεβαίως, ὅπως διώκει ὅλους τοὺς μιμητὰς τῶν τρόπων του, καὶ τελικῶς θὰ τὸν ἐθανάτωνεν. Ἀλλ' οἱ φιλόθεοι θὰ τὸν ἔκαμνον λάβαρον καὶ θὰ τὸν ὕψωναν ὑπεράνω σελήνης καὶ ἀστέρων. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ζηλωτῶν ὁ Ζηλωτής, θὰ ἐπάτασσεν εἰς τὰς ἡμέρας μας τὴν γῆν. Θὰ ἐβασανίζετο. Ἀλλὰ καὶ θὰ ἐβασάνιζεν (Ἀποκ. 11, 6 καὶ 10). Ὅμως ὁ Κύριος γνωρίζει διὰ ποίαν ὥραν φυλάσσει τὸν προφήτην του. Ὡς φαίνεται, κρισιμώτεροι καιροὶ ἀναμένονται.

Θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ὕμνον ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ προφήτου.

ΟΥΡΑΝΟΔΡΟΜΟΣ

Ἄτρεπτον ἀνθρώποις πορείαν ἐπὶ γῆς πολιτευσάμενος, τῇ μηλωτῇ τὸν ροῦν τὸν Ἰορδάνειον ὁ Θεσβίτης περαιωθείς, διφρηλάτης αἰθέριος οὐρανοδρόμον ἤνυσε ξένην πορείαν διὰ Πνεύματος.

Τριῶν εἰδῶν πορείας τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ παρουσιάζει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος εἰς τὸν ἀνωτέρω ὕμνον· Τὴν πορείαν τῆς ζωῆς, τὴν πορείαν διὰ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ τὴν πορείαν πρὸς τὸν οὐρανόν. Καὶ αἱ τρεῖς πορεῖαι τοῦ προφήτου εἶνε θαυμασταί.

Πολλάκις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἡ ἐπίγειος ζωὴ παρίσταται ὡς πορεία. Κατὰ τὴν πορείαν τῆς ζωῆς ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ πορεύεται εὐθέως. Τὴν εὐθύτητα καθορίζει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὅ,τι εἶνε σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοῦτο εἶνε εὐθύ. Ὅ,τι εἶνε ἀντίθετον, τοῦτο εἶνε λοξόν, σκολιόν, διεστραμμένον. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων, μὴ βαδίζοντες οἱ ἴδιοι τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, ποικιλοτρόπως ἐπηρεάζουν καὶ πολεμοῦν τοὺς ἄλλους, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐκτραποῦν ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ γίνουν ὅμοιοί των.

Ὁ προφήτης Ἠλίας ἔζησεν εἰς ἐποχὴν καθολικῆς σχεδὸν ἀπὸ Θεοῦ ἀποστασίας. Ἐκ τῶν μυριάδων τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Ἔθνους ἑπτὰ μόνον χιλιάδες δὲν ἔκλιναν γόνυ εἰς τὸν Βάαλ. Καὶ τούτους ἠγνόει ὁ προφήτης. «Μονώτατος» ἐν μέσῳ μυριάδων ἀνθρώπων! Ὅλα τὰ παραδείγματα, ὅσα ἔβλεπεν ὁ προφήτης εἰς τὴν ἐποχήν του, τὸν ἐκάλουν εἰς διαφορετικὴν πορείαν. Καὶ εἶνε γνωστόν, πόσον τρομερὰν ἐπίδρασιν ἀσκοῦν ἐπὶ τῶν πνευμάτων τὰ παραδείγματα τῆς κοινωνίας, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ παραδείγματα ταῦτα εἶνε σχεδὸν καθολικά. Καὶ ἐκλεκτοὶ κλονίζονται! Ἀλλ' ὁ Ἠλίας δὲν ἔβλεπε μόνον παραδείγματα. Ἀντεμετώπιζε καὶ τὴν λυσσαλέαν ἀντίδρασιν καὶ πολεμικὴν ἀσεβῶν βασιλέων, ἀσεβεστάτης καὶ πονηροτάτης βασιλίσσης, παροιμιώδους καταστάσης διὰ τὴν κακίαν της, ἱερέων καὶ προφητῶν τῆς αἰσχύνης, συστηματικῶς διαστρεφόντων τὸν λαόν, καὶ λαοῦ εὐκόλως κολακευομένου καὶ διεγειρομένου ἐναντίον τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πίεσις ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ προφήτου ἀφόρητος. Ὁ ψυχικὸς κάματος ἐκ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν περιπετειῶν ἀφάνταστος. Ἄλλος προφήτης ἄλλοτε, ὁ Βαλαάμ, εἰς μικροτέρους πειρασμοὺς εὑρεθείς, ἐκλονίσθη καὶ ἐξέκλινεν ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ (Ἀριθμ. κεφ. 23, 24, 25, 31· Β' Πέτρ. 2, 15). Ἀλλ' ὁ Ἠλίας δὲν παρεσύρθη. Δὲν ἐξετράπη ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Δὲν ἐξέκλινεν εἰς τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερά. Μέχρι τέλους ἐπολιτεύθη κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐβάδισε πορείαν «ἄτρεπτον ἀνθρώποις». Πορείαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τρέψουν, νὰ μεταβάλουν οἱ ἄνθρωποι. Πορείαν ἀμετάτρεπτον καὶ σταθεράν. Δὲν ἐκλονίσθη ποτὲ ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς Θρησκείας. Δὲν ὑπεχώρησέ ποτε εἰς ζητήματα ἠθικῶν ἀρχῶν. Δὲν μετῆλθέ ποτε σκοπιμότητας. Δὲν προῆλθέ ποτε εἰς συμβιβασμούς. Αὐτὸς ἤλεγξε τοὺς ἐπαμφοτερίζοντας, εἰπὼν τὸ ἀμίμητον ἐκεῖνο· «Ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις;». Αὐτὸς ἔθεσε τὸ θέμα τῆς Θρησκείας κατὰ τρόπον διαζευκτικόν· ἢ ὁ Γιαχβὲ ἢ ὁ Βάαλ· «εἰ ἔστι Κύριος ὁ Θεός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ Βάαλ, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ» (Γ' Βασιλ. 18, 21). Χαρακτηρίζων ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος

τὴν πορείαν τοῦ προφήτου «ἄτρεπτον», ὁπωσδήποτε θὰ εἶχεν ἐν νῷ τὰ ἀνωτέρω δύο χωρία.

* * *

Ὀλίγον πρὶν ἢ ἀναληφθῇ εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ προφήτης, διέβη κατὰ θαυμαστὸν τρόπον τὸν Ἰορδάνην. Τὸ ρεῦμα τοῦ Ἰορδάνου εἶνε πρωτοφανὲς εἰς ὁρμητικότητα. Ὁ προφήτης ἔλαβε τὴν μηλωτήν του, σύμβολον τοῦ θαυματουργοῦ ζήλου του πρὸς τὸν Θεόν, τὴν περιετύλιξεν, ἐκτύπησε δι᾽ αὐτῆς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὕδωρ διῃρέθη εἰς δύο, καὶ οὕτω διεπεραιώθη ὡς διὰ ξηρᾶς (Δ´ Βασιλ. 2, 8).

Εἰς τὴν θαυμαστὴν αὐτὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, τὴν ὁποίαν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος παρεμβάλλει ἐν τῷ ὕμνῳ μεταξὺ τῆς πορείας τῆς ζωῆς καὶ τῆς πορείας πρὸς τὸν οὐρανόν, δέον νὰ ἐνίδωμεν βαθύτερον, μυστικὸν νόημα. Ὑπάρχουν εἰς τὴν ζωὴν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια. Τὸ ρεῦμα τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς κακίας τοῦ κόσμου εἶνε ὁρμητικόν, ἀκατάσχετον, καὶ παρασύρει τὰ πάντα. Ἀλλ᾽ ἐάν τις βαδίζῃ τὴν ὁδὸν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, δύναται νὰ προχωρήσῃ κατ᾽ εὐθεῖαν ἐμπρός. Μία διέξοδος διὰ τὸν πιστὸν ὑπάρχει πάντοτε. Οἱ πειρασμοὶ ὑποχωροῦν, ὅταν ἀποκρούωνται ἰσχυρῶς καὶ θαρραλέως. Τὰ ἐμπόδια ἀφήνουν ἐλεύθερον τὸν δρόμον πρὸ τῆς ἀποφασιστικότητος τῆς πραγματικῆς πίστεως. Δυνάμεθα νὰ πατάσσωμεν τὸν Ἰορδάνην μὲ τὴν μηλωτὴν τῆς πίστεως καὶ νὰ διαβαίνωμεν ἐπὶ ξηρᾶς. Ὅταν αὐτὸ τὸ νόημα δίδεται εἰς τὴν θαυμαστὴν διάβασιν, αὕτη ἀποβαίνει σύμβολον καὶ οἱονεὶ καὶ ἀνακεφαλαίωσις ἢ σύνοψις τῆς ὅλης θαυμαστῆς ζωῆς τοῦ προφήτου, τῆς μακρᾶς πορείας του διὰ μέσου τοῦ μεγάλου ρεύματος, ὅπερ ὀνομάζεται κόσμος. Ἀποτελεῖ δ᾽ ἅμα ἡ θαυμαστὴ διάβασις τοῦ Ἰορδάνου καὶ προανάκρουσμα τῆς ἔτι θαυμαστοτέρας πορείας τοῦ προφήτου διὰ τῶν αἰθέρων.

* * *

Σταθερὰν πορείαν βαδίσας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὸν Ἰορδάνην διαβὰς ὁ Θεσβίτης Ἠλίας, ἠξιώθη τέλος καὶ διήνυσεν, ὡς αἰθέριος ἁρματηλάτης, καὶ «οὐρανοδρόμον ξένηνς πορείαν, ἤτοι πορείαν διὰ μέσου τῶν αἰθέρων πρὸς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ φέρουσαν, πορείαν παράξενον, παράδοξον, ἀνέλπιστον καὶ ὑπερθαύμαστον. Ἡ πορεία δὲ αὐτὴ ἐπετεύχθη διὰ Πνεύματος, ἤτοι διὰ τῆς ὑπερφυσικῆς καὶ θαυματουργικῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐξυμνήσεως τοῦ γεγονότος ἐκείνου, ὅπερ ἀπετέλεσεν ἀνταμοιβὴν τῆς ἐπιγείου πολιτείας καὶ ἀποκορύφωμα τῆς δόξης τοῦ προφήτου Ἠλία, τὸ δὲ ὅμοιόν του ἐν τῇ Γραφῇ ἔχει μόνον εἰς τὴν ἐν σώματι μετάθεσιν τοῦ προφήτου Ἐνὼχ καὶ τὴν ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἁρπαγὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Τὴν αἰφνιδίαν ἀνάληψιν τοῦ Ζηλωτοῦ ἐν μέσῳ στροβίλου ἐπὶ πυρίνου ἅρματος, ὡς καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς προκληθεῖσαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν κατάπληκτον καὶ ἔνθουν γενόμενον μαθητήν του Ἐλισαῖον, ζωηρῶς περιγράφει τὸ Δ΄ Βασιλειῶν 2, 11 - 12· «Καὶ ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων, ἐπορεύοντο καὶ ἐλάλουν· καὶ ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς καὶ διέστειλαν ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀνελήφθη Ἠλιοὺ ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ Ἑλισαιὲ ἑώρα καὶ ἐβόα· πάτερ, πάτερ, ἅρμα Ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ».

* * *

Ἡ ἐν μέσῳ στροβίλου καὶ ἐπὶ πυρίνου ἅρματος ἀνύψωσις τοῦ Ἠλιοὺ εἰς τὸν οὐρανόν, πάντοτε συγκινοῦσα τὰ ὑψιπετῆ πνεύματα, κατ' ἐξοχὴν συγκινεῖ εἰς τὴν ἰδικήν μας καταπληκτικὴν ἐποχήν, τὴν ἐποχὴν τῶν πυραύλων, τῶν διαστημοπλοίων, τῶν ἀστροναυτῶν καὶ τῆς κατακτήσεως τοῦ Διαστήματος. Φαίνεται ὡς ἀπίστευτον, ὡς ὄνειρον τὸ ἐπίτευγμα τῆς 20ῆς καὶ τῆς 21ης Ἰουλίου 1969. Ὁ ἄνθρωπος ἔκαμεν ἅλμα ἀπὸ τῆς Γῆς εἰς ἄλλο ἄστρον! Ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐδείχθη εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα Θεοῦ ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε. Ὁ πηδῶν ἀπὸ ἄστρου εἰς ἄστρον δὲν εἶνε δυνατὸν εἰμὴ νὰ εἶνε θεὸς ἐν τῇ κτίσει, μικρόθεος! Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ γνῶσις φυσιοῖ πολλοὺς καὶ ἡ ἐπιστήμη κάμνει τούτους νὰ ἐπαίρωνται, ἡ Θρησκεία προέλαβε τὴν Ἐπιστήμην, ὥστε νὰ ἐκκόψῃ πᾶσαν ὑπερήφανον καύχησιν. Τρεῖς χιλιάδες περίπου ἔτη πρὸ ἡμῶν εἷς ἅγιος, ὁ Ἠλίας ὁ Θεσβίτης, ἐθεάθη ὑπὸ ἀνθρωπίνων ὀφθαλμῶν διασχίζων τοὺς οὐρανούς. Ἀνεδείχθη οὐρανοδρόμος! Ἀνεδείχθη, ἵνα χρησιμοποιήσωμεν σύγχρονον ὅρον, ἀστροναύτης! Καὶ εἶνε ὡραία σύμπτωσις, ὅτι ἡ προσεδάφισις ἐπὶ τῆς Σελήνης τοῦ ἐπιστημονικοῦ οὕτως εἰπεῖν ἅρματος ἐγένετο κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἐν πυρίνῳ ἅρματι κατακτήσαντος τὸν οὐρανὸν προφήτου. Καὶ θὰ ἦτο ἐπίσης ὡραῖον καὶ λίαν προσφυές, ἂν τὸ θρυλικὸν διαστημόπλοιον ἔφερε τὸ ὄνομα «Ἠλίας».

Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ. Ἀλλὰ θαυμαστότερος ἐν τῇ Θρησκείᾳ. Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σοφοῖς.

Ο ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΟΣ

Μνήμη τοῦ προφήτου Ἠλία ἢ Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου. Ὁ μέγας οὗτος προφήτης, ὁ διὰ τὸν πύρινον ζῆλόν του ἐπικληθεὶς ζηλωτής, ἔδρασε κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα π.Χ. εἰς τὸ βόρειον ἑβραϊκὸν βασίλειον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀχαὰβ καὶ τοῦ Ὀχοζίου. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἐποχὴ φοβερᾶς ἀποστασίας τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς Θρησκείας. Ὁ Ἀχαάβ, τελῶν ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἀλλοφύλου καὶ κακοποιοῦ γυναικός, τῆς Σιδωνίας Ἰεζάβελ, κατέστησε τὴν λατρείαν τοῦ Βάαλ θρησκείαν τοῦ κράτους. Ἡ Ἰεζάβελ ὠργίαζεν εἰς βάρος τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Κατεδίωκε τοὺς πιστούς, ἐκρήμνιζε τὰ θυσιαστήρια, ἐφόνευε τοὺς προφήτας καὶ συνετήρει ἑκατοντάδας ψευδοπροφητῶν τῶν φοινικικῶν θεοτήτων. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ λαοῦ εἶχε παρασυρθῆ εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν καὶ ἡ Θρησκεία τῶν πατέρων ἐφαίνετο ὅτι ἐξέλειπε. Τότε «ἀνέστη Ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο»! (Σοφ. Σειρ. 48, 1). Μὴ ὑποφέρων ὁ προφήτης τὴν ἐξουθένωσιν τῆς πατρώας πίστεως ἀνέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ πλήρης ὀργῆς προαναγγέλλει εἰς τὸν Ἀχαὰβ πολυχρόνιον ἀνομβρίαν. Πράγματι δὲ ἡ προσευχὴ τοῦ προφήτου κλείει τοὺς οὐρανούς. Μετὰ τρία ἔτη ὁ προφήτης ἐμφανίζεται πάλιν ἐνώπιον τοῦ Ἀχαάβ, δέχεται παρ' αὐτοῦ τὴν βάναυσον ἐπίθεσιν, ὅτι εἶνε ὁ διαστροφεὺς τοῦ Ἰσραήλ, ἀνταποδίδει αὐτῷ τὰ ἴσα· «Οὐ διαστρέφω τὸν Ἰσραήλ, ὅτι ἀλλ' ἢ σὺ καὶ οἶκος τοῦ πατρός σου ἐν τῷ καταλιμπάνειν ὑμᾶς τὸν Κύριον Θεὸν ὑμῶν καὶ ἐπορεύθης ὀπίσω τῶν Βααλίμ», προκαλεῖ ἐν συνεχείᾳ τὴν συνάθροισιν τῶν ἱερέων τοῦ Βάαλ ἐπὶ τοῦ Καρμηλίου ὄ-

ρους, θέτει ἐνώπιον αὐτῶν τὸ ζήτημα· Ἢ ὁ Γιαχβὲ ἢ ὁ Βάαλ, νικᾷ αὐτοὺς κατὰ μίαν θείαν κρίσιν, καθ' ἣν διὰ τῆς προσευχῆς του καταβιβάζει πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, σφάζει 450 ἐκ τῶν ἱερέων τῆς αἰσχύνης καὶ ἐνισχύει τὴν κλονισθεῖσαν πίστιν. Ἡ Ἰεζάβελ, πληροφορηθεῖσα τὴν σφαγὴν τῶν ἱερέων, μαίνεται. Ὁ προφήτης φεύγει εἰς τὴν ἔρημον, καὶ μετὰ μακρὰν πορείαν φθάνει εἰς τὸ ἱερὸν ὄρος Χωρὴβ πλήρης σωματικοῦ καὶ ψυχικοῦ καμάτου. Τότε λέγει τὸ περίφημον «Ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ρομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν», ἀξιοῦται δὲ τῆς περιφήμου θεοφανείας, καθ' ἣν ὁ Κύριος παρῆλθεν ἐνώπιον αὐτοῦ «ἐν φωνῇ αὔρας λεπτῆς». Δι' ἄλλην μίαν ἀκόμη φορὰν ἐμφανισθεὶς ὁ προφήτης ἐνώπιον τοῦ Ἀχαὰβ ἐλέγχει αὐτὸν δριμύτατα διὰ τὸν ἄδικον φόνον τοῦ Ναβουθαὶ ὑπὸ τῆς ἀπλήστου Ἰεζάβελ, προαναγγέλλει κατὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μεγάλα καὶ φοβερὰ δεινά, καὶ προκαλεῖ τὴν μετάνοιαν τοῦ βασιλέως.

Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἱστορία τοῦ προφήτου κατὰ τὰ κυριώτερα καὶ πλέον χαρακτηριστικὰ αὐτῆς σημεῖα (Ἰδὲ Γ' Βασ. κεφ. ΙΖ' καὶ ἑξ. Δ' Βασ. κεφ. Α' καὶ ἑξ.). Τὸ δὲ θαυμαστότερον ἐξ ὅλων, ὅπως ὁ Ἐνώχ, οὕτω καὶ ὁ προφήτης Ἠλίας δὲν εἶδε θάνατον. Ἀλλ' ἐν μέσῳ στροβίλου ἀνελήφθη ἐπὶ πυρίνου ἅρματος εἰς τὸν οὐρανόν, ἀναλαμβανόμενος δὲ ἔρριψεν εἰς τὸν μαθητὴν καὶ διάδοχόν του Ἐλισαῖον τὴν μηλωτήν του, σύμβολον τοῦ θαυματουργοῦ ζήλου του πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν.

Τὸ ἐγκώμιον τοῦ προφήτου πλέκει ἡ Σοφία Σειρὰχ εἰς τὸν «Πατέρων Ὕμνον» ἐν ἀρχῇ τοῦ ΜΗ' κεφαλαίου. Ὁ ἀσκητικὸς βίος, ὁ ζῆλος ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, ἡ παρρησία καὶ τὰ θαυμάσια, τὰ ὁποῖα ἐποίησεν, ἀνέδειξαν τὸν προφήτην μίαν ἐκ τῶν μεγίστων καὶ πλέον προσφιλῶν φυσιογνωμιῶν τῆς Π. Διαθήκης. Σήμερον δέ, ὁπότε νέα Βααλὶμ ὑψώνονται ἐν μέσῳ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ νέα ἀποστασία ἀπὸ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ συντελεῖται, ὁ θαυμασμὸς τῶν πιστῶν πρὸς τὸν πύρινον προφήτην γίνεται μεγαλύτερος. Ἡ χριστιανικὴ συνείδησις, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Κ. Διαθήκης διαπνεομένη, ἀ-

ποκρούει βεβαίως τὴν μάχαιραν τοῦ προφήτου, τὸν ζῆλον ὅμως καὶ τὴν παρρησίαν αὐτοῦ θαυμάζει καὶ διψᾷ.

Θὰ ἐξηγήσωμεν συντόμως τρεῖς ὕμνους ἐκ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου.

Ο ΑΣΚΗΤΗΣ

Ἰδεῖν ἐν λεπτοτάτῃ αὔρᾳ Θεόν, ὡς ἰδεῖν δυνατόν, κατηξίωσαι, ἀσκητικαῖς πρότερον τὸ σῶμα διαγωγαῖς καταλεπτύνας, ἔνδοξε· ὅθεν δυσωπῶ σε, ταῖς προσευχαῖς τὸ πάχος τοῦ νοός μου λεπτύνας, μετανοίας μαρμαρυγαῖς θείαις καταύγασον.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω ὕμνον ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ἐξαίρει τὰς ἀσκητικὰς διαγωγάς, ἤτοι τοὺς ἀσκητικοὺς τρόπους ζωῆς, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἔνδοξος προφήτης κατελέπτυνε τὸ σῶμά του, καὶ ἠξιώθη οὕτω νὰ ἴδῃ ἐν τῇ λεπτοτάτῃ αὔρᾳ τὸν Θεόν, ὅπως βεβαίως εἶνε δυνατὸν εἰς ἄνθρωπον νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν. Συναισθανόμενος δὲ ὁ ὑμνογράφος ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐκλελεπτυσμένην ὕπαρξιν τοῦ προφήτου, αὐτὸς ἔχει ὄχι πλέον τὸν ἔξω, ἀλλὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον παχὺν λόγῳ πνευματικῆς ραθυμίας καὶ γεώδους φρονήματος καὶ ἁμαρτίας, παρακαλεῖ τὸν Ἅγιον, ἵνα, διὰ τῶν προσευχῶν, τὰς ὁποίας ἀπευθύνει ἐν οὐρανῷ πρὸς τὸν Θεόν, λεπτύνῃ καὶ τὸν ἰδικόν του νοῦν ἀπὸ τὴν παχύτητα καὶ τὸν καταυγάσῃ διὰ τῶν θεϊκῶν ἀκτίνων τῆς μετανοίας.

Περὶ τοῦ ἀσκητισμοῦ τοῦ προφήτου ἡ Γραφὴ λέγει, ὅτι οὗτος ἦτο περιεζωσμένος ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ (Δ΄ Βασ. 1, 8) καὶ ὅτι κάποτε, ἀφοῦ μετέλαβε τροφῆς παρὰ ἀγγέλου, ἐπορεύθη ἔπειτα ὁδὸν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἄσιτος (Γ΄ Βασ. 19, 8). Τὸ πρῶτον ὑπενθυμίζει τὴν ἀσκητικότητα Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τὸ δεύτερον τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Κυρίου. Περὶ δὲ τῆς περιφήμου θεοφανείας ἐν τῇ λεπτῇ αὔρᾳ ἰδὲ Γ΄ Βασ. 19, 11 - 12.

Ο ΖΗΛΩΤΗΣ

Μεγαλυνθεὶς ταῖς πρὸς Θεόν σου νεύσεσι, ζηλῶν ἐζήλωσας ὡς ἀληθῶς, μάκαρ, τῷ Κυρίῳ πάντο-

τε· διό με ἐνδυνάμωσον, ζήλου θείου πλησθέντα, τὸ ἔνθεον πράττειν βούλημα, ἵνα σε γεραίρω σῳζόμενος.

Εἰς τὸν ὕμνον τοῦτον ὁ ἱ. ὑμνογράφος ἐξαίρει τὴν σπουδαιοτέραν ἀρετὴν τοῦ προφήτου, τὸ ἐκπρεπές, οὕτως εἰπεῖν, γνώρισμα τῆς ψυχῆς του, τὸν ἔνθεον καὶ πύρινον καὶ ἀδιάπτωτον ζῆλόν του. Ἡ φράσις, «ζηλῶν ἐζήλωσας τῷ Κυρίῳ», ἔχει ληφθῆ ἐκ τοῦ ἐν Γ' Βασ., κεφ. 19, στίχ. 10 καὶ 14 λόγου τοῦ προφήτου, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτος ἐξέφρασε πρὸς τὸν Κύριον τὸν βαθὺν πόνον καὶ ζῆλον, ὁ ὁποῖος τὸν κατέτρωγε διὰ τὴν γενικὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ λαοῦ Του, τὴν κατασκαφὴν τῶν θυσιαστηρίων καὶ τὸν φόνον τῶν προφητῶν Του. Ὁ τοιοῦτος ζῆλος τοῦ προφήτου θεωρεῖται καρπὸς τῶν πρὸς Θεὸν νεύσεων αὐτοῦ, ἤτοι τῶν κλίσεων, τῶν στροφῶν, τῶν ἀνατάσεων τῆς ψυχῆς, τῶν προσευχῶν, τῶν συνεχῶν προσπαθειῶν τοῦ προφήτου ν' ἀνυψωθῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ προσηλωθῇ εἰς αὐτὸν καὶ οἰκειωθῇ αὐτόν. Διὰ τῶν νεύσεων τούτων ἐμεγαλύνθη, ἐξυψώθη ὁ προφήτης, καὶ ἀπέκτησε μέγαν ζῆλον. Ἕνεκα δὲ τούτου προσαγορεύεται μάκαρ, ἤτοι εὐδαίμων, τρισευδαίμων. Τὸ ἐπίθετον μάκαρ ἁρμόζει κυρίως εἰς τὸν Θεόν, ἔπειτα ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν ἐξόχων ἀρετῶν αὐτῶν ὁμοιοῦνται τῷ Θεῷ καὶ γίνονται μέτοχοι θείας μακαριότητος. Τὸν ζῆλον τοῦ προφήτου ζηλῶν ὁ ὑμνογράφος παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ γεμίσῃ καὶ τὴν ἰδικήν του ψυχὴν μὲ θεῖον ζῆλον, καὶ οὕτω νὰ τὸν ἐνδυναμώσῃ νὰ πράττῃ τὸ θεῖον θέλημα, διὰ νὰ σώζεται, καὶ σῳζόμενος νὰ τιμᾷ τὸν Ἅγιον.

Ο ΕΛΕΓΚΤΗΣ

Χωρητικὸν δοχεῖόν σε θείου Πνεύματος ἔγνωμεν· ἄγγελον ἐν γῇ, πῦρ θείου ζήλου πνέοντα, δυσσέβειαν τρέποντα, καὶ βασιλεῖς ἐλέγχοντα, χρίοντα προφήτας, Ἠλιού, καὶ αἰσχύνης συγκόπτοντα μαχαίρᾳ ἱερεῖς· διὰ τοῦτο βοῶμέν σοι· Μελλούσης ἡμᾶς αἰσχύνης ρῦσαι.

Ἐδῶ ὁ ὑμνογράφος ἐξυμνεῖ τὸν προφήτην Ἠλιοὺ ὡς ἄνδρα κυρίως παρρησίας καὶ τιμωρητικῆς δραστηριότητος κατὰ τῶν ἀσε-

βῶν. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν λέγει, ὅτι ὁ προφήτης ὑπῆρξεν ἐκλεκτὸν δοχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὴν χάριν τοῦ θείου Πνεύματος, καὶ ἐπίγειος ἄγγελος, ὁ ὁποῖος ἔπνεε τὸ πῦρ τοῦ θείου ζήλου, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀναφέρει τὰς χαρακτηριστικὰς ἐκείνας ἐνεργείας καὶ πράξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐξεδηλώθησαν ἡ ἐν τῷ προφήτῃ χάρις καὶ ὁ ζῆλος. Εἶνε δὲ αὐταὶ αἱ ἑξῆς· Κατεπολέμει καὶ ἐνίκα τὴν ἀσέβειαν, ἤλεγχε βασιλεῖς, ἔχριε προφήτας καὶ ἔσφαξεν ὁμαδικῶς τοὺς ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης.

Οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης φέρουν εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ὑμνογράφου τὴν αἰσχύνην, ἡ ὁποία ἀναμένει τοὺς ἀσεβεῖς κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, καὶ διὰ τοῦτο παρακαλεῖ εἰς τὸ τέλος τὸν προφήτην, διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν νὰ σώσῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς μελλούσης αἰσχύνης.

Ἡ ἀσέβεια, ἡ ὁποία ἐξήγειρε τὸν προφήτην, ἦτο ἡ λατρεία τοῦ Βάαλ, θεότητος εἰς τὴν ὁποίαν ἐτέλουν ὄργια καὶ ἀνθρωποθυσίας, πρὸ πάντων δὲ θυσίας μικρῶν καὶ ἀθώων παιδίων! Ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ἡ λατρεία τῶν εἰδώλων ἦτο τὸ μεγαλύτερον, τὸ φρικτότερον τῶν ἐγκλημάτων. Οἱ βασιλεῖς, τοὺς ὁποίους δριμέως ἤλεγξεν ὁ προφήτης, ἦσαν ὁ Ἀχαὰβ μετὰ τῆς Ἰεζάβελ, οἱ κύριοι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἀχαάβ, ὁ Ὀχοζίας, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἠσθένησε, συνεβουλεύθη περὶ τῆς ζωῆς του τὸ μαντεῖον τοῦ Βάαλ. Ὁ προφήτης, τὸν ὁποῖον ἔχρισε κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἦτο ὁ Ἐλισαῖος. Ἱερεῖς δὲ τῆς αἰσχύνης, τοὺς ὁποίους ἔσφαξε διὰ μαχαίρας, ἦσαν 450 ἱερεῖς τοῦ Βάαλ. Ἡ τελευταία πρᾶξις τοῦ προφήτου, ὁσονδήποτε καὶ ἂν προκαλῇ αἴσθημα ἀποτροπιασμοῦ εἰς ἡμᾶς σήμερον, οἱ ὁποῖοι ἀναπνέομεν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Κ. Διαθήκης, εἶνε σύμφωνος πρὸς τὸν παιδαγωγικὸν χαρακτῆρα τοῦ νόμου τῆς Π. Διαθήκης, ἐπεβάλλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς ἄκρας κρισιμότητος τῶν περιστάσεων. Τὸ Δευτερονόμιον ρητῶς διατάσσει τὴν ἐξόντωσιν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξεδήλωνον πρόθεσιν ἀποστασίας (Ἰδὲ κεφ. ΙΓ'). Συνεπῶς ὁ προφήτης ὑπῆρξε τὸ ἐκτελεστικὸν ὄργανον τῆς θείας βουλῆς.

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ (26 ΙΟΥΛΙΟΥ)

ΟΣΙΟΠΑΡΘΕΝΟΜΑΡΤΥΣ

Τὴν 26ην Ἰουλίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην μιᾶς ἐκ τῶν προσφιλεστάτων ἁγίων τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς.

«Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου». «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων», εἶπεν ὁ Χριστός. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἔλαμψεν ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ δευτέρου αἰῶνος, ὅτε ἡ Ἐκκλησία ἐδοκιμάζετο διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Κατήγετο ἐξ εὐσεβῶν γονέων καὶ ἦτο καρπὸς προσευχῶν. Ἐγεννήθη δὲ ἐν Παρασκευῇ ἡμέρᾳ, ὅθεν καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα. Παιδιόθεν ἀφιερώθη εἰς Χριστόν. Καλλονή, μόρφωσις, δραστηριότης ἐδόθησαν εἰς τὸν Νυμφίον τῆς ψυχῆς της. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ὑπῆρξε μορφὴ ἱεραποστολική. Περιώδευε καὶ ἐκήρυττε Χριστὸν ἐσταυρωμένον. Καὶ πολλοὺς εἰδωλολάτρας ἐπέστρεψεν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ἐπανειλημμένως συνελήφθη ὑπὸ τῶν διωκτῶν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ ὑπεβλήθη εἰς μαρτύρια ποικίλα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς κατὰ τὰ μαρτύρια ἐξεδήλωνε τὴν θαυματουργικήν του δύναμιν καὶ ἔσωζε τὴν Ἁγίαν πρὸς κατάπληξιν τῶν διωκτῶν καὶ τῶν δημίων. Βλέπων τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν τὴν ἐκδηλουμένην διὰ τῆς Ἁγίας ἐν ὥρᾳ μαρτυρίων εἷς αὐτοκράτωρ ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστόν. Τελικῶς ἡ Ἁγία, τῆς ὁποίας τὸ ὅ-

νομα ἦτο ὑπόμνησις τῆς θυσίας τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ἠξιώθη καὶ τὸ αἷμά της νὰ χύσῃ διὰ τὸν Χριστὸν ἀποτμηθεῖσα τὴν τιμίαν κεφαλήν της.

Ὁσία, παρθένος, μάρτυς! Τρεῖς τίτλοι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, οἱ ὁποῖοι ἐσήμαινον τὴν ὁλοκληρωτικὴν παράδοσίν της εἰς τὸν Κύριον. Ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ἡ ἁγία Παρασκευὴ ὑπῆρξεν ἐξ ἐκείνων τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου φέρουν καρπὸν ὄχι τριάκοντα, ὄχι ἑξήκοντα, ἀλλ' ἑκατόν. Ὁσιότης, παρθενία, μαρτύριον! Τρία πράγματα, τὰ ὁποῖα σήμερον εἶνε σπάνια ἕκαστον ἰδιαιτέρως, πόσῳ μᾶλλον καὶ τὰ τρία ὁμοῦ! Ὡς πρὸς τὴν ὁσιότητα δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ ψαλμικόν· «Σῶσόν με, Κύριε, ὅτι ἐξέλιπεν ὅσιος»! Δὲν ἐξέλιπε τελείως. Τείνει ὅμως νὰ ἐκλείψῃ. Ὡς πρὸς τὴν παρθενίαν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν· Οὐδεμίαν ἄλλην ἀρετὴν ἐπιβουλεύεται ὁ κόσμος τόσον, ὅσον τὴν ὡραιότητα τῆς παρθενίας. Ἂν διασώζωνται ἐλαχιστότεται ψυχαὶ ἐκ τοῦ παμφάγου πανσεξουαλικοῦ πυρὸς τῆς ἐποχῆς μας, τοῦτο ἀποδοτέον εἰς θαῦμα τοῦ Θεοῦ παρόμοιον πρὸς τὸ συμβὰν εἰς τοὺς τρεῖς ἐν καμίνῳ παῖδας. Ὡς πρὸς τὸ μαρτύριον δέ, ὄχι πόθον μαρτυρίου δὲν ἔχομεν εἰς τὸν εὐδαιμονιστικὸν τοῦτον αἰῶνα, ἀλλὰ τρέμομεν καὶ ἐπὶ τῇ σκέψει τοῦ μαρτυρίου...

Ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶνε καύχημα ὅλων τῶν χριστιανῶν, ἰδιαιτέρως ὅμως εἶνε καύχημα τοῦ γυναικείου κόσμου. Μετὰ τὴν Παναγίαν ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶνε ἐκ τῶν πρώτων ἁγίων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν καυχήματα τοῦ γυναικείου κόσμου. Ἀλλ' εἶνε ἀμφίβολον ἂν σήμερον εἰς τὰς χιλίας γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται χριστιαναί, ὑπάρχῃ ἔστω μία, ἡ ὁποία νὰ δύναται νὰ παραβληθῇ ἔστω μακρόθεν πρὸς τὴν ἁγίαν Παρασκευήν. Αἱ σημεριναὶ γυναῖκες πρέπει νὰ αἰσχύνωνται, ὅταν ἀτενίζουν τὸ καύχημά των! Νὰ ἐντρέπωνται, ὅταν βλέπουν τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς! Νὰ μὴ τολμοῦν κἂν νὰ ἀτενίζουν τὴν μορφὴν τῆς Ἁγίας! Διατί; Διὰ τὴν ἐξωτερικήν των ἀθλιότητα, ἡ ὁποία εἶνε ἐνδεικτικὴ καὶ τῆς ἐσωτερικῆς των ἀθλιότητος. Ποῖος χριστιανισμὸς δύναταί ποτε νὰ νοηθῇ χωρὶς σεμνότητα; Ποίαν σχέσιν δύναται νὰ ἔχῃ μία μινιφοροῦσα πρὸς τὴν σεμνὴν Παρασκευήν; Ἡ ἁγία Παρασκευὴ δι' ὅλου τοῦ βίου της ἐ-

κήρυττε Χριστόν. Αἱ σημεριναὶ γυναῖκες δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ βίου των κηρύττουν κόσμον, μόδαν, σάρκα.

Ὦ Χριστέ, περιφρονημένε εἰς τὴν ἐποχήν μας καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς τρυφερὰς ὑπάρξεις τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἐχρημάτιζον αἱ μυροφόροι τῆς ἀγάπης σου! Δὸς εἰς τὰς μητέρας μας καὶ ἀδελφὰς καὶ συζύγους καὶ θυγατέρας φωτισμὸν καὶ μετάνοιαν, διὰ νὰ σὲ σκεφθοῦν καὶ νὰ κλαύσουν διὰ τὴν ἀνθρωπαρέσκειάν των καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσουν περισσότερον ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰ ἰδικά σου θελήματα καὶ ὄχι εἰς τὰ θελήματα τοῦ κόσμου καὶ νὰ τύχουν σωτηρίας καὶ δόξης, ὅπως αἱ ἅγιαι γυναῖκες τῶν παλαιῶν χρόνων. Ὦ Κύριε! Ἐλευθέρωσον τὰς γυναῖκας ἐκ τῆς φοβερᾶς αἰχμαλωσίας τῆς θεότητος Μόδα καὶ παράλαβε αὐτὰς εἰς τὴν βασιλείαν σου, βασιλείαν σεμνότητος, ἁγνότητος καὶ σωφροσύνης. Διότι σὺ εἶπας, Κύριε, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ εἰς δύο κυρίους. Καὶ ὅπως δὲν δύναταί τις νὰ δουλεύῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ συγχρόνως εἰς τὸν Μαμωνᾶν, οὕτω δὲν δύναται νὰ δουλεύῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ συγχρόνως εἰς τὴν Μόδαν. Διὰ πρεσβειῶν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς δός, Χριστέ, εἰς τὰς μητέρας μας καὶ ἀδελφὰς καὶ συζύγους καὶ θυγατέρας νὰ ζηλώσουν τὴν δόξαν τῶν ἁγίων καὶ ὄχι τῶν ἀθλίων γυναικῶν, καὶ ν' ἀξιωθοῦν τῆς θέας τοῦ ἀμηχάνου κάλλους τοῦ προσώπου σου εἰς τὴν ἀτέρμονα αἰωνιότητα.

Κατωτέρω θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Εἶνε ἴσως τὸ δυσκολώτερον ἀπολυτίκιον ἐκ τῶν ἑορτῶν ὅλων τῶν ἁγίων. Διὸ καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς φίλους ἀναγνώστας νὰ μᾶς κρίνουν ἐπιεικῶς ἂν δὲν εὐστοχήσωμεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ.

Η ΔΙΚΑΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ

Τὴν σπουδήν σου τῇ κλήσει κατάλληλον ἐργασαμένη, φερώνυμε, τὴν ὁμώνυμόν σου πίστιν εἰς κατοικίαν κεκλήρωσαι, Παρασκευὴ ἀθλοφόρε. Ὅθεν προχέεις ἰάματα καὶ πρεσβεύεις ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Τὸ ὄνομα Παρασκευὴ ἔχει, ὡς θὰ ἴδωμεν, βαθεῖαν καὶ

πολλαπλῆν σημασίαν. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἐδικαίωσε τὸ ὄνομά της πλήρως. Καὶ τοῦτο κυρίως ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξάρῃ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος εἰς τὸ ὡς ἄνω ἀπολυτίκιον.

Τὸ ἀπολυτίκιον ἄρχεται μὲ τὴν «σπουδὴν» τῆς Ἁγίας. Σπουδὴν χαρακτηρίζει ἐνταῦθα ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τὴν ὁρμὴν πρὸς δραστηριότητα. «Τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες», λέγει ὁ Ἀπόστολος (Ρωμ. 12, 11). Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἦτο ζωηρὰ ὕπαρξις. Ἠσθάνετο ἐντός της ὁρμὴν πρὸς δρᾶσιν. Ἀλλ' ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει πρὸς ρεῦμα ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον, ἂν δὲν διοχετευθῇ καταλλήλως πρὸς ἄρδευσιν τῆς γῆς, ὄχι μόνον σπαταλᾶται, ἀλλ' ἐκχειλίζον δύναται νὰ προξενήσῃ καὶ καταστροφάς. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ τὴν ὁρμὴν πρὸς δρᾶσιν «εἰργάσατο κατάλληλον τῇ κλήσει», ἤτοι κατέστησε κατάλληλον πρὸς τὴν κλῆσιν. Τὸ ρεῦμα τῆς ψυχῆς της διωχέτευσε καταλλήλως, ὥστε ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς τὴν κλῆσιν. Διὰ τούτου, νομίζομεν, δὲν σημαίνεται μόνον, ὅτι ἡ Ἁγία ἀπεστρέφετο τὸ κακὸν καὶ διωχέτευσε τὴν ζωτικότητά της πρὸς τὸ ἀγαθόν. Ἀλλὰ σημαίνεται ἀκόμη, ὅτι καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἀγαθοῦ ἐργαζομένη ἐπρόσεχε νὰ πράττῃ τὸ καλὸν καλῶς, ἤτοι μετὰ διακρίσεως, μὴ παρασυρομένη ἐν τῷ ζήλῳ της εἰς ἐνεργείας, τὰς ὁποίας δὲν θέλει ὁ Θεός. Διότι τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλόν, ἐὰν μὴ καλῶς γένηται. Τὸ «κατάλληλον τῇ κλήσει» ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸ κατωτέρω «ἀθλοφόρε» ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸ «νομίμως» τοῦ Παύλου ἐν τῷ «ἀθλεῖν»· «Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ» (Β' Τιμ. 2, 5). Ἡ ἁγία Παρασκευὴ καὶ ὁρμὴν πρὸς ἄθλησιν εἶχε καὶ νομίμως ἤθλησε. Καὶ ζῆλον εἶχε καὶ κατ' ἐπίγνωσιν εἶχε τὸν ζῆλον. Τὴν ζωήν της ἠγωνίζετο νὰ διακρίνῃ ἡ χριστιανικὴ ἀκρίβεια. Ἀκρίβεια δὲ οὔτε ἡ ἔλλειψις εἶνε οὔτε ἡ ὑπερβολή.

Εἴδομεν τὴν «σπουδήν». Ἡ δὲ «κλῆσις», πρὸς τὴν ὁποίαν προσήρμοσε τὴν σπουδήν της ἡ Ἁγία, ποία εἶνε; Ὑπὸ τὴν «κλῆσιν» ἴσως νοεῖται τὸ ὄνομα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκλήθη ἡ Ἁγία, ἤτοι τὸ ὄνομα Παρασκευή. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκλήθη, ὡς ἐσημειώθη εἰσαγωγικῶς, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἐν Παρασκευῇ ἡμέρᾳ. Ἂν ὑπὸ τὴν «κλῆσιν» νοῆται πράγματι τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας, τότε τὸ νόημα τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀπολυτικίου εἶνε, ὅτι ἡ Ἁγία κατέστησε τὴν ὁρμήν της πρὸς δραστηριότητα ἀνταξίαν τοῦ ὀνόματός της, ὅπερ σημαίνει παρασκευήν, προπαρασκευήν, συνεχῆ πνευματικὴν ἑτοιμασίαν, διαρκῆ πνευματικὸν ἀγῶνα πρὸς κληρονομίαν τῆς μελ-

λούσης δόξης. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἠξιοποίει τὴν ζωτικότητά της παρασκευαζομένη διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πνευματικότης τῆς Ἁγίας σχετίζεται πρὸς τὸ ὄνομά της κατωτέρω — «τὴν ὁμώνυμόν σου πίστιν» κ. τ. λ. —, διὰ τοῦτο ἐνταῦθα πιθανώτερον φαίνεται εἰς ἡμᾶς, ὅτι «κλῆσις» δὲν νοεῖται τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας, ἀλλ' ἡ κλῆσις ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἀπαντᾷ ὁ ὅρος οὗτος ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, τουτέστιν ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κλῆσις τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἶνε τέκνον τοῦ Θεοῦ, μέλος τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας καὶ κληρονόμος τῆς οὐρανίου βασιλείας. Ἐπὶ πλέον δέ, προκειμένου περὶ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ὑπὸ τὴν «κλῆσιν» δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἡ ἱεραποστολικὴ αὐτῆς κλῆσις, καθόσον, ὡς ἐλέχθη ἤδη εἰσαγωγικῶς, ἡ ἁγία Παρασκευὴ ὑπῆρξεν ἱεραποστολικὴ μορφή, περιοδεύουσα καὶ κηρύττουσα Χριστόν. Κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν τοῦ ὅρου «κλῆσις» τὸ νόημα τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀπολυτικίου εἶνε, ὅτι ἡ ἁγία Παρασκευὴ διωχέτευσε τὴν ἐσωτερικὴν ὁρμήν της καταλλήλως, ὥστε ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κλῆσίν της νὰ εἶνε χριστιανὴ καὶ κληρονόμος τῆς μελλούσης δόξης, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ εἰς τὴν ἱεραποστολικήν της κλῆσιν.

Ἡ ἁγία Παρασκευὴ συνεδύαζε σπουδὴν καὶ κλῆσιν. Οὔτε ἡ σπουδὴ κάμνει τὸν ἄνθρωπον σπουδαῖον ἂν δὲν προσαρμόζεται πρὸς τὴν χριστιανικὴν κλῆσιν, οὔτε ἡ κλῆσις τὸν κάμνει ἐκλεκτὸν ἂν δὲν ὑπάρχῃ καὶ ἡ σπουδή. Πολλοὶ κλητοί, ὀλίγοι ἐκλεκτοί. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἦτο σπουδαία ὄντως καὶ ἐκλεκτή, ἀκριβῶς διότι συνεδύαζε σπουδὴν καὶ κλῆσιν.

Μὲ τὸ ἐπίθετον «φερώνυμε» προσφωνεῖ ἐν συνεχείᾳ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τὴν Ἁγίαν. Φερώνυμος εἶνε ἡ φέρουσα τὸ ὄνομα, τὸ τιμώμενον δηλονότι ὄνομα, ἤτοι ἡ ἑορτάζουσα Ἁγία.

* * *

Ἡ φράσις· «τὴν ὁμώνυμόν σου πίστιν εἰς κατοικίαν κεκλήρωσαι», εἶνε δυσκολωτέρα τῆς προηγουμένως ἑρμηνευθείσης, καὶ αὐτὴ κυρίως καθιστᾷ τὸν ὕμνον τὸ πλέον δυσερμήνευτον ἀπολυτίκιον ἐξ ὅλων τῶν ἁγίων. Κατὰ λέξιν μεταφραζομένη ἡ ἐν λόγῳ φράσις λέγει· «τὴν πίστιν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ ἴδιον ὄνομα μὲ σέ, ἔλαβες ὡς κλῆρον (ὡς μερίδιον, ὡς κληρονομίαν) διὰ κατοικίαν». Συμφώνως πρὸς τοῦτο ἡ Ἁγία καὶ ἡ πίστις της ἔχουν τὸ αὐτὸ ὄνομα. «Παρασκευὴ» εἶνε τόσον τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας, ὅσον καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς πίστεώς της. Ἀλλὰ πῶς τὸ «παρασκευὴ»

ἐκφράζει τὴν πίστιν τῆς Ἁγίας; Τρεῖς ἐκδοχαί, νομίζομεν, εἶνε ἐνταῦθα δυναταί.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν τὸ «παρασκευὴ» ἐκφράζει τὴν πίστιν τῆς Ἁγίας, διότι κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον ἡ πίστις τῆς Ἁγίας περιεστρέφετο, ἦτο τὸ κοσμοσωτήριον γεγονὸς τῆς μεγάλης Παρασκευῆς. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἐπίστευεν εἰς τὴν μεγάλην Παρασκευήν. Ἐπίστευεν εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, εἰς τὴν θυσίαν. Κατ' ἐξοχὴν ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἀντελαμβάνετο τὴν Θρησκείαν ὡς σταυρόν, ὡς θυσίαν. Τὴν πίστιν δὲ εἰς τὴν Θρησκείαν τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς θυσίας ἔλαβεν ἡ ἁγία Παρασκευὴ ὡς κλῆρον, ὡς μερίδιον ἐκλεκτόν, ὡς λαχεῖον τοῦ οὐρανοῦ (πρβλ. Β' Πέτρ. 1, 1) διὰ «κατοικίαν», ἤτοι διὰ νὰ μένῃ σταθερῶς καὶ μονίμως ἐν τῇ πίστει ταύτῃ. Ἐν σπουδῇ, ἐν προθυμίᾳ δηλαδὴ καὶ ἐν ζήλῳ, ἐργασθεῖσα ἡ Ἁγία ἐν τῷ χριστιανικῷ σταδίῳ, ἐτιμήθη μὲ τὸ χάρισμα τῆς σταθερᾶς καὶ ἀπαρασαλεύτου πίστεως. Διότι, βεβαίως, ἄρχεταί τις τοῦ χριστιανικοῦ ἀγῶνος διὰ πίστεως, ἀλλὰ προκόπτων ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἀμείβεται μὲ τὸ χάρισμα τῆς τελείας πίστεως.

Ὑπὲρ τῆς ἀνωτέρω ἐκδοχῆς συνηγοροῦν τὰ γεγονότα, ὅτι ἡ Ἁγία ἐγεννήθη ἐν ἡμέρᾳ Παρασκευῇ, ὅτι ἔλαβεν ἐκ τούτου τὸ ὄνομά της καὶ ὅτι εἶδεν ἐν ὁράματι τὴν ἡμέραν τοῦ σωτηρίου πάθους, τὴν μεγάλην δηλαδὴ Παρασκευήν, προσωποποιημένην ἐν τῷ προσώπῳ γυναικός. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο εἷς ὕμνος τῆς ἑορτῆς τῆς Ἁγίας λέγει· «Ὢ κατάπληκτον σημεῖον! Φρικτῆς ἡμέρας τοῦ σωτηρίου πάθους γὰρ ἐξεικονισθείσης, γυναικείῳ σώματι, σταυρόν τε καὶ κάλαμον, στέφανον καὶ σπόγγον τεθέασαι».

Κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν τὸ «παρασκευὴ» ἐκφράζει τὴν πίστιν τῆς Ἁγίας καθόσον αὕτη ἐπίστευεν εἰς τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς παρασκευῆς, προπαρασκευῆς, προετοιμασίας διὰ τὴν κληρονομίαν τῆς μελλούσης δόξης. Ἡ ζωή της ἦτο μία διαρκὴς παρασκευή, ἑτοιμασία· εἷς διαρκὴς καταρτισμός, ἀγὼν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ βραβείου τῆς ἄνω κλήσεως. Τὸ ἔργον τῆς τοιαύτης παρασκευῆς, ἑτοιμασίας, εἶνε ἀναμφιβόλως ἔργον πίστεως. Ἐν σπουδῇ, ἐν προθυμίᾳ καὶ ἐν ἀφοσιώσει, ἐργασθεῖσα ἡ ἁγία Παρασκευὴ δι' ὅλου τοῦ βίου της, ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ πίστις της εἰς τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς παρασκευῆς, τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, ἦτο δι' αὐτὴν κλῆρος, ὅστις ἐδόθη εἰς αὐτὴν ὡς «κατοικία», ὡς μόνιμόν τι καὶ σταθερόν. Διαρκῶς καὶ ἐν αὐταπαρνήσει ἀγωνι-

ζομένη ἡ Ἁγία, κατέστησε τὴν πίστιν εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον οἱονεὶ ἐνδιαίτημά της. Ἔζη διαρκῶς ἐν τῇ δράσει. Εἶχεν ἐθισθῆ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἰδικήν της σωτηρίαν καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων.

Κατὰ τὴν τρίτην ἐκδοχὴν τὸ «παρασκευὴ» σημαίνει τὰ παρεσκευασμένα πρός τινα σκοπόν, τὰ πλούτη, τὰ ἀγαθά. Οὕτω παρὰ Πλάτωνι, Πολιτεία 495 Α, ἀπαντᾷ ἡ φράσις· «Πλοῦτοί τε καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη παρασκευή». Πνευματικῶς δὲ ἐνταῦθα τὸ «παρασκευὴ» σημαίνει τὰ παρεσκευασμένα ἡμῖν ἀγαθὰ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, τὰ ἀνεξιχνίαστα πλούτη τοῦ Θεοῦ ἐν οὐρανοῖς, τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν» (Α΄ Κορ. 2, 9). Οὕτω «παρασκευὴ» σημαίνει ἐνταῦθα τὸν παράδεισον. Ἡ οὐρανία αὐτὴ «παρασκευή», ὁ παράδεισος, ἀπετέλει πίστιν τῆς Ἁγίας, γλυκυτάτην καὶ ἀκράδαντον. Ἡ ζωὴ τῶν ἁγίων περιστρέφεται περὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὸν παράδεισον ὡς περὶ δύο πόλους. Οἱ ἅγιοι αἴρουν ἐνταῦθα τὸν σταυρόν, ἵνα ἀπολάβουν ἐκεῖ τὸν μισθόν. Ἡ ἁγία Παρασκευή, ἐργασαμένη ἐνταῦθα συμφώνως πρὸς τὴν χριστιανικήν της κλῆσιν καὶ ἀξιοποιήσασα οὕτω τὴν ὁρμήν της πρὸς δραστηριότητα, ἤδη ὅ,τι ἀπετέλει «ὁμώνυμόν» της πίστιν, ἤτοι τὴν ἄνω «παρασκευήν», τὸν ἡτοιμασμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου παράδεισον, ἔχει λάβει ὡς κλῆρον, ὡς κληρονομίαν, διὰ νὰ μένῃ ἐν αὐτῷ μονίμως καὶ αἰωνίως. Ἐνταῦθα ἔτρεχεν ἐν σπουδῇ ἀγωνιζομένη καὶ μόνιμον διαμονὴν δὲν εἶχεν. Ἐκεῖ ἔχει «κατοικίαν», ἤτοι διαμονὴν ἀσάλευτον, μόνιμον καὶ αἰωνίαν.

Ὑπὲρ τῆς τρίτης ταύτης ἐκδοχῆς συνηγοροῦν δύο σπουδαῖοι λόγοι, εἷς γραμματικὸς καὶ εἷς νοηματικός. Ὁ γραμματικὸς λόγος ἔγκειται ἐν τῇ διακρίσει τῶν χρόνων ἀορίστου καὶ παρακειμένου εἰς τὰς λέξεις «ἐργασαμένη» - «κεκλήρωσαι». Ἂν ἡ διάκρισις αὕτη δὲν εἶνε φαινομενική, ἀλλ' οὐσιαστική· ἂν δι' ἄλλων λόγων ὁ παρακείμενος δὲν συγχέεται πρὸς τὸν ἀόριστον, ἀλλ' ἡ διαφορὰ ἐννοίας μεταξὺ τῶν δύο χρόνων διατηρῆται, τότε ὁ παρακείμενος «κεκλήρωσαι» σημαίνει τι τὸ συντετελεσμένον ἤδη καὶ ὁριστικόν. Σημαίνει ὅτι ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἔχει ἤδη λάβει κλῆρον, ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως. Τοιοῦτος δὲ κλῆρος εἶνε ὁ παράδεισος. Ὁ νοηματικὸς λόγος ἔγκειται ἐν τούτῳ· Ἐφ' ὅσον διὰ τῆς φράσεως «τὴν σπουδὴν σου τῇ κλήσει κατάλληλον ἐργασαμένη, φερώνυμε» δηλοῦται τὸ ἔρ-

γον τῆς Ἁγίας, διὰ τῆς ἑπομένης φράσεως «τὴν ὁμώνυμόν σου πίστιν εἰς κατοικίαν κεκλήρωσαι, Παρασκευὴ ἀθλοφόρε» πιθανώτατον εἶνε νὰ τονίζεται ἡ ἀμοιβή, τὸ ἔπαθλον τὸ οὐράνιον, ὅπερ ἔχει ἤδη λάβει ἡ Ἁγία. Ἡ ἄποψις αὐτὴ ἐνισχύεται ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ φράσει ἡ Ἁγία προσφωνεῖται «ἀθλοφόρος». Ἀθλοφόρος εἶνε ἡ φέρουσα τὸ ἆθλον, τὸ βραβεῖον, προφανῶς δὲ ἐνταῦθα τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως. «Ἐργασαμένη... κεκλήρωσαι», λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Ἁγίαν. Ἀφοῦ εἰργάσθης, ἔχεις ἤδη λάβει τὴν κληρονομίαν σου. Τὸ πιστευόμενον ὑπὸ σοῦ, ἤτοι τὸν παράδεισον, ἔχεις ἤδη ἀπολάβει.

Τὴν τρίτην ἐκδοχήν, καθ' ἣν τὸ «παρασκευὴ» σημαίνει τὸν παράδεισον, ὁ γράφων θεωρεῖ πιθανωτέραν. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως διὰ τοῦ αἰνιγματικοῦ τρόπου τῆς διατυπώσεως τοῦ ὕμνου ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ νὰ ἠθέλησεν ὁ ὑμνογράφος νὰ ὑπονοήσωμεν πλείονας τῆς μιᾶς ἐννοίας. Διότι ὅλαι αἱ εὐσεβεῖς ἑρμηνεῖαι διδάσκουν καὶ προκαλοῦν εὐχαρίστησιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἑκάστη δὲ παρέχει ἰδιαίτερον δίδαγμα καὶ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν.

* * *

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ὕμνου ἐξαίρεται ἡ σημασία τῆς ἁγίας Παρασκευῆς διὰ τὸν κόσμον μετὰ τὸν θάνατόν της. Διότι οἱ ἅγιοι καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον δὲν παύουν νὰ εὐεργετοῦν τὸν κόσμον. Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔνθα ἡ ἁγία Παρασκευὴ ζῇ ὡς πνεῦμα τετελειωμένον, «προχέει ἰάματα», ἤτοι σκορπίζει ὡς κρουνὸς τὴν θαυματουργικὴν χάριν, διὰ τῆς ὁποίας θεραπεύονται διάφορα νοσήματα τοῦ σώματος. Ἰδιαιτέρως ἡ ἁγία Παρασκευὴ θεωρεῖται ἰατρὸς ὀφθαλμικῶν ἀσθενειῶν. Ἀλλ' ἡ Ἁγία ὑπὲρ τὴν σωτηρίαν τῶν σωμάτων ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. Διὸ καὶ «πρεσβεύει ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν», ἤτοι συνεχῶς παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῆς αἰωνίου καταδίκης.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ (27 ΙΟΥΛ.)

ΔΥΟ ΙΑΤΡΙΚΑΙ

Τὴν 27ην Ἰουλίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Παντελεήμονος.

Ὁ ἅγιος Παντελεήμων ἦτο ἰατρός. Ἀλλ' εἶχεν, οὕτως εἰπεῖν, διπλῆν ἰατρικήν. Ἰατρικὴν κατὰ κόσμον καὶ ἰατρικὴν κατὰ Θεόν. Ἰατρικὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ ἰατρικὴν τῆς χάριτος. Ἡ ἐπιστήμη ἄνευ τῆς χάριτος εἶνε ἀτελής, σκοτεινή, πολλάκις δὲ καὶ ἐγκληματική. Κοσμικοὶ καὶ ἄπιστοι ἰατροί, ἄριστοι θεωρούμενοι ἐξ ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς, ποσάκις δὲν διέπραξαν κολοσσιαῖα σφάλματα καὶ δὲν ὡδήγησαν εἰς τὰ νεκροταφεῖα ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἠδύναντο εὐκόλως νὰ διασωθοῦν! Ἐνῷ ἄλλοι ἰατροί, μικροτέρας ἴσως ἐπιστημονικῆς δυνάμεως, διαθέτοντες ὅμως τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἔκαμον ἀρίστην διάγνωσιν, προέβησαν εἰς ἐπιτυχῆ ἐγχείρησιν, ἔδωσαν τὰ κατάλληλα φάρμακα καὶ ἔσωσαν ἀρρώστους ἐξ ἐσχάτου κινδύνου καὶ ἐκ βεβαίου θανάτου. Ὁ Παντελεήμων ἦτο χριστιανὸς ἰατρός. Εἰς τὸ Συναξάριόν του ἀναγινώσκομεν· «Ἐκπαιδεύεται οὖν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην παρὰ Εὐφροσύνου, δόξαν μεγίστην ἔχοντος, ὃς καὶ ἐδόκει εἰς ἄκρον τῆς τέχνης ἀφικέσθαι· τὴν δὲ κατὰ Χριστὸν ἰατρικὴν τέχνην καὶ πίστιν παρὰ Ἑρμολάου τοῦ πρεσβυτέρου μανθάνει».

Ὁ ἅγιος Παντελεήμων ἦτο σπλαγχνικός, πολὺ σπλαγχνικὸς καὶ πρὸς πάντας σπλαγχνικός. Ἠσθάνετο βαθεῖαν συμπάθειαν καὶ λύπην πρὸς τοὺς πάσχοντας, ὄχι δὲ μόνον τοὺς σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψυχικῶς πάσχοντας. Καὶ ἐθεράπευεν, ὄχι μόνον ἄρρωστα σώματα, ἀλλὰ καὶ ἀρρώστους ψυχάς. Ἦτο ἰατρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων. Ἡ φράσις αὐτὴ ἂς μὴ σκανδαλίζῃ κανένα. Διότι ἰατρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων

λέγεται μὲν ὁ Χριστός, δύναται ὅμως νὰ λέγεται καὶ πᾶς ἅγιος καὶ θαυματουργός, ὡς μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὡς μικρὸς Χριστός. Ὁ Χριστὸς εἶνε ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ, οἱ ἅγιοι εἶνε ἐν σχετικῇ ἐννοίᾳ, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. Ὡς χριστιανὸς δὲ ἰατρὸς ὁ ἅγιος Παντελεήμων οὐδὲν ἐλάμβανεν ἐκ τῶν ἀρρώστων. Ἦτο ἀνάργυρος ἰατρός. Δωρεὰν ἐλάμβανε, δωρεὰν ἔδιδε. Διὸ καὶ ὁ Θεός, ὁ βλέπων τὰ ἐλεήμονα αἰσθήματα καὶ τὰς ἐλεήμονας πράξεις τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μαρτυρίου του διὰ θαυμαστῆς φωνῆς ἄνωθεν ἐνεχθείσης ἐκάλεσε τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα, ἐνῷ προηγουμένως ἐκαλεῖτο Παντολέων.

Οἱ ἰατροί, ἂν θέλουν νὰ εἶνε ἀληθινοὶ ἐπιστήμονες καὶ χριστιανοὶ καὶ ὄχι ὑλισταὶ καὶ κτηνίατροι, ὅπως δυστυχῶς εἶνε πολλοί, ὡς παράδειγμά των ὀφείλουν νὰ ἔχουν τὸν ἅγιον Παντελεήμονα. Νὰ ἔχουν τὸ συμπαθὲς καὶ εὔσπλαγχνον πρὸς τοὺς ἀρρώστους, ἀγωνιζόμενοι νὰ μὴ ἐξοικειώνωνται πρὸς τὸν ἀνθρώπινον πόνον καὶ σκληρύνωνται καὶ πωρώνωνται, ἀλλὰ πάντοτε νὰ διατηροῦν εὐαισθησίαν ἀπέναντι τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου. Καὶ νὰ μὴ βλέπουν τὸν ἄνθρωπον ὡς σῶμα μόνον, ὡς κοιλίαν καὶ ἔντερα κ.τ.λ., ἀλλὰ καὶ ὡς ψυχὴν ἀθάνατον μὲ ἀνωτέρας καὶ θαυμαστὰς δυνάμεις καὶ ἰδιότητας. Καὶ νὰ μὴ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος μόνον, ἀλλὰ ν' ἀπευθύνουν πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ χριστιανικὰς συμβουλὰς καὶ προτροπάς, αἱ ὁποῖαι εἶνε φάρμακα πνευματικὰ καὶ ἄκος ψυχῆς. Καὶ νὰ μὴ εἶνε ἄπληστοι, ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν εὐπόρων καὶ πλουσίων νὰ λαμβάνουν, ἐκ δὲ τῶν πτωχῶν νὰ μὴ λαμβάνουν, μᾶλλον δὲ καὶ νὰ δίδουν εἰς αὐτούς. Δόξα δὲ τῷ Θεῷ, καὶ εἰς τὸν ὑλιστικὸν τοῦτον αἰῶνα ὑπάρχουν μιμηταὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Γνωρίζομεν ἀρίστους ἰατροὺς μὲ πολυπληθῆ πελατείαν, οἱ ὁποῖοι, ἐνῷ ἠδύναντο νὰ δημιουργήσουν διὰ τῆς ἐπιστήμης των τεραστίας περιουσίας, πολυκατοικίας καὶ τετράγωνα ὁλόκληρα, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ εἶνε ἐλεήμονες ἰατροί, μικρὰν ἢ οὐδεμίαν περιουσίαν ἐδημιούργησαν. Ἐλάχιστοι οἱ ἰατροὶ αὐτοί; Ἀλλ' ὅσον σπανιώτεροι εἶνε, τόσον μεγαλυτέραν ἀξίαν ἔχουν.

Μιμηταὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος πρέπει νὰ εἶνε οἱ ἰατροί. Οἱ δὲ ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἄνθρωποί των καὶ ὅλοι γενικῶς, ἂν θέλωμεν νὰ εἴμεθα χριστιανοί, ὀφείλομεν μὲν νὰ τιμῶμεν

τοὺς ἰατροὺς κατὰ τὴν Γραφήν, ἀλλὰ νὰ μὴ θεοποιῶμεν αὐτούς. Ὑπὲρ τὴν ἐπιστήμην εἶνε ἡ χάρις. Ὑπὲρ τοὺς ἰατροὺς ἵσταται ὁ Ἰατρός. Καὶ μετὰ τὸν Ἰατρὸν εἶνε οἱ ἅγιοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθη χάρις νὰ θεραπεύουν ποικίλας ἀσθενείας. Ἂς μὴ στηρίζωμεν λοιπὸν ὅλην τὴν πεποίθησίν μας εἰς τοὺς ἰατρούς. Καὶ οἱ ἰατροὶ ἀρρωστοῦν καὶ ἀποθνήσκουν! Ἂς στηρίζωμεν πρῶτον τὴν πεποίθησίν μας εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἁγίους, καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς ἰατρούς. Καὶ ὅταν ἡ ἐπιστήμη ἐξαντλῇ ὅλα τὰ μέσα διὰ τὸν ἀσθενῆ καὶ οὐδὲν κατορθώνῃ καὶ ὑψώνῃ τοὺς ὤμους, ἂς μὴ ἀπελπιζώμεθα. Γίνονται καὶ θαύματα. Ἂς παρακαλῶμεν ἐν πίστει τὸν Θεὸν ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ διὰ μέσου τῶν ἁγίων του, καὶ ἂν εἶνε πρὸς τὸ συμφέρον, τὸ θαῦμα θὰ γίνῃ. Πολλοὺς οἱ ἰατροὶ διέγραψαν, ἀλλ' ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἅγιοί του ἔσωσαν. Οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ νοσοκομεῖα γνωρίζουν τὰ περισσότερα θαύματα τοῦ Θεοῦ.

Θὰ ἑρμηνεύσωμεν τὸν Οἶκον τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος.

ΙΑΤΡΟΣ ΨΥΧΩΝ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΩΝ

Τοῦ ἀναργύρου τὴν μνήμην, τοῦ γενναίου τὴν ἄθλησιν, τοῦ πιστοῦ τὰς ἰατρείας εὐσεβῶς ὑμνήσωμεν, φιλόχριστοι, ἵνα λάβωμεν ἔλεος, μάλιστα οἱ βορβορώσαντες, ὡς κἀγώ, τοὺς ἑαυτῶν ναούς· ψυχῶν γὰρ καὶ σωμάτων ὁμοῦ τὴν θεραπείαν παρέχει. Σπουδάσωμεν οὖν, ἀδελφοί, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔχειν τοῦτον ἀσφαλῶς, τὸν ρυόμενον ἐκ πλάνης τοὺς βοῶντας ἀπαύστως· Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε.

Διὰ τριῶν ἐπιθέτων χαρακτηρίζει τὸν ἅγιον Παντελεήμονα ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος. Καλεῖ αὐτὸν ἀνάργυρον, γενναῖον καὶ πιστόν. Ἀνάργυρος ἦτο ὁ Ἅγιος, διότι ἐνήργει θεραπείας χωρὶς νὰ λαμβάνῃ χρήματα. Ἡ ἀφιλαργυρία εἶνε ἐκ τῶν ὑπεροχωτέρων ἀρετῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ τις ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἀλλ' εἶνε φιλάργυρος, χριστιανὸς δὲν εἶνε. Γενναῖος ἦτο ὁ Ἅγιος, διότι, ἐνῷ ὑπεβλήθη εἰς σειρὰν φρικτῶν μαρτυρίων, ἐν τούτοις

δὲν ἐκάμφθη, ἀλλὰ μέχρι τέλους ἠγωνίσθη ἡρωικῶς καὶ ἐνίκησεν, ἀναδειχθεὶς μεγαλομάρτυς. Πιστὸς δὲ ἦτο ὁ Ἅγιος ὡς πλήρης πίστεως. Λόγῳ δὲ τῆς πίστεώς του ἔλαβε τὸ χάρισμα νὰ τελῇ ἰατρείας, ἤτοι θεραπείας ἀσθενῶν. Ἡ πίστις του ἐπίσης ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία τὸν ἀνέδειξε γενναῖον καὶ ἀνάργυρον. Τὴν μνήμην δὲ τοῦ ἀναργύρου, τὸν ἀθλητικὸν ἀγῶνα τοῦ γενναίου καὶ τὰς θαυμαστὰς θεραπείας τοῦ πλήρους πίστεως ἀνδρὸς καλεῖ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος νὰ ὑμνήσωμεν. Ποῖοι νὰ ὑμνήσωμεν; Οἱ φιλόχριστοι. Οἱ φιλοῦντες, οἱ ἀγαπῶντες τὸν Χριστόν. Ὅσοι ἀγαποῦν καὶ τιμοῦν τὸν Χριστόν, αὐτοὶ ἀγαποῦν καὶ τιμοῦν καὶ τοὺς φίλους τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἁγίους. Πῶς δὲ νὰ ὑμνήσωμεν; Εὐσεβῶς. Ὄχι ὡς κοσμικοὶ ἄνθρωποι, μὲ κοσμικὰ λόγια καὶ ᾄσματα. Ὄχι ὡς κοσμικοὶ ρήτορες καὶ ποιηταί, ἐν πνεύματι ὑπερηφανείας καὶ ματαιοδοξίας. Ὄχι δὲ τέλος ὡς αἱρετικοί, ἐν κακοδόξῳ πνεύματι ὑπερτιμῶντι ἢ ὑποτιμῶντι τοὺς ἁγίους. Ἀλλ' ὡς πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ὡς εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Οὕτω πρέπει νὰ ὑμνήσωμεν. Καὶ διατί νὰ ὑμνήσωμεν; Διὰ νὰ λάβωμεν ἔλεος, ἤτοι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς. Τοῦ δὲ ἐλέους τοῦ Θεοῦ ἔχομεν προπάντων ἀνάγκην ὅσοι διὰ τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων κατεμολύναμεν, ὅπως καὶ ἐγώ, λέγει ὁ ὑμνογράφος, τοὺς ναούς μας. Ναοὺς δὲ ἐννοεῖ τὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχάς, διότι εἰς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς κατοικεῖ ὁ Θεὸς (Α΄ Κορ. 6, 19 - 20). Θὰ λάβωμεν δὲ ἔλεος τιμῶντες τὸν Ἅγιον, διότι, λέγει ὁ ὑμνογράφος, ὁ Ἅγιος παρέχει ψυχῶν καὶ σωμάτων ὁμοῦ τὴν θεραπείαν. Ὁ Θεός, ἀκούων τὰς μεσιτείας καὶ πρεσβείας τῶν ἁγίων του, διὰ νὰ τιμήσῃ αὐτοὺς δίδει εἰς αὐτοὺς τὴν χάριν νὰ θαυματουργοῦν.

Ἂς προσπαθήσωμεν λοιπὸν μετὰ προθυμίας, ἀδελφοί, προτρέπει εἰς τὴν συνέχειαν ὁ ὑμνογράφος, νὰ ἔχωμεν ἀκλονήτως εἰς τὰς καρδίας μας τὸν ἑορταζόμενον τοῦτον Ἅγιον, ὁ ὁποῖος σώζει ἐκ τῆς πλάνης ὅσους ἐν ἀγωνίᾳ προσεύχονται καὶ βοοῦν πρὸς τὸν Θεόν· Κύριε, σῶσέ μας. Ἡ πλάνη εἶνε χειροτέρα ὅλων τῶν σωματικῶν καὶ ὅλων τῶν ψυχικῶν νόσων.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ (6 ΑΥΓ.)

ΠΑΡΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

Τὴν 6ην Αὐγούστου ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν θείαν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Μεταμόρφωσις εἶνε τὸ ἐνδοξότερον γεγονὸς τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν. Ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς Σταυρώσεως γενομένη, τεσσαράκοντα ἴσως ἡμέρας, ὑπῆρξε προάγγελος καὶ προαπόδειξις τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ Χριστὸς μετεμορφώθη ἔμπροσθεν τῶν μαθητῶν του καὶ ἔδειξε τὴν θείαν δόξαν του διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν οὗτοι, ὅταν μετ' ὀλίγον θὰ τὸν ἔβλεπον σταυρούμενον, ἀλλὰ νὰ καταλάβουν ὅτι τὸ πάθος του ἦτο ἑκούσιον καὶ νὰ διακηρύξουν εἰς τὸν κόσμον τὴν Θεότητα καὶ τὴν Ἀνάστασίν του.

Τὸ μήνυμα τῆς Μεταμορφώσεως εἶνε ἰδιαιτέρως ἐπίκαιρον εἰς τὰς ἡμέρας μας. Παρ' ὅλον τὸ φυσικὸν καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν φῶς καὶ παρ' ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν λάμψιν τῆς ζωῆς, πνευματικῶς ἡ ἀνθρωπότης βυθίζεται εἰς ὁλονὲν μεγαλύτερον σκότος καὶ ζόφον. Τὸ κτιστὸν φῶς ἄπλετον, τὸ ἄκτιστον σπάνιον λόγῳ τῆς ἠθικῆς τυφλώσεως τῆς ἀνθρωπότητος. Παρ' ὅλην ἐπίσης τὴν θήρευσιν τοῦ ὡραίου καὶ παρ' ὅλην τὴν καλλιτεχνίαν, ἡ δυσμορφία καὶ ἡ ἀσχημία ἐπικρατοῦν εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἐν μεγάλῃ δὲ ἐκτάσει καὶ εἰς

τὸν ἔξω ἄνθρωπον. Ἡ πολύμορφος ἁμαρτία καὶ ἡ ἀθλία μόδα παρεμόρφωσαν ψυχὰς καὶ σώματα. Λόγῳ τῆς παραμορφώσεως ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔχουν γίνει εἰς τὴν ἐποχήν μας ἀγνώριστοι. Πολλοὶ νέοι ἔπαυσαν νὰ ὁμοιάζουν πρὸς τὴν ὡραίαν ἄνοιξιν καὶ προσέλαβον τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην μορφὴν τοῦ Ναβουχοδονόσορος, τὴν περιγραφομένην εἰς τὸ Δαν. 4, 30. Εὔκαιρον νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸν λόγον τοῦ Ψαλμῳδοῦ· «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. 48, 13 καὶ 21). Πᾶς ἐχέφρων καὶ σεμνὸς ἄνθρωπος θλίβεται βαθύτατα καὶ ἀπογοητεύεται βλέπων τὴν παραμορφωτικὴν κατάστασιν, τὴν ἀθλίαν ἐμφάνισιν τῆς νεωτέρας γενεᾶς. Οὐδέποτε μετὰ Χριστὸν τὸ ἐπιφώνημα τοῦ ποιητοῦ miserabile visu, οἰκτρὸν ἰδεῖν, ἐξέφραζε τόσον οἶκτον, ὅσον εἰς τὴν ἐποχήν μας. Ποῦ κατήντησε, Θεέ μου, τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν σου, ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν σου δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος! Καὶ τίς οἶδε τί ἀκόμη θὰ ἴδουν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν! Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ μὴ βλέποντες! Ναί, ἦλθε καιρὸς καὶ θὰ ἔλθῃ καιρὸς νὰ μακαρίζωνται οἱ τυφλοί, διότι δὲν θὰ βλέπουν τὰ ἄθλια καὶ σκανδαλώδη καὶ ἀξιοθρήνητα καὶ ἀπαίσια φαινόμενα ἀνθρώπων οὐκ ἀνθρώπων, ἀνδρῶν οὐκ ἀνδρῶν, γυναικῶν οὐ γυναικῶν!...

Ἰδοὺ τὸ μήνυμα τοῦ ἐνδόξου γεγονότος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Θαβώρ· Ἀπὸ τὴν παραμόρφωσιν εἰς τὴν μεταμόρφωσιν! Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἄλλος περισσότερον καὶ ἄλλος ὀλιγώτερον, ἔχομεν ὑποστῆ τὴν παραμορφωτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ κακοῦ, καὶ ἔχομεν ἀνάγκην νὰ δεχθῶμεν τὴν μεταμορφωτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀγαθοῦ, διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κανονικὴν μορφήν. Ὁ Χριστός, ὁ λόγοις καὶ ἔργοις καὶ θαύμασιν ἀποδεικνύων τὴν ἄπειρον δύναμίν του, εἶνε ὁ μόνος δυνατὸς νὰ ἐνεργήσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν ἁγίαν μεταμόρφωσιν. Ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ μεταμορφωθεὶς καὶ δείξας εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν δόξαν του δύναται νὰ μεταμορφώσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ καὶ ἡμᾶς ἐνδόξους, ὡς ἄστρα καὶ ὡς ἡλίους ἀκτινοβολοῦντας. Ὅσον φρικτὴ καὶ ἂν εἶνε ἡ παραμόρφωσις, τὴν ὁποίαν ἐπέφερεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἁμαρτία, μὴ ἀπελπισθῶμεν. Μόνον νὰ ἀηδιάσωμεν τὴν ἀσχημίαν μας, νὰ στραφῶμεν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ συχνὰ νὰ φέρωμεν εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὰ χείλη μας τὴν

σύντομον αὐτὴν προσευχήν· «Χριστέ! Μεταμόρφωσέ με». Ὁ Χριστὸς θὰ ἀκούῃ τὴν προσευχὴν καὶ συνεχῶς θὰ μᾶς μεταμορφώνῃ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν. Καὶ ὅσον ἄσχημοι καὶ ἀηδεῖς ἤμεθα προηγουμένως, τόσον ὡραῖοι καὶ ἀξιέραστοι θὰ εἴμεθα εἰς τὸ ἑξῆς. Καὶ θὰ αἰσθανώμεθα εἰς τὴν νέαν αὐτὴν κατάστασιν ἓν μέρος τῆς ἀφάτου εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν οἱ τρεῖς μαθηταὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ θὰ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ μακαρίου Πέτρου· «Καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» (Ματθ. 17, 4). Καλόν, ἰδεῶδες τὸ νὰ εἴμεθα εἰς τὴν κατάστασιν τῆς μεταμορφώσεως. Καὶ κακόν, ἀπαίσιον τὸ νὰ παραμένωμεν εἰς τὴν κατάστασιν τῆς παραμορφώσεως. «Χριστέ! Μεταμόρφωσέ μας».

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ἐκ τῶν ὕμνων τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως.

ΤΟ ΠΡΟΗΛΙΟΝ ΣΕΛΑΣ

Τὸ προήλιον σέλας Χριστός, σωματικῶς ἐπὶ τῆς γῆς περιπολεύων, καὶ πρὶν τοῦ σταυροῦ ἅπαντα τὰ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας τελέσας θεοπρεπῶς, σήμερον ἐν Θαβὼρ τῷ ὄρει μυστικῶς τῆς Τριάδος τὸν τύπον ὑποδείκνυσι· τοὺς γὰρ προκρίτους τρεῖς τῶν μαθητῶν, Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, σὺν αὐτῷ ἀγαγὼν κατ' ἰδίαν, καὶ μικρὸν ὑποκρύψας τῆς σαρκὸς τὸ πρόσλημμα, μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, ἐμφαίνων τοῦ ἀρχετύπου κάλλους τὴν εὐπρέπειαν, καὶ ταύτην οὐχ ὁλόκληρον· τὸ μὲν πληροφορῶν αὐτούς, τὸ δὲ καὶ φειδόμενος, μήπως σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὸ ζῆν ἀπολέσωσιν· ἀλλ' ὡς ἠδύναντο χωρεῖν τοὺς σωματικοὺς ὀφθαλμοὺς περιφέροντες. Καὶ προφητῶν τοὺς ἀκρέμονας Μωυσῆν καὶ Ἠλίαν ἠνέγκατο, ἀναλόγως μαρτυροῦντας αὐτοῦ τὴν Θεότητα· καὶ ὅτι αὐτός ἐστι τὸ ἀληθινὸν τῆς πατρικῆς οὐσίας ἀπαύγασμα, ὁ κυριεύων ζώντων καὶ νεκρῶν. Διὸ καὶ νεφέλη, καθάπερ σκηνή, περιέσχεν αὐτούς· καὶ φωνὴ ἄνωθεν τοῦ Πατρὸς ἐκ τῆς νεφέλης ἠχητικῶς προσμαρτυροῦσα καὶ λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὃν ἀρρεύστως ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησα, Υἱὸς ὁ ἀγαπητός μου·

ὃν ἀπέστειλα σῶσαι τοὺς εἰς Πατερα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα Ἅγιον βαπτιζομένους καὶ ὁμολογοῦντας πιστῶς, ὡς ἀδιαίρετόν ἐστιν ἓν τὸ κράτος τῆς Θεότητος· αὐτοῦ ἀκούετε. Αὐτὸς οὖν, φιλάνθρωπε Χριστὲ ὁ Θεός, καὶ ἡμᾶς καταύγασον ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀπροσίτου σου δόξης, καὶ ἀξίους ἀνάδειξον κληρονόμους τῆς ἀτελευτήτου βασιλείας σου, ὡς ὑπεράγαθος.

Ὁ ὡραῖος οὗτος ὕμνος, ὅστις εἶνε ὁ ἐκτενέστερος τῶν ὕμνων τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως, περιγράφει τὸ ἔνδοξον τοῦτο γεγονὸς καὶ ἀποδίδει τὴν βαθυτέραν σημασίαν του.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ὕμνου ὁ Χριστός, ὁ ἐπὶ τοῦ Θαβωρίου ὡς ἥλιος λάμψας, χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου ὡς «τὸ προήλιον σέλας». Τὸ σέλας, ὡς γνωστόν, εἶνε φῶς ἐξαισίου κάλλους. Εἶνε τὸ πλέον φαντασμαγορικὸν ὀπτικὸν φαινόμενον τῆς γηίνης ἀτμοσφαίρας. Ὁ Χριστὸς εἶνε τὸ πνευματικὸν σέλας. Καὶ εἶνε προήλιον σέλας, διότι πρὸ τοῦ ἡλίου, πρὸ τῶν ἄστρων, πρὸ τῆς δημιουργίας ὑπῆρχεν ὁ Χριστὸς ὡς ἄναρχος Θεός. Ἡ φράσις «τὸ προήλιον σέλας» ὑπενθυμίζει τὸ ψαλμικὸν «πρὸ τοῦ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτοῦ» (Ψαλμ. 71, 17).

Τὸ πρὸ τοῦ ἡλίου ἄκτιστον καὶ ἀληθινὸν φῶς, ὁ Χριστός, σωματικῶς ὡς ἄνθρωπος περιερχόμενος καὶ περιοδεύων ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, καὶ πρὸ τῆς Σταυρώσεως ὅλα γενικῶς τὰ τοῦ καταπληκτικοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἀφοῦ ἐτέλεσε θεοπρεπῶς, ἤτοι ὡς ἥρμοζεν εἰς τὴν Θεότητά του, σήμερον, τὴν ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως, ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ δεικνύει κατὰ τρόπον συνεσκιασμένον καὶ μυστικὸν τὸν τύπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶνε τριαδικὸς τὰς ὑποστάσεις ἢ τὰ πρόσωπα. Ὑποδηλοῖ δὲ ὁ Χριστὸς τὴν ὑψίστην αὐτὴν ἀλήθειαν κυρίως διὰ τῆς ἐμμέσως καὶ ἀμέσως διδομένης κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν μαρτυρίας περὶ τῆς Θεότητος αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, τοῦ ἑνὸς τῆς Τριάδος. Διότι, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς παρέλαβε καὶ ὡδήγησε μεθ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους κατ' ἰδίαν τοὺς πλέον διακεκριμένους ἐκ τῶν μαθητῶν του, τοὺς τρεῖς κορυφαίους, τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, — ἴσως καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν τούτων μαθητῶν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος θέλει ὡς ὑπαινιγμὸν εἰς τὴν Τριάδα τῶν θείων προσώπων —, καὶ οἱονεὶ ἀφοῦ ἀπέκρυψεν ἐπ' ὀλίγον τὴν προσληφθεῖσαν κατὰ τὴν θείαν ἐνανθρώπησίν του σάρ-

κα, ἵνα φανῇ ἡ δόξα τῆς Θεότητος, μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Διὰ δὲ τῆς Μεταμορφώσεως ἐφανέρωνε τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ «ἀρχετύπου κάλλους», ἤτοι τοῦ πρωτοτύπου καὶ ἀληθινοῦ ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ κάλλους, τοῦ ἀμηχάνου κάλλους τῆς Θεότητός του, τοῦ ὁποίου πᾶν ἄλλο κάλλος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς δὲν εἶνε εἰμὴ ἀσθενὴς ἀπομίμησις καὶ ἀμυδρὰ εἰκών. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἔκφρασις τοῦ ὑμνογράφου ἐνταῦθα εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἔκφρασιν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ μεγαλειώδους γεγονότος τῆς Μεταμορφώσεως ἐν τῇ Β΄ Ἐπιστολῇ αὐτοῦ, κεφ. 1, στίχ. 16 καὶ 17. Καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς Θεότητός του, συνεχίζει ὁ ὑμνογράφος, ἐφανέρωσεν ὁ Χριστός, κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν, οὐχὶ ὁλόκληρον, ἀλλὰ μερικῶς. Πτυχήν τινα τῆς θείας δόξης ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Κύριος, παραγυμνώσας ὀλίγον τὴν Θεότητά του. Καὶ ἐφανέρωσε μερικῶς τὴν δόξαν τῆς Θεότητός του, ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ἐπειδὴ ἤθελε νὰ πληροφορήσῃ, ἤτοι νὰ βεβαιώσῃ αὐτοὺς περὶ τῆς Θεότητός του, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ ἐπειδὴ ἐφείδετο, ἤτοι ἐλυπεῖτο αὐτούς, φοβούμενος μήπως ἀποθάνουν βλέποντες ὁλόκληρον τὴν δόξαν τῆς Θεότητός του. Διότι συμφώνως πρὸς τὸ Ἐξόδ. 33, 20 ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς τὸν Μωυσῆν· «Οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται». Δὲν ἐφανέρωσε λοιπὸν ὁ Χριστὸς ὁλόκληρον τὴν δόξαν του κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν. Ἀλλ᾽ ἐφανέρωσεν αὐτὴν καθὼς ἠδύναντο νὰ ἴδουν καὶ νὰ χωρέσουν αὐτὴν ἄνθρωποι, σωματικοὺς ὀφθαλμοὺς περιφέροντες. Ἀξία παρατηρήσεως καὶ ἀντίθεσίς τις μεταξὺ τῶν μετοχῶν «πληροφορῶν» καὶ «φειδόμενος». Ὁ Κύριος ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης του ἔδειξε φειδώ· ἐν τούτοις ἡ ἀποκαλυφθεῖσα μερικὴ δόξα ἦτο ἱκανὴ νὰ παράσχῃ περὶ τῆς Θεότητός του πλήρη βεβαιότητα, πληροφορίαν.

Ἔφερε δὲ ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Θαβωρίου καὶ τοὺς «ἀκρέμονας», ἤτοι τοὺς ἄκρους, τοὺς κορυφαίους ἐκ τῶν προφητῶν, τὸν Μωυσῆν καὶ τὸν Ἠλίαν. Ἐμαρτύρουν δὲ καὶ οὗτοι ὁμοίως περὶ τῆς Θεότητός του, καὶ δὴ καὶ ὅτι αὐτός, ὁ Χριστός, εἶνε τὸ «ἀληθινὸν ἀπαύγασμα», ἤτοι ἡ ἀληθινὴ ἀκτινοβολία, τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, φῶς ἐκ φωτὸς δηλαδή, καὶ ὁ κύριος ζώντων καὶ νεκρῶν. Ζώντων ὡς ὁ Ἠλίας, ὅστις δὲν ἐγεύθη θάνατον, καὶ νεκρῶν ὡς ὁ Μωυσῆς. Τὴν πρώτην ἔννοιαν περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀπαυγάσματος τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς λαμβάνει ὁ ὑμνογράφος ἐκ τοῦ Ἑβρ. 1, 3. Τὴν δὲ δευτέραν ἔννοιαν

περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς κυρίου ζώντων καὶ νεκρῶν λαμβάνει ἐκ τοῦ Ρωμ. 14, 9. Ἡ μαρτυρία τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἠλία περὶ τῆς Θεότητος καὶ τῆς κυριότητος τοῦ Ἰησοῦ νοεῖται ἐμμέσως, διὰ τῆς παρουσίας τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν ἐπὶ τοῦ Θαβώρ, ὅπως ἐμμέσως νοεῖται καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ἰδίου τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς Μεταμορφώσεως, διὰ τῆς ἐκπάγλου καὶ πρωτοφανοῦς ἀκτινοβολίας τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἱματίων του. Ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον μὲ τὴν ὑψίστην ἀξίωσιν, ὅτι εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐπίστευον εἰς τὸν Χριστόν. Διετείνοντο ὅμως, ὅτι ἐπίστευον εἰς ὅσα ἐκήρυττον ὁ Μωυσῆς καὶ αἱ λοιπαὶ Γραφαί. Διὰ τῆς παρουσίας των λοιπὸν κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἠλίας ἐδείκνυον, ὅτι παρεδέχοντο τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξουσιάζοντο ὑπ' αὐτοῦ, οὕτω δὲ ἐμαρτύρουν ἐμμέσως τὴν Θεότητα καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο καὶ νεφέλη, ὡς ἄλλη σκηνή, περιέλαβεν αὐτούς, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος. Νὰ στηθοῦν τρεῖς σκηναὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Θαβὼρ εἶχε ζητήσει ὁ Πέτρος. Καὶ ὡς σκηνὴ ἦλθεν ἡ φωτεινὴ νεφέλη. Ἀλλὰ τί ἐννοεῖ ὁ ὑμνογράφος ὅταν λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο περιέλαβεν αὐτοὺς ἡ νεφέλη; Διὰ ποῖον δηλαδὴ λόγον περιέλαβεν αὐτοὺς ἡ νεφέλη; Αἱ δυναταὶ ἀπαντήσεις εἶνε πολλαί. Διὰ τοῦτο περιέλαβεν αὐτοὺς ἡ νεφέλη, διότι ἐμαρτύρουν τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ· ἡ εἴσοδος τῶν δύο ἀνδρῶν εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην ἦτο ἀνταμοιβὴ αὐτῶν διὰ τὴν μαρτυρίαν των. Ἤ, διὰ τοῦτο περιέλαβεν αὐτοὺς ἡ νεφέλη, διὰ νὰ μαρτυρηθῇ ἡ Θεότης τοῦ Ἰησοῦ· ἡ νεφέλη, ἡ ὁποία πρῶτον περιέβαλε τὸν Ἰησοῦν, εἶνε κατὰ τὴν Γραφὴν σημεῖον τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ· ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Θεός, οἱ δὲ Μωυσῆς καὶ Ἠλίας ἠξιώθησαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην ὅπως ἄλλοτε ὁ Μωυσῆς μόνος ἠξιώθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν γνόφον ἐπὶ τοῦ Σινᾶ. Ἤ, διὰ τοῦτο περιέλαβεν αὐτοὺς ἡ νεφέλη, διὰ νὰ ὑποδηλωθῇ ἡ Τριάς, καθόσον κατά τινας ἑρμηνευτὰς ἡ νεφέλη ἐκείνη ἐσήμαινε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸν τρίτον τῆς Τριάδος. Καὶ αἱ τρεῖς ἐκδοχαὶ εἶνε σοβαραί.

Καὶ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐγένετο, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ὕμνος, ἄνωθεν ἐρχομένη ἐκ τῆς νεφέλης, ὄχι φωνὴ μυστική, ἀλλὰ φωνὴ ἠχηρά, ἡ ὁποία ἐπεβεβαίωνε καὶ ἔλεγεν· Αὐτὸς εἶνε ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἐγέννησα ἄνευ ρεύσεως, ἄνευ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν γεννῶνται οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὑπερφυῶς καὶ ἀκαταλήπτως. Ἐγέννησα δὲ ἐκ τῆς κοιλίας μου, ἐκ τῶν σπλάγχνων μου, ὡς φύσει

Υἱόν μου, ὡς ὁμοούσιον πρὸς ἐμέ. Καὶ ἐγέννησα αὐτὸν πρὸ τοῦ λαμπροῦ ἄστρου τοῦ φέροντος τὴν αὐγήν, πρὸ τῆς δημιουργίας, ἀχρόνως καὶ ἀνάρχως. Αὐτὸς εἶνε ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν μοναδικῇ καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ. Καὶ αὐτὸν ἀπέστειλα εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσῃ ὅσους θὰ βαπτίζωνται εἰς Πατέρα καὶ εἰς Υἱὸν καὶ εἰς Πνεῦμα Ἅγιον καὶ θὰ ὁμολογοῦν πιστῶς, ὅτι τῆς Θεότητος ἡ δύναμις εἶνε μία καὶ ἀδιαίρετος. Αὐτὸν νὰ ἀκούετε. Ἡ φράσις περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ «ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου» ἔχει ληφθῆ ἐκ τοῦ Ψαλμ. 109, 3. Ἡ δὲ φράσις «αὐτοῦ ἀκούετε», ἡ ἀκουσθεῖσα καὶ κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ, φέρει ὀπίσω εἰς τὸν ἐν Δευτ. 18, 15 προφητικὸν λόγον περὶ τοῦ Μεσσίου. Ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν εἶνε ἡ ἄμεσος μαρτυρία περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ ὡς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ὕμνος καταλήγει εἰς ἐπίκλησιν πρὸς τὸν Χριστόν· Σὺ λοιπὸν ὁ ἴδιος, φιλάνθρωπε Χριστέ, ὁ ὁποῖος εἶσαι ὁ ἀληθινὸς Θεός, ὅπως τότε κατὰ τὴν Μεταμόρφωσίν σου κατηύγασες τοὺς ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Θαβώρ, οὕτω καὶ τώρα καταύγασον καὶ ἡμᾶς μὲ τὸ φῶς τῆς θείας δόξης σου, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς δύναται νὰ πλησιάσῃ. Καὶ ἀνάδειξον ἡμᾶς ἀξίους κληρονόμους τῆς βασιλείας σου, τῆς ὁποίας τέλος δὲν ὑπάρχει. Δὸς τὰς εὐεργεσίας ταύτας εἰς ἡμᾶς ὡς ὑπεράγαθος.

Τὸ ἐπίθετον «ἀπρόσιτος» πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς θείας δόξης ἔχει ληφθῆ ἐκ τοῦ Α΄ Τιμ. 6, 16.

Αἱ ἔννοιαι τοῦ φωτὸς καὶ τῆς μεγαλειότητος πρυτανεύουν ἐν τῷ ὕμνῳ.

ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (15 ΑΥΓ.)

Η ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΒΛΑΣΦΗΜΟΥΜΕΝΗ

Ἠξιώθημεν καὶ ἐφέτος νὰ διέλθωμεν τὴν περίοδον τῆς νηστείας τοῦ Δεκαπενταυγούστου καὶ νὰ φθάσωμεν τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας Κοιμήσεως καὶ ἐνδόξου Μεταστάσεως τῆς ὑπερευλογημένης Μητρὸς τοῦ Κυρίου. Ἐψάλαμεν καὶ ἐφέτος τοὺς κατανυκτικοὺς ἐκείνους ὕμνους τῶν Παρακλητικῶν Κανόνων εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ τὰ ἄφθαστα ἐκεῖνα ἀριστουργήματα εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου Παρακλητικοῦ Κανόνος καὶ εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Κοιμήσεως καὶ Μεταστάσεως. Τὰ χείλη ἡμῶν ἀπέσταξαν τὸ μέλι καὶ τὸ νέκταρ τῆς ἱερᾶς Ὑμνολογίας.

Ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν ὑπάρχουν μόνον τὰ χείλη τῶν εὐλαβῶν, τὰ ἀποστάζοντα τὸ μέλι καὶ τὸ νέκταρ τῶν ἱερῶν ὑμνῳδιῶν· ὑπάρχουν καὶ τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν, τὰ ἀποστάζοντα τὸ δηλητήριον τῶν φρικτῶν βλασφημιῶν. Δὲν ὑπάρχουν μόνον οἱ μακαρίζοντες τὴν Θεοτόκον καὶ ὑμνολογοῦντες. Ἐκεῖνος, ὅστις καλεῖται ἐν τῇ Γραφῇ εὐλογητός, ὁ μόνος εὐλογητὸς τῶν πατέρων Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος· καὶ Ἐκείνη, ἥτις καλεῖται ἐν τῇ Γραφῇ εὐλογημένη, ἡ μόνη ἐν γυναιξὶ εὐλογημένη, ὡς ἀξιωθεῖσα νὰ γεννήσῃ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν· Ἐκεῖνος καὶ Ἐκείνη, ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία, ὁ εὐ-

λογητὸς καὶ ἡ εὐλογημένη, ἀντὶ νὰ εὐλογοῦνται, κακολογοῦνται! Κακολογοῦνται δὲ κατὰ τρόπον αἰσχρόν, χυδαῖον, ὅσον οὐδεὶς ἁμαρτωλὸς καὶ οὐδεμία ἁμαρτωλὴ τοῦ κόσμου! Ὁ τόπος μας ἔχει καταμολυνθῆ ἐκ τῶν βλασφημιῶν.

«Πόσοι βλασφημοῦν;» ἠρώτησεν κάποιος, ὅστις εἶχεν τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ βλάσφημοι εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ὀλίγοι. Ἄσκοπον τὸ ἐρώτημα. Καὶ εἷς βλάσφημος ἂν ὑπῆρχεν εἰς τὸν τόπον μας, πᾶς ὁ λαὸς ὤφειλε νὰ φρίξῃ. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει μόνον εἷς. Βλάσφημοι εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε οἱ περισσότεροι «Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί»! Κατηντήσαμεν ἔθνος βλασφήμων. Καὶ οὔτε σπουδαία διαφώτισις γίνεται, οὔτε αὐστηρὰ μέτρα λαμβάνονται πρὸς πάταξιν τῆς ἐπαράτου συνηθείας. Πρέπει διὰ τοῦτο νὰ φοβηθῶμεν. Ἕως πότε ὁ Θεὸς θὰ μᾶς ἀνέχεται;

Κατωτέρω θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἕνα ὕμνον, ὅστις ἔχει νὰ εἴπῃ τι πρὸς τοὺς αὐθάδεις καὶ τοὺς ὑβριστάς.

ΤΟΜΗ!

Ὑπέφθασε χερσὶ ταῖς ὑβριστικαῖς τοῦ αὐθάδους τομὴν ἡ δίκη ἐπάξασα, τοῦ Θεοῦ φυλάξαντος τὸ σέβας τῇ ἐμψύχῳ κιβωτῷ, δόξῃ τῆς Θεότητος, ἐν ᾗ ὁ Λόγος σὰρξ ἐχρημάτισε.

Ὡς ὑπόθεσιν ὁ ἀνωτέρω ὕμνος ἔχει ἓν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον συνέβη κατὰ τὴν κηδείαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, συμφώνως πρὸς παράδοσιν, τὴν ὁποίαν διαβάζομεν εἰς τὸ συναξάριον τῆς ἑορτῆς (15 Αὐγούστου). Ὅτε ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ λοιπῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν ἐγίνετο ἡ ἐκφορὰ τοῦ ἀχράντου σώματος τῆς Θεοτόκου πρὸς ταφὴν ἐν τῇ Γεθσημανῇ, Ἰουδαῖοι ἄρχοντες διήγειράν τινας ἐκ τοῦ ὄχλου, ἵνα ἀνατρέψουν τὴν ἱερὰν κλίνην, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐφέρετο τὸ σεπτὸν σκήνωμα, καὶ ρίψουν τοῦτο κατὰ γῆς. Εἷς ἐκ τῶν χυδαίων τούτων ὥρμησε τότε μετὰ μανίας κατὰ τοῦ φερέτρου. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε ν' ἀνατρέψῃ τὸ κλινίδιον καὶ νὰ ρίψῃ τὸ σῶμα κατὰ γῆς. Τοὐναντίον ἐτιμωρήθη ὁ ἴδιος παραδειγματικῶς.

Ἡ δίκη, λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἡ θεία δίκη δηλαδή, ἡ θεία δικαιοσύνη, ἡ ὁποία τὰ πάντα βλέπει καὶ παρακολουθεῖ, «ὑπέφθασεν ἐπάξασα ταῖς ὑβριστικαῖς χερσὶ τοῦ αὐθάδους τομήν», ἤτοι προέφθασε καὶ ἐπέφερεν εἰς τὰς ἀσεβεῖς χεῖρας τοῦ αὐθάδους ἐκείνου προσώπου κοπήν. Ἡ θεία δίκη, ὡς διὰ σπάθης, ἀπέκοψεν ἀποτόμως καὶ τὰς δύο χεῖρας τοῦ προπετοῦς καὶ τολμητίου. Καί, ὡς σημειώνει χαρακτηριστικῶς τὸ συναξάριον, αἱ ἀποκοπεῖσαι χεῖρες, αἱ ὁποῖαι ἐτόλμησαν νὰ ἐγγίσουν τὸ φέρετρον ἐπὶ σκοπῷ βεβηλώσεως, παρέμειναν αἰωρούμεναι εἰς τὸν ἀέρα, θέαμα ἐλεεινόν, μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ ἀσεβὴς ἐπίστευσε καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιής, ὡς τὸ πρότερον. Ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος δὲν ἀναφέρει τὸ θαῦμα τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἀσεβοῦς. Μένει εἰς τὸ θαῦμα τῆς τιμωρίας. Καὶ τοῦτο ἐπειδὴ προτίθεται νὰ ὑπογραμμίσῃ πόσον φοβερὸν πρᾶγμα εἶνε τὸ ν' ἀσεβῇ τις εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

* * *

Οὕτω, μὲ τὸ θαῦμα τῆς τιμωρητικῆς δικαιοσύνης, ὁ Θεός, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑμνογράφος, διεφύλαξε τὸ σέβας, ἤτοι τὸν σεβασμὸν καὶ θαυμασμόν, πρὸς Ἐκείνην, ἡ ὁποία εἶνε ἡ ἔμψυχος κιβωτός, δόξα τῆς Θεότητος· πρὸς Ἐκείνην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Θεὸς Λόγος ἔλαβε σάρκα καὶ ἐκυοφορήθη ὡς ἄνθρωπος.

Τὴν Θεοτόκον ὀνομάζει ὁ ὑμνογράφος κιβωτὸν οὐχὶ ἀσχέτως πρὸς τὸ μνημονευθὲν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον συνέβη κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ τιμίου σκηνώματος τῆς Θεοτόκου. Ὀνομάζει αὐτὴν κιβωτόν, ἵνα ὑπαινιχθῇ παρόμοιον ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον συνέβη κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς κιβωτοῦ ἐπὶ Δαβὶδ συμφώνως πρὸς τὸ Β' Βασιλ. 6, 1 - 7 καὶ Α' Παραλ. 13, 1 - 10. Ὅπως τότε, κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς κιβωτοῦ, ἐτιμωρήθη θαυματουργικῶς καὶ ἀποτόμως ὁ Ὀζά, θανατωθείς, ἐπειδὴ ἐτόλμησε, λαϊκὸς ὤν, νὰ ἐγγίσῃ τὴν κιβωτόν, τὸ ἱερώτερον ἀντικείμενον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ ὁποῖον μόνον ἱερεῖς ἐπετρέπετο νὰ ἐγγίζουν, οὕτω καὶ τώρα, κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ τιμίου σώματος τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία εἶνε ἡ ζωντανὴ κιβωτός, ὁ ἀσεβὴς Ἰουδαῖος τιμωρεῖται θαυματουργικῶς καὶ ἀποτόμως, ἀποκοπτόμενος τὰς χεῖρας, ἐπειδὴ ἐτόλμησε νὰ ἐγγίσῃ τὸ φέρετρον τῆς Θεοτόκου, ἵνα βεβηλώσῃ τὴν ζωντανὴν ταύτην κιβωτόν.

Τὴν Θεοτόκον χαρακτηρίζει ἐπίσης ὁ ὑμνογράφος ὡς δόξαν οὐχὶ πάλιν ἀσχέτως πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς κι-

βωτοῦ. Διότι εἰς συγκινητικὴν περικοπὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἡ κιβωτὸς ὀνομάζεται δόξα. Εὐσεβὴς γυνή, πληροφορηθεῖσα ὅτι οἱ Φιλισταῖοι ἥρπασαν τὴν κιβωτὸν Κυρίου, ἐσφράγισε τὴν ζωήν της μὲ τὴν ὀδυνηρὰν φράσιν· «Ἡ δόξα ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἰσραήλ»! Κατόπιν τούτου οἱ Ἰσραηλῖται εἶπον ἐπίσης· «Ἀπῴκισται δόξα Ἰσραὴλ ἐν τῷ ληφθῆναι τὴν κιβωτὸν Κυρίου». Ἀνεχώρησε, δηλαδή, ἡ δόξα τοῦ Ἰσραὴλ μὲ τὴν ἁρπαγὴν τῆς κιβωτοῦ τοῦ Κυρίου (Ἰδὲ Α΄ Βασιλ. 4, 19 - 22 κατὰ τοὺς Ο΄ καὶ τὸ Ἑβραϊκόν). Εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ καθόλου εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐνεφανίζετο καὶ κατῴκει ὁ Θεός. Ἀλλ' εἰς τὴν ἔμψυχον, τὴν ζωντανὴν κιβωτόν, τὴν Παρθένον Μαρίαν, ὁ Θεὸς ἐσκήνωσε καθ' ὅλως ἐξαιρετικὸν καὶ μοναδικὸν τρόπον. Ἐκ τῶν ἁγνῶν αἱμάτων της ἔλαβε σάρκα καὶ ἐκυοφορήθη ἐν αὐτῇ ὡς ἄνθρωπος. Διὰ τοῦτο, ἂν ἡ κιβωτὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὀνομάζεται ἁπλῶς δόξα ἢ δόξα τοῦ Ἰσραήλ, ἡ ἔμψυχος κιβωτός, ἡ Θεοτόκος, ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου δόξα τῆς Θεότητος. Ἡ Θεότης κατέστησε δόξαν τὴν Παρθένον, καθόσον ἡ ἰδία ἡ Θεότης κατῴκησεν ἐν τῇ Παρθένῳ, ἀφοῦ κατὰ τρόπον μοναδικὸν κατῴκησεν ἐν αὐτῇ ὁ Λόγος, ἐν τῷ ὁποίῳ κατοικεῖ «πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος». Ἂς σημειωθῇ δέ, ὅτι δόξα καλεῖται ἡ Θεοτόκος καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ὑμνολογίας. Ὅπως εἰς τὸν παρόντα ὕμνον καλεῖται δόξα τῆς Θεότητος, εἰς ἄλλον ὕμνον καλεῖται παγκόσμιος δόξα («Τὴν παγκόσμιον δόξαν τὴν ἐξ ἀνθρώπων σπαρεῖσαν, καὶ τὸν Δεσπότην τεκοῦσαν, τὴν ἐπουράνιον πύλην κ.τ.λ.»).

* * *

Εἴδομεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἑρμηνευθέντος ὕμνου πόσον μεγάλη εἶνε ἡ Παναγία. Εἴδομεν καὶ εἰς τὸ πρῶτον μέρος πόσον φοβερὸν εἶνε τὸ ν' ἀσεβῇ τις εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Τομὴ ὑπῆρξεν ἡ τιμωρία τοῦ ἀσεβοῦς ἐκείνου Ἰουδαίου. Κοπὴ τῶν βεβήλων χειρῶν του. Τομὴ εἶνε ἡ ἁρμόζουσα τιμωρία καὶ διὰ πάντα ὑβριστήν. Κοπὴ τῆς βλασφήμου γλώσσης! Δὲν ἐπάγει ὁ Θεὸς τὴν τιμωρίαν ἐπὶ πάντα ὑβριστὴν καὶ βλάσφημον; Τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ μακροθυμίαν του. Ἂν μὴ μετανοήσωμεν οἱ παντοιοτρόπως ἀσεβοῦντες ἀπέναντι Θεοῦ καὶ θείων προσώπων καὶ πραγμάτων, ἐξάπαντος τομὴ μᾶς ἀναμένει, τομὴ δὲ ἀπείρως χειροτέρα τῆς τομῆς τῶν χειρῶν καὶ τῆς γλώσσης. Εἶνε ἡ τομὴ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου· ἡ αἰώνιος ἀποκοπὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν. Δύναται νὰ ὑπάρξῃ δυστυχία μεγαλυτέρα;

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ

Τὴν 15ην Αὐγούστου ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία ἑορτάζει καὶ πανηγυρίζει τὴν ἔνδοξον Κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Δύο ἄστρα εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπομεν λαμπρότερα, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, «τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν» καὶ «τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς Γενέσεως (1, 16). Ἥλιος εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα εἶνε ὁ Χριστός. Σελήνη εἶνε ἡ Παναγία. Ὁ πρῶτος μετὰ τὸν Ἕνα, εἶπαν διὰ τὸ Παῦλον. Ἡ πρώτη μετὰ τὸν Ἕνα, πρέπει νὰ εἴπωμεν διὰ τὴν Παναγίαν. Τὸ καύχημα τοῦ γυναικείου κόσμου καὶ ἡ κορυφαία ὕπαρξις ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Τί λέγομεν; Καὶ αὐτῶν τῶν Σεραφὶμ καὶ τῶν Χερουβὶμ ἡ Θεοτόκος εὑρίσκεται τιμιωτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως. Καυχᾶται ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος διὰ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἐπιστήμης, ἰδίως διὰ τὸ τελευταῖον διαστημικὸν ἐπίτευγμα, τὸ ὁποῖον, ὡς ἐγράφη, διαιρεῖ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν τῆς γηίνης καὶ τῆς ἐξωγηίνης περιόδου. Ἀλλ' ὅσον μεγάλα καὶ ἂν εἶνε τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἐπιστήμης, τὰ μεγαλύτερα ἐπιτεύγματα τῆς γῆς, τῇ συνδρομῇ τοῦ οὐρανοῦ, δὲν εἶνε ἐπιστημονικά, ἀλλὰ πνευματικά. Τὸ δὲ μέγιστον πνευματικὸν ἐπίτευγμα τῆς γῆς, τῇ συνδρομῇ τοῦ οὐρανοῦ, εἶνε ἡ Παναγία. Ἡ κατάκτησις τῆς σελήνης ἔδειξε, ποῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς λόγον γνώσεως καὶ ἐπιστήμης. Ἡ Παναγία ἔδειξε, ποῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς λόγον ἁγιότητος. Χωρὶς δὲ πάσης ἀμφιβολίας, τὸ ὕψος τῆς ἁγιότητος ὑπέρκειται καὶ ὑπερῆρε πάντα. Ἡ αἰσθητὴ σελήνη μίαν ἡμέραν θὰ ἀμαυρωθῇ καὶ θὰ πέσῃ,

καὶ τὸ ὕψος τῆς Ἐπιστήμης θὰ ταπεινωθῇ. Ἀλλ' ἡ ἁγιότης μένει καὶ οἱ ἅγιοι ὑψοῦνται ὑπεράνω Ἀρκτούρου καὶ Ὠρίωνος, ἐξαιρέτως δὲ ἡ Παναγία Παρθένος, ἡ βασίλισσα τῶν οὐρανῶν. Ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς ἀνέμενεν ὁ Θεὸς νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν κόσμον ἡ Παναγία, διὰ νὰ λάβῃ ἐξ αὐτῆς σάρκα καὶ νὰ γεννηθῇ ὡς ἄνθρωπος. Ἡ Παναγία ὑπῆρξε τὸ ἁγνότερον καὶ ἁγιώτερον πλάσμα τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Εἰς οὐδὲν ἄλλο πλάσμα τὸ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν» ἐφαρμόζεται τόσον, ὅσον εἰς τὴν Παναγίαν. Εἰς οὐδὲν ἄλλο πρόσωπον ὁ χαρακτηρισμὸς θεός, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Γραφὴ χαρακτηρίζει λογικὰ κτίσματα, ἐδικαιώθη τόσον, ὅσον εἰς τὴν Παναγίαν. Εἶνε αὕτη, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, «ἡ μετὰ Θεὸν θεός».

Τόσον μεγάλη εἶνε ἡ Παναγία! Διὸ καὶ οὐδὲν ἄλλο πλάσμα ἠγαπήθη τόσον τρυφερῶς ὑπὸ τῶν πιστῶν, ὅσον ἡ Παναγία. Τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ αἰσθανόμεθα ὅλοι καὶ ὡς ἰδικήν μας μητέρα. Καὶ εἶνε ὄντως ἡ Θεοτόκος ἡ πνευματικὴ μήτηρ τῶν χριστιανῶν, ὅπως ἡ Εὔα εἶνε ἡ σαρκικὴ μήτηρ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐν οὐρανῷ διαρκῶς ἐντυγχάνει ἡ Θεοτόκος ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν. Παρακαλεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν βλασφήμων τοῦ τιμίου ὀνόματός της καὶ τοῦ παντίμου καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος τοῦ Υἱοῦ της. Ἡ ἐν σχετικῇ ἐννοίᾳ μεσίτρια μεσιτεύει διαρκῶς παρὰ τῷ Υἱῷ της, ὅστις εἶνε ὁ ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ μεσίτης καὶ σωτήρ. Καὶ τίς οἶδε πόσα δεινὰ ἀποτρέπονται ἀπὸ τῆς ἁμαρτωλῆς καὶ ἀσεβοῦς ἀνθρωπότητος χάρις εἰς τὰς μεσιτείας τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ! Ἂν εἶνε βέβαιος ὁ λόγος τῆς Γραφῆς, ὅτι «πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου» γενικῶς (Ἰακ. 5, 16), — καὶ τίς χριστιανὸς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι εἶνε βέβαιος ὁ λόγος τῆς Γραφῆς; —, τότε εἶνε βέβαιον, ὅτι πολὺ περισσότερον ἰσχύει δέησις Μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότου. Ἐπεβράδυνεν ἡ Παναγία Παρθένος τὴν σάρκωσιν τοῦ Θεοῦ, μέχρις ὅτου παρουσιασθῇ αὕτη εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀποτελέσῃ τὸ κατάλληλον ὄργανον διὰ τὴν θείαν σάρκωσιν. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἡ Παρθένος κατέστη ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἐπιβραδύνει καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Θεὸς παρατείνει τὸ ἔλεός του ἐφ' ἡμᾶς χάριν τῶν ἁγίων του, ἐξαιρέτως δὲ τῆς Παναγίας μητρός του.

Ἂς εὐχηθῶμεν ν' ἀποκτήσωμεν πρὸς τὴν Παναγίαν

τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν τρυφερὰν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἠσθανόμεθα πρὸς αὐτὴν ὅταν ἤμεθα μικρὰ παιδιά. Ἡ ἡλικία καὶ ἡ θεολογία — ἡ σημερινὴ θεολογία — ἐσκλήρυνάν πως τὰς καρδίας. Ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ αὐθόρμητον συναίσθημα τῆς ἁπλοϊκῆς ἐκείνης γυναικός, ἡ ὁποία, ἀκούουσα τὰ χρυσᾶ λόγια τοῦ Χριστοῦ μας, ὕψωσε φωνὴν ἐν μέσῳ τοῦ ὄχλου καὶ ἐμακάρισε τὴν βαστάσασαν ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ θηλάσασαν αὐτὸν μητέρα (Λουκ. 11, 27). Ὀρθόδοξοι δὲν δύνανται νὰ εἶνε, εἰμὴ οἱ ἐκπληροῦντες τὸν ἐν Λουκ. 1, 48β λόγον τῆς ἰδίας τῆς Παρθένου. Εἰς τὸν χαρακτῆρα τῆς πλέον ταπεινόφρονος κόρης τῶν αἰώνων δὲν ἦτο τὸ περιαυτολογεῖν. Ἂν εἶπεν ἡ Παρθένος μεγάλον λόγον διὰ τὸν ἑαυτόν της, εἶπεν αὐτόν, διότι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκίνησε τὰ χείλη της. Ἡ Παναγία προεφήτευσε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Καὶ ἀρκεῖ ἡ προφητεία αὐτή, διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Διότι ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἡ προφητεία τῆς Παρθένου ἐκπληροῦται πανηγυρικῶς, — χωρὶς τὰς μαριολατρικὰς ὑπερβολὰς τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας —, ἐνῷ ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ ἡ προφητεία μένει ἀνεκπλήρωτος. Ναί! Αἱ γενεαὶ τῶν Ὀρθοδόξων μακαρίζουν τὴν Θεοτόκον ἐπαξίως. Αἱ δὲ γενεαὶ τῶν Προτεσταντῶν μακαρίζουν Λούθηρον, Καλβῖνον, Σβίγγλιον. Καὶ οἱ Χιλιασταὶ ἢ ψευδο - Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ μακαρίζουν Ρῶσσελ...

Εὑρίσκονται λοιπὸν πάντες οὗτοι ἢ δὲν εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἣν ἵδρυσεν ὁ Κύριος; Ἀσφαλῶς εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, διότι οὗτοι δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὰς γενεὰς τοῦ ἐν Λουκ. 1, 48β λόγου.

Ἐκ τῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τιμὴν τοῦ ἐνδόξου γεγονότος τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου θὰ ἑρμηνεύσωμεν τὸν εἱρμὸν τῆς α΄ ᾠδῆς τοῦ κανόνος.

ΠΕΠΟΙΚΙΛΜΕΝΗ

Πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ ἡ ἱερὰ καὶ εὐκλεής, Παρθένε, μνήμη σου, πάντας συνηγάγετο πρὸς εὐφροσύνην τοὺς πιστούς, ἐξαρχούσης Μαριὰμ μετὰ χορῶν

καὶ τυμπάνων, τῷ σῷ ἄδοντας Μονογενεῖ, ἐνδόξως ὅτι δεδόξασται.

Ἐξυμνῶν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος εἰς τὸν θαυμάσιον τοῦτον ὕμνον τὴν ἱερὰν καὶ εὐκλεᾶ, ἤτοι ἔνδοξον, μνήμην τῆς Κοιμήσεως τῆς Παρθένου, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὕμνου ἐνθυμεῖται τὸν 44ον Ψαλμὸν καὶ εἰς τὸ τέλος τὴν ᾠδὴν τῆς προφήτιδος Μαριὰμ μετὰ τὴν θαυμαστὴν διάβασιν τῶν Ἰσραηλιτῶν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης.

Εἰς τὸν 44ον Ψαλμὸν ἐξυμνεῖται μεγαλειώδης γάμος ὑπερόχου ὡραιότητος, δυνάμεως καὶ ἀρετῆς βασιλέως μετὰ ἐξαισίας κόρης, ὡς βασιλίσσης ἅμα καὶ θυγατρὸς τοῦ βασιλέως χαρακτηριζομένης, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν ἀκτινοβολούσης ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς περιβολῆς καὶ τῆς ψυχικῆς καλλονῆς. Τὴν βασίλισσαν νύμφην βλέπει ὁ Ψαλμῳδὸς μεγαλοπρεπῶς ἱσταμένην εἰς τὴν τιμητικὴν ἐκ δεξιῶν τοῦ βασιλέως θέσιν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμενος λέγει περί αὐτῆς· «Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη» (στίχ. 10). Καὶ πάλιν ὁ Ψαλμῳδὸς λέγει περὶ αὐτῆς· «Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη» (στίχ. 14). Ποία εἶνε ἡ νύμφη ἅμα καὶ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως, καὶ ποῖος εἶνε ὁ νυμφίος; Ὁ Ψαλμὸς εἶνε προφητικός. Ὁ γάμος εἶνε πνευματικός. Ἡ νύμφη ἅμα καὶ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως εἶνε ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ νυμφίος εἶνε ὁ Χριστός. Ἡ Ἐκκλησία εἶνε πράγματι καὶ θυγάτηρ τοῦ Χριστοῦ καὶ νύμφη τοῦ Χριστοῦ, διότι καὶ προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ καὶ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ κορύφωμα τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἡ Θεοτόκος, οἱ λόγοι τοῦ Ψαλμῳδοῦ περὶ νύμφης κατὰ ὅλως ἰδιαίτερον καὶ ἐξαιρετικὸν τρόπον ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον. Ἡ Παρθένος Θεοτόκος εἶνε ἡ ὅλως καλὴ καὶ ἐκλεκτὴ θυγάτηρ καὶ νύμφη τοῦ Χριστοῦ, ἡ θεόπαις καὶ ἡ θεόνυμφος.

Εἰς τὴν Θεοτόκον ἐφαρμόζων ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τοὺς περὶ βασιλίσσης νύμφης λόγους τοῦ Ψαλμῳδοῦ, δανείζεται ἐξ αὐτῶν δύο χαρακτηριστικὰς λέξεις, τὰς λέξεις «πεποικιλμένη» καὶ «δόξα», ἵνα διὰ τῶν λέξεων τούτων χαρακτηρίσῃ καὶ κοσμήσῃ τὴν ἄλλως ὡς ἱερὰν καὶ εὐκλεᾶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου χαρακτηριζομένην καὶ ἐγκωμιαζομένην μνήμην τῆς Παρθένου. Ἡ μνήμη τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου δὲν εἶνε ἄδοξος καὶ ματαία, ὡς εἶνε ἡ μνήμη τῶν ἀπίστων, ἂν βεβαίως ἔχουν μνήμην οἱ ἄπιστοι καὶ δὲν χά-

νεται τὸ μνημόσυνον αὐτῶν μετ᾽ ἤχου (Ψαλμ. 9, 6 - 7). Ἡ μνήμη τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἶνε «πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ», ἤτοι ἐστολισμένη καὶ ἀκτινοβολοῦσα ἐκ τῆς θείας δόξης. Ἡ ἀνθρωπίνη δόξα δὲν συνοδεύει μετὰ θάνατον. Ἡ θεία δόξα, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς δοξάζει τοὺς ἐκλεκτούς του, συνοδεύει. Καὶ τότε μᾶλλον ἡ θεία δόξα διαλάμπει, ὅταν ὁ θάνατος ἐπέρχεται. Ὁ Θεὸς δοξάζει τοὺς ἁγίους του κυρίως μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τοῦ φθαρτοῦ σκηνώματός των. Περισσότερον δὲ ὅλων τῶν ἁγίων ἐδόξασε καὶ δοξάζει ὁ Θεὸς τὴν Παναγίαν μητέρα του. Δόξα ὑπῆρξεν ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τὴν ἀκολουθήσασαν ἀνάστασιν. Δόξα μετὰ τὴν δόξαν ἐκείνην ὑπῆρξε καὶ ὁ θάνατος τῆς μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὴν ἀκολουθήσασαν μετάστασιν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανούς, ἔνθα ἡ Παρθένος παρέστη ὡς βασίλισσα ἐκ δεξιῶν τοῦ βασιλέως Χριστοῦ «ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη». Ἡ λέξις «πεποικιλμένη» ἀνακαλεῖ εἰς τὸ πνεῦμα τὴν ἄλλην ἐκείνην λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἄγγελος προσεφώνησε τὴν Παρθένον κατὰ τὸν Εὐαγγελισμόν, τὴν λέξιν «κεχαριτωμένη». Ὠνομάσθη ἡ Παρθένος «κεχαριτωμένη», διότι ἐπάνω της εἶχεν ἄφθονον καὶ εἰς ὅλως ἐξαιρετικὸν βαθμὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ᾽ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν κορυφαῖον Πέτρον εἶνε «ποικίλη», ὅπως καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν κορυφαῖον Παῦλον εἶνε «πολυποίκιλος» (Α΄ Πέτρ. 4, 10· Ἐφεσ. 3, 10). Ἡ θεία χάρις ἐκδηλοῦται εἰς ποικιλίαν χαρισμάτων. Οὕτως ἡ «κεχαριτωμένη» εἶνε καὶ «πεποικιλμένη» διὰ τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῶν ἁγίων ἀρετῶν, αἵτινες στολίζουν τὴν ψυχήν, ἐξόχως δὲ διὰ τῶν ἀρετῶν τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς ἐλπίδος, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἁγνότητος. Εἶνε ἡ μνήμη τῆς Παρθένου «πεποικιλμένη» μὲ τὴν θείαν δόξαν, ἐπειδὴ ἦτο ἡ ἰδία ἡ Παρθένος «πεποικιλμένη» μὲ τὰς θείας ἀρετάς.

Ἀλλ᾽ ἐγκωμιάζων ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τὴν μνήμην τῆς Παρθένου ὡς «πεποικιλμένην τῇ θείᾳ δόξῃ», κατὰ νοῦν ἔχει ἴσως καὶ τὰ ποικίλα θαύματα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς τελεῖ διὰ τῆς Παναγίας του μητρὸς — περισσότερον ὅλων τῶν ἁγίων — πάντοτε μέν, ἐξαιρέτως ὅμως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης της, οἱονεὶ στολίζων καὶ κοσμῶν διὰ τῶν θαυμάτων τὴν ἁγίαν μνήμην της. Ὁπωσδήποτε τὰ θαύματα εἶνε δόξα καταπληκτική, ἐξ οὐρανοῦ προερχομένη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς ἀντιδοξάζει τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας.

Ἡ ἱερὰ καὶ ἔνδοξος μνήμη τῆς Παρθένου — λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ θεῖος ὑμνογράφος — συνήθροισεν ὅλους τοὺς πιστοὺς διὰ νὰ μετάσχουν εἰς τὴν εὐφροσύνην, εἰς τὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς ἑορτῆς. Θανάτου ἀναμιμνησκόμεθα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ, τῆς προσφιλεστάτης ὅλων τῶν μητέρων τοῦ κόσμου. Καὶ ὅμως ἀντὶ θρήνων καὶ κοπετῶν ἑορτὴν ἄγομεν καὶ πανήγυριν εὐφρόσυνον! Διατί; Διότι ὁ θάνατος διὰ τοὺς πιστοὺς δὲν εἶνε θάνατος. Εἶνε δόξα. Ὁ θάνατος εἶνε κοίμησις τοῦ σώματος προσωρινή, καὶ εἴσοδος τοῦ ἀθανάτου πνεύματος εἰς τὴν ἀγήρω δόξαν καὶ μακαριότητα. Εἰς τὴν δόξαν ταύτην καὶ μακαριότητα εἰσῆλθεν ἡ Παναγία μήτηρ τοῦ Θεοῦ καὶ κατέλαβε τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων.

Εἰς τὴν εὐφρόσυνον ἐπὶ τῇ κοιμήσει καὶ μεταστάσει τῆς Παρθένου ἑορτὴν καὶ πανήγυριν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπίγεια καὶ οὐράνια συνεορτάζουν, ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος βλέπει ἐξάρχουσαν, ἤτοι πρωτοστατοῦσαν, μετὰ χορῶν καὶ τυμπάνων, τὴν ἀδελφὴν τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἀαρών, τὴν Μαριάμ, τὴν παρθένον καὶ προφήτιδα. Ὡς γνωστόν, μετὰ τὴν θαυμαστὴν διάβασιν τῶν Ἰσραηλιτῶν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης καὶ τὸν καταποντισμὸν τῶν Αἰγυπτιακῶν στρατευμάτων, οἱ Ἰσραηλῖται ἐχωρίσθησαν εἰς δύο χορούς, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ἔψαλλον θριαμβευτικὰς ᾠδὰς εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τοῦ μὲν χοροῦ τῶν ἀνδρῶν ἡγεῖτο ὁ Μωυσῆς, τοῦ δὲ χοροῦ τῶν γυναικῶν ἡγεῖτο ἡ Μαριάμ. «Λαβοῦσα δὲ Μαριάμ, ἡ προφῆτις, ἡ ἀδελφὴ Ἀαρών, τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξήλθοσαν πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν, ἐξῆρχε δὲ αὐτῶν Μαριὰμ λέγουσα· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται» (Ἐξόδ. 15, 20 - 21). Τὴν Μαριάμ, τὴν ἐξάρχουσαν τότε τοῦ χοροῦ τῶν γυναικῶν, καὶ ὄχι τὸν Μωυσῆν, τὸν ἐξάρχοντα τοῦ χοροῦ τῶν ἀνδρῶν, θέλει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ἐξάρχουσαν καὶ τώρα, ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ πανηγύρει πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦτο διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους· Ἡ ἑορτὴ τῆς Παναγίας, ἑορτὴ βεβαίως ὅλων τῶν πιστῶν, εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἑορτὴ τοῦ γυναικείου κόσμου. Ἡ Παναγία, ἡ τελειοτέρα ἐκπρόσωπος τοῦ γυναικείου κόσμου, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου, εἶνε τὸ ὕψιστον καύχημα καὶ ἐγκαλλώπισμα τῶν πιστῶν γυναικῶν. Καὶ ἡ Μαριὰμ ἐκείνη ἦτο ἐπίσης παρθένος, παραμείνασα μέχρι θανάτου ἄγαμος. Τὸ δὲ κυριώτερον, ἔφερε καὶ ἐκείνη τὸ ἴδιον ὄνομα μὲ τὴν Παρθένον τῆς Ναζαρέτ, τὸ ὄνομα Μαριάμ, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν ἐπι-

κρατεστέραν ἑρμηνείαν, σημαίνει Κυρία. Οὕτως ἡ παρθένος Μαριάμ, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωυσέως, ἀποβαίνει τύπος τῆς Παρθένου Μαριάμ, τῆς μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐξαρχούσης λοιπὸν τῆς Μαριὰμ μετὰ πνευματικῶν χορῶν καὶ τυμπάνων, τὰ πλήθη τῶν πιστῶν, ὢ Παρθένε, — λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος προσφωνῶν τὴν Θεοτόκον —, ψάλλουν εἰς τὸν Μονογενῆ Υἱόν σου ἐπινίκιον ᾠδήν, διότι ἔχει δοξασθῆ εἰς ὑπέρτατον βαθμόν.

Μεγάλως ἐδοξάσθη ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐδοξάσθη ἐν τῇ Παρθένῳ μητρί του. Μεγάλη δόξα ὑπῆρξεν ἡ διάβασις τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς. Ἀλλ' ἔτι μείζων ὑπῆρξεν ἡ μετάστασις τοῦ ἁγιωτέρου πλάσματός του ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανούς.

Ὁ ὕμνος ἀρχίζει μὲ τὴν δόξαν τῆς Παναγίας καὶ τελειώνει μὲ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ. Ὅλαι αἱ ἀληθιναὶ δόξαι προέρχονται ἐξ Ἐκείνου. Καὶ ὅλαι ἀποβλέπουν εἰς Ἐκεῖνον. Τὰ πάντα ad gloriam Dei.

ΑΠΟΤΟΜΗ ΤΙΜ. ΚΕΦΑΛΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ (29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ)

Ο ΤΙΜΙΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

Τὴν 29ην Αὐγούστου ἡ Ἐκκλησία τελεῖ τὴν μνήμην τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἰωάννου ἔπλεξεν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ὡς Θεὸς γνωρίζει ἀκριβῶς τὰς καρδίας καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, τὴν μικρότητα ἢ τὴν μεγαλωσύνην αὐτῶν. Πλήρεις συγκινητικοῦ μεγαλείου εἶνε οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ Ἰωάννου· «Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; Κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; Ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; Ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; Προφήτην; Ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου... Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ» (Ματθ. 11, 7 - 11). Ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτο κάλαμος σαλευόμενος, ὅπως ἡμεῖς· ἦτο βράχος ἑδραῖος καὶ ἀκλόνητος. Ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτο τῶν ἀνέσεων καὶ τῆς πολυτελείας· ἦτο τῆς τραχύτητος καὶ τῆς κακοπαθείας. Ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτο ἁπλῶς προφήτης· ἦτο περισσότερον προφήτου. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι γεννῶνται ἐξ ἀσθενῶν πλασμάτων, τῶν γυναικῶν, ὁ Ἰωάννης ἀνεδείχθη ὁ μεγαλύτερος εἰς ἁγιότητα καὶ εἰς ἀποστολήν. Ἀνώτερος καὶ Ἐνὼχ καὶ Ἀβραὰμ καὶ Μωυσέως καὶ Ἠλία καὶ πάντων τῶν μέχρι τοῦ Χριστοῦ ἁγίων ἀνδρῶν. Οἱ ἀνώτεροι

λόγοι τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ Ἰωάννου δὲν εἶνε ἁπλῶς μαρτυρία· εἶνε ἔκφρασις θαυμασμοῦ. Ὁ Κύριος ἐκφράζει θαυμασμὸν διὰ τὸν δοῦλόν του! Ὁ Θεὸς θαυμάζει τὸ πλάσμα του! Δυνάμεθα ν' ἀναλογισθῶμεν τί εἶνε νὰ θαυμάζῃ ὁ Ὕψιστος ἕνα ἄνθρωπον; Μὴ ὁμιλῶμεν δι' ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους θαυμάζει ὁ κόσμος· ὁμιλῶμεν δι' ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον θαυμάζει ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Ὦ Κύριε! Ἡ γῆ ἐγέννησε μικροὺς ἀνθρώπους καὶ τέρατα. Ἀλλ' ἐγέννησε καὶ ἕνα Ἰωάννην, τὸν ὁποῖον ἐθαύμασες καὶ σύ! Καὶ ἡμεῖς, Κύριε, τί νὰ θαυμάσωμεν περισσότερον; Τὸν δοῦλόν σου; Ἢ τὸ ὅτι σὺ θαυμάζεις ἕνα δοῦλόν; Ἐθαυμάστωσες, Κύριε, τὸν δοῦλόν σου, καὶ ἐθαυμαστώθης ἐν τῷ δούλῳ σου, ὁ θαυμαστὸς καὶ ὑπερθαύμαστος ἐν τοῖς ἁγίοις σου.

Τὸν Πρόδρομον τοῦ Κυρίου, τὸν Βαπτιστήν, τὸν περισσότερον προφήτου, τὸν μείζονα ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, τὸν σεβασμιώτερον ἅγιον, πρὸ τῆς μορφῆς τοῦ ὁποίου πᾶσα εὐσεβὴς ψυχὴ αἰσθάνεται τὸ τρομερώτερον καὶ ἱερώτερον δέος ἐν συγκρίσει πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους ἁγίους, αὐτὸν τὸν ἄνδρα ἐσφαγίασε τὸ ἁμαρτωλὸν «κέφι» ἑνὸς Ἡρώδου, μιᾶς Ἡρωδιάδος καὶ μιᾶς Σαλώμης. «Αὐτὸς ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ... Ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο... Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι. Καὶ ὤμοσεν αὐτῇ... Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· Τί αἰτήσομαι; Ἡ δὲ εἶπε· Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ... Καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι...» (Μάρκ. 6, 17 - 28). Ὁ Ἡρώδης, ἡ Ἡρωδιὰς καὶ ἡ Σαλώμη τί ἄραγε αἰσθάνονται τώρα εἰς τὴν Κόλασιν καὶ τί σκέπτονται, διότι διὰ τὸ ἁμαρ-

τωλόν των «κέφι» ἀπεκεφάλισαν ἕνα ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἤξιζεν ἀσυγκρίτως περισσότερον «τοῦ ἡμίσους τῆς βασιλείας» τοῦ Ἡρώδου;

Ἀλλὰ καὶ σήμερον τὰ ἁμαρτωλὰ «κέφια», μοιχεῖαι, πορνεῖαι, συμπόσια, χοροὶ καὶ τὰ ὅμοια, ὀργιάζουν εἰς τὸν κόσμον. Μετὰ Χριστὸν μάλιστα οὐδέποτε ὁ κόσμος «ἐγλέντησε» τόσον, ὅσον σήμερον. Ὁ κόσμος ἔπεσε «μὲ τὰ μοῦτρα» εἰς τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς καὶ τὴν κραιπάλην μέθην. Καὶ ἂν ἔζη ὁ Ἰωάννης σήμερον, ἐν χριστιανικῇ ἐποχῇ, θὰ ἤλεγχε τὴν ἁμαρτίαν αὐστηρότερον. Καὶ οἱ ἄνθρωποι, μὴ ὑποφέροντες τὸν ἔλεγχόν του, θὰ τὸν ἐβασάνιζον καθημερινῶς καὶ τελικῶς θὰ τὸν ἐξετέλουν.

Διὰ τοῦτο, ὅσοι σήμερον τιμῶμεν τὸν Ἅγιον ὅταν τὸν βλέπωμεν εἰς τὴν εἰκόνα, ἂς σκεφθῶμεν σοβαρῶς, μήπως θὰ τὸν ἐχλευάζομεν, θὰ τὸν ἐβασανίζομεν καὶ θὰ τὸν ἀπεκεφαλίζομεν ἐκ νέου ὅταν θὰ τὸν ἐβλέπομεν εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ ἐκ τοῦ στόματός του θὰ ἠκούομεν τοὺς καυστικοὺς ἐλέγχους του διὰ τὰ ἁμαρτωλά μας πάθη. Πολλοὶ σήμερον, οἱ ὁποῖοι προσκυνοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου, ἐὰν ὁ Ἅγιος ἦτο σύγχρονος, ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν ἄσπονδοι ἐχθροί του. Καὶ ὁ Ἅγιος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ παράπονον τοῦ Κυρίου του· «Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με τιμᾷ...» (Μάρκ. 7, 6). Πόσαι πράγματι αἰσχρότητες διαπράττονται κατ' ἔτος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου, ἡμέραν αὐστηρᾶς νηστείας, ὑπὸ «προσκυνητῶν» καὶ πανηγυριστῶν...

Ὦ Κύριε! Συγχώρησέ μας καὶ βοήθησέ μας νὰ ἱκανοποιῶμεν ὀλιγώτερον καὶ οὐδόλως τὰ ἁμαρτωλά μας «κέφια», ὥστε ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ τιμῶμεν εἰλικρινῶς καὶ περισσότερον τοὺς ἁγίους σου καὶ σέ, ὁ ὁποῖος μόνος ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ δημιουργῇς ἁγίους.

Θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἐνταῦθα ἕνα ὕμνον ἐκ τῆς ἀκολουθίας τοῦ τιμίου Προδρόμου.

Ο ΜΕΙΖΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

Ὄντως ἐν σοὶ οὐ διεψεύσθη ἡ θεία φωνὴ τῶν προφητῶν σὺ γὰρ πέλεις περισσότερος, ὡς προφητείας ἀξιωθεὶς ἐξ αὐτῆς νηδύος, ἐν ἀτελεῖ τῷ τοῦ σώ-

ματος, καὶ τὸν προφητευθέντα ὑπὸ σοῦ Θεὸν Λόγον καὶ ἰδὼν καὶ βαπτίσας ἐν σώματι.

Πρὸς τὸν Προφήτην καὶ Πρόδρομον καὶ Βαπτιστὴν τοῦ Κυρίου ἀπευθυνόμενος ὁ ὑμνογράφος ἐν τῷ ἀνωτέρω ὕμνῳ λέγει ἐν μεταφράσει· Ἀληθῶς εἰς σὲ δὲν διεψεύσθη ἡ θεία φωνή. Διότι σὺ τῶν προφητῶν ὑπάρχεις μεγαλύτερος, ἐπειδὴ ἠξιώθης νὰ προφητεύσῃς ἐξ αὐτῆς τῆς κοιλίας (τῆς μητρός σου), ἐνῷ εὑρίσκεσο ἀκόμη εἰς ἀτελῆ διαμόρφωσιν τοῦ σώματος, καὶ ἐπειδὴ τὸν Θεὸν Λόγον, τὸν ὁποῖον προεφήτευσες, ὄχι μόνον εἶδες, ἀλλὰ καὶ ἐβάπτισες σωματικῶς.

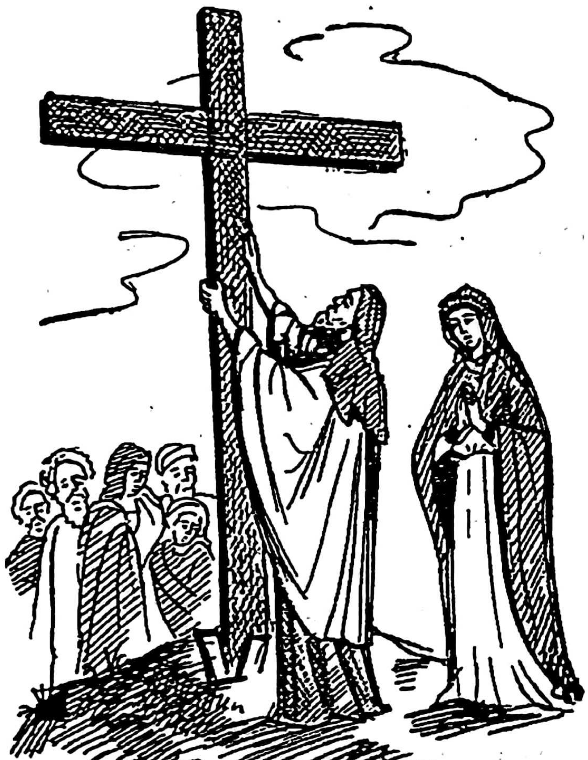
Ἡ θεία φωνή, ἡ ὁποία δὲν διεψεύσθη, ἀλλ' ἐξεπληρώθη ἐν τῷ Ἰωάννῃ, εἶνε ὁ διὰ τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν Ζαχαρίαν λόγος τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ Ἰωάννου «Ἔσται μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου... καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ» (Λουκ. 1, 15) ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὰ πλήθη «Τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; Προφήτην; Ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου... Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ» (Ματθ. 11, 9 - 11).

Ὅταν δὲ ὁ ὑμνογράφος λέγῃ, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἠξιώθη νὰ προφητεύσῃ ἐξ αὐτῆς τῆς κοιλίας τῆς μητρός του, ἐν ἀτελεῖ καταστάσει τοῦ σώματός του, ἐννοεῖ τὸ σκίρτημα ἐκεῖνο τοῦ βρέφους ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Ἐλισάβετ κατὰ τὸν ἕκτον μῆνα τῆς κυήσεως, ὅτε ἡ Θεοτόκος συνήντησε καὶ ἐχαιρέτισε τὴν Ἐλισάβετ (Λουκ. 1, 41). Τὸ σκίρτημα ἐκεῖνο τοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τὴν ὤθησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἦτο εἶδος προφητείας. Διὰ τοῦ σκιρτήματος ἐκείνου τῆς ἀγαλλιάσεως τὸ παιδίον Ἰωάννης προεφήτευσε σιωπηρῶς καὶ οἱονεὶ διεκήρυξε τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου.

Ὁ Ἰωάννης ἀνεδείχθη ὁ μεγαλύτερος τῶν προφητῶν, λέγει τέλος ὁ ὑμνογράφος, διότι τὸν Χριστόν, τὸν ὁποῖον προεφήτευσεν, ἠξιώθη καὶ νὰ ἴδῃ σωματικῶς. Πολλοὶ προφῆται ἐπεθύμησαν νὰ ἴδουν τὸν Χριστὸν σωματικῶς καὶ δὲν εἶδον. Ὁ Ἰωάννης ὅμως ἠξιώθη νὰ ἴδῃ. Καὶ ὄχι μόνον νὰ ἴδῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ βαπτίσῃ αὐτόν. Ὅτι δὲ ὁ Ἰωάννης ἠξιώθη νὰ θέσῃ τὴν χεῖρά του εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ καὶ νὰ βαπτίσῃ αὐτόν, τοῦτο ἦτο τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς δόξης τοῦ μεγίστου τῶν προφητῶν.

ΥΨΩΣΙΣ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ (14 ΣΕΠΤΕΜΒΡ.)

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΣ ΚΑΘΗΚΟΝ

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν παγκόσμιον Ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην ὁ Σταυρὸς ὑψώθη πανηγυρικῶς ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἡρακλείου. Πρὸ τούτου εἶχεν ὑψωθῇ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ἀλλ' αἱ δύο ὑψώσεις ἔχουν σημασίαν, διότι τούτων προηγήθη μία ἄλλη ὕψωσις, ὄχι ἑορταστική, ἀλλ' ὀδυνηρά. Ὁ Σταυρὸς ὑψώθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑψώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ! Νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ μίαν παλαιοτέραν ὕψωσιν; Ἀλλ' ὑπάρχει, θὰ εἴπῃ τις, καὶ παλαιοτέρα ὕψωσις; Ναί, ὑπάρχει! Ὅπως ὁ Χριστὸς μᾶς ἐχάρισε τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμά του προκαταβολικῶς ἐν τῷ Μυστικῷ Δείπνῳ, οὕτω μᾶς ἐχάρισε καὶ τὸν Σταυρόν του προκαταβολικῶς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ. Ὁ Σταυρὸς ἔχει προϊστορίαν, ὅπως ἔχει καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῦ προσηλωθεὶς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Εἰς πολλὰ περιστατικὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φαίνεται τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Εἰς ἓν δὲ περιστατικὸν πρόκειται περὶ πραγματικῆς ὑψώσεως. Ὁ Μωυσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ σχηματίσας τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· «Καὶ καθὼς Μωυσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου» (Ἰωάν. 3, 14).

Τέσσαρες ἱστορικαὶ ὑψώσεις τοῦ Σταυροῦ. Καὶ κατὰ

πᾶσαν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως, καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην ἑορτήν, καὶ κατὰ πᾶσαν ἁγιαστικὴν πρᾶξιν ἡ Ἐκκλησία ὑψώνει καὶ προβάλλει τὸν τίμιον Σταυρόν, διὰ νὰ εὐλογῇ καὶ ἐνισχύῃ καὶ ἁγιάζῃ τοὺς χριστιανούς. Ἀλλ' οὐδεμία ἐκ τῶν ὑψώσεων αὐτῶν ἔχει σημασίαν διὰ τὸν χριστιανόν, ἐὰν καὶ ὁ ἴδιος ὁ χριστιανὸς δὲν ὑψώνῃ τὸν τίμιον Σταυρὸν ἐν πίστει καὶ μετὰ χαρᾶς. Ἀλλὰ πῶς νοεῖται ἡ ὕψωσις τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ ἑκάστου χριστιανοῦ;

* * *

Κατὰ πολλοὺς τρόπους δύναται ὁ χριστιανὸς νὰ ὑψώνῃ τὸν Σταυρόν. Εἰς ἐκεῖνο τὸ «ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν» (Λουκ. 9, 23) πολλὰ εἴδη ἄρσεων, πολλὰ εἴδη ὑψώσεων περιλαμβάνονται. Ἐδῶ θὰ ἀναφέρωμεν ἓν μόνον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἐπιμείνωμεν.

Ὑψώνω τὸν Σταυρὸν σημαίνει πρῶτον· Φανερώνω, προβάλλω ἐνώπιον ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων, ὁμολογῶ οὕτω καὶ τιμῶ τὸν Σταυρόν. Διὰ τοῦτο ἄλλωστε λέγεται τίμιος Σταυρός, διότι ἔχει τιμὴν καὶ ἀξίζει τιμήν. Ἔχει καὶ ἀξίζει τὴν μεγαλυτέραν τιμὴν ἐξ ὅλων τῶν πραγμάτων, διότι συμβολίζει τὴν θυσίαν τοῦ Ἀτιμήτου. Τιμῶντες δὲ τὸν τίμιον Σταυρὸν ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας διὰ τὴν θείαν Σταύρωσιν καὶ τιμῶμεν αὐτὸν τὸν Ἐσταυρωμένον. Ὁ Παῦλος ἐκαυχᾶτο ἐν τῷ Σταυρῷ. «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι», ἔλεγεν, «εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6, 14).

Ὑψώνω τὸν Σταυρὸν πρῶτον ἐὰν ὑψώνω τὴν δεξιὰν καὶ ἐν πίστει καὶ κανονικῶς κάμνω τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Τότε φανερώνω καὶ προβάλλω κατά τινα τρόπον τὸν Σταυρὸν καὶ ὁμολογῶ καὶ τιμῶ αὐτόν. Τότε καὶ ὁ ἄγγελός μου χαίρει καὶ ἀγαλλιᾶται καὶ οἱ δαίμονες μαστίζονται καὶ καίονται. Τότε καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἔχω σχέσιν μὲ τὴν Θρησκείαν τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ δὲν εἶμαι ἀδιάφορος, ἀσεβὴς καὶ ἄπιστος.

Ἡ ὕψωσις λοιπόν, διὰ τὴν ὁποίαν θέλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἐδῶ, εἶνε τὸ νὰ ὑψώνῃ ὁ χριστιανὸς τὴν δεξιὰν καὶ νὰ κάμνῃ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Τοῦτο εἶνε στοιχειῶδες καθῆκον παντὸς Ὀρθοδόξου χριστιανοῦ.

'Αλλ' ἐκτελοῦμεν τὸ καθῆκον τοῦτο ὡς 'Ορθόδοξοι χριστιανοί;

* * *

Παλαιότερον οἱ 'Ορθόδοξοι χριστιανοὶ ἀπέδιδον μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἔκαμνον τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ τακτικῶς καὶ κανονικῶς καὶ μετὰ παρρησίας. Οἱ δὲ μὴ πράττοντες οὕτως ἀπετέλουν ἐξαίρεσιν καὶ ἐστιγματίζοντο ὡς ἀσεβεῖς.

Σήμερον, εἰς τὴν «ἐξειλιγμένην» ἐποχήν μας, τὰ πράγματα ἀντεστράφησαν. 'Εξαίρεσιν σήμερον ἀποτελοῦν οἱ τακτικῶς καὶ κανονικῶς καὶ μετὰ παρρησίας ποιοῦντες τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Τὸν δὲ κανόνα ἀποτελοῦν οἱ ἄλλοι, οἱ ἀσεβεῖς.

Πολλοί, ὡς 'Ορθόδοξοι χριστιανοὶ φερόμενοι εἰς τὰς ταὐτότητας, ἔπαυσαν πλέον νὰ ὑψώνουν χεῖρας καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τὸν Θεόν. Οὕτως ἔπαυσαν καὶ νὰ κάμνουν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Κοιμῶνται, ἐγείρονται, τρώγουν, πίνουν, ἀπολαμβάνουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ ὡς ζῷα. Τί λέγομεν; Καὶ τὰ ζῷα ἐκδηλώνουν αἴσθημά τι εὐγνωμοσύνης. Αὐτοὶ κατήντησαν χειρότεροι τῶν ζώων. Ἂν δὲ ποτε κάμνουν «καὶ κανένα σταυρόν», τοῦτο πράττουν ἢ ἐκ φόβου, αἰσθήματος δουλικοῦ καὶ κατωτέρου, ἢ ἐκ συνηθείας, τυπικῶς καὶ ἀσυναισθήτως, ὄχι ἐξ ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Κύριον. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς μεγαλυτέρας σήμερον 'Ελληνικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τοῦ 'Εξωτερικοῦ ἐκήρυξεν ἐπισήμως τὴν προσευχὴν εἰς ἀχρηστίαν, μὴ εὑρίσκων πλέον νόημα εἰς τὸ μέσον τοῦτο τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ!

Ἄλλοι 'Ορθόδοξοι χριστιανοὶ ὑψώνουν τὴν χεῖρα διὰ νὰ κάμουν Σταυρόν, ἀλλὰ δὲν τὴν ὑψώνουν μέχρι τοῦ κανονικοῦ ὕψους καὶ δὲν κάμνουν κανονικὸν Σταυρόν. Παραποιοῦν μᾶλλον ἢ ποιοῦν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Κινοῦν τὴν χεῖρά των κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε παρέχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι... παίζουν κιθάραν. Ναί! Παίζουν μᾶλλον καὶ ἐμπαίζουν ἢ προσεύχονται καὶ ποιοῦν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Εἶνε δὲ θλιβερώτατον καὶ ἀποκαρδιωτικόν, ὅτι ὑπάρχουν καὶ κληρικοί, οἱ ὁποῖοι δὲν κάμνουν κανονικῶς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ παρέχουν καὶ αὐτοὶ τὸ φαινόμενον παικτῶν καὶ ἐμπαικτῶν.

Μεγάλη πάλιν μερὶς τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν κάμνουν εὐκόλως τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ὅταν εἶνε μόνοι των ἢ ἐν μέσῳ θρησκευτικῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὅταν κοσμικοὶ καὶ μοντέρνοι ἄνθρωποι τοὺς βλέπουν, τότε ἐντρέπονται καὶ δὲν κάμνουν Σταυρόν. Διέρχονται πρὸ ἱεροῦ ναοῦ καὶ μία φωνὴ τοὺς παρορμᾷ ἔσωθεν νὰ κάμουν Σταυρόν. Κάθηνται εἰς ἑστιατόριον καὶ ἡ ἰδία φωνὴ φωνάζει· «Προτοῦ ἀρχίσῃς νὰ τρώγῃς τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ, κάμε ἕνα Σταυρόν». Παρακάθηνται εἰς τράπεζαν συγγενικῆς ἢ γνωστῆς οἰκογενείας κοσμικῶν καὶ ψευδοαριστοκρατικῶν ἀντιλήψεων, οἰκογενείας εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Σταυρὸς ἔχει καταργηθῆ, καὶ ἡ ἰδία φωνὴ φωνάζει ἰσχυρῶς· «Μὴ ἐντρέπεσαι. Κάμε Σταυρόν. Δῶσε ὡς χριστιανὸς ἕνα παράδειγμα καὶ ἕνα μάθημα εἰς τὴν συγγενικὴν ἢ φιλικήν σου οἰκογένειαν». Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ὁ θρησκευτικὸς ἄνθρωπος θέλει νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἀντιλαμβάνεται, ὅτι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἶνε μία ὁμολογία. Ἀλλ' ἡ ἰδέα, ὅτι οἱ ἄλλοι θὰ τὸν θεωρήσουν θρησκόληπτον καὶ θὰ μειδιάσουν καὶ θὰ εἰρωνευθοῦν, ἡ ἰδέα αὐτὴ τὸν τρομοκρατεῖ καὶ δὲν δύναται νὰ ὑψώσῃ τὴν χεῖρα καὶ νὰ κάμῃ Σταυρόν. Ἡ χεὶρ τρέμει, παραλύει. Πάρκινσον ἔχει ὑποστῆ! Τελείαν παράλυσιν! Πόσον θλιβερὸν καὶ ἀποκαρδιωτικὸν εἶνε τὸ φαινόμενον, νὰ τρώγουν ἑκατοντάδες ἄνθρωποι εἰς ἓν ἑστιατόριον καὶ οὐδεὶς νὰ κάμνῃ ἕνα Σταυρόν! Παρετηρήθη καὶ τὸ ἑξῆς φαινόμενον· Κάποιος, διὰ νὰ μὴ τὸν βλέπουν οἱ ἄλλοι, ἔκαμνε τὸν Σταυρὸν μέσα ἀπὸ τὸ σακκάκι του...

* * *

Μικρὰ τὰ ἀνωτέρω ἁμαρτήματα; Δὲν εἶνε μικρά. Εἶνε σοβαρά, σοβαρώτατα. Τὸ νὰ ἔχῃ καταργήσει ὁ Ὀρθόδοξος χριστιανὸς τὴν προσευχὴν καὶ τὸν Σταυρόν, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἔχει παύσει νὰ εἶνε Ὀρθόδοξος χριστιανὸς καὶ ἔχει καταντήσει ἄθρησκος. Τὸ νὰ μὴ κάμνῃ ἄλλος κανονικῶς οὔτε αὐτὸ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, τοῦτο σημαίνει ὅτι στερεῖται Ὀρθοδόξου χριστιανικῆς συναισθήσεως καὶ συνειδήσεως καὶ ἔχει καταντήσει, ἐνσυνειδήτως ἢ ἀσυνειδήτως, ἐμπαίκτης τῆς Θρησκείας. Τὸ νὰ ἐντρέπεται δὲ ὁ θρησκευτικὸς ἄνθρωπος νὰ κάμῃ Σταυρὸν ἐνώπιον ἄλλων, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ὅτι ἔχει σχέσιν μὲ τὴν Θρησκείαν, τοῦτο εἶνε ἄρνησις Χριστοῦ, ὁμοία πρὸς τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, ὁ ὁποῖος εἶπεν· «Οὐκ

οἶδα τὸν ἄνθρωπον»! Ὁ Χριστὸς δὲν ἀπέφυγε νὰ κρεμασθῇ πρὸς χάριν σου εἰς τὸν Σταυρόν. Καὶ σὺ ἀποφεύγεις νὰ κάμῃς ἁπλῶς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ; Ὁ Χριστὸς δὲν ἐνετράπη νὰ ἀνέλθῃ γυμνὸς εἰς τὸν Σταυρόν. Καὶ σὺ ἐντρέπεσαι νὰ κάμῃς φανερῶς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ;

Ἀγαπητοὶ ἀναγνῶσται! Καὶ μόνον ἐκ τῆς ἐπόψεως τοῦ σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐξεταζόμενοι ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἀποδεικνυόμεθα ἀχρίστιανοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀντίχριστοι, ὡς χυδαίως καὶ καπηλικῶς βλασφημοῦντες τὸν τίμιον Σταυρόν. Ἀχρίστιανοι δὲ καὶ ἀντίχριστοι «βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι». Διὰ τοῦτο, ὅσοι θέλομεν νὰ εἴμεθα ἀνεπαίσχυντα τέκνα τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ νὰ κληρονομήσωμεν τὴν βασιλείαν, ἥτις «οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου», ἂς μὴ ἐπηρεαζώμεθα ἐκ τοῦ κόσμου καὶ ἐκ τῆς γνώμης τοῦ κόσμου. Ὁ κόσμος βαίνει ἁλματωδῶς κατὰ κρημνῶν. Ἡμεῖς ἂς ἀκούωμεν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἂς ἀκολουθῶμεν τὸ παράδειγμα τῶν εὐσεβῶν Πατέρων μας, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ Σταυροῦ ἐθαυματούργουν. Καὶ σήμερον ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Σταυροῦ θαυματουργεῖ. Ἂς ἐκτελῶμεν, λοιπόν, τὸ στοιχειῶδες τοῦτο καθῆκον τοῦ νὰ ὑψώνωμεν τὴν χεῖρα καὶ νὰ ποιῶμεν τακτικῶς, κανονικῶς καὶ μετὰ παρρησίας τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Κατωτέρω ἑρμηνεύομεν ἕνα ὕμνον ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

ΠΑΡΑΚΟΗ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Ἔλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή, καὶ ξύλον ἤνεγκε θάνατον βροτοῖς τὸ μὴ εὐκαίρως μεταληφθέν· ἐν ἀσφαλείᾳ τῆς ἐριτίμου δὲ ἐντεῦθεν ζωῆς τὸ ξύλον εἴργετο· ὃ νυκτιλόχου δυσθανοῦς ἠνέῳξεν εὐγνωμοσύνη κράζοντος· ὁ ὑπερύμνητος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεός, εὐλογητὸς εἶ.

Ὁ ὕμνος μᾶς μεταφέρει εἰς τὸ δρᾶμα τῆς Ἐδὲμ καὶ εἰς τὸ δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ.

Εἰς τὴν Ἐδὲμ συνέβη ἡ παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων. Ἡ

παρακοὴ ἐκείνη, λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἔλυσε πρόσταγμα Θεοῦ. Φαγόντες δηλαδὴ οἱ πρωτόπλαστοι ἐκ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως, κατέλυσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀπηγόρευε τὴν βρῶσιν ταύτην ἐπὶ ποινῇ θανάτου· «Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε» (Γεν. 2, 16 - 17). Ξύλον λέγεται προφανῶς τὸ δένδρον. Ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑμνογράφος ἀναφέρει τὸ θλιβερὸν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς. Τὸ δένδρον ἐκεῖνο τῆς γνώσεως, τὸ μὴ εὐκαίρως μεταληφθέν, τὸ ἀκαίρως δηλαδὴ φαγωθέν, ἔφερεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους θάνατον. Ἐννοεῖ δὲ θάνατον πρῶτον τὸν πνευματικὸν τοιοῦτον, ὅστις εἶνε ὁ χωρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ συμφώνως πρὸς τὴν θείαν ἀπειλὴν ἐπῆλθεν αὐθημερόν, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν σωματικόν, ὅστις εἶνε ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα.

Λέγων ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ὅτι ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἐφαγώθη ἀκαίρως, ἐκφράζει Πατερικὴν ἰδέαν, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἦτο νοητόν, σημαῖνον τὴν τελειοτέραν γνῶσιν καὶ θεωρίαν, ἡ δὲ ἀπαγόρευσις ἦτο προσωρινή. Ἀρχικῶς μόνον ἔπρεπε ν' ἀπόσχῃ ὁ Ἀδὰμ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως. Ἐν καιρῷ θὰ ἐγεύετο καὶ τοῦ δένδρου τούτου. Θὰ ἔφθανε καὶ εἰς τὴν τελειοτέραν γνῶσιν καὶ θεωρίαν. Θὰ ἔφθανε κατόπιν δοκιμασίας δι' ὑπακοῆς. Αὐτὸ ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἠθέλησε νὰ κατακτήσῃ τὴν τελειοτέραν γνῶσιν καὶ θεωρίαν ὄχι δι' ὑπακοῆς, ἀλλὰ δι' ἀνταρσίας, ἐπαναστατικῷ οὕτως εἰπεῖν δικαίῳ!

Καὶ ἐν κυριολεξίᾳ ὅμως ἂν ἐκλάβωμεν τὸ δένδρον ἐκεῖνο, ἤτοι ὡς δένδρον πραγματικόν, πάλιν ἡ ἀπαγόρευσις ἠδύνατο νὰ εἶνε προσωρινή. Ἀφοῦ ὁ Ἀδὰμ θὰ ἐδοκιμάζετο ἐπί τι χρονικὸν διάστημα, ὁ Θεὸς θὰ ἐπέτρεπε κατόπιν νὰ φάγῃ καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου αὐτοῦ.

* * *

Ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐκτὸς τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως ὑπῆρχε καὶ ἄλλο δένδρον ἰδιαιτέρας σημασίας. Ἦτο τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, τῆς ἐριτίμου, ὡς λέγει ὁ ὑμνογράφος, ἤτοι τῆς πολυτίμου ζωῆς, τουτέστι τῆς ἀθανασίας. Διότι πολύτιμος ζωὴ δὲν εἶνε ἡ πρόσκαιρος, εἶνε ἡ ἀθάνατος καὶ αἰωνία. Ἐπακόλουθον δὲ τῆς παρακοῆς τῶν πρωτοπλάστων ἦτο καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ Παραδεί-

σῳ ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μέτρα ἀσφαλείας καὶ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς ἀπεκλείσθη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Λέγει ὁ ὑμνογράφος· Ἐντεῦθεν, ἤτοι ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς, τὸ δένδρον τῆς πολυτίμου ζωῆς ἐν ἀσφαλείᾳ εἴργετο, ἤτοι δι᾽ ἀσφαλείας ἠμποδίζετο, ἀπεκλείετο. Ὁ Θεός, λέγει ἡ Γραφή, «ἔταξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ρομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς» (Γεν. 3, 24). Ἡ φύλαξις τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ δένδρον τῆς ζωῆς ἦτο μέτρον τῆς φιλανθρώπου προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ ὁ ἄνθρωπος φάγῃ ἐξ αὐτοῦ καὶ καταστῇ ἀθάνατος ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῆς ἁμαρτωλότητος, εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθε διὰ τῆς παρακοῆς. «Καὶ νῦν», λέγει ἡ Γραφή, «μή ποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα» (Γεν. 3, 22). Ὁ Θεός, κατ᾽ εὔστοχον ἐκκλησιαστικὴν ἔκφρασιν, ἀπέκλεισε τὴν μετάληψιν τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς καὶ ᾠκονόμησε τὸν θάνατον, «ἵνα μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον γένηται».

* * *

Ἐκ τῆς Ἐδὲμ εἰς τὸν Γολγοθᾶν. Τὸ ἀποκλεισθὲν δένδρον τῆς ζωῆς, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑμνογράφος, ἤνοιξεν ἡ εὐγνωμοσύνη ἀνθρώπου νυκτιλόχου δυσθανοῦς. Εὐγνωμοσύνη εἶνε ἡ καλὴ γνώμη, ἡ καλὴ διάθεσις. Νυκτιλόχος εἶνε ὁ λοχῶν κατὰ τὴν νύκτα, ὁ ἐνεδρεύων κατὰ τὴν νύκτα, ἵνα πράξῃ τὸ κακόν. Δυσθανὴς δὲ εἶνε ὁ κακόν, ὁ βίαιον καὶ ὀδυνηρὸν ὑφιστάμενος θάνατον. Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἑτέρου τῶν λῃστῶν, οἱ ὁποῖοι συνεσταυρώθησαν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Λόγῳ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν κακουργημάτων του ὑφίστατο τὸν βίαιον καὶ ὀδυνηρὸν θάνατον τῆς σταυρώσεως, τὸν χείριστον τῶν θανάτων. Οἱ κακοῦργοι, ὅταν πονοῦν, συνήθως γογγύζουν, βλασφημοῦν καὶ μασῶνται τὰς γλώσσας. Ἀλλ᾽ ὁ κακοῦργος οὗτος, ὁ λῃστής, ἐν μέσῳ τῶν φρικτῶν καὶ ἀφαντάστων πόνων του ἐφανέρωσεν ἐν σπάνιον ψυχικὸν μεγαλεῖον. Ἔδειξε καλὴν διάθεσιν, ἐξεδήλωσεν ἀγαθὰ αἰσθήματα, ἐξέφερε δικαίαν κρίσιν. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν συσταυρωθέντα λῃστήν, ὁ ὁποῖος ἐξακολουθητικῶς ἐγόγγυζε καὶ ἐβλασφήμει τὸν Χριστόν, τὸν ἐπέπληττε λέγων· «Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε». Καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ἔλεγε· «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (Λουκ. 23, 40 - 42).

Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ληστοῦ, ἀρετὴ ἀντίθετος τῶν κακιῶν τοῦ γογγυσμοῦ καὶ τῆς βλασφημίας (ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς), συνεκίνησε τὸν Ἐσταυρωμένον Λυτρωτὴν καὶ ὁ Λυτρωτὴς διεβεβαίωσε τὸν μετανοήσαντα κακοῦργον περὶ τῆς αὐθημερὸν εἰσαγωγῆς του εἰς τὸν Παράδεισον, ὅπου τὸ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας. «Ἀμὴν λέγω σοι», εἶπεν ὁ Χριστός, «σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ» (Λουκ. 23, 43). Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ληστοῦ ὑπῆρξεν οὕτως εἰπεῖν τὸ κλειδίον, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτος ἤνοιξε τὸν Παράδεισον. Βεβαίως ὁ Παράδεισος ἠνοίχθη διὰ τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἐξ ἀντικειμενικῆς πλευρᾶς. Χρειάζεται καὶ ἡ ὑποκειμενικὴ πλευρά. Διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀντικειμενικῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐξασφαλισθεῖσα σωτηρία ὑποκειμενικόν, ἤτοι προσωπικὸν κτῆμα ἑκάστου, πρέπει ἕκαστος νὰ δείξῃ ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ μετάνοιαν, ὅπως ὁ ληστής. Ὁ Παράδεισος, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἔκφρασιν αὐτήν, ἀνοίγεται «μὲ διπλᾶ κλειδιά». Τὸ ἓν κρατεῖ ὁ Χριστός, τὸ ἄλλο ὁ ἄνθρωπος.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ὕμνου ὁ ὑμνογράφος θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ ληστοῦ τὸν αἶνον τῶν τριῶν Παίδων. Ὁ εὐγνώμων ληστής, λέγει, ἔκραζε — προφανῶς πρὸς τὸν Χριστόν· Δοξασμένος εἶσαι, ὑπερύμνητε Θεὲ τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν! Διὰ τῆς φράσεως αὐτῆς ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ἠθέλησε νὰ δείξῃ, ὅτι ὁ παρὼν ὕμνος εἶνε τῆς Ζ' Ὠδῆς καὶ ὅτι ὁ ληστὴς ἐθεολόγησε, Θεὸν ὁμολογήσας τὸν Ἐσταυρωμένον, αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

ΕΠΙ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία ὑψώνει ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τὸν τίμιον Σταυρόν, καλοῦσα τὰ τέκνα της νὰ συνυψωθοῦν εἰς τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς θυσίας.

Ἱδρυταὶ ἄλλων θρησκειῶν καὶ εἰσηγηταὶ κοινωνικῶν συστημάτων καὶ ἀρχηγοὶ λαῶν ὑπεσχέθησαν ἀνέσεις, εὐμάρειαν καὶ δόξαν εἰς αὐτὴν τὴν ζωήν. Ὁ Ἱδρυτὴς τῆς ἰδικῆς μας Θρησκείας ὑπεσχέθη ἀντιθέτως σταυρόν. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι». Ὑπ' αὐτὸν τὸν ὅρον μᾶς ἐκάλεσεν εἰς τὴν ἰδικήν του βασιλείαν ὁ Χριστός, συμφώνως πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τοῦ Μάρκου, ἡ ὁποία ἀναγινώσκεται εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς κατὰ τὴν Κυριακὴν πρὸ τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ (Μάρκ. 8, 34). Εἰς τὸν παράλληλον δὲ στίχον τοῦ Λουκᾶ προστίθεται, ἔτι χαρακτηριστικώτερον, ἡ φράσις «καθ' ἡμέραν» (Λουκ. 9, 23). Ὁ θέλων νὰ εἶνε ὀπαδὸς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὀφείλει νὰ αἴρῃ τὸν σταυρόν του κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. Μεταξὺ τῶν ἀναριθμήτων ἡμερῶν τῆς γῆς, δὲν ὑπάρχει οὔτε μία ἡμέρα τοῦ Παραδείσου. Ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη καὶ ἐξησφάλισε τὴν σωτηρίαν δι' ἡμᾶς ἀντικειμενικῶς. Ἂν θέλωμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν σωτηρίαν καὶ ὑποκειμενικῶς, ἤτοι νὰ οἰκειωθῶμεν καὶ νὰ καταστήσωμεν τὴν σωτηρίαν ἕκαστος προσωπικόν του κτῆμα, ὀφείλομεν νὰ συσταυρωθῶμεν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ λογίζονται ἐσταυρωμένοι. Πτωχεία, μόχθοι, ταλαιπωρίαι, παραγκωνισμοί, ἀδικίαι, ἀσθένειαι, δυστυχήματα, οἰκογενειακὰ δράματα, ὀνειδισμοὶ καὶ χλευασμοί, διαβολαὶ καὶ συκοφαντίαι, διωγμοὶ καὶ περιπέτειαι, μαρτύρια καὶ θάνατος, ἰδοὺ ὑλικὰ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται οἱ σταυροὶ τῶν χριστιανῶν. Οἱ ἐπιδιώκοντες τὴν «καλοπέρασιν» εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν εἶνε ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ εἶνε ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας των.

Βλέπων ὁ Σατανᾶς, ὅτι ὁ σταυρὸς εἶνε διάλυσις τοῦ

κράτους του, ἔρχεται καὶ προκαλεῖ. Τρὶς ὁ Πειράζων εἶχε προκαλέσει τὸν Χριστὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ ἀφοῦ δὲν κατώρθωσε τίποτε, ἀλλὰ τοὐναντίον κατῃσχύνθη, ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ «ἄχρι καιροῦ» (Λουκ. 4, 13). Καὶ ποῖος ὁ καιρός, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπανῆλθεν ὁ Σατανᾶς δριμύτερος; Ἦτο ὁ καιρὸς τῆς Σταυρώσεως. Αὐτὸς ἦτο ὁ κρισιμώτερος καιρὸς τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ. Τότε λοιπὸν ὁ Σατανᾶς ἐπανῆλθε, καὶ διὰ στόματος τῶν ὀργάνων του προεκάλεσε τὸν Ἰησοῦν εἰπών· «Κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ» (Μάρκ. 15, 30). Ἂν ὁ Ἐσταυρωμένος ἐνέδιδεν εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ Σατανᾶ καὶ κατέβαινεν ἐκ τοῦ σταυροῦ, τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἐματαιοῦτο. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐξηκολούθησε νὰ φέρῃ τὸ μαρτύριόν του ἐν σιγῇ μέχρι τῆς τελικῆς στιγμῆς, καθ' ἣν εἶπε τὸ «Τετέλεσται» καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Πατέρα (Ἰωάν. 19, 30).

Ὅπως ὁ Διάβολος προεκάλεσε τὸν Ἰησοῦν, οὕτω προκαλεῖ καὶ πάντα ἐσταυρωμένον χριστιανόν. «Κατάβα — λέγει — ἀπὸ τοῦ σταυροῦ». Γόγγυσον διὰ τὰ παθήματά σου. Ὑποχώρησον εἰς τὰς ἀρχάς σου. Ἄφες τὴν ἐκτέλεσιν δυσκόλων καὶ ὀδυνηρῶν καθηκόντων. Θήρευσον τὸ χρῆμα, τὴν ἡδονὴν καὶ τὸ ἀξίωμα, τὰ ὁποῖα θηρεύει ὅλος ὁ κόσμος. Γίνου φίλος τοῦ κόσμου καὶ ἀπόλαυε τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου. Μὴ εἶσαι μωρὸς καὶ ἀνόητος. Βλέπε πῶς σκέπτονται, πῶς ἐνεργοῦν καὶ πῶς ζοῦν οἱ ἄλλοι...

Πῶς ἀντιμετωπίζομεν ἡμεῖς τὴν πρόκλησιν τοῦ Σατανᾶ; Ὑπῆρξαν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ψυχαί, αἱ ὁποῖαι ἐγνώρισαν τὴν Θρησκείαν τοῦ Ἐσταυρωμένου, παρέμειναν εἰς τὸν σταυρόν, καὶ δὲν κατέβησαν ἐκ τοῦ σταυροῦ οὔτε μίαν ὥραν! Τοιαῦται ψυχαὶ εἶνε ὁ Παῦλος, ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Εἶνε οἱ βράχοι καὶ οἱ γρανῖται! Ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ οἱ ὀλιγόψυχοι. Αὐτοὶ δὲν παραμένουν διαρκῶς εἰς τὸν σταυρόν. Ἔρχεται στιγμή, καθ' ἣν ἐνδίδουν εἰς τὸν πειρασμὸν καὶ κατέρχονται ἐκ τοῦ σταυροῦ. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐκ τούτων ἀνέρχονται ἐκ νέου εἰς τὸν σταυρόν, καὶ εἶνε δυνατὸν πολλάκις νὰ καταβοῦν καὶ ν' ἀναβοῦν εἰς τὸν σταυρόν. Ἄλλοι δὲ οὐδέποτε ἀνέρχονται ἐκ νέου εἰς τὸν σταυρόν, ἀλλ' ἀποκόπτονται ἐκ τῆς Θρησκείας τοῦ Ἐσταυρωμένου, προστιθέμενοι εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυ-

ροῦ, τοὺς ὁποίους κλαίει καὶ θρηνεῖ ὁ Παῦλος (Φιλιπ. 3, 18 - 19).

Εἴμεθα ἐκ τῶν ὀλιγοψύχων. Πολλάκις κατέβημεν ἐκ τοῦ σταυροῦ. Πᾶς π.χ. γογγυσμὸς ἦτο καὶ μία κατάβασις ἐκ τοῦ σταυροῦ μας. Εἶνε δὲ φρικτὸν νὰ καταβαίνῃ ὁ χριστιανὸς ἐκ τοῦ σταυροῦ του. Εἶνε ἄρνησις καὶ προδοσία τῆς Θρησκείας τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἀλλ' ἡ φρίκη τῆς ἀρνήσεως καὶ προδοσίας δὲν πρέπει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς ἀπογοήτευσιν. Ἡ ἰδική μας κατάβασις ἐκ τοῦ σταυροῦ δὲν ἔχει αὐτὴν τὴν τραγικὴν συνέπειαν, τὴν ὁποίαν θὰ εἶχεν ἡ κατάβασις τοῦ Ἰησοῦ ἐκ τοῦ σταυροῦ. Ἂν Ἐκεῖνος κατέβαινεν ἐκ τοῦ σταυροῦ, ἔστω καὶ διὰ μίαν στιγμήν, ἡ σωτηρία θὰ ἐχάνετο διὰ παντός. Ἐνῷ, ἂν καταβαίνωμεν ἡμεῖς, ἡ σωτηρία δὲν χάνεται, ἀρκεῖ ν' ἀνερχώμεθα πάλιν εἰς τὸν σταυρόν μας. Τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἂν μᾶς εὕρῃ τελικῶς ἐν τῷ σταυρῷ, θὰ μᾶς σώσῃ.

Εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀντισταυρικὴν ἐποχήν μας, καθ' ἣν πάντες ἐπιδιώκουν ἀπλήστως τὰ εὐχάριστα καὶ οὐχὶ τὰ δυσάρεστα, τὰς ἀνέσεις καὶ οὐχὶ τὰς θυσίας, ἂς παρακαλέσωμεν τὸν Ἐσταυρωμένον Ἀρχηγὸν τῆς ἁγιωτάτης μας Θρησκείας, νὰ μᾶς ὑψώσῃ εἰς τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς θυσίας, καὶ νὰ κάμῃ τὰς καταβάσεις μας ἐκ τοῦ σταυροῦ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρας.

Κατωτέρω ἑρμηνεύομεν ἕνα ὕμνον ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

ΤΟ ΤΡΟΠΑΙΟΝ

Τοῦ τιμίου σταυροῦ, Χριστέ, τὴν ἐνέργειαν προδιατυπώσας Μωυσῆς ἐτροπώσατο τὸν ἐναντίον Ἀμαλὴκ ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ· ὅτε γὰρ ἐφήπλου τὰς χεῖρας, σταυροῦ τὸν τύπον ποιῶν, ἐνίσχυεν ὁ λαός. Νυνὶ τῶν πραγμάτων ἡ ἔκβασις εἰς ἡμᾶς πεπλήρωται. Σήμερον σταυρὸς ὑψοῦται καὶ δαίμονες φυγαδεύονται. Σήμερον ἡ κτίσις πᾶσα ἐκ τῆς φθορᾶς ἠλευθέρωται· πάντα γὰρ διὰ σταυροῦ ἐπέλαμψεν ἡμῖν τὰ χαρίσματα.

**Διὸ γηθόμενοι πάντες προσπίπτομέν σοι λέγοντες·
Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, δόξα σοι.**

Ὁ ὕμνος ἀρχίζει μὲ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ σταυροῦ ὡς τιμίου. Εἶνε ὁ ἐπικρατέστερος χαρακτηρισμὸς τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς Ἐκκλησίας. Τίμιος ἐπὶ πραγμάτων σημαίνει πολύτιμος. Καὶ ἐπὶ προσώπων ἄξιος τιμῆς (π.χ. τίμιος Πρόδρομος). Ὁ σταυρὸς πρὸ Χριστοῦ πᾶν ἄλλο ἐθεωρεῖτο, ἢ τίμιος. Ἦτο τὸ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξετελοῦντο κακοποιὰ στοιχεῖα, μεγάλοι κακοῦργοι, ἀποφώλια τέρατα τῆς κοινωνίας. Ἀπέβη δὲ κατ' ἐξοχὴν ὄργανον ἐκτελέσεως τῶν δούλων, τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστόν, ἡ ἀρχαία κοινωνία περιέβαλλε μὲ τὴν ἐσχάτην περιφρόνησιν. Διὰ τοῦτο ὁ σταυρὸς ἐθεωρεῖτο τὸ ἐντελῶς ἀντίθετον τοῦ τιμίου· ὄργανον ἀτιμίας, αἰσχύνης, ἐντροπῆς. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐθυσιάσθη ὁ Σωτήρ, ὁ σταυρὸς κατέστη τίμιος, πολύτιμος, τὸ πλέον πολύτιμον ἐκ τῶν συμβολικῶν ὀργάνων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία. Ὁ σταυρὸς εἶνε τίμιος, διότι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ προσέφερεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βαρύτερον τίμημα διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ σταυρὸς εἶνε τίμιος, διότι ἡγιάσθη μὲ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Σωτῆρος. Ὁ σταυρὸς εἶνε τίμιος, διότι εἶνε σύμβολον θυσίας. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν συμβόλων, ὁ σταυρὸς εἶνε ἀναμφιβόλως τὸ ἀνώτερον. Ὁ σταυρὸς εἶνε τίμιος καὶ διότι ἐξ αὐτοῦ ἐκπέμπεται πολύτιμος ἐνέργεια, ἡ ὁποία ἐν τῷ προκειμένῳ ὕμνῳ παρίσταται δραστηρίως ἐνεργοῦσα κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὡς διδάσκει ἡ Γραφή, ὁ Θεὸς δὲν ἐνεργεῖ μόνον ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ μέσου προσώπων. Ἐνεργεῖ καὶ διὰ μέσου ἀντικειμένων. Ἔτι δὲ καὶ διὰ τῆς σκιᾶς τοῦ Πέτρου ὁ Θεὸς ἐθαυματούργει. Ἂν δὲ ἡ θεία ἐνέργεια μεταδίδεται δι' ἀντικειμένων, ἔτι δὲ καὶ διὰ σκιᾶς, δὲν εἶνε δυνατόν, εἰμὴ νὰ μεταδίδεται καὶ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἐξαιρέτως δὲ δι' αὐτοῦ. Πράγματι, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ ὕμνου, καὶ προτυπούμενος ὁ σταυρὸς ἐν τοῖς χρόνοις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐθαυματούργει. Τίμιος, νομίζομεν ἐπίσης, λέγεται ὁ σταυρὸς καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἐπίθετον ἐπὶ προσώπων, ἤτοι ἄξιος τιμῆς. Διότι πράγματι ὁ σταυρὸς εἶνε ἄξιος τιμῆς, σεβασμοῦ καὶ προσκυνήσεως. Ἡ τιμὴ ἄλλωστε καὶ ἡ προσκύνησις πρὸς τὸν σταυρὸν δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ καθ' ἑαυτό. Ἀλλ' ὅπως ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις πρὸς τὰς εἰκόνας «ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει», ἀναφέρεται δηλαδὴ εἰς τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον, οὕτω καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις πρὸς τὸν

σταυρὸν ἀναφέρεται εἰς τὸ σταυρωθὲν πρόσωπον. Τιμῶντες τὸν σταυρὸν τιμῶμεν τὸν Ἐσταυρωμένον.

* * *

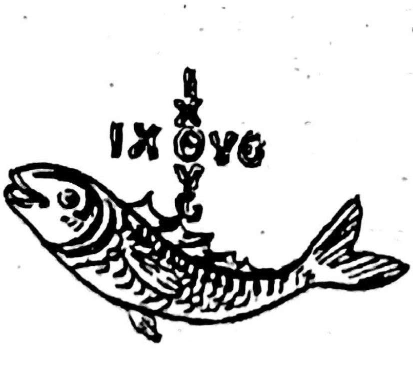
Πρὸς τὸν Χριστὸν ἀπευθυνόμενος ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ τιμίου σταυροῦ ἐξυμνῶν, ἀναφέρει πρῶτον ὡς τεκμήριον τῆς ἐνεργείας ταύτης ἓν θαῦμα, τὸ ὁποῖον συνέβη πολλοὺς ἤδη αἰῶνας πρὸ τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ὅπως ὁ Χριστὸς ἔχει προϊστορίαν, ἤτοι ἱστορίαν πρὶν ἢ γεννηθῇ εἰς τὴν γῆν, οὕτω καὶ ὁ σταυρός του ἔχει προϊστορίαν, ἤτοι ἱστορίαν πρὶν ἢ στηθῇ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Τὸ ἐνταῦθα ἀναφερόμενον θαῦμα τοῦ σταυροῦ πρὸ τῆς σταυρώσεως περιγράφεται εἰς τὸ ΙΖ' κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου, στίχ. 8 - 16. Ὅτε οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τῆς ἐρήμου Σινᾶ ἐπορεύοντο πρὸς τὴν γῆν Χαναάν, φιλοπόλεμος καὶ σκληροτράχηλος λαός, οἱ Ἀμαληκῖται, ἐπετέθησαν ἀγρίως κατ' αὐτῶν καὶ ἐπέφεραν εἰς αὐτοὺς τρομερὰς ἀπωλείας. Τότε ὁ Μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς βουνοῦ καὶ ὕψωσε τὰς χεῖράς του εἰς θέσιν ἐκτάσεως, ὥστε αὗται μετὰ τοῦ κορμοῦ τοῦ σώματός του ἐσχημάτιζον σταυρόν. Ὅσον δὲ ὁ Μωυσῆς εὑρίσκετο εἰς αὐτὴν τὴν στάσιν, ἐνίκων οἱ Ἰσραηλῖται. Ἀλλ' ὁ Μωυσῆς ἐκουράζετο καὶ κατεβίβαζε τὰς χεῖρας, ὁπότε κατεστρέφετο τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ καὶ ἐνίκων οἱ Ἀμαληκῖται. «Ὅταν ἐπῆρε Μωυσῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν Ἰσραήλ· ὅταν δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας, κατίσχυεν Ἀμαλήκ». Δύο ἄνδρες τότε, ὁ Ἀαρὼν καὶ ὁ Ὢρ, ἐστάθησαν ἑκατέρωθεν τοῦ Μωυσέως καὶ ὑπεβάσταζον τὰς χεῖράς του, ὥστε νὰ μὴ πίπτουν. Ἔμεινε δὲ ὁ Μωυσῆς εἰς αὐτὴν τὴν στάσιν, τοῦ σταυροῦ, μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Οὕτως ὁ Ἰσραὴλ κατίσχυσε καὶ ὁ Ἀμαλὴκ ὑπέστη πανωλεθρίαν. Τὸ θαυμαστὸν τοῦτο γεγονὸς ἦτο μία εἰκὼν τῶν κατὰ πολὺ θαυμαστοτέρων γεγονότων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπετέλει ὁ σταυρὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Καινῆς Διαθήκης. Μὲ τὸ νὰ προτυπώσῃ, ἤτοι νὰ προεικονίσῃ, ὁ Μωυσῆς τὴν ἐνέργειαν τοῦ τιμίου σταυροῦ σου, ὦ Χριστέ, — λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος —, κατετρόπωσε τοὺς ἐχθροὺς Ἀμαληκίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Σινᾶ. Διότι, ὅτε ἥπλωνε τὰς χεῖράς του εἰς θέσιν ἐκτάσεως, ποιῶν οὕτω τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ, ὑπερίσχυεν ὁ περιούσιος λαός.

* * *

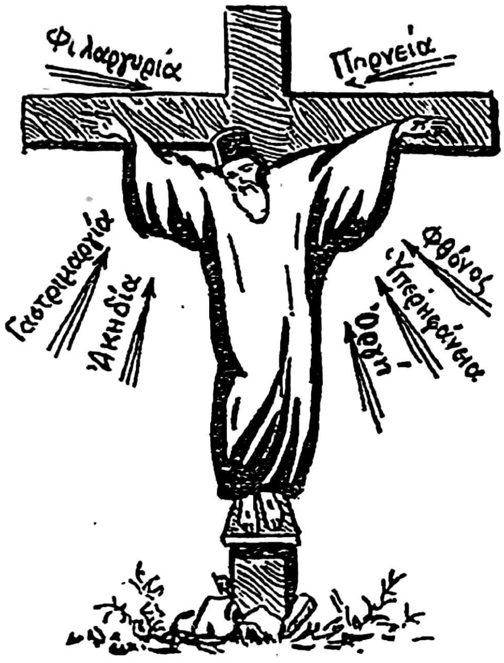
Τὸ συμβὰν τότε ἦτο μία σκιὰ τῆς μελλούσης πραγματικό-

τητος. Ἦτο τύπος, ὅστις ἀνέμενε τὴν ἔκβασίν του εἰς τὰ πράγματα τοῦ μέλλοντος. Ἡ δὲ ἔκβασις εἰς τὰ πράγματα, τονίζει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἔχει ἐκπληρωθῆ τώρα εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἱσταμένους ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τώρα ὑψώνεται ἐν μέσῳ ἡμῶν ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀσυγκρίτως χειρότεροι ἐχθροί, οἱ νοητοὶ Ἀμαληκῖται, οἱ δαίμονες, τρέπονται εἰς φυγήν. Σήμερον ὅλη ἡ κτίσις ἔχει ἐλευθερωθῆ ἐκ τῆς φθορᾶς, τὴν ὁποίαν προεκάλουν οἱ δαίμονες διὰ τῆς ἁμαρτίας. Διότι ὅλα τὰ πνευματικὰ χαρίσματα ἔλαμψαν πρὸς χάριν μας, μετὰ τὸ σκότος τῆς κυριαρχίας τῶν δαιμόνων, δυνάμει τοῦ σταυροῦ, ἤτοι τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ἐν χαρᾷ, — λέγει ἐν κατακλεῖδι ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος —, πίπτομεν γονυκλινῶς ἐνώπιόν σου, Χριστέ, καὶ ἀναφωνοῦμεν· Πόσον μεγάλα εἶνε τὰ ἔργα σου, Κύριε! Δόξα ἁρμόζει εἰς σέ.

Τὸ «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε» ὁ ψαλμῳδὸς εἶπε διὰ τὰ ἔργα τῆς δημιουργίας. Ἀλλ' ὁ ὑμνογράφος ἐπαναλαμβάνει τοῦτο διὰ τὰ ἔργα τῆς ἀναδημιουργίας, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐπετέλεσε διὰ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ εἶνε ἀσυγκρίτως θαυμαστότερα.

ΕΠΟΧΗ ΑΝΤΙΣΤΑΥΡΙΚΗ

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν παγκόσμιον ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμερομηνίαν ὁ εὐσεβὴς αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Πέρσας καὶ ἔλαβε τὸν τίμιον Σταυρόν, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνοι εἶχον συλήσει, ὕψωσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ γεγονότος ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ παλαιοτέρας ὑψώσεως ἐπὶ τῶν πρώτων εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἡ Ἐκκλησία ὑψώνει ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου τὸν Σταυρὸν καὶ καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ προσκυνήσουν δι' αὐτοῦ τὸν ἐπ' αὐτοῦ Σταυρωθέντα καὶ νὰ λάβουν δύναμιν, ζωὴν καὶ σωτηρίαν.

Ὁ λόγος ὁ τοῦ σταυροῦ πάντοτε ἐπίκαιρος. Εἶνε ὁ ἕτερος τῶν πόλων, περὶ τοὺς ὁποίους στρέφεται, πρέπει νὰ στρέφεται, τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα. Ὁ ἄλλος πόλος εἶνε ἡ ἀνάστασις. Ἀλλ' ἂν ὁ λόγος περὶ τοῦ σταυροῦ εἶνε πάντοτε ἐπίκαιρος, εἰς τὴν ἐποχήν μας εἶνε περισσότερον ἐπίκαιρος. Διότι ἡ ἐποχή μας, περισσότερον ὅλων τῶν μετὰ Χριστὸν ἐποχῶν, εἶνε ἀντισταυρική. Λέγομεν συνήθως, ὅτι ἡ ἐποχή μας εἶνε ἀντιχριστιανική. Ἀκριβέστερον θὰ ἦτο ἐὰν ἐλέγομεν, ὅτι εἶνε ἀντισταυρική. Οἱ ἄνθρωποι μισοῦν κυρίως ὄχι τὸν Χριστόν, ἀλλὰ τὸν σταυρόν, ἤτοι τὴν ἐσταυρωμένην ζωήν, καὶ διὰ τὸν σταυρὸν καθίστανται ἐχθροὶ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν ὁ Χριστὸς ὑπέσχετο ὑγείαν, εὐεξίαν, πλούτη, ἀνέσεις, διασκεδάσεις, ἀπολαύσεις καὶ δόξαν ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ πάντες θὰ ὡμίλουν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός του καὶ οἱ ναοὶ θὰ ἦσαν ὑπερπλήρεις ἐκκλησιάσματος. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς τὴν εὐδαιμονίαν μεταθέτει ἔξω τοῦ κόσμου τούτου τῶν αἰσθήσεων, εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωήν, καὶ τὴν καθιστᾷ ἀντικείμενον πίστεως καὶ ἐλπίδος, ὥστε νὰ τὴν κληρονομοῦν οἱ ἄξιοι. Διὰ τὴν παροῦσαν δὲ ζωὴν ὑπόσχεται μόνον σταυρόν, τουτέστι πό-

νους, μόχθους, πτωχείαν, στερήσεις, ταλαιπωρίας, ἀσθενείας, παραγκωνισμούς, ὀνειδισμούς, διωγμούς, περιπετείας καὶ θάνατον.

* * *

Μυριάκις ἠκούσαμεν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἴσως οὐδ' ἅπαξ ᾐσθάνθημεν αὐτά. «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι», εἶπεν ὁ Ἱδρυτὴς τῆς ἰδικῆς μας Θρησκείας, «ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν» (Λουκ. 9, 23 - 24). Καὶ πάλιν ἐτόνισε μὲ λόγια ἀπροσδοκήτως καὶ μέχρι σκανδαλισμοῦ σκληρά· «Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί μου μαθητὴς εἶναι» (Λουκ. 14, 26). Φοβερὰ λόγια! Διὰ ν' ἀκολουθήσῃς τὸν Χριστόν, πρέπει νὰ διαγράψῃς τὸν ἑαυτόν σου. Πρέπει καθημερινῶς νὰ ὑποφέρῃς, νὰ ὀδυνᾶσαι. Διὰ νὰ σώσῃς τὴν ζωήν σου, θὰ τὴν θυσιάσῃς. Διὰ νὰ εἶσαι χριστιανός, ὀφείλεις νὰ ἔλθῃς εἰς ρῆξιν καὶ πρὸς τὰ σεβαστότερα καὶ τὰ προσφιλέστερα πρόσωπα, καὶ νὰ μισήσῃς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των, ἂν γίνωνται ἐμπόδιον εἰς τὸν χριστιανικόν σου δρόμον.

Ἂς ἐνθυμηθῶμεν καὶ δύο Ἀποστολικὰ λόγια, τὰ ὁποῖα συχνὰ ἀκούομεν καὶ λέγομεν, ἀλλ' ἥκιστα μᾶς ἀφήνει ὁ εὐδαιμονισμὸς τῆς ἐποχῆς νὰ καταλάβωμεν καὶ νὰ αἰσθανθῶμεν. «Πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται» (Β΄ Τιμ. 3, 12). Οἱ εὐσεβεῖς θὰ διωχθοῦν. Θὰ διωχθοῦν ποικιλοτρόπως. Δι' ἔργου ἢ διὰ λόγου, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, φανερῶς ἢ ἀφανῶς, ἐν θερμῷ ἢ ἐν ψυχρῷ. Καὶ θὰ διωχθοῦν ὅλοι. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως. Οὐδεμία ἐξαίρεσις θὰ ὑπάρξῃ. Οὐδεμία ἐντελῶς. Ὁ λόγος εἶνε κατηγορηματικὸς καὶ ἀπόλυτος. Βλὰξ ἐπιστημονικῆς περιωπῆς, ὅστις, φαίνεται, οὐδενὸς εἴδους διωγμὸν ὑπέστη ποτὲ διὰ Χριστόν, ἀλλὰ διέρχεται εὐχαρίστως τὴν ζωοῦλάν του, «ἐπιτυχὼν» ἐν τῇ κοσμικῇ αὐτοῦ σταδιοδρομίᾳ ὡς «ἔξυπνος», ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον ἰσχυρίσθη, ἐν ἐπισήμῳ κύκλῳ θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, ὅτι τὸ χωρίον αὐτὸ δὲν ἰσχύει σήμερον, διότι σήμερον δὲν ὑπάρχουν προϋποθέσεις διὰ διω-

γμούς. Ἀντὶ νὰ εἴπῃ, ὅτι σήμερον δὲν ὑπάρχουν εὐσεβεῖς, εἶπεν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν προϋποθέσεις διὰ διωγμούς. Ἐνῷ αἱ προϋποθέσεις διὰ διωγμούς, τὰ ἁμαρτωλὰ τῶν ἀνθρώπων συμφέροντα, αἱ κακίαι, αἱ μοχθηρίαι, τὸ κοσμικὸν καὶ τὸ ἀντίθεον φρόνημα, αὐτὰ ὑπάρχουν πάντοτε ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ προπάντων ὑπάρχει ὁ Διάβολος, ὁ ἀνύστακτος καὶ ἀκατάπαυστος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀφήνει εὐσεβῆ νὰ ἡσυχάσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Διὸ καὶ σήμερον, ὅπου ὑπάρχουν ὀλίγοι εὐσεβεῖς, ἀντιμετωπίζουν δυσμένειαν καὶ παντοίας ἀντιδράσεις. Ὁ ἐμβριθέστατος θεολόγος καὶ ἑρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίσθη, ὅτι δὲν ὑπάρχουν σήμερον προϋποθέσεις διωγμῶν, ἂς κάμῃ π.χ. ἓν καυστικὸν κήρυγμα κατὰ τῶν συγχρόνων προδοτῶν τῆς Πίστεως, οἱ ὁποῖοι κατέχουν ὑψίστας θέσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ κατὰ τῶν ὑπευθύνων διὰ τὸν γυμνισμὸν ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν, καὶ κατόπιν θὰ διαπιστώσῃ ὁ ἴδιος ἂν ὑπάρχουν προϋποθέσεις διὰ διωγμούς... Ἡ ζωὴ τῶν εὐσεβῶν εἶνε πλήρης διωγμῶν καὶ θλίψεων. «Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14, 22). Τί εἶνε αἱ θλίψεις; Πράγματα δυσάρεστα, καταθλιπτικά. Καὶ διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὄχι ἕν, ὄχι δύο, ἀλλὰ πολλὰ δυσάρεστα, πολλὰ καταθλιπτικὰ πράγματα εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποστῶμεν. Βασιλεὺς αἰώνιος δὲν γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ἂν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ δὲν διέλθῃ διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος. Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ θὰ εἶνε οἱ ἥρωες καὶ οἱ μάρτυρες, οἵτινες δὲν ἠγάπησαν τὴν ἑαυτῶν ζωήν, ἀλλ' ἠγάπησαν τοὺς κινδύνους καὶ τὰ παθήματα διὰ Χριστὸν μέχρι θανάτου.

* * *

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστιανισμὸς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὀπαδῶν του πολλὰ δυσάρεστα, ἐπικίνδυνα καὶ ὀδυνηρά, οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι δὲν ἐνθουσιάζονται ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ δεικνύονται ἀπρόθυμοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Τοῦτο εἶνε μία ἀντισταυρικὴ στάσις. Πᾶσαν δὲ προθυμίαν δεικνύουν καὶ πᾶσαν δραστηριότητα ἀναπτύσσουν πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα εἶνε ἄμεσα καὶ ἁπτά. Τὸ σύνθημα τῆς ἀντισταυρικῆς καὶ παχυλόφρονος γενεᾶς μας εἶνε· «Κάλλιο πέντε καὶ στὸ χέρι παρὰ δέκα καὶ καρτέρει». Ὅταν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ δὲν κατορθώνουν ν' ἀποκτοῦν, γί-

νονται μεμψίμοιροι καὶ γογγυσταί. Τοῦτο δὲ εἶνε ἄλλη ἀντισταυρικὴ στάσις, βλασφημία κατὰ τοῦ σταυροῦ.

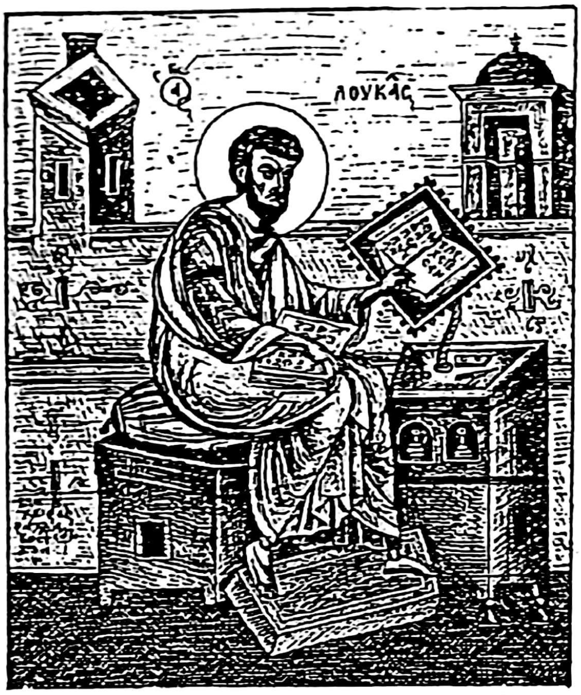
Ὑπάρχουν δὲ καὶ πολλοί, οἱ ὁποῖοι, λόγῳ ἐπιπολαιότητος καὶ ἀγνοίας τῶν τρομερῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Χριστιανισμοῦ, εὐκόλως ἀκολουθοῦν αὐτόν, συμμορφούμενοι πρὸς ἐξωτερικὰς καὶ τυπικὰς πράξεις τῆς Θρησκείας καὶ ἔχοντες τὴν αὐταπάτην, ὅτι εἶνε καλοὶ χριστιανοί. Ἀλλ' ὅταν ἀντιληφθοῦν καλῶς, πόσον ὀδυνηραὶ εἶνε αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ψυχραίνονται, στυγνάζουν ἐπὶ τῷ λόγῳ τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι σκληρὸς ὁ λόγος οὗτος, ἀπομακρύνονται καὶ οὐκέτι περιπατοῦν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ὅσον δὲ περισσότερον ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἐχθρὸς τῆς ἰδιοτελείας, τῆς πολυτελείας, τῶν ἀνέσεων, τῶν ἀπολαύσεων, τῶν ἐπιδείξεων καὶ τῆς κενοδοξίας των, τόσον περισσότερον ψυχραίνονται ἀπέναντί του καὶ ἀντιδροῦν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς. Αὐτὸς ὁ Πέτρος, ὁ ἐγκαταλείψας πάντα καὶ ἀκολουθήσας τὸν Ἀκτήμονα, ἀπέκρουε τὴν ἰδέαν τοῦ σταυροῦ. Ὅταν ἤκουσεν, ὅτι ὁ Διδάσκαλος ἔμελλε «πολλὰ παθεῖν», χαρακτηριστικῶς ὁ Εὐαγγελιστὴς σημειώνει, ὅτι ὁ μαθητὴς «προσλαβόμενος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο» (Ματθ. 16, 21 - 22). Καὶ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἡ παράδοσις θέλει πάλιν τὸν Πέτρον ἀποφεύγοντά ποτε τὸ μαρτύριον ἐν Ρώμῃ, ἵνα εἰς ἐρώτησίν του πρὸς τὸν ἐμφανισθέντα Κύριον «Quo vadis, Domine?» λάβῃ τὴν ἀπάντησιν· «Ὑπάγω εἰς τὴν Ρώμην, ἵνα σταυρωθῶ ἄλλην μίαν φορὰν διὰ σέ». Καὶ ἂν ὁ Πέτρος, ὁ στερεὸς ὡς πέτρα, ὁ θερμὸς ὡς ἡφαίστειον, ὁ ἀκτήμων καὶ ὁ πνευματέμφορος, ἀπέκρουε τὸν σταυρόν, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ ὀλιγόπιστοι ἢ ἄπιστοι, οἱ χλιαροὶ ἢ ψυχροί, οἱ πλεονέκται καὶ εὐδαιμονισταί, οἱ πτωχοὶ εἰς Πνεῦμα ἢ τελείως ἀπνευμάτιστοι!...

Ποιοῦμεν τὸν σταυρὸν ὡς τύπον καὶ τὸν καταφρονοῦμεν ὡς οὐσίαν. Προσκυνοῦμεν τὸν σταυρὸν ὡς σχῆμα καὶ τὸν μισοῦμεν ὡς ζωήν. Εἴμεθα ὄντως ἡ πλέον εὐδαιμονιστική, ἄρα ἡ πλέον ἀντισταυρικὴ γενεά. Εἴμεθα οἱ χειρότεροι «ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ». Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ εἶνε ἐχθροὶ τῆς ἰδίας τῆς σωτηρίας των, τοὺς ὁποίους ὁ Παῦλος κλαίει καὶ θρηνεῖ (Φιλιπ. 3, 18).

Εἴθε ὁ Ἐσταυρωμένος Κύριος νὰ μᾶς δώσῃ φωτισμόν, διὰ νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἡ ζωή μας κρέμαται ἐκ τοῦ σταυροῦ, νὰ μᾶς δώσῃ δὲ καὶ δύναμιν, διὰ νὰ βαστάσῃ ἕκαστος τὸν ἰδικόν του σταυρόν.

ΠΙΣΤΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΕΛΟΥΣ

Τὴν 18ην Ὀκτωβρίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Ὁ Λουκᾶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατήγετο ἐκ τῆς Ἀντιοχείας. Δὲν ἦτο δὲ ἐκ τῶν ἀσήμων. Εἶχε μόρφωσιν Ἑλληνικὴν καὶ ἦτο ἰατρός. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ ἐξόχως συγκινητικῇ ἐκείνῃ περικοπῇ, ἥτις ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν Μ. Παρασκευήν, τονίζει πρὸς τοὺς Κορινθίους· «Βλέπετε τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς» (Α΄ Κορ. 1, 26). Μεταξὺ τῶν κλητῶν καὶ ἐκλεκτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν εἶνε πολλοὶ οἱ κατὰ κόσμον σπουδαῖοι. Οἱ πολλοὶ ἐξ ἐγωισμοῦ καὶ ματαιοδοξίας περιφρονοῦν τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ἐκ τῶν κατὰ κόσμον σπουδαίων οἱ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ εἶνε — πάντοτε — ὀλίγοι. Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων εἶνε καὶ ὁ Λουκᾶς. Δὲν ὑπερηφανεύθη διὰ τὰ κοσμικὰ προσόντα του καὶ δὲν παρεσύρθη ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ ρεύματος τῆς ματαιοδοξίας. Ὡς μορφωμένος ἄνθρωπος ἐφιλοσόφησε. Καὶ σκύβαλα ἐθεώρησε τὴν κατὰ κόσμον γνῶσίν του καὶ ἐπιστήμην, ἵνα Χριστὸν κερδίσῃ. Ἐπίστευεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ αὐτὸ δι᾽ αὐτὸν ἦτο τὸ πᾶν. Ἔθεσε τὸ τάλαντόν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ ὁ κατὰ κόσμον σπουδαῖος ἀνεδείχθη κατὰ Χριστὸν σπουδαῖος.

Πόσον σπουδαῖος; Ὅσον εἷς Ἀπόστολος. Ὑπάρχει ἄλλη δόξα μείζων τῆς Ἀποστολικῆς; Ὁ Λουκᾶς θεωρεῖται εἷς ἐκ τῶν Ἑβδομήκοντα Ἀποστόλων. Ἦτο συνεργάτης καὶ συν-

ακόλουθος τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Παύλου. Τρὶς ὁ Παῦλος μνημονεύει τὸν Λουκᾶν εἰς τὰς Ἐπιστολάς του ὀνομαστικῶς. «Ἀσπάζεταί σε», γράφει πρὸς τὸν Φιλήμονα, «Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου» (Φιλήμ. 23 - 24). Πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς γράφει· «Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς» (Κολ. 4, 14). Καὶ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστέλλει· «Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν· Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ» (Β´ Τιμ. 4, 9 - 11). Ἄξιος παρατηρήσεως ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ κορυφαῖος Παῦλος ἀναφέρει τὸν Λουκᾶν εἰς τὴν δευτέραν περικοπήν. Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός! Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Λουκᾶς ἦτο γνωστὸς ὡς ὁ ἐπιστήμων ἰατρός, ὅστις προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τοὺς ἀρρώστους μετὰ πάσης προθυμίας καὶ δωρεάν. Ἦτο δὲ καὶ ὁ προσωπικὸς ἰατρὸς τοῦ ἀσθενικοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Παῦλος, ὅστις ἐθεράπευεν ἄλλους καὶ ἀνίστα νεκρούς, ἐπέτρεπεν ὁ Θεὸς νὰ βασανίζεται ὑπὸ ἀσθενείας, διότι ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Ὁ Λουκᾶς ἦτο ἐπίσης ἀγαπητός. Κατ' ἐξοχὴν δηλαδὴ ἀγαπητός, λόγῳ τῆς ψυχικῆς του εὐγενείας, τῆς καλωσύνης, τῆς προθύμου καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἐξυπηρετήσεως τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς πιστότητός του εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἄξιον ἐπίσης παρατηρήσεως, ὅτι καὶ εἰς τὰς τρεῖς παρατεθείσας περικοπὰς ἐκτὸς τοῦ Λουκᾶ ἀναφέρεται καὶ ὁ Δημᾶς. Ἦτο καὶ αὐτὸς συνεργάτης τοῦ Παύλου. Ἀλλὰ δὲν παρέμεινε πιστός. Εἰς τὴν δευτέραν περικοπήν, ὅπου ὁ Λουκᾶς ἀναφέρεται ὡς ἀγαπητός, ὁ Δημᾶς μνημονεύεται ξηρῶς. Ἤδη, ὡς φαίνεται, ἐδείκνυεν οὗτος σημεῖα ψυχικῆς διαφοροποιήσεως καὶ τάσεις ἀποσκιρτήσεως. Εἰς τὴν τρίτην περικοπὴν ἀναφέρεται ρητῶς, ὅτι ἐγκατέλειψε τὸν Ἀπόστολον καὶ ἀπεμακρύνθη, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα. Εἶχε καὶ ὁ Δημᾶς ἀγάπην, ἀλλ' ἀγάπην τοῦ αἰῶνος τούτου! Ἐκτὸς δὲ τοῦ Δημᾶ, ὅστις ἀπεστάτησε, καὶ ἄλλοι εἰς κρισίμους περιστάσεις ἄφησαν τὸν Ἀπόστολον ἔρημον καὶ ἀνυπεράσπιστον. Ἀλλ' ὁ Λουκᾶς ἔμεινε πιστός, ὁ μόνος πιστός. Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ! Πόσην δόξαν περιποιεῖ εἰς τὸν Λουκᾶν τὸ γεγονός, ὅτι αὐ-

τὸς ὑπῆρξεν ὁ πιστότερος ὅλων τῶν συνεργατῶν τοῦ ἀποστόλου Παύλου!

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὁ Λουκᾶς περιώδευσε διαφόρους τόπους καὶ ἐκήρυξε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀπέθανε δὲ εἰς γεροντικὴν ἡλικίαν, κατ' ἄλλους μὲν ἐν εἰρήνῃ, κατὰ μίαν δὲ μαρτυρίαν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς καὶ μετὰ θάνατον κηρύττει. Πῶς; Διὰ τῶν θεοπνεύστων βιβλίων του. Ἠξιώθη νὰ γράψῃ τὸ τρίτον Εὐαγγέλιον καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὰς ὁποίας κυρίως ἐξιστορεῖ τὴν δρᾶσιν τοῦ κορυφαίου διδασκάλου του, τοῦ θείου Παύλου. Καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή, ἡ ὁποία κατὰ τὰ νοήματα καὶ κατ' οὐσίαν εἶνε βεβαίως τοῦ ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὴν διατύπωσιν εἶνε πολὺ πιθανόν, ὅτι εἶνε τοῦ Λουκᾶ. Ὁ Παῦλος δηλαδὴ ἔδωκεν εἰς βασικὰς γραμμὰς τὸ περιεχόμενον τῆς Ἐπιστολῆς καὶ ὁ Λουκᾶς συνέταξεν αὐτὴν μὲ τὴν ἀριστοτεχνικὴν γραφίδα του. Ὁπωσδήποτε τὸ τρίτον Εὐαγγέλιον, αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ εἶνε τὰ γλαφυρώτερα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ κάλαμος τοῦ Λουκᾶ εἶχεν ἰδιαιτέραν χάριν.

Ἡ παράδοσις θέλει τὸν Λουκᾶν καὶ ὡς ζωγράφον, ὅστις μάλιστα ἐφιλοτέχνησεν εἰκόνας τῆς Θεοτόκου. Διὸ καὶ ἐν τῷ γνωστῷ ὕμνῳ τοῦ Μικροῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος εἰς τὴν Παναγίαν ψάλλομεν· «Ἄλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν, τῶν μὴ προσκυνούντων τὴν εἰκόνα σου τὴν σεπτήν, τὴν ἱστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ ἱερωτάτου τὴν Ὁδηγήτριαν».

Εἴθε ἡ μνήμη τοῦ Λουκᾶ νὰ φέρῃ εἰς μεγαλυτέραν συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν των τοὺς ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένους, καὶ εἰς συναίσθησιν τῆς ἐνοχῆς των τοὺς Δημᾶδες!

Κατωτέρω θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ὕμνον ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

ΑΚΕΣΤΩΡ ΚΑΙ ΜΥΣΤΗΣ ΚΑΙ ΦΩΣΤΗΡ

Χαῖρε, ὁ μόνος γράψας ἡμῖν τὸ Χαῖρε χαίρων τῆς Ἁγνῆς εὐαγγέλιον· καὶ ταύτην Κυριοτόκον εἰ-

πόντα τὸν Βαπτιστὴν ἐκ γαστρός, οὗ γράφεις καὶ τὴν σύλληψιν· καὶ Λόγου τὴν σάρκωσιν, πειρασμοὺς καὶ τὰ θαύματα, λόγους καὶ πάθη, τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἔγερσιν, ἥνπερ εἶδες, καὶ ἄνοδον, Πνεύματός τε τὴν κάθοδον, κηρύκων τὰς πράξεις τε, καὶ ἐξαιρέτως τοῦ Παύλου, οὗπερ ἐδείχθης συνέκδημος, ἀκέστορ καὶ μύστα, καὶ φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας, ἣν φρούρει πάντοτε.

Ὁ ἀνωτέρω ὕμνος ἀποτελεῖ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ ὡς συγγραφέως. Ἐν ἀρχῇ ὁ ὑμνογράφος ἀπευθύνει πρὸς τὸν Ἅγιον τὸ Χαῖρε. Τοῦτο ἰδιαιτέρως ἁρμόζει εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος, ὅστις χαίρων ἔγραψε χάριν ἡμῶν «τὸ εὐαγγέλιον Χαῖρε τῆς Ἁγνῆς», ἤτοι τὸ μήνυμα Χαῖρε, ὅπερ ὁ ἄγγελος ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ἁγνὴν Παρθένον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ εὐαγγελισμοῦ. Μετ' ἐκεῖνο τὸ Χαῖρε τοῦ ἀγγέλου ὅλοι οἱ πιστοὶ ἔχουν τὴν δυνατότητα καὶ τὸ δικαίωμα νὰ χαίρουν, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὡς ὁ μόνος ἀφηγηθεὶς τὰ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς ἁγνῆς Παρθένου. Ὁ Λουκᾶς ἐπίσης εἶνε «ὁ μόνος γράψας τὸν Βαπτιστὴν εἰπόντα ἐκ γαστρὸς Κυριοτόκον ταύτην» τὴν ἁγνὴν Παρθένον, ὁ μόνος δηλαδή, ὁ ὁποῖος ἔγραψε περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅτι ἤδη ἐκ κοιλίας μητρός του εἶπε τὴν ἁγνὴν Παρθένον Κυριοτόκον, ἤτοι Θεοτόκον. Ἀλλὰ πῶς ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ἔτι ὢν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός του, εἶπε τὴν Παρθένον μητέρα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ; Εἶπε τοῦτο διὰ τῶν σκιρτημάτων του ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Ἐλισάβετ κατὰ τὴν συνάντησιν αὐτῆς μετὰ τῆς Παρθένου. Διὰ τῶν σκιρτημάτων ἐκείνων τὸ βρέφος Ἰωάννης οἱονεὶ ἀνεγνώριζε καὶ διεκήρυσσεν, ὅτι ἡ Παρθένος ἐκυοφόρει τὸν ἴδιον τὸν Κύριον καὶ Θεόν. Ἤδη ὁ ἄγγελος εἶχεν εἴπει πρὸς τὸν Ζαχαρίαν περὶ τοῦ Ἰωάννου· «Καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ» (Λουκ. 1, 15). Τὰ ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σκιρτήματα τοῦ βρέφους ἦσαν εἶδος προφητείας περὶ τοῦ Κυρίου καὶ τῆς μητρός του. Τοῦ Βαπτιστοῦ γράφεις ἐπίσης καὶ τὴν σύλληψιν, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑμνογράφος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἐγκωμιαζόμενον εὐαγγελιστήν. Καὶ ἡ θαυμαστὴ δὲ σύλληψις τοῦ Ἰωάννου ἐκ προβεβηκότων τὴν ἡλικίαν γονέων ἀναφέρεται μόνον ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ.

Γράφεις, λέγει κατόπιν ὁ ὑμνογράφος, τὴν σάρκωσιν τοῦ

Θεοῦ Λόγου, τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ πειρασμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰ θαύματα, τοὺς λόγους καὶ τὰ σεπτὰ πάθη, τὴν σταύρωσιν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν, τὴν ὁποίαν ἠξιώθης καὶ εἶδες. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ὑπαινίσσεται, ὅτι ὁ ἕτερος ἐκ τῶν δύο ἐκείνων μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπορεύοντο πρὸς Ἐμμαοὺς κατὰ τὸ ἀλησμόνητον ἐκεῖνο δειλινὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἦτο ὁ Λουκᾶς. Οὗτος, μόνος ἀφηγούμενος ἐν τῇ πλήρει μυστικοπαθείας ἀφηγήσει ἐκείνη τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν πορείαν πρὸς Ἐμμαούς, ἐνῷ ἀναφέρει ὀνομαστικῶς τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο μαθητῶν, τὸν ἕτερον δὲν ἀναφέρει, ἐκ ταπεινοφροσύνης, διότι ἦτο ὁ ἴδιος.

Γράφεις, λέγει ἔπειτα ὁ ὑμνογράφος, καὶ τὴν ἄνοδον, ἤτοι τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν κάθοδον τοῦ Πνεύματος, ἤτοι τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς ἁγίους μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τὰς πράξεις τῶν κηρύκων, ἤτοι τῶν Ἀποστόλων, ἐξαιρέτως δὲ τοῦ Παύλου, τοῦ ὁποίου ἐδείχθης συνακόλουθος.

Οὕτως ὁ ὑμνογράφος ἔδωκεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς καὶ κατὰ τὰ κύρια σημεῖα τὸ περιεχόμενον τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ Λουκᾶ, τοῦ τρίτου δηλαδὴ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ὕμνου ὁ ἐγκωμιαζόμενος ἅγιος προσφωνεῖται ἀκέστωρ καὶ μύστης καὶ φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκέστωρ προσφωνεῖται ὡς θεραπευτής, ὡς ἰατρός. Ὄχι δὲ μόνον ἐν σωματικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν πνευματικῇ ἐννοίᾳ. Ὡς ἐπιστήμων ὁ Λουκᾶς ἐθεράπευε σώματα. Ὡς ἀπόστολος δὲ καὶ εὐαγγελιστὴς ἐθεράπευε καὶ διὰ τῶν βιβλίων του ἐξακολουθεῖ νὰ θεραπεύῃ ψυχάς. Διότι τὰ λόγια τῶν ἁγίων εἶνε ἄκος ψυχῆς, φάρμακα δηλαδὴ καὶ θεραπεία τῆς ψυχῆς, ἐξαιρέτως δὲ τὰ λόγια τῶν θεοπνεύστων ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν. Ὡς μύστης προσφωνεῖται, ἐπειδὴ εἶχε μυηθῇ εἰς τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὡς φωστήρ, ἐπειδὴ διὰ τῆς σοφίας του φωτίζει τὸν κόσμον καὶ λάμπει ὡς ἀστὴρ ἐν τῷ νοητῷ στερεώματι τῆς Ἐκκλησίας. Παρακαλεῖται δὲ νὰ φρουρῇ τὴν Ἐκκλησίαν πάντοτε. Πῶς; Ἀσφαλῶς διὰ τῶν πρὸς Κύριον μεσιτειῶν του. Ἡ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, ἡ ἐκ τῶν τετελειωμένων πνευμάτων τῶν ἁγίων ἀποτελουμένη, συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ)

ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Τὴν 26ην Ὀκτωβρίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου καὶ θαυματουργοῦ.

Ὁ ἅγιος Δημήτριος εἶνε ἐκ τῶν προσφιλεστέρων ἁγίων. Τὸ ὄνομά του εἶνε ἐκ τῶν ἐπικρατεστέρων ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα φέρουν οἱ Χριστιανοί.

Διατί τὸ ὄνομα τοῦ Δημητρίου μᾶς συγκινεῖ ἰδιαιτέρως; Ἐπειδὴ συνδέεται πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ὡραίας μας Θεσσαλονίκης; Ἀσφαλῶς καὶ δι' αὐτό. Ἕλληνες εἴμεθα, τὴν Πατρίδα ἀγαπῶμεν, καὶ τοὺς ἁγίους, οἱ ὁποῖοι ὑπερμαχοῦν τῶν δικαίων τῆς πολυπαθοῦς Πατρίδος μας, εἶνε φυσικὸν μετ' ἰδιαιτέρας συγκινήσεως νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ ἑορτάζωμεν. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Δημητρίου μᾶς ἠλεκτρίζει ὡς Χριστιανοὺς κυρίως. Ἔνδοξον τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Ἀλλ' ἐνδοξότερον τὸ Χριστιανικόν. Καυχώμεθα διότι ἐγεννήθημεν Ἕλληνες. Ἀλλὰ περισσότερον καυχώμεθα διότι ἠξιώθημεν νὰ γίνωμεν Χριστιανοί. Καὶ ὡς Χριστιανοὶ κρίνομεν κυρίως ἀπὸ θρησκευτικῆς πλευρᾶς. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς δὲ ταύτης ὁ ἅγιος Δημήτριος ἔχει τι τὸ ἐκτάκτως λαμπρόν.

Εἶχεν ὅλα τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα κατὰ κόσμον θεωροῦνται μεγάλα καὶ σπουδαῖα. Ἀλλὰ τὰ ἐθεώρησεν ὅλα σκύβαλα, διὰ νὰ κερδίσῃ τὸν Χριστόν. Εἶχεν ἀριστοκρατικὴν καταγωγήν, νεότητα, ὡραιότητα, εὐφυΐαν, μόρφωσιν, πλοῦτον καὶ ἀξίωμα. Κατὰ τὸ ἀξίωμα ἦτο στρατιωτικός, λαμπρὸς ἀξιωματικὸς τοῦ ἐνδοξοτέρου στρατοῦ τοῦ κόσμου. Ἄνθρωποι μὲ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κοσμικὰ προσόντα πό-

σοι εἶνε Χριστιανοί; Οὐσίᾳ, ἐννοεῖται, ὄχι ὀνόματι. Καρδίᾳ, ὄχι ταὐτότητι.

Ἄς μὴ ὑπάγωμεν μακράν. Ἄς ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν. Πόσοι ἀριστοκράται εἶνε πράγματι Χριστιανοί, διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων θεωροῦντες καὶ ἀποδεικνύοντες, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε δι' αὐτοὺς ἡ ὑψίστη ἀριστοκρατία; Ἐπλήσθη τὸ Κολωνάκι εὐσεβῶν Χριστιανῶν! Πόσοι νέοι ἠλεκτρίζονται ἐκ τοῦ αἰωνίου προτύπου τῆς νεότητος, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ συμμερίζονται τὰς περὶ ἐγκρατείας καὶ ἁγνότητος χριστιανικὰς διδασκαλίας; Πόσοι ὡραῖοι δὲν παριστάνουν τοὺς γόητας καὶ δὲν ἐπιδεικνύονται ὡς ὑπερήφανα παγώνια λησμονοῦντες τὸ ἀμήχανον Κάλλος καὶ ἐκτιμῶντες τὸ σαρκικὸν μόνον κάλλος; Πόσοι εὐφυεῖς δὲν παριστάνουν τοὺς «ἐξύπνους» ἀπέναντι τῆς Θρησκείας καὶ δὲν ἐξαντλοῦν ὅλην τὴν εὐφυΐαν των διὰ κοσμικὰ τέλη; Πόσοι μορφωμένοι διαβάζουν Εὐαγγέλιον καὶ δὲν εἶνε δοκησίσοφοι, παριστάνοντες, ὅτι αὐτοὶ «τὰ ξέρουν ὅλα» καὶ ὅτι ἡ Ἐπιστήμη δὲν συμφωνεῖ δῆθεν μὲ τὴν Θρησκείαν; Πόσοι πλούσιοι συμμερίζονται τοὺς πτωχοὺς καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν πτωχείαν καὶ δὲν σπαταλοῦν τὰ χρήματά των εἰς τὴν μόδαν, εἰς τὴν πολυτέλειαν, εἰς τὰς διασκεδάσεις, εἰς τὰ ὄργια, ἑνὶ λόγῳ εἰς τὴν ματαιοδοξίαν; Πόσοι δὲ τέλος ἀξιωματοῦχοι εἶνε ταπεινόφρονες καὶ δὲν ἔχουν ἕνα ὑπερτροφικὸν ἐγωισμόν, νομίζοντες ὅτι ἔπιασαν τὰ ἄστρα;

«Βλέπετε τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς» (Α' Κορ. 1, 26). Ὀλίγοι, ἐλάχιστοι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὅλα τὰ λαμπρὰ κατὰ κόσμον προσόντα, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔχουν μεγάλην ἰδέαν διὰ τοὺς ἑαυτούς των, ἀλλὰ πιστεύουν, ὅτι ὅλα τὰ ἀληθινὰ μεγαλεῖα ὑπάρχουν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, καὶ εἰς αὐτὸν ὑποτάσσουν καὶ θυσιάζουν ὅλα τὰ προσόντα των. Εἷς ἐκ τῶν σπανίων αὐτῶν ἀνθρώπων ἦτο καὶ ὁ Δημήτριος. Πρὸ τῆς ὑπεραξίας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐθεώρησε τὰ πάντα μηδαμινὰ καὶ ἀνάξια λόγου. Καὶ ἠγωνίσθη φλογερῶς διὰ τὴν διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ἐμαρτύρησε γενναίως, καὶ προσέφερεν οὕτω τὸν ἑαυτόν του ἐκλεκτὴν θυσίαν εἰς τὸν ἐξ Οὐρανοῦ καταγόμενον, τὸν αἰώνιον Νέον, τὸν ὡραῖον κάλλει παρὰ πάντας βρο-

τούς, τὸν σοφὸν καὶ τὴν ἐνυπόστατον σοφίαν, τὸν πλούσιον ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς καὶ ἐν ἐλέει, τὸν Βασιλέα τῶν βασιλέων, τὸν Ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τὸν ἀξιέραστον καὶ τὸν ποθεινὸν ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ τὸν Ἀγαπητὸν τῶν ἀγαπητῶν.

Ὁ ἅγιος Δημήτριος εἶνε λαμπρὸν παράδειγμα πρὸς μίμησιν ὅλων, ἰδιαιτέρως δὲ τῶν στρατιωτικῶν. Στρατιωτικὸς ἅγιος ὑπῆρξεν ὁ Δημήτριος, καὶ ἐξόχως οἱ στρατιωτικοὶ πρέπει νὰ ζηλεύουν καὶ νὰ μιμῶνται τὸ παράδειγμά του. Γνωρίζομεν καλῶς τί σημαίνει «Ἑλλὰς Ἑλλήνων». Πρέπει νὰ μάθωμεν καλλίτερον τί σημαίνει καὶ «Χριστιανῶν». Ὁ ἅγιος Δημήτριος δεικνύει ἐμπράκτως τὸ πλῆρες σκοπόσημον τοῦ Ἔθνους· «Ἑλλὰς Ἑλλήνων Χριστιανῶν».

Θεὲ τοῦ Δημητρίου! Βοήθει ἡμῖν νὰ ἐφαρμόσωμεν πλήρως τὸ ὡραῖον σύνθημα. Εἴμεθα Ἕλληνες. Βοήθει νὰ γίνωμεν καὶ Χριστιανοί.

Κατωτέρω θὰ ἑρμηνεύσωμεν συντόμως τοὺς Στίχους εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

ΠΟΘΟΣ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

Δημήτριον νύττουσι λόγχαι, Χριστέ μου,
ζηλοῦντα πλευρᾶς λογχονύκτου σῆς πάθος.
Εἰκοστῇ μελίαι Δημήτριον ἕκτῃ ἀνεῖλον.

Οἱ ὡραῖοι οὗτοι Στίχοι περιγράφουν τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Ὡς γνωστόν, κατόπιν διαταγῆς τοῦ εἰδωλολάτρου αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Μαξιμιανοῦ, ἀπηνοῦς διώκτου τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐπισκεφθέντος ποτὲ τὴν Θεσσαλονίκην, ὁ Δημήτριος, περιβόητος διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν του, ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακήν. Ἐκεῖ τὸν ἐπεσκέφθη ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος νέος, ὁ Νέστωρ, καὶ ἐζήτησε τὴν εὐχήν του διὰ νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸν ὑπερήφανον καὶ προκλητικὸν γίγαντα Λυαῖον, ἄνθρωπον τοῦ αὐτοκράτορος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐκαυχᾶτο. Ὁ Δημήτριος ἔδωκε τὴν εὐχήν, σφραγίσας τὸν Νέστορα μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ εἰπὼν τὸν συγκινητικὸν ἐκεῖνον λόγον· «Καὶ τὸν Λυαῖον νικήσεις καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσεις». Μετὰ τοῦτο, ἐξελθὼν ὁ Νέστωρ πλήρης θάρρους, συνεπλάκη μὲ τὸν Λυαῖον, τὸν

κατέβαλε καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Ἀλλ' ὁ φόνος προεκάλεσε τὴν λύπην καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ αὐτοκράτορος τόσον κατὰ τοῦ Νέστορος ὅσον καὶ κατὰ τοῦ Δημητρίου. Διέταξε δὲ καὶ οἱ δύο νὰ ἐκτελεσθοῦν. Καὶ πρῶτος ὁ Δημήτριος, ὡς πρῶτος αἴτιος τῆς ἀπωλείας τοῦ Λυαίου. Ἐγένετο δὲ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Δημητρίου διὰ κεντημάτων λογχῶν εἰς τὴν πλευράν. Ὡς γράφει τὸ συναξάριον, ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε «λόγχαις τὴν πλευρὰν διαπαρῆναι». Διὰ λογχισμῶν εἰς τὴν πλευρὰν νὰ διαπερασθῇ ὁ Δημήτριος. Τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ μαρτυρίου ἐφείλκυσεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τοῦ ὑμνογράφου. Διότι καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ὁ Δημήτριος ὡμοίασε πρὸς τὸν Δεσπότην του Χριστόν, καθόσον καὶ Ἐκείνου τὴν πλευρὰν Ρωμαῖος στρατιώτης ἐκέντησε καὶ ἐτρύπησε μὲ λόγχην.

Εἰς τὸν πρῶτον Στίχον παρίσταται τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου ὡς παρατεταμένον. Ἡ λόγχη τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν δὲν ἦτο, ὅπως σήμερον, μολύβδινον ξιφίδιον προσαρμοζόμενον εἰς τὸ ἄκρον τῆς κάννης τυφεκίου. Λόγχη τότε ὠνομάζετο ἡ αἰχμὴ τοῦ δόρατος. Ὄχι δὲ λόγχη, ἀλλὰ λόγχαι, πολλῶν δηλαδὴ δοράτων αἰχμαί, χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου. Πολλοὶ δήμιοι μὲ τὰ αἰχμηρά των δόρατα νύττουσι τὸν Δημήτριον, τουτέστι διαρκῶς κεντοῦν καὶ ἀνοίγουν τὴν πλευρὰν τοῦ Δημητρίου. Οἱ δήμιοι δὲν θέλουν νὰ ἐπιφέρουν τὸν θάνατον δι' ἑνὸς πλήγματος. Σαδισταὶ ὡς εἶνε, παρατείνουν τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου, ἐπιφέροντες πολλὰ πλήγματα, πολλοὺς λογχισμούς.

Ἀλλ' ὅ,τι κατὰ τοὺς δημίους ἀπετέλει τιμωρίαν καὶ συμφορὰν τοῦ Δημητρίου, διὰ τὸν ἴδιον τὸν Δημήτριον ἀπετέλει ἀντικείμενον φλογεροῦ πόθου καὶ ἐκδήλωσιν ἰδιαιτέρας εὐνοίας τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὸν δεύτερον Στίχον αὐτὸ ἀκριβῶς τονίζεται. Ὁ Δημήτριος ἐζήλου τὸ πάθος τῆς λογχονύκτου πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ. Ἐζήλευε, σφοδρῶς ἐπόθει, διακαῶς ηὔχετο, νὰ ἠξιοῦτο καὶ αὐτὸς τοῦ σεπτοῦ πάθους τῆς διὰ λόγχης νύξεως τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἠξιώθη.

Εἰς τὸν τρίτον Στίχον ἀναφέρεται ἡ ἡμερομηνία τοῦ θανάτου τοῦ Ἁγίου, ὁ ὁποῖος ἐπῆλθεν ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ μαρτυρίου. Ἀλλ' ἐνῷ ἐν τῷ πρώτῳ Στίχῳ ὡς μέσα ἐκτελέσεως τοῦ Ἁγίου ἀναφέρονται λόγχαι, ἐν τῷ τρίτῳ Στίχῳ ἀναφέρονται μελίαι. Πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ κατ' οὐσίαν πράγματος. Διότι μελίαι ὠνομάζοντο τὰ ἐκ μελίας (κοινῶς φλαμουριᾶς), ξύλου σκληροῦ, κατασκευαζόμενα δόρατα.

Λέγει λοιπὸν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Χριστόν·

Λόγχαι, Χριστέ μου, κεντοῦν καὶ τρυποῦν τὸν Δημήτριον, ὁ ὁποῖος φλογερῶς ἐπόθει τὸ πάθος τῆς ἰδικῆς σου πλευρᾶς, τὴν ὁποίαν ἐκέντησε καὶ ἤνοιξεν ἡ λόγχη. Τὴν εἰκοστὴν ἕκτην τοῦ Ὀκτωβρίου τὰ ἐκ μελίας δόρατα ἐφόνευσαν τὸν Δημήτριον.

Εἰσήλθομεν εἰς τὴν περίοδον τῶν ἐσχάτων καιρῶν καὶ δὲν γνωρίζομεν ὁποῖαι δοκιμασίαι ἐπιφυλάσσονται εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Εἴθε καὶ εἰς τὰς ἰδικάς μας καρδίας νὰ καίῃ μυστικὸς πόθος μαρτυρίου καὶ ὅλη ἡ ζωή μας νὰ εἶνε μία προετοιμασία πρὸς μαρτύριον. Περισσότερον ζηλευτὴ χάρις ἀπὸ τὸ μαρτύριον ὑπὲρ Χριστοῦ δὲν ὑπάρχει.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (25 ΔΕΚΕΜΒΡ.)

Η ΡΙΖΑ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Χριστούγεννα! Μεγίστη ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ὅλης τῆς Χριστιανοσύνης. «Μητρόπολις τῶν ἑορτῶν», κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον. Μήτηρ δηλαδὴ καὶ ρίζα ὅλων τῶν ἑορτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διότι, ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἐγεννᾶτο εἰς τὸν κόσμον, Χριστιανισμὸς καὶ χριστιανικαὶ ἑορταὶ δὲν θὰ ὑπῆρχον.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τὰ Χριστούγεννα συνεωρτάζοντο μὲ τὰ Ἐπιφάνεια ἢ Θεοφάνεια. Τὸ ἑσπέρας τῆς 5 Ἰανουαρίου ἤρχιζεν ἡ ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ἡ ὁποία ἐξηκολούθει καὶ πέρα τοῦ μεσονυκτίου, τὴν δὲ πρωίαν τῆς 6 Ἰανουαρίου ἤρχιζεν ἡ ἀκολουθία τῶν Ἐπιφανείων. Ἀλλὰ κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἀπεσπάσθη καὶ μετετέθη εἰς τὴν 25 Δεκεμβρίου.

Πόσον μέγα εἶνε τὸ γεγονὸς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ αἰσθάνεται ὁ χριστιανὸς ἀρκεῖ ν' ἀναλογισθῇ, ὅτι ἕνας Θεὸς ἔγινεν ἄνθρωπος! Ὅτι ἐκεῖνο τὸ κλαυθμηρίζον ἐν τῇ φάτνῃ βρέφος, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν εὑρίσκετο τόπος ἐν τῷ καταλύματι εἰς τοῦτον τὸν πλανήτην, ἐκράτει διὰ τῆς δυνάμεώς του ἀναριθμήτους ὕπερθεν πλανήτας καὶ ἡλίους ἐν τῷ ἀπεράντῳ Σύμπαντι, τῶν ὁποίων ὁ ἴδιος ὑπῆρξεν ὁ δημιουργὸς εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων! Οὔτε τὸ ἐχώρεσεν, οὔτε θὰ τὸ χωρέσῃ ποτὲ ἀνθρωπίνη διάνοια. Τὸ ἔργον τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ ὑπερέβη τὰς προσδοκίας μας καὶ τὴν κατάληψίν μας. Ἀλλ' ἂν τὸ γεγονὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ

Θεοῦ ἀποτελῇ καθ' ἑαυτὸ μυστήριον μέγα καὶ ἀνεξιχνίαστον, ὅμως τὰ ἀποτελέσματα τοῦ γεγονότος εἶνε φανερά. Ὁ ροῦς τῆς Ἱστορίας ἤλλαξε. Νέον πνεῦμα καὶ νέαι ἰδέαι εἰσέβαλον εἰς τὸν κόσμον. Θρησκεῖαι καὶ καθεστῶτα αἰώνων ἐσαρώθησαν. Τὰ ρήματα τῶν Γαλιλαίων κατέκτησαν τὴν Οἰκουμένην. Ἡ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, εἰς πεῖσμα ὅλων τῶν ἀντιθέων δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι περιεφρόνησαν τὴν ταπεινὴν ἀρχήν της ἢ καὶ ἐκίνησαν ἀμείλικτον κατ' αὐτῆς διωγμόν, ἐρριζώθη καὶ ἐθεμελιώθη διὰ νὰ μένῃ αἰωνίως ἄσειστος ἐν μέσῳ τῶν δεινοτέρων ἐχθρῶν καὶ τῶν φρικτοτέρων σκανδάλων. Οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ δύο χιλιετίας κατάγουν ἐν τῷ κόσμῳ τοὺς ὡραιοτέρους θριάμβους. Ἡ μετὰ Χριστὸν ἐποχή, παρ' ὅλας τὰς ἀτελείας τῶν χριστιανῶν — ὄχι τοῦ Χριστιανισμοῦ — εἶνε ἀναμφισβητήτως πολὺ ἀνωτέρα τῆς προχριστιανικῆς. Τὸ ἔτος τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ σημειώνεται εἰς τὴν Ἱστορίαν ὡς τὸ σπουδαιότερον ἔτος.

Οἱ πρῶτοι ψάλται τοῦ μεγαλείου τῶν Χριστουγέννων ἦσαν ἄγγελοι. Ὁ ὕμνος των θὰ συγκινῇ τοὺς αἰῶνας: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 14). Μὲ τὴν μουσικὴν τῶν ἀγγέλων ἥνωσε κατόπιν τὴν μουσικήν της καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἐξόχως ὑψηλοὶ καὶ ἑορταστικοὶ εἶνε οἱ τόνοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τῶν Χριστουγέννων, ἀνάλογοι πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἑορταζομένου Γεγονότος. Οἱ ἴδιοι τόνοι χθὲς καὶ σήμερον, διότι χθὲς καὶ σήμερον ὁ Χριστὸς ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἡ ἀπαισιοδοξία τοῦ κόσμου δὲν καταργεῖ τὴν αἰσιοδοξίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τί καὶ ἂν ὁ πολὺς κόσμος δὲν ἀγαπᾷ τὸν Λυτρωτὴν ἢ θέλῃ ν' ἀγνοῇ τὸ Γεγονός, ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱστορίαν ἐπὶ Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου; Τί καὶ ἂν οἱ πολλοὶ χειμάζωνται ἀπὸ τὸν ἀπαίσιον τῆς ἀπιστίας χειμῶνα καὶ ψάλλουν τὸ ἰδικόν των ᾆσμα, τὸ ᾆσμα τοῦ θανάτου; Οἱ πιστοί, ὅσοι πραγματικοὶ πιστοί, ψάλλουν καὶ ἐφέτος εὐτόνως, ἐν φωνῇ θριάμβου καὶ ἀγαλλιάσεως, τοὺς ὕμνους τῆς λατρείας των πρὸς τὸν ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντα Βασιλέα.

Κατωτέρω ἑρμηνεύομεν τὸν πρῶτον ὕμνον ἐκ τοῦ πεζοῦ κανόνος τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τὸν εἱρμὸν τῆς α' ᾠδῆς.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ!

Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε·
Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε·
Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε·
ᾄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ·
καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοί,
ὅτι δεδόξασται.

Τὸν εἱρμὸν τοῦτον ὁ θεσπέσιος Κοσμᾶς ὁ Μελῳδός, ὁ ποιητὴς τοῦ πεζοῦ κανόνος τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐδανείσθη αὐτολεξεὶ ἀπὸ τὸν θαυμάσιον ἐγκωμιαστικὸν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὰ Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος. Ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου· «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ᾄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ· καὶ ἵν᾽ ἀμφότερα συνελὼν εἴπω, εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, διὰ τὸν ἐπουράνιον, εἶτα ἐπίγειον. Χριστὸς ἐν σαρκί, τρόμῳ καὶ χαρᾷ ἀγαλλιᾶσθε· τρόμῳ, διὰ τὴν ἁμαρτίαν· χαρᾷ, διὰ τὴν ἐλπίδα» (Ἑ. Π. Migne 36, 312).

Χ ρ ι σ τ ὸ ς γ ε ν ν ᾶ τ α ι! Πρώτη λέξις εἰς τὰ χείλη τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Μελῳδοῦ τὸ ὄνομα Χ ρ ι σ τ ό ς. Τὸ ὄνομα τὸ γλυκὺ καὶ ἔνδοξον. Ὁ ὕμνος καὶ ἡ λατρεία τῶν ἐκλεκτῶν ψυχῶν. Τὸ ὄνομα Χριστὸς εἶνε τὸ περισσότερον ἁρμόζον εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ὅπως τὸ Κύριος εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως. Χριστὸς εἰς τὰ Ἑλληνικά. Εἰς τὰ Ἑβραϊκὰ Μεσσίας. Ὁ προφητευόμενος ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ὁ ἀναμενόμενος, ὁ ἐρχόμενος, ἡ «προσδοκία τῶν Ἐθνῶν», ὁ μέλλων βασιλεὺς καὶ σωτήρ. Ἐν τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ χ ρ ι σ τ ο ὶ ὠνομάζοντο οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐπειδή, πρὶν ἀναλάβουν τὸ βασιλικὸν ἢ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, ἐχρίοντο μὲ ἡγιασμένον ἔλαιον. Ἀλλ᾽ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ χριστοὶ ἦσαν τύποι τοῦ ἑνός, τοῦ κατ᾽ ἐξοχὴν ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ ἐκλεκτοῦ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ τῶν ἀγαπητῶν, τοῦ αἰωνίου Βασιλέως καὶ Ἀρχιερέως, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅστις ἐχρίσθη οὐχὶ δι᾽ ἡγιασμένου ἐλαίου, ὅπως οἱ χριστοὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ διὰ Πνεύματος Ἁγίου συμφώνως πρὸς τὸν λόγον τοῦ προφήτου· «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ᾽ ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με...» (Ἠσ. 61, 1-2, Λουκ. 4, 18-19).

Τὸ ὄνομα Χριστὸς ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸν ὕμνον τρεῖς φοράς. Ὄχι ὅμως μὲ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἔννοιαν καὶ τὰς τρεῖς φοράς. Βεβαίως τὸ ὄνομα Χριστὸς δηλοῖ κυρίως τὸ συναμφότερον, ἤτοι τὸν Θεὸν ὁμοῦ καὶ τὸν ἄνθρωπον, τουτέστι τὸν Θεάνθρωπον, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο μόνον ὁ χριόμενος ἄνθρωπος, ὅπως οἱ χριστοὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλ' ἦτο συγχρόνως καὶ ὁ χρίων Θεός, ἀφοῦ ἐν τῷ Χριστῷ κατώκησε «πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς» (Κολ. 2, 9), ἀφοῦ θεία καὶ ἀνθρωπίνη φύσις ἡνώθησαν ἐν αὐτῷ εἰς ἓν πρόσωπον. Τὸ ὄνομα Χριστός, λοιπόν, δηλοῖ τὸν Θεάνθρωπον. Καὶ αὐτὴ εἶνε ἡ ἔννοια τοῦ ὀνόματος εἰς τὰς φράσεις «Χριστὸς γεννᾶται» καὶ «Χριστὸς ἐπὶ γῆς». Διότι Θεὸς ἅμα καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐκ Παρθένου, καὶ Θεὸς ἅμα καὶ ἄνθρωπος ἐφάνη ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰς τὴν φράσιν ὅμως «Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν» τὸ ὄνομα δηλοῖ μόνον τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ὁ Κύριος κατέβη ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ χωρὶς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην φύσιν προσέλαβεν ἐκ τῶν ἁγνῶν αἱμάτων τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας.

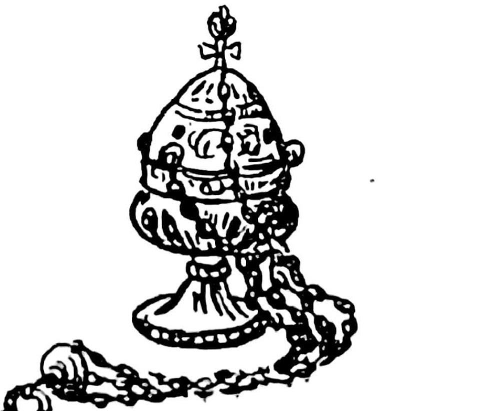
Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε! Πρὸς ποίους ἀπευθύνεται ὁ Θεολόγος — καὶ ὁ Μελῳδὸς — παρακινῶν αὐτοὺς ἵνα δοξάσουν, ἤτοι δοξολογήσουν; Ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἀγγέλους. Καὶ εἶνε ὡς νὰ λέγῃ· Ὅπως σεῖς οἱ ἄγγελοι ἐδοξολογήσατε τότε τὸν Θεόν, ἐν τῇ Γεννήσει τοῦ Χριστοῦ, οὕτω καὶ τώρα δοξολογήσατε αὐτόν. Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε! Ἀφοῦ ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐκάλεσαν τοὺς ἀγγέλους εἰς δοξολογίαν, ἔρχονται τώρα εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς καλοῦν νὰ προϋπαντήσουν τὸν ἐξ Οὐρανῶν ἐρχόμενον Κύριον, ὅπως ὁ δίκαιος Συμεὼν ὑπήντησεν ἤτοι ὑπεδέχθη τὸ Θεῖον Βρέφος ὅταν προσεφέρετο εἰς τὸν Ναόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ παραδείγματος τοῦ δικαίου Συμεὼν φανερὰ εἶνε ἐδῶ ἡ ἐπίδρασις καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ λόγου ἐν Α' Θεσσ. 4, 16 - 17, κατὰ τὸν ὁποῖον, ὅταν ὁ Κύριος θὰ καταβῇ πάλιν ἐξ Οὐρανοῦ, τότε καὶ ἡμεῖς «ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα». Ἀλλὰ πῶς, ἀγαπητοί, θὰ ἀπαντήσωμεν τότε τὸν Κύριον, ἐρχόμενον ἐν δόξῃ, ἐὰν δὲν ἀκούσωμεν τὸν ὑμνῳδὸν καὶ δὲν ἐξέλθωμεν νὰ τὸν ἀπαντήσωμεν τώρα, ἐρχόμενον ἐν ταπεινώσει; Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε! Ἡ φράσις αὐτὴ περικλείει τὸ σπουδαιότερον νόημα. Ἡ φράσις ἀποδίδει, κατὰ ποιητικώτατον τρόπον, τὸ νόημα τοῦ γεγονότος τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. Ὁ Χριστὸς κατέβη εἰς τὴν γῆν, ἵνα ἡμεῖς ἀναβῶμεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ὁ Χριστὸς ἐταπεινώθη, ἵνα ἡμεῖς ὑψωθῶμεν. Ὁ Θεὸς ἐ-

γινεν ἄνθρωπος, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι γίνωμεν θεοί! Ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν θέωσιν, ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες, καὶ ὅπως ἄριστα διετύπωσε τὸ νόημα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἰπών, ὅτι «Αὐτὸς ἐνηνθρώπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν». Ὤ! Πόσον μέγας εἶνε ὁ σκοπὸς καὶ πόσον ὑψηλὰ εἶνε τὰ δόγματα τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ! Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε! Ἀναπτύσσων εἰς τὸ «Ἑορτοδρόμιόν» του τὸ νόημα τῆς προτροπῆς ταύτης ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης λέγει· «Λοιπὸν οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι ὑψωθῆτε ἀπὸ τὰ γήινα, φρονοῦντες τὰ ὑψηλὰ καὶ μετεωριζόμενοι μὲ τὰ πτερὰ τῆς Πράξεως καὶ τῆς Θεωρίας· διὰ τοῦτο γὰρ κατέβη ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, ἵνα οἱ ἐν τῇ γῇ ἀναβῶσιν εἰς τοὺς Οὐρανούς. Ἐπειδὴ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐδύνετο νὰ γένῃ ἕνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἂν δὲν κατέβαινε μὲν ὁ Θεὸς ὀλίγον τι ἀπὸ τὸ ἰδικόν του ὕψος, δὲν ἀνέβαινε δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἰδικήν του ταπεινότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· "Τὸ μέν, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς, τὸ δέ, ἡμᾶς ἀναβῆναι καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας συγκιρναμένης. Ἕως δ' ἂν ἑκάτερον ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν περιωπῆς, τὸ δὲ ταπεινώσεως, ἄμικτος ἡ ἀγαθότης καὶ τὸ φιλάνθρωπον ἀκοινώνητον" (Ἑ. Π. Migne 36, 445). Ἐκεῖνος λοιπὸν κατέβη διανύσας οὐχὶ μικράν, ἀλλὰ τὴν τεραστίαν μεταξὺ Οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀπόστασιν. Μένει τώρα νὰ ἀνέλθωμεν καὶ ἡμεῖς ὀλίγον ἐπάνω ἀπὸ τὰ χαμερπῆ καὶ χαμαίζηλα τοῦ κόσμου...».

Ἡ φράσις «ᾄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ» ἔχει ληφθῆ ἐκ τοῦ 95ου Ψαλμοῦ τοῦ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος εἶνε Ψαλμὸς Μεσσιακός. Τὴν γῆν ἐτίμησεν ὁ Κύριος διὰ τῆς παρουσίας του, καὶ ἡ γῆ καλεῖται νὰ ᾄσῃ, ἤτοι νὰ ψάλῃ εἰς τὸν Κύριον. «Πᾶσα ἡ γῆ». Ὁλόκληρος ἡ γῆ. Ὅλοι δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς. Διότι δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν ὁ Χριστός. Καὶ δι' ὅλους τοὺς λαούς. Καὶ διὰ τοῦτο πάλιν λέγει· «Καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοί, ὅτι δεδόξασται». Ἡ τελευταία φράσις «ὅτι δεδόξασται» — διότι ἔχει δοξασθῆ — ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς Α' Ὠδῆς, ποιήματος τοῦ Μωυσέως, ἡ ὁποία ἀρχίζει οὕτω· «Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται» (Ἐξόδ. 15, 1)· Προσαρμόζων δὲ ὁ ὑμνογράφος τὴν φράσιν ταύτην εἰς τὸν εἱρμόν, δεικνύει ὅτι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ δόξαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας, προτοῦ ἡμεῖς δοξάσωμεν, ὁ Κύριος εἶνε δεδοξασμένος. Ναί. Ὅπως ἡ σταύρωσις ὀνομάζεται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ δόξα (Ἰωάν. 7, 39), οὕτω καὶ ἡ ἐναν-

θρώπησις, παρ᾿ ὅλην τὴν ταπεινότητά της, εἶνε δόξα. Διότι διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς σταυρώσεως ὁ Χριστὸς ἐθριάμβευσε κατὰ τοῦ Ἐχθροῦ καὶ ἔσωσε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐντεῦθεν ἡ ἔξαρσις, ἐντεῦθεν ὁ θριαμβευτικὸς τόνος τοῦ ποιητοῦ· Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε!

Ἀλλ᾿ ἴσως ἐρωτήσῃ τις· Διατί λέγει «Χριστὸς γεννᾶται», κατ᾿ ἐνεστῶτα, καὶ δὲν λέγει, Χριστὸς ἐγεννήθη, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς μίαν φορὰν ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς γῆς; Ἡ ἀπάντησις εἶνε, ὅτι ὁ ρήτωρ καὶ ὁ ὑμνογράφος χρησιμοποιοῦν ἐνεστῶτα — «γεννᾶται» — διὰ νὰ κάμουν τὸν λόγον ζωηρόν, διὰ νὰ παρουσιάσουν τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὡς παροῦσαν ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας, διὰ νὰ μᾶς κάμουν νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν Χριστὸν ὡς ἐὰν εὑρίσκετο ἐνώπιόν μας ἐν σαρκί. Καὶ ἀκόμη περισσότερον· ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ὁ θεσπέσιος Κοσμᾶς ζοῦν τόσον ἐντόνως τὸ Γεγονὸς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ζοῦν αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ τόσον χαίρουν καὶ ἀγαλλιῶνται ἐπὶ τῇ ζωῇ ταύτῃ, ὥστε τὸν Χριστὸν αἰσθάνονται γεννώμενον ἐντὸς τῶν καρδιῶν του. Αἱ καρδίαι τῶν ἁγίων γίνονται φάτναι. Καὶ διὰ τοῦτο ψάλλουν, Χριστὸς γεννᾶται. Ὅτι γεννᾶται δηλαδὴ καὶ τώρα. Ναί! Καὶ τώρα γεννᾶται ὁ Χριστὸς εἰς τὰς καρδίας, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἁπλαῖ καὶ ταπειναί, ὅπως ἡ φάτνη τῆς Βηθλεέμ...

ΔΙΑ ΠΟΙΟΥΣ ΗΛΘΕΝ

Καὶ πάλιν ἡ Ἐκκλησία ὑπενθυμίζει ζωηρῶς εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου ὁ Ἄχρονος εἰσῆλθεν εἰς τὸν χρόνον, ὁ Ἄσαρκος ἔλαβε σάρκα, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο υἱὸς ἀνθρώπου, ὁ Ἀχώρητος ἐχωρήθη εἰς μίαν φάτνην, ὁ Εἷς τῆς Τριάδος ἐγένετο ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν καὶ χάριν ἡμῶν ἐταπεινώθη περισσότερον πάντων ἡμῶν. Οἱ ἀθάνατοι ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας ψάλλουν καὶ πάλιν διὰ στομάτων καὶ χειλέων συγχρόνων ἀξίων καὶ ἀναξίων χριστιανῶν τοὺς θεσπεσίους ὕμνους των εἰς τὸν Εὐεργέτην Χριστὸν καὶ οἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ οἱ ταπεινοὶ ναοὶ τῆς Χριστιανοσύνης πληροῦνται ἐκ τῶν θείων ὑμνῳδιῶν.

Αἰσθάνονται ἄράγε τὸ μεγαλεῖον τῆς ἑορτῆς ὅλοι ὅσοι ἐκλήθησαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ; Δονοῦνται ἄράγε ἐκ τῶν ὑψηλῶν τόνων τῆς Ἐκκλησίας ὅλοι οἱ χριστιανοί; Ὑπάρχουν σήμερον εἰς τὴν ὑφήλιον ἓν δισεκατομμύριον περίπου χριστιανοί. Ἐξωτερικῶς, ὑλικῶς, ὅλοι σχεδὸν ἑορτάζουν καὶ πανηγυρίζουν. Ἀλλ' ἐσωτερικῶς, πνευματικῶς, ὀλίγοι ἑορτάζουν. Ἄθεοι χριστιανοὶ — εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει θλιβερώτερον ὀξύμωρον — αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἀνοίγουν τὰ ὑπερήφανα στόματά των καὶ ἐκβάλλουν λόγους ἀθεΐας. Καὶ ἄλλοι, μὴ διαφέροντες πολὺ ἀπὸ τοὺς ἀθέους, ἐκφράζουν λόγους ἀμφιβολίας. Καὶ ἄλλοι, παρουσιαζόμενοι ὡς πιστοί, δεικνύονται ἐν τούτοις ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι ἀπέναντι τοῦ βαθυτέρου νοήματος τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ὑψηλῶν συγκινήσεων τὰς ὁποίας ἐκφράζει ἡ Γραφὴ καὶ ἡ Ὑμνογραφία. Ἡ ὑλικὴ τράπεζα τοὺς ἠλεκτρίζει· ἡ πνευματικὴ ὄχι. Ἀναριθμήτους κοσμικὰς συζητήσεις κάμνουν κατὰ τὰς ἁγίας ἡμέρας· μίαν θρησκευτικὴν

συζήτησιν εἶνε ζήτημα ἂν κάμνουν. Πολλὰ δαπανοῦν διὰ τοὺς ἑαυτούς των· διὰ φιλανθρωπίαν ψιχία ἢ καὶ τίποτε...

Νὰ ἐκφράσωμεν ἀπαισιοδοξίαν διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ Χριστιανισμοῦ; Τὸ θεωροῦμεν βλασφημίαν. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀπαισιοδοξίας εἶνε ξένον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου. Μία ἀπὸ τὰς ἀποδείξεις ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἀληθινὴ καὶ ζῶσα Θρησκεία, εἶνε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, πρὸς μυρίας παλαίοντες ἀντιξοότητας, καὶ μυρίας γευόμενοι πικρίας, καὶ μικρὸν μόνον μέρος τῆς ἀνθρωπότητος βλέποντες νὰ ἑλκύεται εἰς τὸν Χριστιανισμόν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν κατελήφθησαν ὑπὸ ὀλιγοψυχίας, ἀθυμίας καὶ σκεπτικισμοῦ. Καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἄνδρες τῆς Ἱστορίας, οἱ ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅταν βλέπουν ὅτι δὲν εὑρίσκουν κατανόησιν ἐκ μέρους τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῶν εὐγενῶν προσπαθειῶν των εἶνε μικρά, καταλαμβάνονται ὑπὸ ἀθυμίας. Ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι καθ' ὅλην τὴν περιπετειώδη σταδιοδρομίαν των διεπνέοντο ὑπὸ ἀφαντάστου αἰσιοδοξίας, ὡς νὰ μὴ ἦσαν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἄνθρωποι, ἀλλ' ὑπεράνθρωποι.

Τὸ πνεῦμα τῆς αἰσιοδοξίας πρέπει νὰ διακρίνῃ καὶ τὸν ἔσχατον πιστὸν τῆς Γῆς. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Διάβολος ἔχει τὴν πλειονοψηφίαν εἰς τὸν κόσμον καὶ ὁ Χριστὸς ἔχει τὴν μειονοψηφίαν — γεγονὸς ἄλλωστε προφητευόμενον ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ — οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον μειώνει τὸ μεγαλεῖον τῆς Θρησκείας μας. Μᾶλλον, θὰ ἐλέγομεν, ἐξαίρει αὐτό. Διότι ἡ Θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δὲν εἶνε καταναγκαστικὴ Θρησκεία, ὥστε νὰ τὴν ἀκολουθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Εἶνε Θρησκεία τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ὥστε νὰ τὴν ἀκολουθοῦν αἱ εὐγενεῖς μόνον ὑπάρξεις, οἱ ταπεινόφρονες καὶ καλοπροαίρετοι. Τί καὶ ἂν ὁ Σατανᾶς ἔχῃ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἀνθρώπων; Ἔχει τὴν κακὴν πλειονοψηφίαν. Ἔχει τοὺς ἀθλίους καὶ ἐλεεινοὺς ἀνθρώπους. Ἐνῷ ὁ Χριστὸς ἔχει τὴν καλὴν μειονοψηφίαν. Ἔχει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἐκλεκτοὶ εἶνε πάντοτε ὀλίγοι. Ἀλλ' εἰς αὐτοὺς ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ χαρίσῃ τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τῆς Βασιλείας του.

Οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοὶ ὑπάρχουν καὶ σήμερον εἰς τὸν κόσμον. Ἂν δὲν ὑπῆρχον, ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑ-

πάρξεως ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου θὰ εἶχεν ἐπέλθει. Ἀλλ' ὑπάρχουν οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοί. Καὶ χάριν αὐτῶν ὑπάρχει Ἐκκλησία, ὑπάρχει ἱερατεῖον, ὑπάρχουν μυστήρια, ὑπάρχουν ἑορταί, ὑπάρχουν ἱεραὶ ἀκολουθίαι καὶ ἱεραὶ ὑμνῳδίαι. Παρ' ὅλας τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας ὡς ἄνθρωποι ἔχουν, αὐτοὶ ὡς πιστοὶ αἰσθανόνται καὶ ἐφέτος τὸ μεγαλεῖον τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Δι' αὐτοὺς ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον. Δι' αὐτοὺς ἦλθε καὶ ἐφέτος, κατὰ μυστικὸν τρόπον. Αὐτοὶ ἔχουν τὴν ἀξίαν. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς διέκυπτεν ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ἔβλεπε μεταξὺ αὐτῶν παρὰ ἕνα μόνον ταπεινόφρονα καὶ καλοπροαίρετον ἄνθρωπον, καὶ δι' αὐτὸν τὸν ἕνα ὁ Θεὸς θὰ ἐλάμβανε σάρκα καὶ θὰ ἤρχετο εἰς τὸν κόσμον. Τόσον μεγάλη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶνε ἡ ἀξία ἑνὸς ἐκλεκτοῦ, ἔναντι τοῦ συρφετοῦ τῶν ὑπερηφάνων, μοχθηρῶν καὶ ἀπίστων ἀνθρώπων.

Εἴθε νὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς μεταξὺ τῶν ἀτελῶν μὲν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ πιστῶν καὶ εὐλαβῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἡμέρας.

Ἑρμηνεύομεν ἐδῶ ἕνα ὕμνον τῶν Χριστουγέννων.

ΤΟ ΚΛΕΟΣ

Ἐκ νυκτὸς ἔργων ἐσκοτισμένοις πλάνης
ἱλασμὸν ἡμῖν, Χριστέ, τοῖς ἐγρηγόρως
νῦν σοι τελοῦσιν ὕμνον ὡς εὐεργέτῃ
ἔλθοις πορίζων, εὐχερῆ τε τὴν τρίβον,
καθ' ἣν ἀνατρέχοντες εὕροιμεν κλέος.

Ὁ ὡραιότατος αὐτὸς ὕμνος εἶνε ὁ εἱρμὸς τῆς Ε' Ὠδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τῶν Χριστουγέννων. Ἐὰν καταστήσωμεν ὁμαλωτέραν τὴν σύνταξιν, θὰ ἔχῃ οὕτω· Χριστέ, ἡμῖν, τοῖς ἐγρηγόρως νῦν σοι τελοῦσιν ὕμνον ὡς εὐεργέτῃ, ἐσκοτισμένοις ἐκ νυκτὸς ἔργων πλάνης, ἔλθοις πορίζων ἱλασμόν, εὐχερῆ τε τὴν τρίβον, καθ' ἣν ἀνατρέχοντες εὕροιμεν κλέος.

Ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος θέτει τὸν ὕμνον εἰς τὸ στόμα ὅλων

τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων εὑρίσκονται ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ δοξολογοῦν τὸν Χριστὸν ὡς εὐεργέτην. Εὐεργέτης ὀνομάζεται ἐδῶ ὁ Χριστὸς κυρίως διὰ τὸ μέγα καὶ ἀπερινόητον μυστήριον τῆς θείας ἀγάπης, ἥτις ἔκαμε τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ νὰ λάβῃ σάρκα καὶ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος. Ἀλλὰ τὸ καλὸν καὶ σωτήριον ἔργον τοῦ Χριστοῦ φέρει εἰς τὴν σκέψιν τῶν πιστῶν τὰ ἀντίθετα ἰδικά των ἔργα, τὰ ἔργα τῆς πλάνης, τῆς ἠθικῆς κυρίως πλάνης, τὰ ἔργα δηλαδὴ τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ἡ ἁγία νὺξ τῶν Χριστουγέννων, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας προσφέρουν οὗτοι ἀγρύπνως τὴν δοξολογίαν των, φέρει εἰς τὴν σκέψιν των μίαν ἄλλην νύκτα, τὴν νύκτα τῶν ἔργων τῆς πλάνης. Τὰ ἔργα τῆς πλάνης, τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, εἶνε ἔργα σκοτεινά. Δὲν τὰ ἐμπνέει ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος εἶνε φῶς, δὲν ἀρέσκονται εἰς τὸ φῶς, δὲν τελοῦνται ὑπὸ τὸ φῶς. Ἐπὶ πλέον τὰ ἔργα ταῦτα σκοτίζουν τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι τὰ τελοῦν. Ὡς ἐκ τούτου τὰ ἔργα τῆς πλάνης συνιστοῦν καὶ δημιουργοῦν πνευματικὴν νύκτα. Ἐκ τῆς νυκτὸς δὲ ταύτης οἱ πιστοί, παρ᾽ ὅλην τὴν φωτοχυσίαν τῶν Χριστουγέννων, αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἐσκοτισμένους. Πράγματι ἡ ἁμαρτία σκοτίζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πᾶς ἁμαρτωλὸς ἐν σκότει διαπορεύεται, μὴ διακρίνων καθαρῶς τὰ πράγματα, ἀλλὰ πολλάκις παραπαίων καὶ βαδίζων ἐπὶ ὁδοῦ ὀλισθηρᾶς.

Ὑπάρχει λοιπὸν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν, ὡς ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, σκότος. Ἀλλ᾽ ὑπάρχει συγχρόνως καὶ πόθος καὶ προθυμία ἀνύστακτος νὰ ὑμνοῦν καὶ νὰ δοξολογοῦν τὸν εὐεργέτην Χριστόν. Εἰς αὐτὸν τὸν ἅγιον πόθον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν προθυμίαν ἀποβλέπων ὁ Χριστός, παρακαλεῖται νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς δούλους του δύο τινά· Ἀρνητικῶς μὲν ἱλασμόν, ἤτοι συγχώρησιν, θετικῶς δὲ εὐχερῆ τὴν τρίβον, ἤτοι εὔκολον τὴν ὁδόν. Τὸ πρῶτον σχετίζεται πρὸς τὰ ἔργα τῆς πλάνης. Παρακαλεῖται δηλαδὴ ὁ Χριστὸς νὰ δώσῃ συγχώρησιν εἰς τοὺς δούλους του ἐκ τῶν ἁμαρτωλῶν των ἔργων. Τὸ δεύτερον σχετίζεται, νομίζομεν, πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς πνευματικῆς νυκτός. Εἰς τὸ σκότος ὁ ἄνθρωπος δὲν βαδίζει εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς. Ὁ Χριστός, ὅμως, δύναται νὰ καταστήσῃ εὔκολον τὴν ὁδὸν εἰς τοὺς δούλους του, φωτίζων καὶ ἐνισχύων αὐτούς, ὥστε νὰ μὴ παραπαίουν καὶ παραπλανῶνται εἰς ὀλισθηρὰν ὁδόν, ἀλλὰ νὰ βαδίζουν σταθερῶς τὴν κανονικὴν ὁδὸν τοῦ προορισμοῦ των.

῾Η ὁδὸς τοῦ προορισμοῦ παρίσταται ἐδῶ ὡς ἔχουσα κατεύθυνσιν πρὸς τὰ ἄνω. ῾Η πορεία εἶνε ἀνοδική. Τοῦτο δεικνύει τὸ χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου ρῆμα «ἀνατρέχω», τὸ ὁποῖον σημαίνει «κατευθύνομαι πρὸς τὰ ἄνω». ῾Η τοιαύτη κατεύθυνσις τῆς ὁδοῦ δὲν θέλει, νομίζομεν, νὰ δείξῃ μόνον τὸ ἀνηφορικὸν καὶ δύσκολον αὐτῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ κατηφορικὸν καὶ εὔκολον τῆς ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ τῆς ἁμαρτίας. Θέλει νὰ δείξῃ ἐπίσης καὶ τὸ ὅτι ἡ ὁδὸς εἶνε οὐράνιος, συνδέουσα τὴν Γῆν μετὰ τοῦ Οὐρανοῦ. Εἰς τὸν εἱρμὸν τῆς Α΄ ᾿Ωδῆς τοῦ ᾿Ιαμβικοῦ Κανόνος τῶν Χριστουγέννων ὁ ὑμνογράφος ἀναφέρει ἐπίσης ὁδόν. ῾Ο Δεσπότης Χριστός, λέγει ἐκεῖ, ἑκουσίως γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου «τρίβον βατὴν πόλου τίθησιν ἡμῖν». Μὲ τὴν κάθοδόν του δηλαδὴ εἰς τὴν Γῆν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διήνοιξεν ὁδὸν Οὐρανοῦ, τὴν ὁποίαν πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ βαδίσῃ. ῾Η ἰδέα λοιπὸν τῆς οὐρανίου ὁδοῦ, εἰς διάφορα χωρία τῆς ῾Αγίας Γραφῆς ἔχουσα βεβαίως τὴν βάσιν της, εἶνε προσφιλὴς ἰδέα εἰς τὸν ὑμνογράφον μας καὶ κατ᾽ ἐξοχὴν προσαρμόζεται αὕτη πρὸς τὸ νόημα τοῦ γεγονότος τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, καθόσον ᾿Εκεῖνος κατῆλθεν εἰς τὴν Γῆν, ἵνα ἡμεῖς ἀνέλθωμεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Σήμερον δέ, ὅτε διὰ τῶν πυραύλων καὶ τῶν διαστημοπλοίων ἡ ᾿Επιστήμη κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ διασχίζῃ τὸ κοσμικὸν Διάστημα καὶ νὰ τείνῃ πρὸς κατάκτησιν τοῦ ὑλικοῦ Οὐρανοῦ, ἡ ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου ὡραιότατα ἐκφραζομένη ἰδέα τῆς πρὸς τὰ ἄνω φερούσης ὁδοῦ, τῆς πορείας τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου τῆς Γῆς πρὸς τὸν πνευματικὸν Οὐρανόν, ὅστις εἶνε ἀπείρως ἀνώτερος καὶ ποθεινότερος τοῦ ὑλικοῦ οὐρανοῦ, ἡ ἰδέα αὐτὴ καθίσταται περισσότερον θελκτικὴ καὶ συγκινητική.

῾Η ὁδὸς πρὸς τὸν Οὐρανὸν εἶνε δύσκολος. ᾿Αλλ᾽ εἰς τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ὑπάρχει κλέος, ὑπάρχει δόξα. ῾Ο ἄνθρωπος ἐπλάσθη διὰ τὴν δόξαν, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε διψᾷ καὶ ζητεῖ τὴν δόξαν. Διὰ νὰ εὕρῃ δὲ τὴν δόξαν ἀκολουθεῖ διαφόρους ὁδούς. ᾿Αλλ᾽ ὁποιασδήποτε ὁδοὺς καὶ ἂν ἀκολουθήσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς Γῆς, δὲν θὰ εὕρῃ δόξαν. Δόξαν θὰ εὕρῃ ἂν ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδόν, ἥτις φέρει ὑπεράνω τῆς Γῆς, εἰς τὴν οὐράνιον καὶ αἰώνιον Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Αἱ γήιναι ἐπιτυχίαι τοῦ ἀνθρώπου εἶνε τόσον μικρᾶς καὶ προσκαίρου σημασίας, ὥστε δὲν ἀξίζουν τὸ ὄνομα τῆς δόξης. Δόξα εἶνε ἡ οὐράνιος ἐπιτυχία. Οἱ κοσμικοὶ ποιηταὶ ψάλλουν κλέα ἀνδρῶν. ῾Ο ἱερὸς ὑμνογράφος ἓν μόνον κλέος γνωρίζει· τοῦ Οὐρανοῦ τὸ κλέος. Τὸ τέλος τοῦ ὕμνου ὑπενθυμίζει τὸν

λόγον τοῦ ἀποστόλου Παύλου· «Κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως» (Φιλιπ. 3, 14).

Ὁ ὕμνος ἤρχισε μὲ τὴν «νύκτα» καὶ ἐτελείωσε μὲ τὸ «κλέος». Ἔστωσαν τὰ δύο ταῦτα σύμβολα. Τὸ μὲν πρῶτον τῆς Γῆς, ἐκ τῆς ὁποίας ἀρχίζει ἡ ὁδὸς τοῦ προορισμοῦ· τὸ δὲ δεύτερον τοῦ Οὐρανοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον τελειώνει ἡ ὁδός. Σκοτεινὴ καὶ ὀλεθρία ἡ Γῆ λόγῳ τῆς ἁμαρτίας· πάμφωτος καὶ ἔνδοξος ὁ Οὐρανὸς λόγῳ τῆς σωτηρίας.

Μὲ ἁπλᾶ λόγια, ἀπευθυνόμενοι οἱ πιστοὶ ἐν τῷ θεσπεσίῳ τούτῳ ὕμνῳ πρὸς τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, λέγουν λοιπὸν πρὸς αὐτόν·

Ὦ Χριστέ! Εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι τώρα ἀγρυπνοῦμεν καὶ σὲ δοξολογοῦμεν ὡς εὐεργέτην, ἀλλ' εἴμεθα ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν νύκτα τῶν ἔργων τῆς ἁμαρτίας, εἴθε νὰ ἔλθῃς καὶ νὰ φέρῃς συγχώρησιν, καὶ εὔκολον νὰ κάμῃς τὸν δρόμον πρὸς τὸν Οὐρανόν. Τοῦτον τὸν δρόμον ἀναβαίνοντες καὶ διανύοντες, θέλομεν εὕρει ἀληθινὴν καὶ αἰωνίαν δόξαν.

ΠΟΙΟΙ ΑΛΗΘΩΣ ΕΟΡΤΑΖΟΥΝ

Ἓν δισεκατομμύριον ἄνθρωποι ἑτοιμάζονται νὰ ἑορτάσουν Χριστούγεννα. Ἀλλὰ διατί νὰ ἑορτάσουν ὅλοι αὐτοί; Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἢ δὲν πιστεύουν ὅτι ὁ Θεὸς ἔγινεν ἄνθρωπος ἢ ἀμφιβάλλουν. Ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι λέγουν καὶ καυχῶνται ὅτι πιστεύουν, πόσοι ἀποδεικνύουν ἐν τοῖς πράγμασιν ὅτι εἶνε χριστιανοὶ καὶ ὅτι σοβαρῶς ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ; Ὁ Χριστὸς ἐταπεινώθη. Ὅσοι δὲν ἐννοοῦν νὰ κάμψουν τὸν ἐγωισμόν των, ποίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς Ἐκεῖνον; Ὁ Χριστὸς ἐπτώχευσεν. Ὅσοι ζοῦν διὰ τὰ πλούτη, ποίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς Ἐκεῖνον; Ὁ Χριστὸς ἐκακοπάθησεν. Ὅσοι θέλουν νὰ διέρχωνται διὰ πάσης ἀνέσεως, ποίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς Ἐκεῖνον; Ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ λίκνου ἐδιώχθη. Ὅσοι οὐδέποτε καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐδιώχθησαν ἕνεκεν δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας, ποίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς Ἐκεῖνον; Ὁ Χριστὸς ἵδρυσεν Ἐκκλησίαν. Ὅσοι δὲν ἔχουν ὄρεξιν νὰ ἐκκλησιάζωνται, πῶς εἶνε χριστιανοί; Ὁ Χριστὸς συνέστησε μυστήρια. Ὅσοι δὲν ἐξομολογοῦνται καὶ δὲν κοινωνοῦν ἀξίως, πῶς εἶνε χριστιανοί; Ὁ Χριστὸς εἶπεν «ἀγωνίζεσθε». Ὅσοι δὲν ἀγωνίζονται διὰ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἐντός των καὶ περὶ ἑαυτούς, πῶς εἶνε χριστιανοί; Ὁ Χριστὸς ἦλθε κυρίως διὰ τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ οὐράνια. Ὅσοι δὲν σκέπτονται καὶ δὲν ποθοῦν τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ οὐράνια, πῶς εἶνε χριστιανοί; Οἱ πλεῖστοι χριστιανοὶ θὰ ἑορτάσουν Χριστούγεννα χωρὶς

Χριστόν. Συνεπέστεροι θὰ ἦσαν, ἐὰν ἑώρταζον Σατουρνάλια ἢ Βακχανάλια.

Ἀλλ' ὑπάρχουν, δόξα τῷ Θεῷ, καὶ οἱ ὀλίγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ δώσῃ τὴν βασιλείαν του. Ἀγαποῦν ταπείνωσιν, πτωχείαν, κακοπάθειαν καὶ διωγμοὺς διὰ Χριστόν. Ὅταν ὑποφέρουν διὰ τὸ ὄνομά του, αἰσθάνονται μίαν ἄρρητον γλυκύτητα. Ἐκκλησιάζονται τακτικῶς, ἐξομολογοῦνται καὶ κοινωνοῦν ἐν συντριβῇ καὶ μετὰ πόθου, ἀγωνίζονται πρὸς τὰ ἔσω καὶ πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἔχουν σταθερῶς ἐστραμμένας τὴν σκέψιν των καὶ τὴν καρδίαν των πρὸς τὰ ἀσάλευτα καὶ αἰώνια, πρὸς τὴν πόλιν «τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν». Χάριν αὐτῶν, τῶν ὀλίγων καὶ ἀληθινῶν χριστιανῶν, θὰ ἔλθουν καὶ ἐφέτος Χριστούγεννα. Ἄλλως ὁ Θεὸς θὰ εἶχεν ἤδη καταστρέψει τὸν κόσμον διὰ τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου. Ὅταν οἱ ὀλίγοι γίνουν ἀκόμη ὀλιγώτεροι καὶ σχεδὸν ἐκλείψουν, ὁ πυρηνικὸς κατακλυσμὸς ἐξάπαντος θὰ ἐπέλθῃ...

Χριστέ! Δὲν μᾶς ἐνθουσιάζουν τὰ πλούτη καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ κόσμου. Μᾶς συγκινεῖ ἡ ἰδική σου πτωχεία καὶ ἀφάνεια. Καὶ ἐνδομύχως πεινῶμεν καὶ διψῶμεν διὰ τὰ μέλλοντα καὶ μένοντα. Χριστέ! Παρ' ὅλην τὴν ἀναξιότητά μας ἔχομεν μίαν βάσιν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας. Σὺ οἶδας ὅτι φιλοῦμέν σε, ὡς ὁ πτωχὸς Πέτρος, καὶ ποθοῦμεν τὴν τελειότητα καὶ στενάζομεν διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων. Χριστέ! Ἰδὲ τὴν βάσιν, ἰδὲ τὰς διαθέσεις τῆς καρδίας, καὶ ἀξίωσέ μας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀλίγων, εἰς τοὺς ὁποίους ηὐδόκησες νὰ χαρίσῃς τὴν βασιλείαν σου.

Κατωτέρω θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ὕμνον τῶν Χριστουγέννων.

Ο ΟΛΒΟΣ ΤΗΣ ΘΕΩΣΕΩΣ

Ἀρωγὲ Χριστέ, τὸν βροτοῖς ἐναντίον, πρόβλημα τὴν σάρκωσιν ἀρρήτως ἔχων, ἤσχυνας, ὄλβον τῆς θεώσεως φέρων, μορφούμενος νῦν· ἧς τινος δι' ἐλπίδα ἄνωθεν εἰς κευθμῶνας ἤλθομεν ζόφου.

Κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ ὡραίου καὶ θεολογικοῦ τούτου ὕ-

μνου ὡς βάσιν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος εἶχε κυρίως τὸ δρᾶμα τῆς Ἐδὲμ καὶ ἕνα λόγον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἐν τῇ Ἐδὲμ ὁ Σατανᾶς ἐπέτυχε νὰ ρίψῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν δυστυχίαν διὰ πανουργίας. Πρῶτον, ἐνεφανίσθη εἰς τὴν γυναῖκα, ἥτις εἶνε ἀσθενεστέρα καὶ περισσότερον τοῦ ἀνδρὸς εὐεξαπάτητος. Δεύτερον, δὲν ἐνεφανίσθη ὁποῖος εἶνε, ἀλλ᾽ ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ φρονιμωτάτου πάντων τῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ ζώων, τοῦ ὄφεως. Τρίτον, ἐνεφανίσθη ὡς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν ὑψίστην εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων, τὴν θέωσιν. «Ἧ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ», εἶπε, «διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν» (Γεν. 3, 5). Ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει· «Ἐπειδὴ ᾤετο ἀήττητος εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστής, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς προβλήματι δελεάζεται, ἵν᾽ ὡς τῷ Ἀδὰμ προσβαλὼν τῷ Θεῷ περιπέσῃ, καὶ οὕτως ὁ νέος Ἀδὰμ τὸν παλαιὸν ἀνασώσηται» (Λόγος εἰς τὰ Φῶτα). Κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὁ ἐφευρέτης καὶ τεχνίτης τῆς κακίας Διάβολος, ἅπαξ δελεάσας ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους μὲ δέλεαρ τὴν ἐλπίδα τῆς Θεότητος, ἅπαξ δηλαδὴ ἐξαπατήσας ἡμᾶς μὲ δόλωμα τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐγινόμεθα Θεοί, ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἦτο ἔκτοτε ἀήττητος. Ἀλλ᾽ ὁ δελεάσας Διάβολος δελεάζεται καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειράν του ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Δέλεαρ δέ, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Διάβολον, εἶνε τῆς σαρκὸς τὸ «πρόβλημα», ἤτοι ἡ σάρξ, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς προσέλαβε κατὰ τὴν ἐνανθρώπησίν του καὶ προέβαλεν ὡς προπέτασμα, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἐκρύπτετο ἡ Θεότης. Βλέπων ὁ Διάβολος τὸ σαρκικὸν προπέτασμα, ἐνόμισεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀσθενοῦς ἀνθρώπου. Ὅθεν ἐπιτεθεὶς κατὰ τοῦ Χριστοῦ ὡς κατὰ τοῦ Ἀδάμ, προσέκρουσεν εἰς τὴν Θεότητα, τὴν ὁποίαν δὲν ἔβλεπε, καὶ ὑπέστη πανωλεθρίαν. Καὶ οὕτως ὁ νέος Ἀδάμ, ὁ Χριστός, ἔσωσε τὸν παλαιὸν Ἀδάμ, τὸν ἀσθενῆ καὶ ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον.

* * *

Τὸ δρᾶμα τῆς Ἐδὲμ καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ἔχων, λοιπόν, ὡς βάσιν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸν μὲ τὴν ἀμέσως συγκινητικὴν προσφώνησιν «Ἀρωγὲ Χριστέ»! Ἀρωγὸς λέγεται ὁ Χριστός, διότι ἦλθε καὶ ἔρχεται ἀρωγός, ἤτοι βοηθός, εἰς τὴν ἀδυναμίαν καὶ δυστυχίαν τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ ἀποτελεσματικῶς καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον, εἰμὴ μόνος ὁ Χριστός. Σύ, Χριστέ,

«ἤσχυνας», λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑμνογράφος, «τὸν βροτοῖς ἐναντίον», κατήσχυνες δηλαδὴ τὸν ἀντίπαλον τῶν θνητῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλὰ πῶς ὁ Χριστὸς κατήσχυνε τὸν ἀντίδικον ἡμῶν Διάβολον; «Πρόβλημα τὴν σάρκωσιν ἀρρήτως ἔχων» καὶ «ὄλβον τῆς θεώσεως φέρων». Ὅπως ὁ Διάβολος ἠπάτησε καὶ ἐκρήμνισε τὸν ἄνθρωπον χρησιμοποιῶν τέχνασμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἠπάτησε καὶ ἐξηυτέλισε τὸν Διάβολον χρησιμοποιῶν θεϊκὸν καὶ σοφώτατον τέχνασμα. Θεϊκὸν δὲ καὶ σοφώτατον τέχνασμα τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἡ ἀνερμηνεύτως γενομένη σάρκωσις αὐτοῦ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου. Ἡ προσληφθεῖσα σὰρξ ἦτο «πρόβλημα», προπέτασμα, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἐκρύπτετο ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Σατανᾶς ἐν τῇ ἀκορέστῳ βουλιμίᾳ του ὥρμησε νὰ καταφάγῃ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ὢ τῆς συμφορᾶς του! Ἡ σὰρξ ἦτο τὸ δόλωμα ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκρύπτετο τὸ ἄγκιστρον τῆς Θεότητος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου συνελήφθη καὶ ἐγελοιοποιήθη. Ὅπως ἐπίσης ὁ Σατανᾶς διὰ τοῦ τεχνάσματός του εἶχε προκαλέσει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δυστυχίαν, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ ἰδικοῦ του τεχνάσματος ἔφερεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ὄλβον, ἤτοι τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐτυχίαν, τῆς θεώσεως. Εἶνε δὲ θέωσις ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώποις ὁμοίωσις πρὸς τὸν Θεόν. Ἐκ τῆς θεώσεως προέρχεται ὁ ἀπερίγραπτος πλοῦτος τῆς χαρᾶς καὶ τῆς δόξης, ἡ ὑψίστη εὐτυχία. Ἡ δὲ ὑψίστη εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ μεγίστη καταισχύνη τοῦ Διαβόλου.

Ἀλλὰ πῶς πάλιν ὁ Χριστὸς φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν θέωσιν; «Μορφούμενος νῦν», λέγει ὁ ὑμνογράφος. Τὸ «νῦν», τώρα, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ κατωτέρω «ἄνωθεν», ἐξ ἀρχῆς. Τὸ δὲ «μορφούμενος» σημαίνει ὅτι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ὡς Θεὸς εἶνε πνεῦμα ἄνευ μορφῆς, ἄνευ σχήματος, ἐν τῇ ἐνσαρκώσει του λαμβάνει μορφὴν καὶ γίνεται ἄνθρωπος. Ὁ Θεὸς μορφοῦται κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. Ὁ Χριστὸς προσλαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὴν ἑνώνει ὀργανικῶς μετὰ τῆς θείας φύσεώς του. Λόγῳ δὲ τῆς ὀργανικῆς ἑνώσεώς της μετὰ τῆς θείας φύσεως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις θεοῦται. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ θεοῦται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, θεούμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι. Ἀλλ' ἡ θέωσις αὐτὴ εἶνε ἀντικειμενική.

Διὰ νὰ γίνῃ ἡ θέωσις καὶ ὑποκειμενική, προσωπικὸν κτῆμα ἑκάστου ἀνθρώπου, ἀπαιτεῖται καὶ μία ἄλλη μόρφωσις Χριστοῦ, μόρφωσις πνευματικὴ καὶ μυστικὴ ἐντὸς ἡμῶν. Περὶ αὐ-

τῆς τῆς μορφώσεως ὁ θεῖος Παῦλος ἔγραψε· «Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν!» (Γαλ. 4, 19). Μορφοῦται δὲ ἐν ἡμῖν ὁ Χριστός, ὅταν τὰ νοήματα καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ Χριστοῦ ἐμφυτεύωνται ἐν ἡμῖν, ρίπτουν βαθείας ρίζας, αὐξάνωνται καὶ κυριαρχοῦν. Τότε καὶ ἡμεῖς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ λέγωμεν μετὰ τοῦ Ἀποστόλου· «Ζῶ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς» (Γαλ. 2, 20).

Τὴν θέωσιν λοιπόν, τῆς ὁποίας ἐπεθυμήσαμεν ἀρχικῶς ἐν τῇ Ἐδὲμ καὶ ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἐπιτύχωμεν ἐπαναστατικῷ δικαίῳ, φέρει τώρα ὁ Χριστὸς «μορφούμενος» διττῶς· διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του, καὶ διὰ τῆς μυστικῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀναπτύξεώς του.

Ἀφοῦ προηγουμένως ἀνέφερε τὴν θέωσιν, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὕμνου ὁ ὑμνογράφος λέγει· Ἕνεκα τῆς ἐλπίδος ταύτης, τῆς θεώσεως, ἐξ ἀρχῆς ἤλθομεν «εἰς κευθμῶνας ζόφου», εἰς τὰ σκοτεινὰ δηλαδὴ βασίλεια τοῦ Ἅδου. Ἡ ἐλπίς, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς, ὅτι θὰ ἐγινόμεθα Θεοί, διεψεύσθη παταγωδῶς. Ἀντὶ ν' ἀνέλθωμεν εἰς τὰ ὕψη τῆς Θεότητος, κατήλθομεν εἰς τὰ πέταυρα τοῦ Ἅδου.

Ἐκεῖθεν δὲ ὁ ἀρωγὸς Χριστὸς ἀνυψοῖ ἡμᾶς εἰς τὰ ὕψη τῆς θεώσεως. Αὐτὸς ἐνηνθρώπησεν, εἶπεν ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἵνα ἡμᾶς θεοὺς ἀπεργάσηται.

ΑΝΤΙΝΟΜΙΑ

῾Ο Χριστὸς ἦλθεν ἐξ Οὐρανοῦ διὰ νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην, ἡ ὁποία, μετὰ τὴν ἀνταρσίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, εἶχε φυγαδευθῆ ἀπὸ τῆς γῆς. Οἱ ἄγγελοι κατὰ τὴν νύκτα τῆς Γεννήσεως ἔψαλλον τὸν ὕμνον τῆς εἰρήνης· «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς ἡ εἰρήνη εἶνε προσφιλὲς ὄνομα εἰς τὰ χείλη τῶν ἀνθρώπων. ῾Ο Τύπος καὶ οἱ Ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ ὅλου τοῦ κόσμου ὁμιλοῦν καθημερινῶς περὶ εἰρήνης. ᾿Ιδίως κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ αἱ εὐχαὶ τῶν μικρῶν καὶ τὰ μηνύματα τῶν μεγάλων τῆς γῆς εἶνε περὶ εἰρήνης. ῞Ολοι οἱ μεγάλοι — ἄσχετον ἂν εἰλικρινῶς ἢ ὑποκριτικῶς — κάμνουν ἐκκλήσεις περὶ εἰρήνης. Καὶ ἂν συγχρόνως παρασκευάζουν πολέμους, καὶ τοῦτο ἐν ὀνόματι τῆς εἰρήνης πράττουν! ῎Αν θέλῃς — λέγουν — εἰρήνην, παρασκεύαζε πόλεμον. Αὐτὸ εἶνε, βεβαίως, μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ἀντινομιῶν τῆς ζωῆς. ῾Ο δὲ Χριστὸς ἦλθεν ἐξ Οὐρανοῦ, ἵνα ἄρῃ τὰς ἀντινομίας. ᾿Αλλ᾿ οἱ πολλοὶ δὲν θέλουν νὰ ὑπακούσουν εἰς τὸν ἐξ Οὐρανοῦ. Προτιμοῦν νὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς ἐπιγείους, εἰς τὰ ἁμαρτωλὰ θελήματά των, καὶ εἰς τὰ ἁμαρτωλὰ θελήματα τῶν ἄλλων, εἰς τοὺς ὁποίους βλέπουν τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν των. ᾿Εντεῦθεν δὲ πόλεμοι καὶ ἀκοαὶ πολέμων, ἐντεῦθεν ταραχαὶ καὶ ἀγωνίαι, ἐντεῦθεν πᾶσα κακοδαιμονία ἀντὶ εὐδοκίας ἐν ἀνθρώποις. ᾿Εν τούτοις οἱ ἐνστερνισθέντες τὸν Χριστὸν ἔχουν εὕρει τὴν εἰρήνην. Διότι εἰρήνη δὲν εἶνε ἡ ἐξωτερικὴ μόνον ἡσυχία καὶ ἀσφάλεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν περιορίσει τὰς εὐχάς των οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι, οἱ θέλοντες τὴν εἰρήνην διὰ νὰ δύνανται οὕτω ν᾿ ἀπολαμβάνουν τὰ ὑλικὰ ἀγαθά. ῾Η εἰρήνη εἶνέ τι τὸ βαθύτερον καὶ οὐσιαστικώτερον, τὸ ὁποῖον ὅσοι ἔχουν κατορθώ-

σει νὰ εἶνε χριστιανοὶ ἀπολαμβάνουν, ἔστω καὶ ἂν ἡ γῆ ὁλόκληρος σείεται ὑπὸ πολέμων.

Τί πρᾶγμα εἶνε ἡ χριστιανικὴ εἰρήνη, καὶ ποῖοι οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης αὐτῆς, βλέπει τις ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἑρμηνείαν ἑνὸς σχετικοῦ ὕμνου εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Ο ΔΟΤΗΡ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Θεὸς ὢν εἰρήνης, Πατὴρ οἰκτιρμῶν, τῆς μεγάλης βουλῆς σου τὸν ἄγγελον εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν. Ὅθεν θεογνωσίας πρὸς φῶς ὁδηγηθέντες, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες δοξολογοῦμέν σε, Φιλάνθρωπε.

Ὁ ὕμνος οὗτος εἶνε ὁ εἱρμὸς τῆς πέμπτης Ὠδῆς τοῦ πεζοῦ Κανόνος τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὡς βάσις δὲ τοῦ ὕμνου ὑπόκεινται κυρίως τὰ χωρία Φιλιπ. 4, 9 (ὁμοίως τὸ Ρωμ. 16, 20 καὶ τὸ Ἑβρ. 13, 20), Β' Κορ. 1, 3· Ἡσ. 9, 6 καὶ Ἡσ. 26, 9.

Ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν, λέγει ὁ ὕμνος, εἶνε Θεὸς τῆς εἰρήνης. Δὲν εἶνε Θεὸς τοῦ πολέμου καὶ τῆς ταραχῆς, ὅπως εἶνε ὡρισμένοι θεοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὁ πόλεμος εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ἂν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τῆς ἁμαρτίας ὁ πόλεμος καθίσταται πολλὰς φορὰς ἀναγκαῖος, καὶ τότε δὲν παύει νὰ εἶνε κακόν, ἀναγκαῖον κακόν, ὅπως λέγομεν.

Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ νοεῖται κατὰ τρεῖς τρόπους. Πρῶτον, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ εἰρήνην πρὸς τὸν Δημιουργόν του. Νὰ «τὰ ἔχῃ καλὰ» μὲ τὸν Θεόν, ὅπως θὰ ἐλέγομεν χρησιμοποιοῦντες τὴν εὔστοχον λαϊκὴν ἔκφρασιν. Αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς εἰρήνης εἶνε τὸ ἀνώτερον. Δεύτερον, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ εἰρήνην πρὸς τὸν ἑαυτόν του. Νὰ ἔχῃ ἐσωτερικὴν γαλήνην. Νὰ ἔχῃ ἤρεμον τὸ συνειδός. Νὰ «τὰ ἔχῃ καλὰ» μὲ τὴν συνείδησίν του. Τὸ δεύτερον τοῦτο εἶδος τῆς εἰρήνης ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πρώτου. Ὅποιος «τὰ ἔχει καλὰ» μὲ τὸν Θεόν, «τὰ ἔχει καλὰ» καὶ μὲ τὴν συνείδησίν του. Τρίτον, οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἔχουν εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους. Νὰ ἔχουν ἁρμονικὰς σχέσεις μεταξύ των, καὶ ὄχι ἔριδας, ταραχὰς καὶ πολέμους. Τοῦτο εἶνε τὸ εἶδος τῆς εἰρήνης, τὸ ὁποῖον κυρίως εὔχονται οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι. Καὶ οἱ χριστιανοί, βεβαίως, εὔχονται νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ ἐξωτερικὴ

εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια. Καὶ εὔχονται τοῦτο περισσότερον τῶν κοσμικῶν. Ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὅσον ὁ παρὼν βίος εἶνε πεδίον ἐλευθέρας ἐκδηλώσεως τῶν ἀνθρώπων, καὶ στάδιον δοκιμασίας τῶν χαρακτήρων, ἡ ἐξωτερικὴ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν χριστιανῶν μόνον. Πρέπει νὰ θελήσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, διὰ νὰ ἐπικρατήση ἐπὶ τῆς γῆς τὸ τρίτον εἶδος τῆς εἰρήνης.

Ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν εἶνε Θεὸς εἰρήνης, διότι συγχρόνως εἶνε Πατὴρ οἰκτιρμῶν. Εἶνε Πατὴρ πλήρης ἀγάπης, πλήρης εὐσπλαγχνίας, πλήρης συγγνώμης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Λυπεῖται τὰ πλάσματά του καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ βλέπη αὐτὰ ταρασσόμενα καὶ βασανιζόμενα. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου ὁμιλοῦν περὶ εἰρήνης, ἀλλ᾽ εἰς τὸ βάθος των δὲν ἔχουν τρυφερὰν ἀγάπην, εὐσπλαγχνίαν καὶ συγγνώμην πρὸς τοὺς συνανθρώπους των. Διὸ καὶ ἡ εἰρήνη ὑπάρχει εἰς τὰ χείλη μόνον. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἀπαραίτητος ὅρος τῆς εἰρήνης.

Ὡς Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, ὁ Κύριος, ἀπέστειλεν εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ του Υἱόν, διὰ νὰ μᾶς παράσχη εἰρήνην. Ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς εἶνε ὁ χορηγὸς τῆς εἰρήνης. Ὀνομάζεται δὲ ἐνταῦθα, συμφώνως πρὸς τὸ Ἡσ. 9, 6, ἄγγελος τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Θεοῦ, διότι αὐτὸς ἀγγέλλει, ἐξαγγέλλει, ἀποκαλύπτει εἰς τὸν κόσμον τὴν μεγάλην βουλὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν προαιωνίαν ἀπόφασιν καὶ τὸ προαιώνιον σχέδιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ μέγα καὶ ἄγνωστον καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ὁ Χριστὸς ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον τὸ μεγαλύτερον μήνυμα. Τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας τοῦ γένους μας, τὸ μήνυμα τῆς ἐπανασυνδέσεώς μας μὲ τὸν οὐράνιον Πατέρα.

Ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱός, ἀγγέλλων εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην βουλὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἑρμηνεύων αὐτὴν λόγῳ καὶ ἔργῳ, ὡδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας, εἰς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Προηγουμένως ἤμεθα βυθισμένοι εἰς τὸ σκότος τῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ἡμεῖς οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοί, ἀγνοοῦντες τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἐλατρεύαμεν τὰ εἴδωλα, καὶ ἐβαδίζαμεν συμφώνως πρὸς τὰ ἁμαρτωλὰ θελήματά μας. Ἡ ἄγνοια δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θείου θελήματος ἦτο, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πτῶσιν τῶν πρωτοπλάστων, ἄλλη αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ εἰρήνη

δὲν ὑπῆρχεν εἰς ἡμᾶς. Ἐν τῷ σκότει τὰ πάντα εἶνε πλήρη συγχύσεως καὶ ταραχῆς. Ἡ θεογνωσία εἶνε ὅρος ἀπαραίτητος τῆς εἰρήνης, ὅπως καὶ ἡ ἀγάπη.

Ὅθεν ἡμεῖς, λέγει τέλος ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ὁδηγηθέντες ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ πρὸς τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας, καὶ ἀπολαύοντες τώρα εἰρήνης, ἐγειρόμεθα ἀπὸ τὴν νύκτα, διότι τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας κάμνει καὶ τὴν νύκτα ἡμέραν, ἐγειρόμεθα κατὰ τὸν ὄρθρον, πολὺ - πολὺ πρωΐ, καὶ πλήρεις εὐγνωμοσύνης πρὸς σὲ διὰ τὰ καλά, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔφερεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ εἰς τὸν κόσμον, σὲ δοξολογοῦμεν, Φιλάνθρωπε Κύριε.

Χρησιμοποιῶν ἐδῶ τὴν ἡσαΐειον ἔκφρασιν «ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες» ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος φαίνεται νὰ ἔχῃ κυρίως ὑπ' ὄψιν τὴν ἁγίαν νύκτα τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πιστοί, συγκεντρωμένοι εἰς τοὺς ναούς, δοξολογοῦν τὸν Θεὸν διὰ τὸ κοσμοσωτήριον καὶ κοσμοχαρμόσυνον Γεγονός.

Λέγει λοιπὸν ἐν παραφράσει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος·

Ὦ Φιλάνθρωπε Κύριε! Ὡς Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ Πατὴρ σπλαγχνικός, ἀπέστειλες εἰς τὴν γῆν τὸν ἐξάγγελον τοῦ μεγάλου σχεδίου σου πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, διὰ νὰ παράσχῃ εἰς ἡμᾶς εἰρήνην. Ὅθεν ἡμεῖς, ὁδηγηθέντες ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ σου εἰς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐγειρόμεθα ἀπὸ τὴν νύκτα, καὶ ψάλλοντες ὀρθρινὸν ὕμνον σὲ δοξάζομεν.

ΑΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΘΩΜΕΝ!

Καὶ πάλιν κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων οἱ ὑψηλοὶ τόνοι τῆς λύρας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, τοῦ Μελῳδοῦ καὶ Χρυσορρόα, θ' ἀκουσθοῦν ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ θὰ ζητήσουν νὰ μᾶς κατανύξουν, νὰ μᾶς μεταρσιώσουν, νὰ μᾶς δώσουν τὴν αἴσθησιν τοῦ μεγαλειώδους, καὶ νὰ μᾶς πληρώσουν χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἐπὶ τῷ ὑψίστῳ Γεγονότι. Ἂν προετοιμασθῶμεν πρὸς τοῦτο, καὶ ἂν δώσωμεν προσοχὴν κατὰ τὴν ὥραν τῶν ἱερῶν ὑμνῳδιῶν, θ' ἀπολαύσωμεν πραγματικῶς τὴν μοῦσαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνωτέρα τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον. Ἂν δὲν προετοιμασθῶμεν καὶ δὲν δώσωμεν προσοχήν, θὰ ἀδικήσωμεν τοὺς ἑαυτούς μας μεγάλως, διότι θὰ τοὺς ἀδικήσωμεν εἰς τὰς ὑψηλοτέρας ἀπολαύσεις, τὰς ὁποίας δύναται νὰ μᾶς προσφέρῃ ὁ Οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Εἴθε ἐφέτος νὰ αἰσθανθῶμεν τὸ ἔνδοξον Γεγονὸς τῆς γεννήσεως τοῦ Λυτρωτοῦ περισσότερον.

Ἑρμηνεύομεν ἐδῶ τὸν εἱρμὸν τῆς Γ' Ὠδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τῶν Χριστουγέννων.

Ο ΠΑΝΤΕΠΟΠΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Νεῦσον πρὸς ὕμνους οἰκετῶν, εὐεργέτα,
ἐχθροῦ ταπεινῶν τὴν ἐπηρμένην ὀφρύν·
φέρων τε παντεπόπτα τῆς ἁμαρτίας
ὕπερθεν ἀκλόνητον ἐστηριγμένους,
Μάκαρ, μελῳδοὺς τῇ βάσει τῆς Πίστεως.

Ὁ ὡραιότατος αὐτὸς ὕμνος μεταδίδει ἀμέσως μίαν ἰδιαιτέραν συγκίνησιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν ὑποκειμενικόν, τὸν ἀ ν θ ρ ώ π ι ν ο ν χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον φέρει.

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἀδυναμίαν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν πόθον πρὸς τὸν Θεόν, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ παρακαλεῖ αὐτόν, ἅμα δὲ καὶ ὑμνεῖ τὴν θείαν αὐτοῦ μεγαλειότητα. Παρακαλῶν ὑμνεῖ καὶ ὑμνῶν παρακαλεῖ. Παρακαλεῖ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν στερέωσιν ἐν τῇ πίστει· ὑμνεῖ δὲ προσφωνῶν τὸν Χριστὸν εὐεργέτην, παντεπόπτην καὶ μάκαρα.

Τὴν νίκην κατὰ τῆς ἁμαρτίας δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Χρι-

στὸς ἀφ' ἑνὸς μὲν ταπεινώνων τὴν ἐπηρμένην ὀφρὺν τοῦ ἐχθροῦ, ἤτοι τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ καὶ καυχᾶται ὅτι ἠμπορεῖ νὰ καταστρέψῃ τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ· ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑψώνων τοὺς μελῳδοὺς ὑπεράνω τῆς ἁμαρτίας, ὥστε τοῦ λοιποῦ νὰ εἶνε οὗτοι ἀκλονήτως ἐστηριγμένοι ἐπάνω εἰς τὴν βάσιν τῆς πίστεως, ὅθεν θὰ δύνανται ν' ἀντιπαλαίουν ἀποτελεσματικῶς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ «ἀκλόνητον (=ἀκλονήτως) ἐστηριγμένους τῇ βάσει τῆς πίστεως» ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς Γ' Ὠδῆς «ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ». Ὁ Κύριος, αὐτὸς εἶνε ἡ βάσις, αὐτὸς εἶνε ἡ πέτρα τῆς Πίστεως.

Τὰ τρία ὀνόματα, μὲ τὰ ὁποῖα προσφωνεῖ τὸν Χριστὸν ὁ Μελῳδός, ἐξυμνῶν τὴν θείαν αὐτοῦ μεγαλειότητα, ἔχουν ἐκλεγῆ μὲ ἀρίστην ἐπιτυχίαν. Τὸ «εὐεργέτα» ἀνεβίβασεν εἰς τὰ χείλη ἐκ τῆς καρδίας τοῦ Μελῳδοῦ ἡ εὐγνωμοσύνη διὰ τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν, τὴν κατ' ἐξοχὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ ἐνανθρωπήσας Χριστός, αὐτὸς εἶνε ὁ εὐεργέτης. Τὸ «παντεπόπτα» ἐτέθη ψυχολογικώτατα ἐν τῷ ὕμνῳ. Ὁ Χριστὸς ὡς Θεὸς ἐφορᾷ καὶ ἐποπτεύει τὰ πάντα. Ὁ Χριστὸς παρακολουθεῖ, ἐξετάζει καὶ γνωρίζει τὰ πάντα. Γνωρίζει συνεπῶς ὁ Χριστὸς καὶ ὅλην τὴν ἁμαρτωλότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ γνωρίζει συγχρόνως καὶ τὸν εἰς Θεὸν πόθον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ τὴν ἐνδόμυχον ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Τέλος τὸ ἀρχαιοπινὲς «μάκαρ», τὸ εἰς Θεὸν μόνον ἁρμόζον, ἐξαίρει τὴν μακαριότητα, ἤτοι τὴν ἀπόλυτον εὐδαιμονίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ ὑπεράνω πάσης ἀτελείας εὑρισκομένου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ταλαίπωρον ἄνθρωπον, ὑποδηλοῖ δὲ καὶ τὴν ἔφεσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τύχῃ τῆς ἐν Θεῷ μακαριότητος.

Λέγει λοιπὸν ὁ θεσπέσιος Μελῳδὸς ἐκ μέρους ὅλων τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρουν τὴν ἱερὰν ὑμνῳδίαν εἰς τὸν γεννηθέντα Χριστόν·

Εὐεργέτα Χριστέ! Σὲ παρακαλοῦμεν, νεῦσον εἰς τοὺς ὕμνους, τοὺς ὁποίους σοῦ προσφέρομεν ἡμεῖς οἱ δοῦλοι τοῦ οἴκου σου, κλῖνον μὲ ἱλαρότητα καὶ ἐπάκουσον. Θὰ νεύσῃς δὲ καὶ θὰ ἐπακούσῃς, ἐὰν σύ, παντεπόπτα Κύριε, ὁ ὁποῖος γινώσκεις τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας, ταπεινώσῃς τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν Διαβόλου, παραλάβῃς δὲ καὶ ὑψώσῃς τοὺς μελῳδούς σου ὑπεράνω τῆς ἁμαρτίας, ὥστε νὰ εἴμεθα εἰς τὸ ἑξῆς ἀκλονήτως ἐστηριγμένοι, πανευδαίμων Κύριε, ἐπάνω εἰς τὴν στερεὰν βάσιν τῆς ἰδικῆς σου Πίστεως.

ΟΔΟΣ ΟΥΡΑΝΟΥ

Ἀπὸ τὸν Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον συνέθεσεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ καὶ Χρυσορρόας ἐπονομασθεὶς διὰ τὴν εὐγλωττίαν του, ἡ ὁποία ἔρρεεν ὡς χρυσοῦς ποταμός, θὰ ἐξηγήσωμεν κατωτέρω ἕνα ὕμνον, τὸν εἱρμὸν τῆς Α΄ Ὠδῆς.

Ἔσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης, ὑγρὸν θαλάσσης κῦμα χερσώσας πάλαι· ἑκὼν δὲ τεχθεὶς ἐκ Κόρης, τρίβον βατὴν Πόλου τίθησιν ἡμῖν· ὃν κατ' οὐσίαν ἶσόν τε Πατρὶ καὶ βροτοῖς δοξάζομεν.

Ὁ ὕμνος οὗτος, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ὕμνοι τοῦ Κανόνος, ἔχει λέξεις καὶ σύνταξιν ἀρχαιοπρεπῆ καὶ δύσκολον. Τοῦτο δὲ εἶνε σκόπιμον, ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς τοῦ Κανόνος ἠθέλησε πρὸς ἐξύμνησιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀνερμηνεύτου Γεγονότος τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου ἀνάλογον νὰ μεταχειρισθῇ καὶ αὐτὸς λόγον, λόγον περίτεχνον καὶ ὑψηλόν, δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔξαρσιν τῶν ψυχῶν. Καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν παράδειγμα ἐκ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, ὅπως ἐξαιρετικώτερα εἶνε τὰ ἐδέσματα, τὰ ὁποῖα παρατίθενται κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἐπὶ πλουσίας τραπέζης, οὕτως ἐξαιρετικώτεροι εἶνε καὶ οἱ ὕμνοι τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος, τὰ πνευματικὰ αὐτὰ ἐδέσματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν εὔσημον ταύτην ἡμέραν τῆς Χριστιανοσύνης παραθέτει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πρὸς ψυχικὴν τρυφὴν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν τέκνων της, διὰ τὰ ὁποῖα ἐνηνθρώπησεν ὁ πλούσιος Θεός.

Εἰς τὸν ἐν λόγῳ ὕμνον ὁ θεσπέσιος ὑμνογράφος παραλληλίζει δύο ἐξόχως μεγάλα ἔργα τοῦ Θεοῦ, δύο σωτηριώδη θαύματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν σταθμοὺς ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἱστορίᾳ. Τὸ πρῶτον συνέβη εἰς τὸν καιρὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωυσέως. Ἦτο ἡ θαυμαστὴ σωτηρία τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. Θαυματουργῶν τότε ὁ Δεσπότης Χριστός, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο» καὶ γίγνονται, ἐχέρσωσε, λέγει ὁ ὑμνογράφος, τὸ ὑγρὸν κῦμα τῆς θαλάσσης, ἤτοι μετέβαλε τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον εἰς στερεόν, κατέστησε τὴν θάλασσαν ξηράν, ὡς χέρσον γῆν, καὶ οὕτως ἔσωσεν ἐκ τῆς τυραννίας τῶν Αἰγυπτίων ἕνα λαόν, τὸν λαὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὁποῖοι εἰσῆλθον εἰς τὴν θάλασσαν, πε-

ριεπάτησαν ἐπ' αὐτῆς ὡς ἐπὶ ξηρᾶς, καὶ διέβησαν αὐτὴν ἀβρόχοις ποσίν. Αὐτὸ εἶνε τὸ ἓν θαῦμα, ὅτι δηλαδὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διήνοιξε πάλαι ποτὲ δρόμον διὰ μέσου τῆς θαλάσσης καὶ ἔσωσεν ἕνα λαόν. Αἰῶνας μετὰ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο ὁ ἴδιος Δεσπότης Χριστός, γεννηθεὶς θεληματικῶς ἐκ Κόρης, ἐκ τῆς ἁγνῆς Παρθένου, τῆς ὁποίας τύπος διεγράφετο τότε ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, τελεῖ ἔργον ἀσυγκρίτως θαυμαστότερον, προσφέρει εὐεργεσίαν ἀσυγκρίτως μεγαλυτέραν. Ἐκεῖ τὸ θαῦμα ἔγινε διὰ μέσου δούλου, τοῦ Μωυσέως. Ἐδῶ τὸ θαῦμα γίνεται διὰ μέσου Δεσπότου, τοῦ δεσπόζοντος τῶν ὅλων Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς διὰ τῆς ῥάβδου του διήνοιξε δρόμον θαλάσσης. Ἐδῶ ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του «τρίβον βατὴν Π ό λ ο υ τίθησιν ἡμῖν». Πόλος εἶνε ὁ Οὐρανός. Ὄχι λοιπὸν ὁδὸν θαλάσσης, ἀλλ' ὁδὸν Οὐρανοῦ ἐγκαινιάζει δι' ἡμᾶς ὁ Χριστός! Μέχρι τότε ἡ ὁδὸς πρὸς τὸν Οὐρανὸν ἦτο ἄβατος. Τώρα ὁ Χριστὸς τὴν καθιστᾷ βατήν. Καὶ ἐκείνη μὲν ἡ ὁδὸς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ ἔσωσεν ἕνα λαὸν μόνον. Αὐτὴ δὲ ἡ ὁδὸς πρὸς τὸν Οὐρανὸν σώζει ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀρκεῖ οὗτοι νὰ θελήσουν νὰ γίνουν οὐρανοδρόμοι καὶ οὐρανοβάμονες. Ἡ λεωφόρος πρὸς τὸν Οὐρανὸν εἶνε ἡ πλατυτέρα λεωφόρος. Καὶ ὁδηγεῖ εἰς σωτηρίαν αἰώνιον, καὶ ὄχι πρόσκαιρον ὅπως ἦτο ἡ σωτηρία τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Οἱ Ἰσραηλῖται ὅταν διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔψαλαν μετὰ χορῶν καὶ τυμπάνων· «Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται». Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο λόγιον τῆς Α΄ Ὠδῆς ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ ἱ. ὑμνογράφος λέγει, ὅτι καὶ ἡμεῖς δοξάζομεν τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος εἶνε ἴσος κατὰ τὴν οὐσίαν πρὸς τὸν Πατέρα, ἀλλ' ἴσος καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ ἡνώθησαν δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, καὶ εἶνε ὡς ἐκ τούτου τέλειος Θεὸς ἅμα καὶ τέλειος Ἄνθρωπος.

Ἀλλὰ τὸ ῥῆμα «δοξάζω» δύναται νὰ ἔχῃ ἐδῶ καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ δοκῶ, φρονῶ, πιστεύω, ὁπότε ἡ δογματικὴ ἔννοια ἐκφράζεται πλέον ἐκφαντορικῶς· Τοῦτον τὸν Χριστόν, περὶ τοῦ ὁποίου οἱ αἱρετικοὶ ἄλλα δοξάζουν καὶ φρονοῦν, ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι πιστεύομεν ἀκραδάντως ὡς τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον Ἄνθρωπον.

Τὰ ὑψηλὰ δόγματα τῆς Πίστεως ἡμῶν πρυτανεύουν εἰς τὴν ἱερὰν Ὑμνογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ὕμνους τῶν μεγάλων ἑορτῶν.

Η ΤΡΑΓΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Χριστούγεννα! Τί ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον τὸν Χριστόν; Ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Οὐρανοῦ ἡ ἀγάπη. Ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς γῆς ἡ ἁμαρτία. Ἐξ ἀγάπης ὁ Θεὸς ἦλθε νὰ λυτρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ συχνὰ τονίζεται, ἰδίᾳ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ἀλλ' ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου σπανίως τονίζεται. Καὶ τὴν λέξιν «ἁμαρτία» οἱ πολλοὶ ἀποφεύγουν ν' ἀναφέρουν. Διατί; Ἄλλοι μὲν διότι δὲν πιστεύουν εἰς ἁμαρτίαν· πιστεύουν μόνον εἰς σφάλματα. Δὲν ἀποδίδουν ἠθικὴν σημασίαν εἰς τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλοι διότι εἶνε λίαν ἐξηυγενισμένοι καὶ λέξεις ὡς ἡ «ἁμαρτία» σοκάρουν τὰς εὐαισθήτους ἀκοάς των. Ἄλλοι διότι ἐντρέπονται νὰ ὁμιλοῦν περὶ ἁμαρτίας ἐκ φόβου καὶ ἐκ τρόμου ὅτι θὰ προσκρούσουν εἰς τὸ φρόνημα τῶν κοσμικῶν καὶ θὰ θεωρηθοῦν καθυστερημένοι καὶ μεσαιωνικοί. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις καὶ κατὰ βάθος καὶ κυρίως λόγος συχνὸς καὶ καυστικὸς περὶ ἁμαρτίας δὲν γίνεται, διότι οἱ πολλοὶ δὲν κατανοοῦν καὶ δὲν συναισθάνονται τὴν τραγικότητα τῆς ἁμαρτίας.

Οἱ Προφῆται, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Ὅσιοι, οἱ Πατέρες καὶ διδάσκαλοι, οἱ ἱεροὶ Ὑμνογράφοι καὶ πάντες οἱ Ἅγιοι πολὺ ὡμίλουν περὶ ἁμαρτίας, διότι πολὺ ᾐσθάνοντο τὴν τραγικότητα τῆς ἁμαρτίας. Δι' ἐκείνους μία δυστυχία ὑπῆρχεν, ἡ ἁμαρτία. Ἐκ δὲ τῆς ἁμαρτίας ὅλαι αἱ ἄλλαι δυστυχίαι καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ κακά. Ἐκεῖνοι ἡμάρτανον ὀλίγον καὶ ᾐσθάνοντο πολύ. Ἡμεῖς ἁμαρτάνομεν πολὺ καὶ αἰσθανόμεθα ὀλίγον ἢ καὶ οὐδόλως. Διὸ ἡ ἁμαρτία προσλαμβάνει δι' ἡμᾶς πολὺ μεγαλυτέραν τραγικότητα. Ἐν ὄψει αἰωνίου κολάσεως ἡμεῖς παίζομεν καὶ γελῶμεν μὲ τὴν ἁμαρτίαν. Θεὸς ἐνηνθρώπησεν ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡμεῖς ἑορτάζομεν τὴν ἐνανθρώπησίν του ἀναισθήτως, καθιστῶντες τὴν κόλασίν μας βαθυτέραν. Ναὶ βαθυτέραν! Διότι μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἁμαρτία ἀποκτᾷ βαρύτητα μεγαλυτέραν καὶ αἱ αἰώνιαι συνέπειαι τῆς ἁμαρτίας γίνονται δριμύτεραι. Ὅσοι δὲν δεικνύουν κατανόησιν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν συναισθάνονται τὴν τραγικότητα τῆς ἁμαρτίας καὶ δὲν ἐγκολπώνονται τὴν προσφερομένην ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος λύτρωσιν, αὐτοὶ κατὰ τὴν φοβερὰν τῆς κρί-

σεως ἡμέραν θὰ εὑρεθοῦν εἰς θέσιν χειροτέραν τῆς θέσεως τῶν Σοδομιτῶν καὶ τῶν Γομορριτῶν! Ἰδοὺ τί εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός· «Ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ» (Ματθ. 10, 14 - 15).

Κατωτέρω θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἓν τροπάριον τῶν Χριστουγέννων μὲ θέμα τὴν ἁμαρτίαν. Εἴθε δὲ νὰ κατανύξῃ ὁ Χριστὸς τὴν σκληρὰν καρδίαν μας, διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλότητός μας καὶ εἰς οἰκείωσιν τῆς προσφερομένης σωτηρίας.

Η ΑΓΡΙΩΠΟΣ ΑΜΑΡΤΙΑ

Τὴν ἀγριωπόν, ἀκρατῶς γαυρουμένην, ἄσεμνα βακχεύουσαν, ἐξοιστρουμένου κόσμου καθεῖλες πανσθενῶς ἁμαρτίαν. Οὓς εἵλκυσε πρίν, σήμερον τῶν ἀρκύων σώζεις δέ, σαρκωθεὶς ἑκών, Εὐεργέτα.

Ὁ ὕμνος ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν πλέον ἐντόνων καὶ χαρακτηριστικῶν περιγραφῶν τῆς ἁμαρτίας. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὑμνογράφος προσωποποιῶν τὴν ἁμαρτίαν παριστᾷ αὐτὴν «ἀγριωπόν», «ἀκρατῶς γαυρουμένην» καὶ «ἄσεμνα βακχεύουσαν». «Ἀγριωπόν», ἤτοι ἀγρίαν τὴν ὄψιν, παριστᾷ αὐτὴν ὁ ὑμνογράφος ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, τὴν λύσσαν καὶ μανίαν, τὴν ὁποίαν ἐμβάλλει εἰς πολλούς, τὴν ἄκαμπτον σκληρότητα, τὸν σαδισμόν, τὴν δίψαν τοῦ αἵματος, τὰ στυγερὰ ἐγκλήματα καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς θηριωδίας καὶ φρικαλεότητας, τὰς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας τελουμένας, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς πολέμους. «Ἀκρατῶς γαυρουμένην», ἤτοι ἀσυγκρατήτως ἀλαζονευομένην καὶ καυχωμένην, παριστᾷ ὁ ὑμνογράφος τὴν ἁμαρτίαν λόγῳ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ κατισχύσεως καὶ τῆς ἀποθρασύνσεως τοῦ κακοῦ. Ἡ ἁμαρτία, ἔχουσα εἰς τὴν διάθεσίν της ὅλα τὰ μέσα καὶ ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, καὶ κατισχύουσα καὶ βασιλεύουσα ἐν αὐτῷ, ὑψώνει θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν καὶ γαυριᾷ. Ἰδίᾳ γαυριᾷ ἐν τῷ προσώπῳ ὑπερηφάνων καὶ διεφθαρμένων δυναστῶν τῆς ἀνθρωπότητος. «Ἄσεμνα βακχεύουσαν» παριστᾷ ἐπίσης τὴν ἁμαρτίαν

ὁ ὑμνογράφος ἀποβλέπων εἰς τὰς ὀργιώδεις διασκεδάσεις. Περιβόητα ἦσαν τὰ Βακχικὰ ὄργια τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὁποῖα ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Βάκχου, τοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου. Αἱ Βάκχαι ἐχόρευον μανιωδῶς, δαιμονιωδῶς, ἀπέβαλλον πᾶν ἴχνος σεμνότητος καὶ ἐφέροντο μετὰ πάσης ἀναιδείας καὶ ἀναισχυντίας. Ὡς ἐκεῖναι αἱ Βάκχαι, οὕτως ἡ ἁμαρτία ἀσέμνως ὀρχεῖται, μανικῶς καὶ δαιμονιωδῶς χορεύει καὶ ὀργιάζει.

Οὕτω περιγράφει ὁ ὑμνογράφος τὴν ἁμαρτίαν ὁρμώμενος ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῆς ἐπὶ τοῦ «ἐξοιστρουμένου κόσμου». Ἡ ἁμαρτία δὲν εἶνέ τι τὸ ἀφῃρημένον καὶ ἀόριστον, ἀλλὰ τὸ συγκεκριμένον· εἶνε ἡ τοῦ «ἐξοιστρουμένου κόσμου ἁμαρτία». Χαρακτηρίζεται δ' ἐνταῦθα ὁ κόσμος «ἐξοιστρούμενος» ὡς ὑπὸ οἴστρου κατεχόμενος. Ὁ οἶστρος εἶνε δίπτερον ζωΰφιον, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ κεντήματός του προκαλεῖ ἀφηνιασμὸν καὶ ἐξαγρίωσιν εἰς ζῷα ὡς ὁ ἵππος, ὁ βοῦς κ. ἄ. Κοινῶς ὀνομάζεται «ἀλογόμυιγα» καὶ«βοϊδόμυιγα». Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ οἴστρου τὰ ταλαίπωρα ζῷα γίνονται ἀσυγκράτητα, τρέχουν ὁλοταχῶς καὶ πίπτουν καὶ εἰς ὕδατα καὶ εἰς κρημνούς. Ὅπως δὲ τὰ ἄλογα ζῷα, οὕτω καὶ οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἑνὸς ἄλλου οἴστρου, τὸν ὁποῖον ἐξαπολύει ἡ ἁμαρτία, ἀφηνιάζουν, ἐξαγριώνονται, γίνονται ἀσυγκράτητοι καὶ τρέχουν ὁλοταχῶς πρὸς τὴν αἰσχρὰν ἡδονήν, τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν καταστροφήν των. Τρέχουν ὡς τρελλοὶ κατὰ κρημνῶν! Ὁ ἐνταῦθα δυνατὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ κόσμου ὡς «ἐξοιστρουμένου» ὑπενθυμίζει τὸν γνωστὸν ὕμνον τῆς Κασσιανῆς, ὅπου «ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνὴ» ὀδύρεται λέγουσα· «Οἴμοι, ὅτι νύξ μοι ὑπάρχει, οἶστρος ἀκολασίας, ζοφώδης τε καὶ ἀσέληνος ἔρως τῆς ἁμαρτίας!».

Αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν, τὴν ἀγρίαν, τὴν γαυριῶσαν, τὴν ὀρχουμένην, τὴν προκαλοῦσαν τὸν ἀφηνιασμὸν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ κόσμου, σὺ Εὐεργέτα, λέγει ὁ ὑμνογράφος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Χριστόν, «καθεῖλες πανσθενῶς», ἐκρήμνισες δηλαδὴ διὰ τῆς θείας παντοδυναμίας σου. Ἡ ἁμαρτία ἡ κρημνίζουσα τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὴν σειράν της ἐκρημνίσθη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τῆς Θεότητος.

Τὴν ἁμαρτίαν ἐκρήμνισες. Ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους εἵλκυσε προηγουμένως καὶ ὑπέταξεν ἡ ἁμαρτία, σήμερον, Εὐεργέτα, λέγει ὁ ὑμνογράφος, «σώζεις τῶν ἀρκύων», ἤτοι

ἐλευθερώνεις ἐκ τῶν δικτύων, τῶν παγίδων δηλαδὴ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τῆς ἑκουσίας σαρκώσεώς σου. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται κυρίως διὰ τῆς σταυρώσεως, ἄρχεται διὰ τῆς σαρκώσεως. Πῶς ἄλλωστε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ θὰ ἐσταυρώνετο, ἐὰν δὲν ἐσαρκώνετο;

Ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ Εὐεργέτης μας, διότι μᾶς σώζει ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Μᾶς σώζει ὅσον ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται. Καὶ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ τὸ μέγιστον. Τοῦτο σημαίνει ὅτι κάτι ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἡμῶν. Ἐξαρτᾶται τὸ ἐλάχιστον. Τὸ δὲ ἐλάχιστον εἶνε ν' ἀναγνωρίσωμεν τὴν τραγικότητα τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν προσφερομένην σωτηρίαν καὶ νὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀποφεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ ἐγκολπωνώμεθα τὴν σωτηρίαν, μᾶλλον δὲ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ὁ ὁποῖος ηὐδόκησε ν' ἀνακλιθῇ εἰς φάτνην, ἀλλ' ἀπείρως περισσότερον εὐδοκεῖ νὰ κατοικῇ εἰς ἁμαρτωλὰς μέν, ἀλλὰ συντετριμμένας καὶ εὐγνώμονας καρδίας.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ

Ὅτε καιρὸς τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας σου πρώτη ἀπογραφὴ τῇ οἰκουμένῃ ἐγένετο, τότε ἔμελλες τῶν ἀνθρώπων ἀπογράφεσθαι τὰ ὀνόματα, τῶν πιστευόντων τῷ τόκῳ σου. Διὰ τοῦτο τὸ τοιοῦτον δόγμα ὑπὸ Καίσαρος ἐξεφωνήθη. Τῆς γὰρ αἰωνίου σου βασιλείας τὸ ἄναρχον ἐκαινουργήθη. Διό σοι προσφέρομεν καὶ ἡμεῖς, ὑπὲρ τὴν χρηματικὴν φορολογίαν, ὀρθοδόξου πλουτισμὸν θεολογίας, τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ὅσοι εἶνε χριστιανοὶ καὶ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων προσέρχονται εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καὶ προσέχουν τὴν ἀκολουθίαν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, μεταξὺ τῶν ἄλλων θαυμασίων ὕμνων ἀπολαύων καὶ τοῦ ἀνωτέρω ὕμνου.

Ὁ ὕμνος εἶνε τὸ Δοξαστικὸν τῶν Αἴνων τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Περιέχει ὑψηλὰς ἐννοίας καὶ εἶνε δυσκολώτερος παρ' ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται. Ὁμιλεῖ διὰ δύο εἰδῶν ἀπογραφὰς ἐξ αἰτίας δύο διαφορετικῶν βασιλειῶν καὶ ἀναφέρει δύο εἰδῶν φορολογίας.

Ὡς εἶνε γνωστὸν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ, ἐπεβεβαιώθη δὲ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους καὶ ὑπὸ παπύρων καὶ ἐπιγραφῶν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ὁ Καῖσαρ Αὔγουστος ἐξέδωκε διάταγμα νὰ καταγραφοῦν εἰς τοὺς δημοσίους καταλόγους ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ κόσμου, ὅστις ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀπεράντου Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τὴν ἀπογραφὴν δὲ αὐτὴν ἐνήργησεν ἐν Παλαιστίνῃ ὁ Κυρήνιος, ὅστις ἐτέλει καθήκοντα ἡγεμόνος τῆς Συρίας. Ἡ ἀπογραφὴ διετάχθη διὰ σκοποὺς φορολογικοὺς καὶ ἦτο ἡ πρώτη εἰς τὴν σειρὰν περιοδικῶν ἀπογραφῶν, τὰς ὁποίας ἡ Ρώμη διέταξε. Δι' αὐτῆς ὁ Αὔγουστος ἐκαινοτόμησεν, εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν ἓν νέον μέτρον καὶ ἐνεκαινίασεν, οὕτως εἰπεῖν, μίαν νέαν ἐποχήν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου διαταχθεῖσα πρώτη ἀπογραφὴ ἐξυπηρέτησε τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸν Μεσσίαν. Ἡ προφητεία ἔλεγεν, ὅτι δὲν θὰ ἐξέλειπεν ἄρχων καὶ ἡγούμενος ἐκ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, ἕως ὅτου ἤρχετο ἐκεῖνος, διὰ τὸν ὁποῖον προωρίζετο τὸ σκῆπτρον καὶ ἦτο ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν (Γεν. 49, 10). Προεφητεύετο δι' ἄλλων λόγων, ὅτι ἅμα τῇ ἐλεύσει τοῦ Μεσσίου, τοῦ νέου, πνευματικοῦ καὶ παγκοσμίου βασιλέ-

ως, τὸ σκῆπτρον θὰ ἀφῃρεῖτο ἐκ τῶν Ἰουδαίων. Καὶ πράγματι οὕτω συνέβη. Ἐνῷ προηγουμένως τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος, καίτοι ἦτο ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους, εἶχε πάντοτε τὸν βασιλέα του, ὁ ὁποῖος ἐξήσκει ἀκόμη τὰ σημαντικώτερα δικαιώματα τῆς βασιλείας, κατὰ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ γίνεται ἡ πρώτη ἐπέμβασις τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος εἰς τὰ δικαιώματα αὐτά. Πρόκειται περὶ τῆς διαταχθείσης καὶ ἐν Ἰουδαίᾳ ἀπογραφῆς. Ἡ Ρώμη μεταχειρίζεται πλέον τὴν Ἰουδαίαν ὡς συνήθη Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν. Ἄλλη ἐπίσης προφητεία ἔλεγεν, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σιδηρᾶς βασιλείας, ἤτοι τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, θὰ παρουσίαζεν ὁ Θεὸς μίαν νέαν βασιλείαν, αἰωνίαν· «Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων (τῆς σιδηρᾶς τετάρτης βασιλείας) ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται» (Δαν. 2, 44). Ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀκαταλύτου πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἔγινε πράγματι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

Τὸ διάταγμα τοῦ Αὐγούστου περὶ ἀπογραφῆς ἔφερεν ἐπίσης τὴν Παρθένον εἰς τὴν Βηθλεέμ, διὰ νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς ἐκεῖ, καὶ οὕτω νὰ ἐκπληρωθῇ καὶ μία ἄλλη προφητεία (Μιχ. 5, 1).

Ὁ Θεὸς κινεῖ αὐτοκράτορας καὶ αὐτοκρατορίας διὰ νὰ προκαλέσῃ ἓν σημεῖον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὡς λεπτομέρεια.

Ἐπὶ πλέον ἡ μοναρχία τοῦ Αὐγούστου καὶ ἡ διαταχθεῖσα ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀπογραφὴ τῆς οἰκουμένης δύνανται νὰ θεωρῶνται καὶ ὡς εἰκόνες τῆς παγκοσμίου πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς ἀπογραφῆς τῶν ὑπηκόων τῆς βασιλείας ταύτης.

Τὰ ἀνωτέρω ἔχων ὑπ᾽ ὄψιν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ λέγει ἐν τῷ ὕμνῳ τὰ ἑξῆς ἐν ἀναλύσει·

Ὦ Χριστέ! Ὅταν ἡ πρώτη ἐκείνη ἀπογραφὴ εἰς τὴν οἰκουμένην ἔγινε κατάλληλος καιρὸς διὰ νὰ γεννηθῇς καὶ νὰ παρουσιασθῇς ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, τότε, συμφώνως πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἀπόφασίν σου, μία ἄλλη, ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπογραφὴ ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ χώραν· τότε εἰς τοὺς ἰδικούς σου καταλόγους ἐπρόκειτο σὺ ὁ ἴδιος ν᾽ ἀρχίσῃς νὰ καταγράφῃς τὰ ὀνόματα τῶν ἐκλεκτῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν εἰς τὴν θαυμαστὴν γέννησίν σου, ὅτι σὺ δηλαδή, ὁ Θεός, ἐσαρκώθης ἐκ Πνεύματος Ἁ-

γίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐγεννήθης ὡς ταπεινὸς ἄνθρωπος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ διάταγμα περὶ ἀπογραφῆς ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου καὶ μὲ μεγάλας φωνὰς ἀνεκοινώθη διὰ τῶν κηρύκων εἰς τὴν οἰκουμένην, διὰ νὰ συμπέσῃ, Χριστέ, μὲ τὴν ἀπογραφὴν ἡ γέννησίς σου, καὶ νὰ εἶνε ἡ πρώτη αὐτὴ ἀπογραφὴ εἰκὼν τῆς ἄλλης ἐκείνης, τῆς πνευματικῆς ἀπογραφῆς, τῆς ὁποίας ἔμελλες νὰ κάμῃς τότε ἔναρξιν. Ἥρμοζε δὲ νὰ ἐνεργήσῃς καὶ σὺ ἀπογραφήν, διότι καὶ σὺ εἶσαι βασιλεύς. Ἐν ἀντιθέσει μάλιστα πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Καίσαρος, ἡ ὁποία ἦτο πρόσκαιρος, ἡ ἰδική σου βασιλεία εἶνε αἰώνιος, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους. Διὰ δὲ τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τῆς γεννήσεώς σου ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἄναρχος βασιλεία σου ἔλαβεν ἀρχὴν ἐν χρόνῳ καὶ ἐνεφανίσθη κατὰ νέον τρόπον. Οἱ ὑπήκοοι λοιπόν, οἱ πιστοὶ δοῦλοι τῆς ἐγκαινιασθείσης ἐπὶ γῆς βασιλείας σου, ἔπρεπε ν' ἀπογράφωνται εἰς τοὺς ἰδικούς σου καταλόγους εἰς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς, τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Οἱ καταγραφόμενοι εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Καίσαρος ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ πληρώνουν φόρους. Ἡμεῖς, Χριστέ, διότι μᾶς ἐγγράφεις εἰς τοὺς ἰδικούς σου καταλόγους καὶ μᾶς περιλαμβάνεις εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ βασιλείαν σου, ὑπεράνω τῶν χρηματικῶν φόρων, τοὺς ὁποίους προσέφερον οἱ ὑπήκοοι τοῦ Καίσαρος, προσφέρομεν εἰς σέ, τὸν Θεὸν καὶ τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν μας, τὸν πλοῦτον τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας.

Αὐτὰ ἐν συντόμῳ ἑρμηνείᾳ εἶνε τὰ νοήματα τοῦ ὕμνου.

* * *

Πιστεύομεν καὶ αἰσθανόμεθα τὴν ὑψίστην αὐτὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ Χριστὸς κατέγραψε τὰ ταπεινὰ ὀνόματά μας εἰς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς, ὄχι διὰ νὰ μᾶς φορολογῇ ἀγρίως ὡς ὁ τύραννος Καῖσαρ, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ἔχῃ συμμετόχους καὶ συμβασιλεῖς εἰς τὴν αἰωνίαν βασιλείαν του ὡς φιλάνθρωπος βασιλεύς; Ἂν πιστεύωμεν καὶ αἰσθανώμεθα τοῦτο καὶ θέλωμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εὐεργέτην μας Χριστόν, ἂς γνωρίζωμεν, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν Χριστόν, ἡ προσφορὰ τοῦ πλούτου τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας εἶνε σήμερον τὸ ὡραιότερον δῶρον. Διότι σήμερον οἱ πλεῖστοι εἶνε κακόδοξοι, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι, οἱ ὀρθῶς περὶ Θεοῦ καὶ θείων ὁμιλοῦντες καὶ πιστεύοντες, εἶνε ἐλάχιστοι, σπάνιοι.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ἐγεννήθη ἀχρόνως ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός. «Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε», εἶπεν «ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου», ὁ Θεὸς Πατὴρ εἰς τὸν Θεὸν Υἱὸν (Ψαλμ. 109). «Πρὸ τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με», λέγει ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ (Παροιμ. 8, 24 - 25).

Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ Σοφία καὶ Δύναμις αὐτοῦ! Ποῖος θὰ ἠδύνατο ποτε νὰ γνωρίσῃ ἢ ἔστω νὰ ὑποπτευθῇ τὸ ἀβυσσῶδες ἐν τῇ Θεότητι μυστήριον τῆς ἐκ Πατρὸς προαιωνίου καὶ ἀνάρχου γεννήσεώς σου καὶ ὑπάρξεως; Ἀλλὰ σύ, Κύριέ μου, ἀγαπῶν ἡμᾶς ἀγάπησιν τελείαν, καὶ συμπεριφερόμενος πρὸς ἡμᾶς ὄχι ὡς πρὸς δούλους, ἀλλ' ὡς πρὸς φίλους σου, δὲν ἀπέκρυψες οὔτε τὸ ὕψιστον αὐτὸ μυστήριον, ἀλλ' ἐφανέρωσες εἰς ἡμᾶς — ἐπίτρεψε, Θεέ μου, νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὴν τὴν φράσιν — ἐφανέρωσες εἰς ἡμᾶς τὰ οἰκογενειακά σου, τὰ μυστικὰ τῆς ἐν Τριάδι οἰκογενείας τῆς Θεότητος! Σὲ εὐχαριστοῦμεν καὶ σὲ δοξολογοῦμεν, Κύριε, διότι ἔκαμες ἡμᾶς, τοὺς ἀναξίους καὶ μηδαμινούς, τὴν σποδὸν καὶ τὴν ἀσβόλην, κοινωνοὺς τῶν ὑψίστων μυστικῶν σου. Εἶνε ἀπροσμέτρητος ἡ ἀξία, τὴν ὁποίαν σύ, Θεέ μου, ἔδωκες εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους. Καὶ πῶς θὰ γίνῃ ἀπροσμέτρητος καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ δοξολογία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ δώσωμεν εἰς σέ; Εἶσαι τόσον μεγάλος, Θεὲ καὶ Κύριε, καὶ εἶνε τόσον στενὴ ἡ φιλία καὶ ἡ οἰκειότης, τὴν ὁποίαν ἔδειξες εἰς ἡμᾶς, τοὺς μηδαμινοὺς καὶ ἁμαρτωλοὺς ἐνώπιόν σου, ὥστε οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν, οὔτε ἐπὶ γῆς οὔτε ἐν οὐρανοῖς, ν' ἀνταποκριθῶμεν ὅσον πρέπει εἰς τὴν ἰδικήν σου ἀγάπην.

Καὶ τί λέγομεν; Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου πρὸς ἡμᾶς δὲν ἐξηντλήθη εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ὑψίστων μυστικῶν τῆς Θεότητος. Ἡ φιλία καὶ ἡ οἰκειότης τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐδείχθη κατὰ τρόπον πολὺ στενότερον καὶ συγκινητικώτερον. Ὁ Υἱός, χάριν ἡμῶν, ἐγεννήθη μίαν δευτέραν γέννησιν, καὶ ἐγένετο ὅμοιος πρὸς ἡμᾶς, ἄνθρωπος, καὶ συναναστράφη μεθ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς ὀλεθρίας ταύτης γῆς.

Ἐγεννήθη ἐν χρόνῳ ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας. Ὀκτὼ αἰῶνας προηγουμένως ὁ μεγαλοφωνότατος προφήτης ἔνθους γενόμενος ἀνεφώνησεν· «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ», ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Καὶ πάλιν ὁ προφήτης ἀγαλλιώμενος ἐσκίρτησε καὶ ἐβόησε· «Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (Ἠσ. 7, 14· 9, 6). Ἄλλος προφήτης προανεφώνησε καὶ τὸν ταπεινὸν τόπον τῆς ἐν γῇ καταγωγῆς τοῦ ἐξ οὐρανοῦ καταβάντος ἀνάρχου Υἱοῦ· «Καὶ σύ, Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθά, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος» (Μιχ. 5, 1). Ἂς αἰσθανθῶμεν τὴν ἐνάργειαν, τὴν δύναμιν καὶ τὸ ἱερὸν ρῖγος ἑνὸς ἀκόμη προφητικοῦ χωρίου· «Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. Ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ· μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη» (Βαρ. 3, 36 - 38).

Ὁ Θεὸς δὲν ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς τὰς ὑψίστας ἀληθείας μόνον· ἀπεκάλυψε καὶ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν του προσωπικῶς καὶ ὁρατῶς. Ὁ Κύριος δὲν ἔδωκεν εἰς τὸν ἠγαπημένον του Ἰσραήλ, τὸν παλαιὸν καὶ τὸν νέον, τὴν «ἐπιστήμην» μόνον, τὴν γνῶσιν τῶν οὐρανίων ἀληθειῶν· ἔδωκε καὶ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν του ὡς ἄνθρωπον, ἢ ἀκριβέστερον ὡς Θεάνθρωπον. Θεάνθρωπος! Τόσον πολὺ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τόσον πολὺ ἐθεώρησεν ἡμᾶς φίλους του, εἰς τόσον στενὴν σχέσιν ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, ὥστε ἀνέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἡμῶν, τὴν ἥνωσεν ὀργανικῶς μὲ τὴν Θεότητά του, καὶ τὰ δύο, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἔγιναν ἓν πρόσωπον, τὸ εὐλογημένον πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Θεάνθρωπος! Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως ἡνωμένοι. Ἀχωρίστως! Ἀφ' ἧς στιγμῆς αἱ δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, ἡνώθησαν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, οὐδέποτε πλέον θὰ χωρισθοῦν. Εἰς τοὺς αἰῶνας πλέον δὲν θὰ ὑπάρ-

χῃ ὁ Θεὸς ὡς Ἁγία Τριὰς μόνον· θὰ ὑπάρχῃ καὶ ἰδιαίτερόν τι, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, αἰώνιον τεκμήριον τῆς θείας ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

«Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν», ἀδελφοί! «Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν», ἄπιστοι! «Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν», ἀλλόθρησκοι! Αὐτὸς εἶνε ὁ ἰδικός μας Θεός! Ὄχι ψυχρός, ὄχι ξηρός, ὄχι φιλοσοφικὸς Θεός. Ἀλλ' ὁ Θεός μας — ἐπιτραπήτω καὶ αὐτὴ ἡ ἔκφρασις — εἶνε συναισθηματικὸς ὅπως ἡμεῖς, εἶνε συμπαθής, εἶνε φιλάνθρωπος, εἶνε καὶ ὁ ἴδιος πλέον ἄνθρωπος. Ὁ ἰδικός μας Θεὸς εἶνε πλήρης εὐσπλαγχνίας, πλήρης φίλτρου, πλήρης τρυφερότητος, πλήρης ἐλέους. Ὁ ἰδικός μας Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. Ἀγάπη ἐνσαρκωμένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἐσταυρωμένη. Αὐτὸς εἶνε ὁ ἰδικός μας Θεός! «Οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν». Δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ ἄλλος πρὸς τὸν ἰδικόν μας Θεόν.

Ὦ Θεέ μου! Πόσον ὑπερεκπερισσοῦ ὅσων ζητοῦμεν ἢ νοοῦμεν δίδεις εἰς ἡμᾶς καὶ δίδεσαι! Πόσον ὑπερέβης τὰς προσδοκίας μας καὶ αὐτὴν τὴν φαντασίαν μας! Πῶς νὰ σὲ εὐχαριστήσωμεν; Πῶς νὰ σὲ δοξολογήσωμεν τὰ ταπεινά σου πλάσματα; «Ἰσαρίθμους γὰρ τῇ ψάμμῳ ᾠδὰς ἂν προσφέρωμέν σοι, Βασιλεῦ ἅγιε, οὐδὲν τελοῦμεν ἄξιον ὧν δέδωκας ἡμῖν».

Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἔγινεν ἄνθρωπος διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσωμεν καὶ νὰ τὸν δοξολογήσωμεν. Ὁ Θεὸς ἔχει ὅλα τὰ καλὰ εἰς πλήρη, εἰς πανυπερτέλειον βαθμόν, καὶ εἶνε μακάριος καὶ ἀνενδεής, ὁ μόνος ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ μακάριος καὶ ἀνενδεής. Ἡμεῖς βεβαίως ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστῶμεν καὶ νὰ δοξολογῶμεν τὸν Θεόν. Ἀλλ' Ἐκεῖνος δὲν ἔχει ἀνάγκην τῶν εὐχαριστιῶν μας καὶ τῶν δοξολογιῶν μας. Ἂν ἐσαρκώθη καὶ ἐσταυρώθη, τοῦτο ἔπραξεν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, αὐτεπαγγέλτως, ἐξ ἀγάπης του, καὶ μόνον ἐξ ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶνε ἡ μόνη ἐν ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ αὐθόρμητος καὶ ἀνιδιοτελὴς ἀγάπη. Ἂν δὲ ὁ Θεὸς ζητῇ κάτι ἀπὸ ἡμᾶς, τοῦτο εἶνε τὸ ἰδικόν μας καλόν, ἡ ἰδική μας σωτηρία. Καὶ ἂν ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μας πλευρᾶς ὑπάρχῃ ἡ ἀνάγκη τῆς εὐχαριστίας καὶ τῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ, ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς τὸν Θεὸν τὰ εὐγνώμονα αὐτὰ αἰσθήματα εἶνε τὸ ν' ἀγωνιζώμεθα πρὸς κατάκτησιν τῆς σωτηρίας μας. Ὁ Χριστὸς ἀντικειμενικῶς ἐξησφάλισε τὴν σωτη-

ρίαν δι᾽ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ νὰ γίνῃ ἡ σωτηρία καὶ ὑποκειμενικὸν κτῆμα ἑκάστου, πρέπει ὁ ἴδιος ὁ Σωτὴρ νὰ γίνῃ κτῆμά του. Διότι σωτηρία καὶ Σωτὴρ εἶνε ἀχώριστα ἐν τῷ Χριστιανισμῷ. Ἀλλὰ πῶς ὁ Σωτὴρ γίνεται κτῆμα ἑνὸς ἑκάστου; Πρὸς τοῦτο μία τρίτη γέννησις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ χρειάζεται.

* * *

Ὁ Χριστὸς ἔρχεται καὶ γεννᾶται μυστικῶς, ἰδίᾳ τώρα τὰ Χριστούγεννα, εἰς τὰς καρδίας. Ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς γεννᾶται ἀχρόνως. Ἐν τῇ Βηθλεὲμ ἐγεννήθη ἐν χρόνῳ. Εἰς τὰς καρδίας γεννᾶται, θὰ ἐλέγομεν, ἐν χρόνῳ καὶ ἀχρόνως! Τὸ πνευματικὸν βίωμα μεταποιεῖ τὸν χρόνον εἰς αἰωνιότητα! Μέγα καὶ τοῦτο τὸ μυστήριον, νὰ γεννᾶται ὁ Χριστὸς καὶ νὰ κατοικῇ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ταλαιπώρου καὶ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰς ἑκάστην καρδίαν νὰ κατοικῇ ὅλος ὁ Χριστός, διότι ὁ Χριστὸς δὲν διαιρεῖται, νὰ κατοικῇ ὅλη ἡ Θεότης, διότι ἡ Θεότης δὲν μερίζεται, καὶ νὰ γίνεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ναὸς τοῦ Θεοῦ, ζῶν ναὸς ζῶντος Θεοῦ, καὶ νὰ σκιρτᾷ καὶ ν᾽ ἀγάλλεται ἡ καρδία τοῦ πτωχοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀνεξιχνιάστου πλούτου τῆς Θεότητος!

Ἀλλ᾽ εἰς ποίας καρδίας συμβαίνει ἡ τρίτη αὕτη γέννησις; Καίτοι ὁ Θεὸς ἔπλασε καὶ δικαιοῦται ὅλας τὰς καρδίας, ἐν τούτοις, τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνθρώπων σεβόμενος, δὲν ἔρχεται νὰ γεννηθῇ εἰς καρδίας, εἰς τὰς ὁποίας εἶνε ἀνεπιθύμητος. Καίτοι ἐπίσης ὁ Θεὸς εἶνε παντοδύναμος, ἐν τούτοις, ὑπὸ τῆς ἁγιότητός του ἐμποδιζόμενος, δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ εἰς καρδίας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχουν ὡρισμέναι προϋποθέσεις. Ὁ Θεὸς γεννᾶται εἰς πιστὰς καρδίας. Ἡ πίστις εἶνε ἡ βασικὴ προϋπόθεσις διὰ νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν καρδίαν. «Πιστεῦσαι δεῖ» πρῶτον (Ἑβρ. 11, 6).

Ἀλλὰ πῶς πρέπει νὰ πιστεύωμεν; Διότι εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει μία· ὑπάρχουν πολλαὶ πίστεις. Εὐαρεστεῖται εἰς ὅλας τὰς πίστεις ὁ Θεός; Ὄχι βεβαίως. «Εἷς Κύριος, μία πίστις», φωνάζει ὁ Ἀπόστολος (Ἐφεσ. 4, 5). Ποία δὲ εἶνε ἡ μία αὕτη πίστις, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ζητεῖ; Εἶνε τὸ νὰ λέγωμεν γενικῶς καὶ ἀορίστως, ὅτι «πιστεύομεν εἰς μίαν ἀνωτέραν δύναμιν»; Τοῦτο εἶνε ἀπιστία μᾶλλον παρὰ

πίστις. Εἶνε πάλιν πίστις τὸ νὰ πιστεύωμεν μὲν εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' ὅπως θέλει καὶ νομίζει ἡ α ἢ ἡ β ἐκ τῶν χιλίων ἢ δισχιλίων παραφυάδων τοῦ Χριστιανισμοῦ; Ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ζητεῖ, εἶνε, ὄχι πᾶσα πίστις, ἀλλ' ἡ ὀρθὴ καὶ ἡ ἀληθινή. Τουτέστι νὰ πιστεύωμεν συγκεκριμένως, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ νὰ δεχώμεθα ὅλα τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὄχι ὅπως θέλει καὶ ὅπως ἐννοεῖ αὐτὰ ὁ α ἢ ὁ β, ἀλλ' ὅπως ἐξ ἀρχῆς ἠννόησε καὶ συνειδητοποίησε καὶ κατέστησε ταῦτα κτῆμά της ἡ Ἐκκλησία, «ὁ στῦλος καὶ τὸ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας» (Α΄ Τιμ. 3, 15). Ἡ ὀρθὴ καὶ ἡ ἀληθινὴ πίστις εἶνε μὲ μίαν λέξιν ἡ Ὀρθοδοξία. Καὶ ἡ συνείδησις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἱστορία μαρτυροῦν, ὅτι οὐδὲν ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι μετεβάλομεν ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς Πίστεως, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον πιστεύομεν ἐν ἀδιακόπῳ συνεχείᾳ τὰ αὐτά. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ζητεῖ ὡς πρώτην προϋπόθεσιν διὰ νὰ γεννηθῇ εἰς τὰς καρδίας.

Αὐτὴ δὲ ἡ πίστις δὲν εἶνε μόνον ἡ πρώτη προϋπόθεσις διὰ νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν καρδίαν· εἶνε καὶ τὸ πρῶτον δῶρον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν Χριστὸν ἐπὶ τῇ γεννήσει του ἐν Βηθλεέμ. Πάντοτε τὸ δῶρον τοῦτο ἦτο ἐξαιρετικῶς εὐάρεστον εἰς τὸν Χριστόν. Ἀλλ' εἰς τὰς ἡμέρας μας εἶνε περισσότερον εὐάρεστον. Διότι σήμερον πολλαὶ μεγάλαι κεφαλαὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι, καὶ πολλοὶ ἱερεῖς, θεολόγοι, ἄλλοι ἐπιστήμονες τοῦ αἰῶνος τούτου, δημοσιογράφοι, κοσμικοὶ ἄρχοντες καὶ λοιποὶ κοσμικοὶ παράγοντες καταφρονοῦν καὶ ἀπεμπολοῦν τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, ρίπτουν τὰ τίμια εἰς τοὺς κύνας καὶ εἰς τοὺς χοίρους, γίνονται προδόται, ὅπως ὁ ἀχάριστος ἐκεῖνος μαθητής, καὶ διὰ παντὸς τρόπου, φανεροῦ καὶ δολίου, ἀγωνίζονται νὰ διαλύσουν, ὅσον ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται, πλήρως τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἡ Ὀρθοδοξία κινδυνεύει. Μὴ πλανώμεθα! Κινδυνεύει σοβαρώτατα. Ἡ Ὀρθοδοξία βεβαίως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σύνολον οὐδέποτε θὰ διαλυθῇ, διότι οὐδέποτε θὰ διαλυθῇ ἡ Ἐκκλησία. Ἀλλ' ἡ Ὀρθοδοξία διελύθη καὶ διαλύεται καθημερινῶς εἰς τὰς καρδίας ἀναριθμήτων Ὀρθοδόξων, μεγάλων καὶ μικρῶν, καὶ

ἐρχόμενος ὁ Χριστὸς νὰ γεννηθῇ εἰς τὰς καρδίας δὲν εὑρίσκει «τόπον ἐν τῷ καταλύματι» (Λουκ. 2, 7)...

* * *

Οἱ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην πιστοὶ δοῦλοί σου, Χριστέ, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ μικρὸν ποίμνιόν σου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ, ἐν ὄψει τῆς μεγάλης ἑορτῆς σου θὰ εἶχον μίαν ἀγαθὴν περιέργειαν. Θὰ ἤθελον, Κύριε, νὰ ἐγνώριζον· Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μεγαλοσχήμων ἀντιπροσώπων σου ἐπὶ τῆς γῆς, Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων καὶ Πατριαρχῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ λειτουργήσουν μεγαλοπρεπῶς κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων ἐνδεδυμένοι τὰ χρυσᾶ των, πόσοι ἆραγε θὰ προσφέρουν κατάλυμα εἰς σέ; Παρὰ τὰ ἀχνίζοντα ποτήρια τοῦ Αἵματός σου, τὰ ὁποῖα θὰ κοινωνήσουν ὅλοι, εἰς τὰς καρδίας πόσων ἆραγε θὰ γεννηθῇς;...

Ὦ Χριστέ, τὸ νοητὸν τῆς Βηθλεὲμ Ἄστρον! Φώτισον τοὺς πάντας, διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν καὶ νὰ ἐγκολπωθῶμεν τὴν προσφερομένην σωτηρίαν. Φώτισον προπαντὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ φωτίζουν καὶ ἡμᾶς τοὺς μικροτέρους.

Β΄

ΚΙΝΗΤΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

ΤΟ ΤΡΙΩΙΔΙΟΝ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΑΘΟΥΣ

Ἡ περίοδος τοῦ Τριῳδίου εἶνε ἡ πλέον ἱερὰ περίοδος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Κατ' αὐτὴν ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία ζητεῖ νὰ προπαρασκευάσῃ ψυχικῶς τὰ τέκνα της διὰ τὴν μεγίστην ἑορτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ Πάσχα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνοίγει τὸ ὡραιότερον καὶ κατανυκτικώτερον ἐκ τῶν λειτουργικῶν βιβλίων της, τὸ Τριώδιον, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἡ περίοδος αὕτη. Ἐὰν ἐρωτήσῃ τις, ποῖον εἶνε τὸ πνευματικώτερον βιβλίον εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, δὲν πρέπει νὰ δυσκολευθῶμεν ν' ἀπαντήσωμεν· Εἶνε τὸ Τριώδιον. Οὐδὲν πράγματι βιβλίον μετὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν θειότερον ἅμα καὶ ἀνθρωπινώτερον τοῦ Τριῳδίου. Θειότερον μὲν καθ' ὅσον δεικνύει τὰ ὕψη τῆς πνευματικῆς τελειότητος, τῆς ἁγιότητος, ἀνθρωπινώτερον δὲ καθόσον ἀποδίδει τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τῆς τόσον ἁμαρτανούσης, ὅσον καὶ συντριβομένης καὶ στεναζούσης ἐπὶ τῇ ἁμαρτωλότητι αὐτῆς. Πολὺς λόγος γίνεται εἰς τὰς ἡμέρας μας περὶ ψυχολογίας τοῦ βάθους. Τὸ Τριώδιον, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, εἶνε ἀληθὴς ψυχολογία τοῦ βάθους. Οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι ἦσαν μεγάλοι ψυχολόγοι. Καὶ ἦσαν μεγάλοι ψυχολόγοι, διότι ὡς ἅγιοι εἶχον περισσότερον παντὸς ἄλλου τὸ «γνῶθι σαυτόν», καὶ ἄρα τὴν βαθυτέραν γνῶσιν τοῦ ἀνθρώπου γενικῶς. Εἶχον δὲ καὶ

τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας στεροῦνται οἱ κοσμικοὶ ψυχολόγοι.

Ἐν συνεχείᾳ ἑρμηνεύομεν ἕνα ὕμνον ἐκ τοῦ Τριῳδίου, τὸ Δοξαστικὸν τῶν Αἴνων τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου.

Ο ΑΣΩΤΟΣ

Πάτερ ἀγαθέ, ἐμακρύνθην ἀπὸ σοῦ! Μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μηδὲ ἀχρεῖον δείξῃς τῆς βασιλείας σου· ὁ ἐχθρὸς ὁ παμπόνηρος ἐγύμνωσέ με, καὶ ἦρέ μου τὸν πλοῦτον· τῆς ψυχῆς τὰ χαρίσματα ἀσώτως διεσκόρπισα· ἀναστὰς οὖν, ἐπιστρέψας πρὸς σὲ ἐκβοῶ· Ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου, ὁ δι᾽ ἐμὲ ἐν σταυρῷ τὰς ἀχράντους σου χεῖρας ἁπλώσας, ἵνα τοῦ δεινοῦ θηρὸς ἀφαρπάσῃς με, καὶ τὴν πρώτην καταστολὴν ἐπενδύσῃς με, ὡς μόνος πολυέλεος.

Ὁ ἄσωτος θρηνεῖ διὰ τὴν ἀποστασίαν του· «Πάτερ ἀγαθέ, ἐμακρύνθην ἀπὸ σοῦ!». Λιτὴ καὶ συγκινητικὴ φράσις, ἀποδίδουσα ἄριστα τὴν ἔμφασιν, μετὰ τῆς ὁποίας ἐλέχθη ἡ τελευταία λέξις ἐν τῇ σχετικῇ φράσει τῆς παραβολῆς· «Καὶ ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μ α κ ρ ά ν». Ὑπενθυμίζει δὲ ἡ ἔκφρασις καὶ τὸ Ψαλμικόν, «οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται» (Ψαλμ. 72, 27).

«Πάτερ ἀγαθέ, ἐμακρύνθην ἀπὸ σοῦ!». Ἐκτὸς τοῦ «ἐμακρύνθην», καὶ αἱ ἄλλαι λέξεις ἐκφράζουν συγκινητικὸν νόημα, καὶ ἰδίως τὸ ἐπίθετον «ἀγαθέ», τὸ ὁποῖον συνάπτεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ οὐρανίου Πατρός. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπιθέτου εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν εἶνε πλέον ἢ ἐπιτυχής. Εἶνε ὡς ἐὰν ἔλεγεν ὁ ἄσωτος· Πάτερ οὐράνιε, εἶσαι πλήρης ἀγαθότητος, πλήρης ἀγάπης καὶ στοργῆς, πλήρης ἐνδιαφέροντος δι᾽ ἐμέ, καὶ ὅμως ὁ ἀνόητος ἐγὼ καὶ ἀγνώμων δὲν ηὐχαριστούμην πλησίον σου, ἀλλ᾽ ἐζήτησα καὶ ἔφυγον μακρὰν ἀπὸ σέ! Ἐζήτησα τὴν ἀνάπαυσιν μακρὰν ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἐζήτησα τὴν χαρὰν μακρὰν ἀπὸ τὴν Πηγὴν τῆς καλωσύνης, ἐζήτησα τὴν εὐτυχίαν μακρὰν ἀπὸ τὴν Πηγὴν τῆς εὐτυχίας!

Ὁ ἄσωτος τώρα ἱκετεύει τὴν πατρικὴν ἀγαθότητα· Πάτερ! Μή με ἐγκαταλείψῃς καὶ μή με ἀποδείξῃς ἄχρηστον καὶ ἀκατάλληλον διὰ τὴν βασιλείαν σου. Ἐγὼ ἀπεμακρύνθην ἀπὸ σέ,

ἀλλὰ σὺ μὴ ἀπομακρυνθῇς. Ἐγὼ σὲ ἐγκατέλειψα, ἀλλὰ σὺ μή με ἐγκαταλείψῃς. Ἐγὼ ἀπέδειξα τὸν ἑαυτόν μου ἀνάξιον τῆς βασιλείας σου, ἀλλὰ σὺ μή με ἀποδείξῃς.

Ὁ ἄσωτος ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει τοὺς αἰτίους τῆς ἐσχάτης δυστυχίας του. Πρῶτον ἀναφέρεται ὁ ἐξ ἀρχῆς ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὁ εἰσηγηθεὶς τὴν ἀποστασίαν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους καὶ δι' αὐτῆς ἀπογυμνώσας τὸν ἄνθρωπον τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ Παραδείσου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πατέρα ὁ ἐχθρὸς ὀνομάζεται παμπόνηρος. Διότι ὁ Διάβολος πάντας τοὺς δόλους μεταχειρίζεται καὶ τοὺς πειρασμούς, διὰ νὰ κινήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀποστασίαν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀσωτίαν. Ἡ φρασιολογία τοῦ ὕμνου, ἰδίως τὸ «ἐγύμνωσε» καὶ τὸ «παμπόνηρος» (πρβλ. Γεν. 3, 7· 3, 13· Β' Κορ. 11, 3), ἀναμφιβόλως ὁρμᾶται ἐκ τοῦ δράματος τῆς Ἐδέμ. Ὅπως λοιπὸν ὁ Διάβολος παρέσυρε τότε εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοὺς πρωτοπλάστους, οὕτω καὶ τώρα ὁ ἴδιος παρέσυρε τὸν ἄσωτον. Μετεχειρίσθη δὲ διὰ τὸν ἄσωτον τὸ δέλεαρ τῆς πονηροτέρας ἁμαρτίας, τῆς αἰσχρᾶς ἡδονῆς. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὁ πονηρότατος Διάβολος «ἐγύμνωσέ με καὶ ἦρέ μου τὸν πλοῦτον», λέγει κατὰ σχῆμα πρωθύστερον ὁ ἄσωτος, ἀντὶ νὰ εἴπῃ, «ἦρέ μου τὸν πλοῦτον καὶ ἐγύμνωσέ με», μοῦ ἀφήρεσε, δηλαδή, τὸν πλοῦτον καὶ οὕτω μὲ ἀπεγύμνωσεν.

Ἡ περιγραφὴ τῆς ἁμαρτίας καὶ δυστυχίας τοῦ ἀσώτου κατὰ τρόπον ὑπενθυμίζοντα τὸ πρῶτον δρᾶμα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν πτῶσιν ἐν Ἐδέμ, εἶνε ἐξόχως συγκινητική. Διότι εἶνε ψυχολογικόν, ὅταν ὁ πιστὸς ἔρχεται εἰς βαθεῖαν συναίσθησιν σοβαρᾶς τινος ἁμαρτίας, νὰ ἐνθυμῆται τὴν πρώτην ἁμαρτίαν, ἥτις ἐδημιούργησε ρῆγμα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν καὶ ἐπέφερε τὴν δυστυχίαν εἰς ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διότι ἐκεῖθεν, ἐκ τοῦ ἁμαρτωλοῦ προπάτορος, ἡ φοβερὰ ροπὴ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν μετεδόθη κληρονομικῶς εἰς ὅλα τὰ ταλαίπωρα τέκνα τοῦ Ἀδάμ. Τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ἐνεθυμήθη καὶ ὁ Δαβὶδ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν του (Ψαλμ. 50, 7). Ἐνυπάρχει ἐν τῇ σκέψει τῆς βαθείας διαφθορᾶς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἕνεκα τῆς βαρείας κληρονομικότητος ἐκ τοῦ τραγικοῦ προπάτορος, ἐνυπάρχει ἐν τῇ σκέψει αὐτῇ ποιά τις παρηγορία διὰ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ αὐτοσυμπάθεια! «Τέκνον τοῦ Ἀδὰμ εἶμαι...», λέγει ὁ ἁμαρτωλός.

Ἀλλ' ὡς ἐχθρὸν ὁ ἄσωτος δὲν θεωρεῖ τὸν Διάβολον μόνον. Οἱ πρωτόπλαστοι ἔρριψαν ὅλην τὴν εὐθύνην ἀλλοῦ. Ὁ μὲν Ἀδὰμ

ἔρριψε τὴν εὐθύνην εἰς τὴν Εὔαν, ἡ δὲ Εὔα εἰς τὸν Διάβολον. Ἀλλ' ὁ ἄσωτος, ὡς εἰλικρινῶς μετανοήσας, δὲν αἰτιᾶται μόνον τὸν Διάβολον· αἰτιᾶται καὶ τὸν ἑαυτόν του. Ὁ Διάβολος εἶνε ὁ ἕνας ἐχθρός, ὁ ἑαυτός του εἶνε ὁ ἄλλος ἐχθρός. Ὁ ἄσωτος ὁμολογεῖ τὴν ἁμαρτίαν του· «Τῆς ψυχῆς τὰ χαρίσματα ἀσώτως διεσκόρπισα»! Εἶνε ὡς ἐὰν ἔλεγεν· Ὁ Διάβολος εἰσηγήθη βεβαίως τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλ' ἐγὼ ὑπήκουσα εἰς τὸν Διάβολον μὲ τὴν θέλησίν μου. Ἂν δὲν ἤθελον, δὲν θὰ ὑπήκουον.

Ἔπεσα θεληματικῶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, λέγει ὁ ἄσωτος. Ἀλλὰ τώρα ἐγείρομαι ἀπὸ τὴν πτῶσίν μου, ἀφυπνίζομαι ἀπὸ τὸν ἠθικὸν λήθαργον, ἐπιστρέφω πρὸς σὲ καὶ φωνάζω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἁμαρτωλῆς καὶ ταλαιπώρου ὑπάρξεώς μου· Πάτερ! Δὲν εἶμαι πλέον ἄξιος νὰ ὀνομάζωμαι υἱός σου. Δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν οὔτε ὡς δοῦλός σου νὰ προσληφθῶ. Διότι ὁ δοῦλος παραμένει ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι ἀνάξιος νὰ παραμένω ἐν αὐτῇ. Κάμε με μόνον ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς μισθωτοὺς ἐργάτας σου. Σὲ παρακαλῶ νὰ κάμῃς τοῦτο ἐν ὀνόματι τῆς σταυρικῆς σου θυσίας. Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄξιος μισθοῦ. Ἀλλὰ σύ, μὲ τὴν σταυρικήν σου θυσίαν, ἐξησφάλισες ἀξιομισθίαν δι' ἐμέ. Χάριν ἐμοῦ ἥπλωσες τὰς ἀχράντους χεῖράς σου ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν. Ἥπλωσες αὐτάς, διὰ νὰ μὲ ἁρπάσῃς ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ φοβεροῦ θηρίου, τοῦ αἰωνίου θανάτου, τοῦ Ἅδου καὶ τῆς Κολάσεως, καὶ νὰ μὲ ἐνδύσῃς πάλιν, τὸν γυμνὸν καὶ ἄθλιον, μὲ τὴν πρώτην στολήν, τὴν λαμπρὰν στολὴν τῆς χάριτός σου, τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς ἀφθαρσίας. Δεῖξέ μου, Πάτερ οὐράνιε, τὴν εὐσπλαγχνίαν σου, διότι εἶσαι ὁ μόνος, ὁ ὁποῖος ἔχεις ἔλεος μεγάλο διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους.

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ

ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΜΑ

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος, ὁ ὁποῖος ψάλλεται ἑκάστην Παρασκευὴν τῶν πέντε πρώτων ἑβδομάδων τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τὴν μὲν τελευταίαν ὁλόκληρος, τὰς δὲ προηγουμένας διῃρημένος εἰς τέσσαρας στάσεις, ἀνὰ μία στάσις ἑκάστοτε, εἶνε, ὡς γνωστόν, ποίημα ἀφιερωμένον εἰς τὴν Θεοτόκον. Ἐγκωμιάζονται ἐν αὐτῷ αἱ ἀρεταὶ τῆς Παρθένου, καὶ συγχρόνως ἀπαριθμοῦνται καὶ ἐξαίρονται τὰ πλουσιοπάροχα ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἦλθον δι' αὐτῆς εἰς τὸν κόσμον, ἀφοῦ αὐτὴ ἐγέννησε τὸν Σωτῆρα Χριστόν, τὸν αἴτιον παντὸς ἀγαθοῦ.

Ποιητὴς τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου φαίνεται ὅτι εἶνε ὁ ἅγιος Ρωμανὸς ὁ μελῳδός, ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑμνητὴς τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ μέγιστος τῶν βυζαντινῶν ποιητῶν, ὁ Πίνδαρος τῆς χριστιανικῆς ποιήσεως, ὅπως ὠνομάσθη. Ὁ Ρωμανὸς ἤκμασε κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα. Ἀλλ' ὁ Ὕμνος ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν Ἀκάθιστος ἀργότερον, τὸν 7ον αἰῶνα, ὑπὸ τὰς γνωστὰς ἱστορικὰς συνθήκας: Οἱ Πέρσαι εἰσβάλλουν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἁρπάζουν τὸν τίμιον Σταυρόν. Ἡ εἴδησις περὶ τῆς ἀσεβοῦς αὐτῆς πράξεως τῶν βαρβάρων προκαλεῖ γενικὴν ἀναστάτωσιν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον τοῦ Βυζαντίου. Ὁ εὐσεβὴς αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος ἀναλαμβάνει ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Περσῶν. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἄβαρες καὶ Πέρσαι πολιορκοῦν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, συσφίγγουν αὐτὴν τρομακτικῶς, προκαλοῦν τοὺς χριστιανοὺς δι' ἀγερώχων καὶ βαναύσων λόγων, καὶ ἀπειλοῦν γενικὴν ἐξόντωσιν. Τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμὴν ὁ πατριάρχης Σέργιος καλεῖ τὸν

λαὸν τῆς Πόλεως εἰς πάνδημον λιτανείαν. Ὁ λαὸς προσεύχεται καὶ ζητεῖ ἀγωνιωδῶς ἓν θαῦμα. Καὶ τὸ θαῦμα γίνεται. Οἱ βάρβαροι ἐνεργοῦν ἐπανειλημμένας ἐφόδους, ἀλλ' ἀποτυγχάνουν, καὶ τόσον δεινὴν ὑφίστανται καταστροφήν, ὥστε τὰ πέριξ τῶν τειχῶν καλύπτονται ὑπὸ ἐχθρικῶν πτωμάτων. Φοβερὸς δὲ ἀνεμοστρόβιλος ἁρπάζει τὰ πλοῖά των καὶ τὰ ἐκβράζει ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Οἱ βάρβαροι καταλαμβάνονται ὑπὸ πανικοῦ, λύουν ἐσπευσμένως τὴν πολιορκίαν, καὶ φεύγουν κατῃσχυμμένοι. Ὁ λαὸς ἀποδίδει τὸ θαῦμα εἰς τὴν προστασίαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ πλήρης συγκινήσεως συρρέει εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναόν της, ὅπου τελεῖ ὁλονύκτιον εὐχαριστήριον ἀκολουθίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ψάλλει «ὀρθοστάδην» τὸν ἐν λόγῳ Ὕμνον, ἐξ οὗ καὶ Ἀκάθιστος. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονὸς συνέβη κατὰ τὸ ἔτος 626. Τότε δὲ ἐποιήθη, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς θαυμαστῆς διασώσεως τῆς Πόλεως, καὶ ἐψάλη τὸ πρῶτον τὸ γνωστὸν κοντάκιον «Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ...» καὶ ἐτέθη ὡς προοίμιον τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου, ἐνῷ παλαιότερον προοίμιον αὐτοῦ ἦτο τὸ «Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς...».

* * *

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος εἶνε ἔκφρασις τῆς τρυφερᾶς ἀγάπης τῆς βυζαντινῆς ψυχῆς πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Φωτός, ὡς καὶ τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν ὑπέροχον ἀρετὴν τῆς ἁγνότητος, ἡ ὁποία ὑπῆρξε τὸ στόλισμα τῆς Ἀειπαρθένου ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους καὶ ἁγίους. Εἶνε δὲ τὸ ποίημα τοῦτο θαυμάσιον, θεσπέσιον, κάλλιστον δημιούργημα τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Ἀνώτερα ἱερὰ συναισθήματα, πλουσίως ἀναβλύζοντα ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, καὶ ὑψηλά, θεολογικὰ νοήματα, ἐρχόμενα ἐκ τῆς θεωρίας τῶν μυστηρίων τῆς Θείας Οἰκονομίας, εὑρίσκουν τὴν ἀμίμητον αὐτῶν ἔκφρασιν εἰς μίαν γλῶσσαν τόσον μεγαλοπρεπῆ ὅσον καὶ σεμνήν. Αἱ λέξεις ἔχουν ἐκλεγῆ ἐπιμελῶς, ὡς πολύτιμοι μαργαρῖται καὶ ἀδάμαντες. Καὶ ἡ πλοκὴ τῶν λέξεων ἔχει γίνει ἀριστοτεχνικῶς, ὥστε νὰ γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ αἴσθημα τῆς ἁρμονίας καὶ τὴν ἐκ τούτου ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν τῆς καρδίας. Ποικίλα δὲ καὶ ἄφθονα ρητορικὰ καὶ ποιητικὰ σχήματα καθιστοῦν τὸν λόγον πλέον τερπνὸν καὶ εὐχάριστον, ἀσύγκριτον εἰς ἑλκυστικότητα. Πλοῦτος ἐπίσης ὑγιοῦς φαντασίας περιέχεται εἰς τὸν Ἀκάθιστον Ὕμνον, καὶ

πυκναὶ εἰκόνες τόσον ἐπιτυχεῖς, ὥστε νὰ νομίζῃ τις, ὅτι ἐνώπιόν του ἔχει θαυμασίους πίνακας ζωγραφικῆς. Καὶ γενικῶς τὸ ποίημα τοῦτο εἶνε πλῆρες χαρίτων, ὅπως καὶ ἡ Παρθένος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται, εἶνε «κεχαριτωμένη».

* * *

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος εἶνε δόξα τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ νεώτεροι ὑποτιμοῦν συνήθως τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμόν, ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς ἐκεῖνος ἤθελε νὰ εἶνε χριστιανικός... Ἐν τούτοις, ἡ πνευματικότης τῶν Βυζαντινῶν, παρ' ὅλας τὰς ἀδυναμίας των, ἦτο πολὺ ἀνωτέρα τῆς συγχρόνου πνευματικότητος. Τρανὴ ἀπόδειξις τούτου καὶ ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος. Διότι δυνάμεθα ἡμεῖς σήμερον νὰ δημιουργήσωμεν ἓν τοιοῦτον ποίημα; Οὔτε μίαν στροφήν! Διατί; Διότι ἡμεῖς σήμερον εἴμεθα πτωχοί, πολὺ πτωχοὶ εἰς θησαυροὺς καρδίας. Εἴμεθα πτωχοὶ εἰς πνευματικὰ νοήματα καὶ αἰσθήματα. Οἱ περισσότεροι Ἕλληνες σήμερον ὄχι μόνον δὲν ἀγαποῦν τὴν Παναγίαν, ὅπως τὴν ἠγάπων οἱ Βυζαντινοί, ἀλλὰ καὶ ὑβρίζουν τὴν Παναγίαν μὲ τὰς χυδαιοτέρας τῶν ὕβρεων. Καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀκούουν τὰς φρικτὰς ὕβρεις ἀδιαμαρτυρήτως καὶ ἀπαθῶς, ὡς ἐὰν μὴ ὤφειλον τίποτε εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Φωτός! Καὶ ἔπειτα καυχώμεθα διὰ τὸν πολιτισμόν μας, λησμονοῦντες ὅτι «ψυχὴ τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε ὁ πολιτισμὸς τῆς ψυχῆς». Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος καλεῖ ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας ν' ἀποβάλωμεν τὸν ρύπον τῶν χειλέων καὶ τῶν καρδιῶν καὶ νὰ γίνωμεν ὡραῖαι ψυχαί. Διότι ὡραιότητος ἐγκώμιον εἶνε ὁ ἀθάνατος οὗτος Ὕμνος.

Κατωτέρω θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν πρῶτον ἐκ τῶν 24 οἴκων τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου.

Ο Ι Κ Ο Σ 1ος

Ἄγγελος πρωτοστάτης
οὐρανόθεν ἐπέμφθη
εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε.
Καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ
σωματούμενόν σε θεωρῶν,
Κύριε,
ἐξίστατο καὶ ἵστατο,
κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα.

Ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος εἰς τὸν ἀνωτέρω οἶκον ἐμπνέεται ἀπὸ τοὺς τρεῖς πρώτους στίχους τῆς διηγήσεως τοῦ Λουκᾶ, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου (Λουκ. 1, 26 - 28). Καὶ ὅπως ἐκεῖ ὁ Λουκᾶς μὲ ἀπαράμιλλον ἁπλότητα καὶ χάριν διηγεῖται τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀγγέλου κομίζοντος εἰς τὴν Παρθένον τὸ χαρμόσυνον μήνυμα, οὕτω καὶ ἐδῶ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος μιμούμενος, ἐν λόγῳ ποιητικῷ, τὸν γλαφυρὸν κάλαμον τοῦ εὐαγγελιστοῦ διηγεῖται τὸ γεγονὸς τοῦ εὐαγγελισμοῦ, τόσον δὲ παραστατικῶς, ὥστε νομίζεις ὅτι βλέπεις τὸν ἄγγελον νὰ πετᾷ ἐξ οὐρανοῦ, νὰ ἵσταται ἐνώπιον τῆς Παρθένου, καὶ ν' ἀπευθύνῃ ἐκστατικὸς τὸ Χαῖρε.

Ἄγγελος πρωτοστάτης, λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἤτοι προεξάρχων τοῦ ἀγγελικοῦ κόσμου καὶ πλησιέστερον πρὸς τὸν Θεὸν ἱστάμενος (ἰδὲ Λουκ. 1, 19), ὁ ἀρχάγγελος δηλαδὴ Γαβριήλ, ἀπεστάλη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Θεοτόκον τὸ Χαῖρε. Καὶ συγχρόνως πρὸς τὸν ἀσώματον τοῦτον χαιρετισμὸν βλέπων ὅτι σύ, Κύριε, ἤρχιζες νὰ λαμβάνῃς σῶμα ἀνθρώπου ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, ἐξίστατο πρὸ τοῦ θαύματος, καὶ ἵστατο μετὰ σεβασμοῦ, προσφωνῶν αὐτὴν μὲ λόγια τοιαῦτα. — Καὶ ἀκολουθεῖ ἡ προσφώνησις τοῦ ἀγγέλου ἐν λυρικῷ ἐνθουσιασμῷ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως εἰς 13 στίχους, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουν ὅλοι μὲ τὴν λέξιν Χαῖρε. Οἱ 13 στίχοι ἀποτελοῦν τὸ ἐφύμνιον τοῦ οἴκου. Ἐκ τούτων πάλιν οἱ μὲν 12 ἀποτελοῦν, ἀνὰ δύο, 6 ζεύγη, ὁ δὲ 13ος, τὸ «Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε», ἀποτελεῖ τὸ ἐφύμνιον τοῦ ἐφυμνίου. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἐκ τῶν 24 οἴκων τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου οἱ 12, ἤτοι οἱ οἶκοι περιττοῦ ἀριθμοῦ, φέρουν ὅλοι ἐφύμνιον ἐκ 13 στίχων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ τελευταῖος εἶνε πάντοτε τὸ «Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε». Οἱ ἄλλοι δὲ 12 οἶκοι ἔχουν ἐφύμνιον τὸ «Ἀλληλούϊα».

* * *

Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει·
Χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει.

Χαῖρε, ἤτοι ἔχε χαρὰν μεγάλην, ὦ Παρθένε Μαρία, διότι διὰ σοῦ θὰ ἐκλάμψῃ πάλιν ἡ χαρὰ εἰς τὸν κόσμον. Χαῖρε, διότι διὰ σοῦ θὰ ἐξαφανισθῇ ἡ κατάρα, τὴν ὁποίαν ἐπέσυρεν ἐπὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων.

Τὸ Χαῖρε εἶνε ἡ πρώτη λέξις, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον. Τοῦτο ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν. Διότι δεικνύει ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε Θρησκεία τῆς χαρᾶς, καὶ ὅτι ἡ πρώτη λέξις εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶνε τὸ Χαῖρε. Ἡ χαρά, ἡ ἀληθινὴ χαρά, ὑπάρχει μόνον ἐν τῇ ἁρμονικῇ σχέσει τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Τῆς χαρᾶς αὐτῆς ἀπήλαυσαν οἱ πρωτόπλαστοι ἐν τῇ Ἐδὲμ πρὸ τῆς παρακοῆς. Διὰ τῆς παρακοῆς ὅμως διεταράχθησαν αἱ ἁρμονικαὶ σχέσεις μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἔφυγεν ἡ χαρά, καὶ ἦλθεν ἡ ἀρά, δηλαδὴ ἡ κατάρα. «Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου», ἤκουσεν ἡ προμήτωρ Εὔα μετὰ τὴν παρακοὴν (Γεν. 3, 16). Ἀλλ' ἰδοὺ τώρα ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ ἐπανασυνδέει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Πλάστην του, ἡ χαρὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡ δευτέρα Εὔα, ἡ πνευματικὴ Μήτηρ τῶν χριστιανῶν, ἀκούει παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὸ Χαῖρε. Ὁ ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθεὶς Κύριος εἶνε ὁ ἥλιος τῆς χαρᾶς.

Χαῖρε, τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις·
Χαῖρε, τῶν δακρύων τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις.

Χαῖρε, διότι διὰ σοῦ ὁ παραβάτης Ἀδὰμ ἀνακαλεῖται ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν πλησίον τοῦ Θεοῦ. Χαῖρε, διότι διὰ σοῦ ἡ Εὔα ἐλευθερώνεται ἐκ τῶν δακρύων, τὰ ὁποῖα ἔφερεν ἡ παρακοή.

Χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς·
Χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς.

Χαῖρε, διότι λόγῳ τοῦ ὑπερφυοῦς μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, τὸ ὁποῖον τελεσιουργεῖται ἐν σοὶ τῇ Παρθένῳ, ἀποτελεῖς ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον δυσκόλως ἀναβαίνουν οἱ ἀνθρώπινοι λογισμοί. Χαῖρε, διότι ἀποτελεῖς βάθος, εἰς τὸ ὁποῖον δυσκόλως φθάνουν καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων οἱ ὀφθαλμοί.

Οἱ στίχοι εἶνε ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὴν περίφημον προφητείαν τοῦ Ἡσαΐου περὶ τῆς ἐκ Παρθένου γεννήσεως τοῦ Ἐμμανουήλ, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ σημείου εἰς ὕψος ἢ εἰς βάθος

(Ἡσ. 7, 10 - 14). Ὑπενθυμίζουν δὲ οἱ στίχοι τοῦ ὑμνογράφου καὶ τὸ παρόμοιον ὑμνογραφικὸν «Ἀκατάληπτόν ἐστι τὸ τελούμενον ἐν σοὶ καὶ ἀγγέλοις καὶ βροτοῖς, Μητροπάρθενε ἁγνή».

Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις Βασιλέως καθέδρα·
Χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα.

Χαῖρε, διότι εἶσαι ὁ ἔνδοξος θρόνος τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Χαῖρε, διότι ἐν τῇ ἁγίᾳ σου κοιλίᾳ βαστάζεις Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς παντοδυναμίας του βαστάζει τὰ σύμπαντα.

Ὁποία τιμὴ διὰ τὴν Παναγίαν νὰ κυοφορῇ καὶ νὰ βαστάζῃ τὸν Βασιλέα τοῦ παντός! Ἡ Παναγία, αὐτὴ εἶνε ἡ ὄντως Βασιλομήτωρ (Ἰδὲ Λουκ. 11, 27).

Χαῖρε, ἀστὴρ ἐμφαίνων τὸν ἥλιον·
Χαῖρε, γαστὴρ ἐνθέου σαρκώσεως.

Χαῖρε, διότι, ὅπως τὸ λαμπρὸν ἄστρον Αὐγερινὸς ἀναφαίνεται ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ ἀναγγέλλει αὐτήν, οὕτω καὶ σὺ ἀνεφάνης εἰς τὸν κόσμον ὀλίγον πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ προμηνύουσα τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης. Χαῖρε, διότι ἐν τῇ ἁγίᾳ σου κοιλίᾳ τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Παναγία, ὅπως εἶπεν ὁ ἅγιος Πρόκλος, ὑπῆρξε «τὸ ἐργαστήριον τῆς ἑνώσεως τῶν φύσεων (τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης εἰς ἓν πρόσωπον, τὸν Χριστόν), καὶ ἡ παστὰς ἐν ᾗ ὁ Λόγος ἐνυμφεύσατο τὴν σάρκα» (Ἑ. Π. Migne 65, 681).

Χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις·
Χαῖρε, δι' ἧς βρεφουργεῖται ὁ Κτίστης.

Χαῖρε, διότι διὰ σοῦ γίνεται νέος ὁ κόσμος. Χαῖρε, διότι διὰ σοῦ γίνεται βρέφος ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου.

Λόγῳ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τῆς ἐν γένει ἁμαρτίας, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις διεφθάρη. Ἔγινεν ὅπως ἓν ράκος. Ἀλλ' ὁ ἐκ Παρθένου γεννηθεὶς Κύριος ἐκαινούργησεν, ἔκαμε πάλιν νέαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἡ χάρις, ἡ ὁποία ἀπέρρευσεν ἀπὸ τὴν σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀνέπλασε τὸν κόσμον. Τὸ μυστήριον τῆς ἀναπλάσεως συντελεῖται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀν-

θρώπου. Ὁ χριστιανὸς εἶνε «καινὴ κτίσις». Νέον δηλαδὴ δημιούργημα (Β΄ Κορ. 5, 17).

Ἐδῶ τελειώνουν τὰ 6 ζεύγη χαιρετισμῶν. Εἰς αὐτὰ τὸ Χαῖρε περιέχεται 12 φοράς. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴπομεν, οἱ 12 ἐκ τῶν οἴκων τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου ἔχουν ἐφύμνιον ἐξ ἰσαρίθμων στίχων, ὅλοι δὲ οἱ στίχοι ἀρχίζουν μὲ τὸ Χαῖρε, τὸ Χαῖρε εἰς τοὺς οἴκους τούτους περιέχεται 144 φοράς. Ὁ ἀριθμὸς ἔχει μυστικὴν ἔννοιαν. Συμβολίζει τὰς 144 χιλιάδας παρθένων, τοὺς ὁποίους εἶδεν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν νὰ κρατοῦν κιθάρας καὶ νὰ ψάλλουν «ᾠδὴν καινήν», τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μάθῃ, εἰμὴ μόνον αὐτοὶ (Ἀποκ. 14, 1-5).

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Τὸ ὡραιότατον τοῦτο ὀξύμωρον ἀποδίδει τὸν παράδοξον συνδυασμὸν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Παναγίας δύο ἀντιθέτων ἰδιοτήτων, τῆς ἰδιότητος τῆς Μητρὸς καὶ τῆς ἰδιότητος τῆς Παρθένου. Ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος ὀνομάζει τὴν Παναγίαν Νύμφην, ὡς Θεόνυμφον Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀνύμφευτον, ὡς Ἀειπάρθενον Κόρην. Ἡ ἀπιστία βεβαίως δὲν ἐννοεῖ τίποτε ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς ἐκ Παρθένου γεννήσεως. Διότι τὸ μυστήριον ὑπερβαίνει τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἡ πίστις ὅμως γνωρίζει ὅτι, «ὅπου βούλεται Θεός, νικᾶται φύσεως τάξις».

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

ΙΕΡΟΙ ΝΥΓΜΟΙ

Καὶ πάλιν ἡ Ὀρθοδοξία μὲ τοὺς ὑμνογραφικοὺς θησαυροὺς της χαρίζει εἰς τὸν κόσμον τὰς ὡραιοτέρας συγκινήσεις. Ἂς μὴ ἰσχυρισθῇ κανεὶς ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη καρδία παρήγαγέ ποτε κάτι ἐκλεκτότερον ἀπὸ τὴν ὑμνογραφίαν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Ἡ ὑμνογραφία αὐτὴ εἶνε ἄφθαστος. Ὑπάρχει εἰς τοὺς ὕμνους τῆς Ὀρθοδοξίας ἓν εἶδος θεοπνευστίας. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ὁποῖον λαλεῖ εἰς τὴν καρδίαν παντὸς πιστοῦ, ἐξαιρετικώτερον ἐλάλησεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἱερῶν ὑμνογράφων, οἱ ὁποῖοι μὲ τοὺς ὕμνους των ἐπρόκειτο νὰ δώσουν πνευματικὴν τροφὴν εἰς τὸν κόσμον μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Διότι μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων ἡ Ὀρθοδοξία θὰ ζῇ καὶ θὰ ψάλλῃ τὰ γλυκύτατα ἄσματα τοῦ ἀγαπητοῦ τῶν ἀγαπητῶν, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ ὀρθόδοξοι δὲν εἶνε δυστυχῶς εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσουν τὸν πλοῦτον τῆς Ὀρθοδοξίας, διότι τοὺς ἔφαγεν ἡ ματαιοδοξία καὶ ἡ ξενομανία... Ἀλλ' οἱ ξένοι , ὅταν ἀνακαλύπτουν τοὺς θησαυροὺς τῆς Ὀρθοδοξίας, μένουν ἔκθαμβοι. Θάμβος ἦν κατιδεῖν! Θάμβος κατιδεῖν τὸ κάλλος τοῦ Χριστοῦ· καὶ θάμβος κατιδεῖν τὸ κάλλος τῆς νύμφης τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν ἐκόσμησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Δυστυχεῖς ὅσοι ἄφησαν τὰς καρδίας των νὰ σκληρυνθοῦν καὶ δὲν δύνανται νὰ αἰσθανθοῦν τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναίσθητοι κάτι αἰσθάνονται κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα. Ὁ λόγος τῆς Ὀρθοδοξίας φθάνει «ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν». Κανείς, ἐφ' ὅσον ζῇ ἀκόμη εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, δὲν μένει τελείως ἀμέτοχος τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγκινήσεων. Ἡ Ὀρθοδοξία μὲ

τὴν λόγχην της νύσσει καὶ τὴν πλέον σκληρὰν καρδίαν. Οὕτω πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανός, ἂν δὲν αἰσθάνεται κατάνυξιν, αἰσθάνεται ὅμως κἄποιαν νύξιν εἰς τὴν καρδίαν του, ἰδίως τώρα τὴν Μ. Ἑβδομάδα.

Κατωτέρω θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ὕμνον, τὸν συγκινητικώτερον ἴσως ἐκ τῶν ὕμνων τοῦ ὄρθρου τῆς Μ. Πέμπτης.

ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

Μυσταγωγῶν σου, Κύριε, τοὺς μαθητάς, ἐδίδασκες λέγων· Ὦ φίλοι, ὁρᾶτε, μηδεὶς ὑμᾶς χωρίσει μου φόβος· εἰ γὰρ πάσχω, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ κόσμου· μὴ οὖν σκανδαλίζεσθε ἐν ἐμοί· οὐ γὰρ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχήν μου λύτρον ὑπὲρ τοῦ κόσμου. Εἰ οὖν ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε, ἐμὲ μιμεῖσθε· ὁ θέλων πρῶτος εἶναι ἔστω ἔσχατος· ὁ δεσπότης ὡς ὁ διάκονος. Μείνατε ἐν ἐμοί, ἵνα βότρυν φέρητε· ἐγὼ γάρ εἰμι τῆς ζωῆς ἡ ἄμπελος.

Ἡ πρώτη λέξις τοῦ ὕμνου φέρει εἰς τὴν διάνοιάν μας τὸ μυστήριον τῆς Θείας Κοινωνίας, καθόσον τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον, ἤτοι τὴν παράδοσιν τῶν καθ᾽ ἡμᾶς φρικτῶν Μυστηρίων, διὰ πολλῶν δὲ ὕμνων προσπαθεῖ νὰ προετοιμάσῃ τοὺς πιστοὺς διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὸν Μυστικὸν τοῦτον Δεῖπνον. Ἐν τούτοις ἡ λέξις «μυσταγωγῶν» δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Κοινωνίας, ἀλλ᾽ ἀναφέρεται εἰς ἄλλου εἴδους μυστήριον, εἰς τὸ μυστήριον τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, καὶ μάλιστα τῆς Σταυρώσεως, ἐμμέσως δὲ ἴσως θέλει νὰ ὑπαινιχθῇ καὶ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Κοινωνίας, ἀφοῦ τοῦτο στηρίζεται εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Σταυροῦ.

Ὡς βάσις τοῦ ὕμνου ὑπόκειται κυρίως ἡ εὐαγγελικὴ περικοπή, ἡ ὁποία ὁμιλεῖ κατὰ τῶν πρωτείων καὶ πρωτοκαθεδριῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐσχάτης ταπεινώσεως καὶ διακονίας. Τὴν περικοπὴν αὐτὴν ἠκούσαμεν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς κατὰ τὴν Ε´ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν (Μάρκ. 10, 32-45).

Τὰ Πάθη καὶ δὴ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἀποτελοῦν ὄντως μυστήριον, ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ. Οὔτε ἄνθρωπος οὔτε ἄγγελος ἠδύνατο νὰ διανοηθῇ ποτε, ὅτι ὁ

Θεός θὰ ἐλάμβανε σάρκα διὰ νὰ σταυρωθῇ καὶ δοκιμάσῃ ὡς ὁ πλέον ἀδύνατος τῶν ἀνθρώπων φρικτοὺς πόνους καὶ ἐξευτελισμούς. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἤρχετο εἰς τὸν κόσμον ὡς παντοδύναμος ἄρχων τῆς γῆς, ὅστις θὰ ἐπάτασσε τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ θὰ ἵδρυε μὲ κέντρον τὰ Ἱεροσόλυμα κραταιὰν βασιλείαν, κραταιοτέραν τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ. Καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταί, παρὰ τὴν τριετῆ μαθητείαν των πλησίον τοῦ θείου Διδασκάλου, τοιαύτας ἀντιλήψεις εἶχον περὶ τοῦ Χριστοῦ. Οὐδέποτε ἠδύναντο νὰ φαντασθοῦν τὸν Χριστὸν σταυρούμενον, καὶ οὐδέποτε ἠδύναντο νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ καὶ τῇ αἰσχύνῃ τοῦ σταυροῦ θὰ ἦτο ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ.

Γνωρίζων λοιπὸν ὁ Κύριος ὅτι οἱ μαθηταί του θὰ ἐσκανδαλίζοντο, ἤτοι θὰ ἐκλονίζοντο ἀπέναντί του, καὶ κυριολεκτικῶς θὰ «τὰ ἔχαναν», ὅταν μετ' ὀλίγον θὰ τὸν ἔβλεπον ἀντὶ ἐπὶ θρόνου ἐπὶ Σταυροῦ, προσπαθεῖ νὰ τοὺς εἰσαγάγῃ εἰς τὸ μυστήριον τῶν Παθῶν του, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι ἡ σταύρωσίς του θὰ εἶνε ἐξ ἀδυναμίας, ἀλλὰ νὰ καταλάβουν ὅτι ὁ προορισμός του εἶνε, δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ σώσῃ τὸν κόσμον, καὶ ὅτι καὶ αὐτοὶ ὡς μαθηταί του πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς θυσίας.

Λέγει λοιπὸν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος· «Εἰσάγων, Κύριε, τοὺς μαθητάς σου εἰς τὸ μέγα μυστήριον τοῦ σταυροῦ ἐδίδασκες αὐτοὺς λέγων· Ὦ φίλοι! Προσέχετε, κανεὶς φόβος νὰ μὴ σᾶς χωρίσῃ ἀπὸ ἐμέ. Διότι ἐὰν πάσχω, πάσχω ὄχι ἐξ ἀδυναμίας, ἀλλ' ἑκουσίως, διὰ νὰ σώσω τὸν κόσμον. Μὴ λοιπὸν κλονίζεσθε ἀπέναντί μου. Διότι δὲν ἦλθον εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ ὑπηρετηθῶ καὶ νὰ δοξασθῶ, ἀλλὰ διὰ νὰ δώσω τὴν ζωήν μου ὡς λύτρον διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ κόσμου ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἐὰν λοιπὸν σεῖς εἶσθε φίλοι μου καὶ μὲ ἀγαπᾶτε, ἐμὲ νὰ μιμῆσθε, τὸ ἰδικόν μου παράδειγμα νὰ ἀκολουθῆτε. Ὅποιος θέλει νὰ εἶνε πρῶτος κατὰ τὴν τιμήν, ἂς γίνῃ διὰ τῆς ταπεινώσεώς του ἀπέναντι τῶν ἄλλων τελευταῖος. Ὁ κύριος ἂς γίνῃ ὅπως ὁ ὑπηρέτης. Μείνατε διὰ τῆς πίστεως ἡνωμένοι μὲ ἐμέ, διὰ νὰ φέρετε πλούσιον καρπὸν ἀρετῆς, ὡς μεγάλην καὶ ὡραίαν σταφυλήν. Διότι σεῖς εἶσθε οἱ κλάδοι καὶ ἐγὼ εἶμαι ἡ ρίζα, ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀληθινὴ κληματαριά, ἡ ὁποία μεταδίδει εἰς τοὺς κλάδους τοὺς ζωτικοὺς χυμούς».

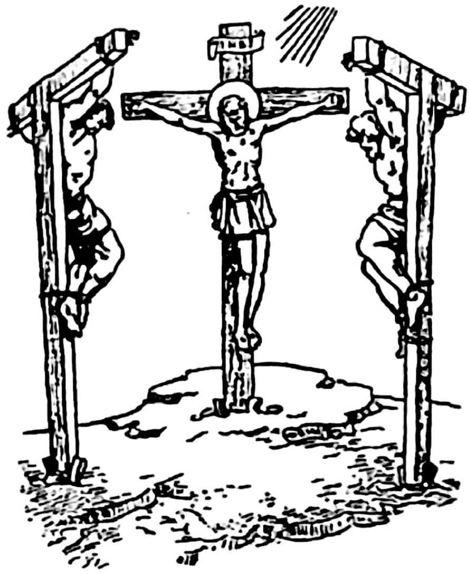
Τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ ὕμνου «μείνατε ἐν ἐμοί, ἵνα βό-

τρυν φέρητε· ἐγὼ γάρ εἰμι τῆς ζωῆς ἡ ἄμπελος» ἔχουν ληφθῆ ἐκ τοῦ Ἰωάν. 15, 1 - 5 καὶ φέρουν εἰς τὴν διάνοιάν μας, ὅπως καὶ ἡ πρώτη λέξις τοῦ ὕμνου, τὸ μυστήριον τῆς Θείας Κοινωνίας, διὰ τοῦ ὁποίου ἑνούμεθα μὲ τὸν Χριστὸν καὶ λαμβάνομεν τὸ νᾶμα τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ὅσοι ἔχουν ὑπερήφανον φρόνημα καὶ ὑπερφιάλους ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς ζωῆς, θέλοντες νὰ ὑπηρετῶνται καὶ νὰ δοξάζωνται παρὰ τῶν ἄλλων, καὶ ὄχι νὰ ταπεινώνωνται καὶ νὰ ὑπηρετοῦν τοὺς ἄλλους· καὶ ὅσοι μυσταγωγοῦνται εἰς ἄλλας πίστεις, εἰς Ρόταρυ καὶ Μασονίαν καὶ Πνευματισμὸν καὶ πᾶν ἄλλο σύστημα, τὸ ὁποῖον νοθεύει ἢ ἀρνεῖται τὸν Χριστιανισμόν, αὐτοὶ δὲν δύνανται νὰ μυσταγωγηθοῦν εἰς τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ καταλάβουν τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ...

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

Ὅταν ἡ ψυχὴ δοκιμάζῃ βαθείας συγκινήσεις, ὅταν πλημμυρῇ ἀπὸ συναισθήματα χαρᾶς ἢ λύπης, ἔντονον αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ τραγουδήσῃ καὶ νὰ ψάλῃ. Τραγουδοῦν οἱ κοσμικοὶ τὰ κοσμικὰ τραγούδια, τραγουδοῦν καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἄνθρωποι τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ὁ ἱερὸς ὅμιλος τοῦ Κυρίου ἔψαλε. «Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν», σημειώνουν οἱ Εὐαγγελισταὶ (Ματθ. 26, 30· Μάρκ. 14, 26). Καὶ ὁ θεῖος Παῦλος λέγει, ὅτι οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ πλημμυροῦν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ μεθύουν μέθην ἁγίαν, καὶ ἀπὸ τὸν θεῖον ἐνθουσιασμὸν νὰ ἐκσποῦν εἰς ὑμνῳδίαν «ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῷ Κυρίῳ». Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔψαλεν εἰς τὸν κόσμον τὰ καλλίτερα τραγούδια. Διότι οἱ ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, ᾐσθάνοντο τὰς ὡραιοτέρας συγκινήσεις καὶ συνελάμβανον τὰ ὑψηλότερα νοήματα. Καὶ τοῦτο διότι ἔζων πλουσίως τὴν ἐν Χριστῷ ζωήν. Οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας εἶνε ὡραῖοι ὅπως ἡ ἄνοιξις, εὐώδεις ὅπως τὰ ἄνθη, γλυκεῖς ὅπως τὸ μέλι, ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον, καὶ πολύτιμοι ὑπὲρ τοπάζιον καὶ χρυσίον καὶ σαπφείρους καὶ ἀδάμαντας καὶ μαργαρίτας. Πλοῦτος καὶ θησαύρισμα καὶ δόξα τῆς Ὀρθοδοξίας αἰώνιος. Ὅποιος εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ πνευματικὰ δημιουργήματα, ὅποιος ἔχει αἴσθησιν πνευματικήν, «παθαίνεται» κυριολεκτικῶς ὅταν ἀκούῃ τὰ ἀθάνατα τραγούδια τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ νομίζει ὅτι ἀκούει ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους, οἱ ὁποῖοι κρατοῦν χρυσᾶς κιθάρας καὶ ψάλλουν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Ἡ ψυχή του κατανύσσεται, ἀγαλλιᾶται, σκιρτᾷ, μεταρσιώνεται, φθάνει μέχρις οὐρανοῦ καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν Παράδεισον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἱερὰ Ὑμνογραφία εἶνε τὸ ὡραιότερον πνευματικὸν κτῆμα τῆς Ἐκκλησίας μας μετὰ

τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Πόσον δὲ εὐτυχεῖς θὰ ἤμεθα ἂν ἤμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐννοῶμεν καὶ νὰ αἰσθανώμεθα, κυρίως νὰ αἰσθανώμεθα, τὰ ὑψηλὰ αὐτὰ νοήματα, τὰ ὁποῖα περικλείουν οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας!

Κατωτέρω θὰ παραθέσωμεν μερικοὺς ὕμνους ἐκ τῆς ἀσματογραφίας τῆς Μ. Ἑβδομάδος μετὰ συντόμου ἀναλύσεως τοῦ περιεχομένου των. Ἡ Μ. Ἑβδομὰς εἶνε ἡ καρδία τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐντονωτέρας αὐτῆς συγκινήσεις.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι οἱ Ἀπόστολοι, τῷ δεσπόζοντι τῶν ὅλων, ἑαυτοὺς Χριστῷ ἀναθέμενοι, ὡραίους πόδας ἐξαπενίζοντο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσιν εἰρήνην.

Εἰς τὸν ὡραιότατον τοῦτον ὕμνον ὁ ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας ἐπαινεῖ τὸν ἅγιον σύνδεσμον τῆς ἀγάπης, μὲ τὸν ὁποῖον ἦσαν συνδεδεμένοι οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ὁποῖος ἦτο ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὸ Εὐαγγελικὸν κήρυγμα τῆς εἰρήνης. Τὴν ἀρχὴν τοῦ ὕμνου λαμβάνει ὁ ὑμνογράφος ἐκ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος ὀνομάζει τὴν ἀγάπην «σύνδεσμον τῆς τελειότητος» (Κολ. 3, 14). Τὸ τέλος δὲ τοῦ ὕμνου λαμβάνει ἐκ τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, ὁ ὁποῖος προφητεύων περὶ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἔλεγεν· «Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά!» (Ἠσ. 52, 7· Ρωμ. 10, 15). Ἡ δὲ φράσις «ὡραίους πόδας ἐξαπενίζοντο (=ἐνίπτοντο)» μᾶς μεταφέρει εἰς τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην ὥραν τοῦ Ἱεροῦ Νιπτῆρος, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἐφόρεσε τὸ λέντιον καὶ ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων.

Οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, λέγει λοιπὸν ὁ ὑμνογράφος, συνδεδεμένοι προηγουμένως μὲ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅλον τὸν ἑαυτόν των εἰς τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων Χριστὸν ἀφιερώσαντες, ὕστερον ἐκαθαρίζοντο εἰς τοὺς ὡραίους πόδας ἐν τῷ Νιπτῆρι τοῦ Δείπνου. Ἦσαν δὲ ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν Ἀποστόλων, διότι ἔτρεχον εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐκοπίαζον διὰ νὰ μεταφέρουν παντοῦ τὸ εὐαγγέλιον τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ. Πόσον θὰ ηὐδοκίμει καὶ σήμερον τὸ κή-

ρυγμα τῆς εἰρήνης, ἐὰν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ καὶ ἰδιαιτέρως οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου εἶχον τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης τῶν Ἀποστόλων!

ΞΕΝΙΑ ΔΕΣΠΟΤΙΚΗ

Ξενίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου τραπέζης ἐν ὑπερῴῳ τόπῳ ταῖς ὑψηλαῖς φρεσί, πιστοί, δεῦτε ἀπολαύσωμεν, ἐπαναβεβηκότα λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόντες, ὃν μεγαλύνομεν.

Ὁ ἐπίσης ὡραιότατος οὗτος ὕμνος μᾶς μεταφέρει εἰς τὸ ὑπερῷον, ὅπου τελεῖται ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος. Ξενία Δεσποτικὴ παρέχεται ἐκεῖ· φιλοξενία δηλαδή, τὴν ὁποίαν μᾶς κάμνει αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστός. Τράπεζα ἀθάνατος παρατίθεται ἐκεῖ· τὸ τίμιον σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον μεταδίδει εἰς τοὺς ἀξίως μεταλαμβάνοντας τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ἀθανασίαν. Εἰς ἀπόλαυσιν τῆς Δεσποτικῆς ξενίας καὶ ἀθανάτου τραπέζης καλεῖ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος. Ἀλλὰ πῶς πρέπει ν' ἀπολαύσωμεν τῆς Δεσποτικῆς τραπέζης; Κατὰ δύο τρόπους. Αἰσθητῶς καὶ νοητῶς, λέγει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης. Αἰσθητῶς μὲν τρώγοντες τὸ σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου. Νοητῶς δὲ ἀπολαύοντες τῶν φρικτῶν Μυστηρίων «ταῖς ὑψηλαῖς φρεσί», ἀνυψοῦντες δηλαδὴ τὸν νοῦν ὑπεράνω τῶν γηίνων πραγμάτων, ὡς εἰς ἄλλο ὑπερῷον καὶ ἀνώγεων πνευματικόν, καὶ ἐντρυφῶντες εἰς θεῖα νοήματα, εἰς τὰς ὑψηλὰς περὶ τοῦ Θεοῦ θεωρίας, ἀφοῦ ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐμάθομεν «ἐπαναβεβηκότα λόγον», ὑψηλὸν δηλαδὴ λογισμόν, πτῆσιν τῆς διανοίας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀναγωγὴν καὶ θείαν θεωρίαν. Ἀετῶν, ὄχι κολοιῶν ἡ Θεία Κοινωνία, λέγει καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος.

ΤΑ ΔΥΟ ΞΥΛΑ

Διὰ ξύλου ὁ Ἀδὰμ Παραδείσου γέγονεν ἄποικος· διὰ ξύλου δὲ σταυροῦ ὁ λῃστὴς Παράδεισον ᾤκησεν· ὁ μὲν γὰρ γευσάμενος ἐντολὴν ἠθέτησε τοῦ ποιήσαντος· ὁ δὲ συσταυρούμενος Θεὸν ὡμολόγησε τὸν κρυπτόμενον. Μνήσθητι καὶ ἡμῶν, Σωτήρ, ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου.

Ἐδῶ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος κάμνει λόγον περὶ δύο ξύλων. Τὸ ἓν εἶνε τὸ ξύλον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, τὸ ὁποῖον ἦτο πεφυτευμένον ἐν τῷ Παραδείσῳ. Εἶνε τὸ δένδρον, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς εἶχεν ἀπαγορεύσει εἰς τοὺς Πρωτοπλάστους νὰ φάγουν. Τὸ ἄλλο εἶνε τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ξύλων ὑπάρχει σχέσις. Ἐπειδὴ διὰ τοῦ πρώτου ξύλου ὁ Ἀδὰμ ἐξωρίσθη ἐκ τοῦ Παραδείσου, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἠθέλησε διὰ ξύλου πάλιν, διὰ τοῦ Ξύλου τοῦ Σταυροῦ, νὰ ἐπανέλθῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν Παράδεισον. Πρῶτος δέ, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Παράδεισον, εἶνε ὁ εὐγνώμων ληστής, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ «Μνήσθητί μου, Κύριε» ἐθεολόγησεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Τὴν φωνὴν τοῦ ληστοῦ προτρέπει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς λέγοντες· «Ἐνθυμήθητι καὶ ἡμᾶς, Σωτήρ, εἰς τὴν βασιλείαν σου».

Η ΕΞΑΓΟΡΑ

Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου τῷ τιμίῳ σου αἵματι· τῷ Σταυρῷ προσηλωθεὶς καὶ τῇ λόγχῃ κεντηθεὶς τὴν ἀθανασίαν ἐπήγασας ἀνθρώποις. Σωτὴρ ἡμῶν, δόξα σοι.

Εἶνε τὸ *ἀπολυτίκιον* τῆς *ἀκολουθίας* τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία γίνεται τὸ ἑσπέρας τῆς Μ. Πέμπτης. Στηρίζεται κυρίως εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν 3, 13· «Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται γάρ· Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου». Λόγῳ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ἤμεθα ὑπὸ κατάραν, ἤμεθα ὅπως οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς ἐξηγόρασεν, ὡς λύτρα δὲ διὰ τὴν ἐξαγοράν μας κατέβαλε τὸ τίμιον αἷμά Του. Ὁ σταυρωθεὶς καὶ λογχισθεὶς Κύριος διὰ τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον ἔρρευσεν ἐκ τῶν πληγῶν του, ἔγινε δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἡ πηγὴ τῆς ἀθανασίας.

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Μεγάλη Ἑβδομάς! Ζωηρὰ ἀνάμνησις καὶ ἀναπαράστασις τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐκαιρία νὰ σκεφθῶμεν καὶ νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ τὰ ὅμοια πάθη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἔπαθεν ὁ Χριστός; Πάσχει καὶ ἡ Ἐκκλησία του. Ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑποστάσεώς της μέχρι σήμερον ἡ Ἐκκλησία πάσχει καὶ ὀδυνᾶται συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως. Καὶ μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων τὸ μαρτύριον τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐξακολουθῇ, μάλιστα ἐπιτεινόμενον.

Πόθεν τὰ πάθη καὶ ἡ ὀδύνη τῆς Ἐκκλησίας; Ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν. Ἔξωθεν πλήττουν οἱ ἄπιστοι καὶ ἄθεοι. Ἡ λύσσα καὶ ἡ μανία των κατὰ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἀφάνταστα. Νέοι Νέρωνες καὶ Διοκλητιανοὶ ὄπισθεν τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος ἐδίωξαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διώκουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ σκληρῶς καὶ συστηματικῶς. Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ ποικιλώνυμοι αἱρετικοί. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν λεγομένων χριστιανῶν! «Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν» (Α΄ Ἰωάν. 2, 19). Οἱ αἱρετικοὶ ἐξερχόμενοι ἐξέσχισαν τὴν σάρκα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐξακολουθοῦν καὶ ἔξωθεν νὰ βάλλουν κατ' αὐτῆς. Ἡ πεισμονὴ καὶ ἡ δολιότης των εἶνε ἀπίστευτα.

Ἔσωθεν πλήττομεν τὴν Ἐκκλησίαν ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ὡς Ὀρθόδοξοι ἀποτελοῦμεν τὸ σῶμά της. Πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἐγγράμματοι καὶ ἀγράμματοι, πρεσβύτεροι καὶ νεώτεροι, ἐπίσημοι καὶ ἄσημοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ὅλοι ἁμαρτάνομεν. Καὶ «ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν» (Α΄ Ἰωάν. 1, 8). Ἀναριθμήτους ἁμαρτίας ἔχομεν. Ἑκάστη δὲ ἁμαρτία τί εἶνε; Ἓν τραῦμα. Καὶ ὁ ὅλος ἄνθρωπος, ὁ πεπτωκὼς καὶ ἁμαρτωλός, τί εἶνε; Τὸ μέγα τραῦμα! Ἐφ' ὅσον δὲ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν Ὀρθοδό-

ξων εἶνε μέλος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἰδικόν του τραῦμα εἶνε τραῦμα εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναρίθμητα τὰ τραύματα ἑκάστου μέλους; Πόσῳ μᾶλλον τὰ τραύματα τοῦ ὅλου σώματος!

Κατάστικτος ἡ Ἐκκλησία τοῖς μώλωψι τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων. Εὔκαιρον νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὸν λόγον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου περὶ τοῦ παλαιοῦ Ἰσραήλ· «Τί ἔτι πληγῆτε προστιθέντες ἀνομίαν; Πᾶσα κεφαλὴ εἰς πόνον καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην. Ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία». Τὰ πάντα «τραῦμα», «μώλωψ», «πληγὴ φλεγμαίνουσα». «Οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους» (Ἠσ. 1, 5-6). Ἡ Ἐκκλησία θρηνωδεῖ ὡς ὁ Δαβίδ· «Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ. Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου· ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. Ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου· ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου» (Ψαλμ. 37, 4-9). Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκὶ τῆς Ἐκκλησίας! Δὲν ὑπάρχει ἀτραυμάτιστον καὶ ὑγιὲς μέρος εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας!

Ὅλοι τραυματίζομεν τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ βαθύτερον καὶ ὀδυνηρότερον πάντων τραυματίζουν συνήθως τὴν Ἐκκλησίαν οἱ ποιμένες καὶ οἱ ποιμενάρχαι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ τὰς μεγάλας καὶ μεγίστας θέσεις καὶ εὐθύνας ἔχοντες. Ὅπως οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν ἱερέων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὸ δρᾶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὕτω καὶ νῦν ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς πρωτοστατοῦν συχνὰ εἰς τὸ δρᾶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπεροψία, ἡ κενοδοξία, ἡ ἀπολυταρχία, αἱ αὐθαιρεσίαι, αἱ προδοσίαι, τὰ ψεύδη, ἡ ἰδιοτέλεια, ἡ ἀδιαφορία, ἡ δειλία καὶ ἐν γένει τὰ κακὰ παραδείγματα καὶ σκάνδαλα τοῦ κλήρου, αὐτὰ εἶνε τὰ χειρότερα καὶ ἀπαισιώτερα τραύματα εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὰ βλέπουν προπάντων οἱ ἄπιστοι καὶ ἄθεοι, καὶ τρίβουν τὰς χεῖράς των ἐκ σατανικῆς χαρᾶς, καὶ γελοῦν καὶ

καγχάζουν ὡς οἱ δαίμονες, καὶ ὁμιλοῦν περὶ ψυχορραγήματος τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ περὶ θανάτου τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ ἐκμεταλλεύονται καὶ οἱ αἱρετικοί, καὶ συνεχῶς πληθύνονται καὶ κάμνουν θραῦσιν εἰς βάρος τῆς Ὀρθοδοξίας. Αὐτὰ καὶ τοὺς πιστοὺς ἀκόμη κλονίζουν καὶ ἐξωθοῦν εἰς ἀπιστίαν.

Ἀλλ' ὅσα καὶ ὅσον μεγάλα τραύματα καὶ ἂν φέρῃ ἡ Ἐκκλησία, μὴ ταρασσέσθω ἡ καρδία τῶν πιστῶν, καὶ μὴ ἐπιχαιρέτω ἡ καρδία τῶν ἀπίστων, τῶν ἀθέων καὶ τῶν αἱρετικῶν. Οὔτε ὁ Θεὸς ἀπέθανεν οὔτε ἡ Ἐκκλησία ἀποθνήσκει. Ἢ μᾶλλον, ὁ Θεὸς ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὅταν ἔγινεν ἄνθρωπος, ἡ δὲ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀποθνήσκει. Ὁ Θεὸς ἀπέθανεν ἑκουσίως ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν νύμφην του, τὴν ὁποίαν τόσον περιπαθῶς ἠγάπησεν, ὁ ἀποθανὼν καὶ ἀναστὰς Κύριος ἔδωκε τὸ προνόμιον, αὐτὴ μηδέποτε νὰ ἀποθνήσκῃ, ὁσονδήποτε βαρέως καὶ ἂν τραυματίζεται. Ποῖος σωματικὸς ὀργανισμὸς πλήρης ἀναριθμήτων καὶ βαθυτάτων τραυμάτων ἠδυνήθη ποτὲ νὰ ἐπιζήσῃ; Καὶ ποῖος κοινωνικὸς ὀργανισμὸς μὲ ὅσην κακοδιοίκησιν καὶ κακοδαιμονίαν ἔχει ἡ Ἐκκλησία διετηρήθη ἐπὶ χιλιετίας; Καὶ ὅμως, ὁ ὀργανισμὸς Ἐκκλησία ἀντέχει, ζῇ καὶ βασιλεύει ἐπὶ τῶν ἐκλεκτῶν ψυχῶν ἐπὶ δύο χιλιετίας. Καὶ ὅπως ἔζησε μέχρι τώρα, οὕτω θὰ ζῇ ἐπὶ τῆς ὀλεθρίας γῆς μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Καὶ τοῦτο, διὰ νὰ εἶνε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τὸ συνεχὲς θαῦμα τοῦ Θεοῦ, πρὸς στήριξιν τῶν εὐσεβῶν, καὶ πρὸς διάψευσιν καὶ φίμωσιν καὶ καταισχύνην τῶν ἀσεβῶν, οἱ ὁποῖοι λέγουν καὶ γράφουν, δυστυχῶς καὶ ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέθανεν, ἡ Ἐκκλησία ψυχορραγεῖ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐχρεωκόπησεν. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἐχρεωκόπησαν καὶ ἀπέθανον αὐτοί, ὡς μὴ ἀγωνισθέντες νὰ ἐφαρμόσουν τὰ ὀρθὰ καὶ σωτήρια διδάγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ κεῖνται νεκροὶ ἄταφοι, ἐξαίσια πτώματα τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς διαστροφῆς. Μυριάδες δὲ ψυχαὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς αὐτοὺς ἐξακολουθοῦν καὶ εἰς τὸν ὑλιστικὸν καὶ σαρκικὸν τοῦτον αἰῶνα νὰ πιστεύουν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ν' ἀγωνίζωνται διὰ τὴν ἐφαρμογήν του, καὶ νὰ μετέχουν τῶν ὑπερτάτων συγκινήσεων, τὰς ὁποίας χαρίζει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἰδίᾳ κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα.

Ἐσταυρωμένε Χριστὲ καὶ ἐσταυρωμένη Ἐκκλησία! Ἂν ὄντως εἴχετε ἀποτύχει καὶ ἤσασθε ἀνυπολόγιστοι, διατί θὰ σᾶς ἐσταύρωνεν ὁ κόσμος συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως; Ἀλλὰ τώρα σᾶς σταυρώνει, ὅσον βεβαίως ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, διότι εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν ὄπισθεν τοῦ κόσμου ἀρχιεργάτην τοῦ κακοῦ εἶσθε φοβεροί...

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ὕμνον τῆς Μεγάλης Δευτέρας.

Η ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑ

Τάξεως ἔμπαλιν ὑμῖν ἐθνικῆς ἔστω τὸ κράτος ὁμογενῶν· οὐ κλῆρος γὰρ ἐμός, τυραννὶς δὲ γνώμη αὐθαίρετος. Ὁ οὖν πρόκριτος ἐν ὑμῖν εἶναι θέλων, τῶν ἄλλων ἔστω πάντων ἐσχατώτερος· καὶ Κύριον γινώσκοντές με, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἀναβαίνων ὁ Κύριος εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τὸ πάθος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς γνωστῆς περὶ πρωτείων ἀπαιτήσεως τῶν δύο υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· «Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος» (Ματθ. 20, 25 - 27. Ἰδὲ καὶ Μάρκ. 10, 42 - 44). Τούτους τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἔχει προπαντὸς ὑπ' ὄψιν του ἐν τῷ ἀνωτέρω ὕμνῳ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος.

Ἐν τῷ ὕμνῳ παρουσιάζεται ὁμιλῶν, ὡς καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, αὐτὸς ὁ Κύριος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς μαθητάς του, καὶ δι' αὐτῶν βεβαίως πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ὅλων τῶν αἰώνων, καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἀναλαμβάνοντας ἀξιώματα καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καταδικάζει δὲ τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν ὡς ξένην πρὸς τὸ ἰδικόν του πνεῦμα, καὶ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάλογον ταπείνωσιν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ πρωτεύουν καὶ νὰ προΐστανται τῶν ἄλλων, καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν καὶ ὅλων βεβαίως τῶν χριστιανῶν αἰωνίαν ὑπερύψωσίν του ὡς Κυρίου.

Ἡ ὁμαλωτέρα σειρὰ τῶν λέξεων εἰς τὴν πρώτην, τὴν καὶ δυσκολωτέραν, πρότασιν τοῦ ὕμνου θὰ ἦτο· «Τὸ κράτος ὁμογε-

νῶν ἔστω ὑμῖν ἔμπαλιν τάξεως ἐθνικῆς». «Κράτος» εἶνε τὸ κρατεῖν, τὸ ἐξουσιάζειν, ἡ ἐξουσία. «Ὁμογενεῖς» εἶνε οἱ τοῦ αὐτοῦ γένους, τοῦ ἀνθρωπίνου ἐν προκειμένῳ γένους, οἱ συνάνθρωποι. «Ἔμπαλιν» σημαίνει ἀντιθέτως. Καὶ «τάξις ἐθνικὴ» εἶνε ἡ συνήθεια ἢ τὸ πολίτευμα τῶν ἐθνικῶν, ἤτοι τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὁ Κύριος λοιπὸν λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς του· Ἡ ἐπὶ τῶν συνανθρώπων ἐξουσία ἂς εἶνε εἰς σᾶς, τοὺς ἰδικούς μου ἀκολούθους, ἀντιθέτως πρὸς τὴν συνήθειαν τῶν εἰδωλολατρῶν ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι καταπιέζουν τοὺς ὑποδεεστέρους.

Τῶν δύο ἑπομένων προτάσεων τοῦ ὕμνου ἡ φυσικωτέρα σειρὰ θὰ ἦτο· «Γνώμη γὰρ αὐθαίρετος οὐκ ἐμὸς κλῆρος, τυραννὶς δέ». Διὰ τῶν προτάσεων τούτων αἰτιολογεῖται ἡ θέλησις τοῦ Κυρίου, ἡ ἐξουσία τῶν ἰδικῶν του ὀπαδῶν νὰ εἶνε ἀντίθετος τῆς ἐξουσίας τῶν εἰδωλολατρῶν. Διότι — λέγει ὁ Κύριος — ἡ αὐθαιρεσία (= «αὐθαίρετος γνώμη») δὲν εἶνε ἰδικός μου θεσμὸς καὶ νόμος, τὸν ὁποῖον ἐκληροδότησα εἰς σᾶς, ἀλλ' εἶνε τυραννία.

Ἡ αὐθαίρετος διαποίμανσις καὶ διοίκησις, ὁ αὐταρχισμός, ὁ «ἐτσιθελισμός», καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ὡς τυραννία, μηδεμίαν σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὸ ἰδικόν του πνεῦμα, ἀλλ' ἄντικρυς ἀντίθετος αὐτοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία τῆς ἐλευθερίας. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶνε δημοκρατικόν. Ἡ πολιτεία τοῦ Θεοῦ εἶνε ἡ μόνη ἀληθινὴ δημοκρατία. Ἀλλὰ πόσον ἐλησμόνησε τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ὁ Πάπας! Καὶ πόσον ἐπίσης ἐλησμόνησαν αὐτὴν παπῖσκοί τινες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας!

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Κύριος ὡς ἐν συμπεράσματι ὑποδεικνύει· Ἐκεῖνος λοιπόν, ὁ ὁποῖος μεταξύ σας θέλει νὰ εἶνε ἀνώτερος καὶ προϊστάμενος, ἂς γίνεται ὁ πλέον τελευταῖος ὅλων τῶν ἄλλων, ταπεινούμενος ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ὑπηρετῶν αὐτούς.

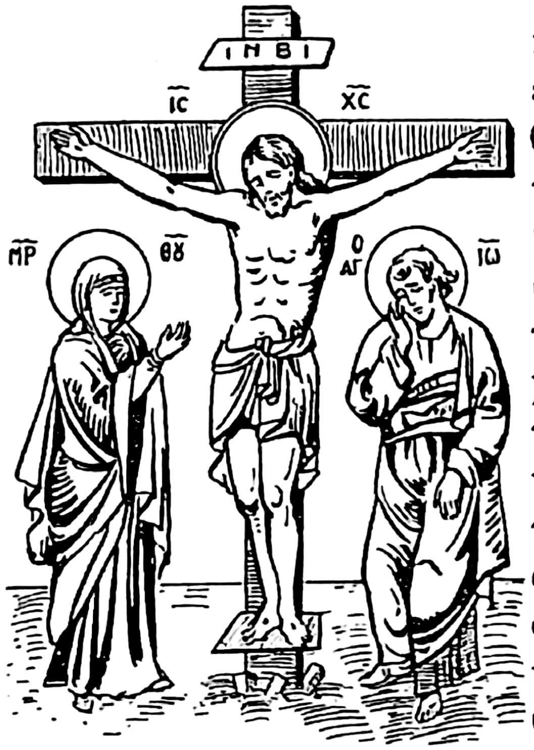
Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ θρησκεία τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς διακονίας. Ὁ θεῖος Ἱδρυτής της ἔδωκε πρῶτος τὸ παράδειγμα, διότι «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Ματθ. 20, 28. Μάρκ. 10, 45).

Τέλος ὁ Κύριος λέγει· Καὶ ἀφοῦ μὲ ἀναγνωρίζετε ὡς Κύριον, νὰ μὲ ὑμνῆτε καὶ νὰ μὲ ὑψώνετε ὑπεράνω παντὸς ὕψους καὶ μεγαλείου εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας.

Σκεπτόμενοι οἱ κύριοι τῆς γῆς, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἔχουν Κύ-

ριον ἐν οὐρανοῖς, Ἐκεῖνον ἂς ὑψώνουν, ἑαυτοὺς δὲ ἂς ταπεινώνουν, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐκ τῆς αὐτῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ὀστέων, ἀδελφοὺς καὶ δμοιοπαθεῖς, ἂς φέρωνται μὲ ἀγάπην, κατανόησιν, ἠπιότητα καὶ ἐπιείκειαν, ὡς διάκονοι μᾶλλον καὶ δοῦλοι, παρὰ ὡς κύριοι καὶ ἐξουσιασταί.

ΤΑ ΠΑΘΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Αἱ διάνοιαι θὰ προσηλωθοῦν καὶ πάλιν εἰς τὸν προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Καὶ αἱ καρδίαι θὰ γίνουν βαρεῖαι δι' ἐκεῖνον, ὅστις κρατεῖ τὸ βάρος ὅλου τοῦ κόσμου. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ σκεφθοῦν ἐφέτος τὸν Ἐσταυρωμένον; Ὑπάρχουν χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ λυπηθοῦν ἐκ τῆς θέας τοῦ καθημαγμένου Ἰησοῦ; Μόνον ἀπάνθρωποι θὰ μείνουν ἀδιάφοροι. Μόνον ἀντίχριστοι θὰ μείνουν ψυχροί. Οἱ ἄλλοι, ὅσον ἁμαρτωλοὶ καὶ ἂν εἶνε, θὰ αἰσθανθοῦν τὸ ῥῖγος τῆς Θρησκείας. Ὅλαι αἱ φωναὶ θὰ σιγήσουν πρὸς στιγμήν, διὰ ν' ἀκουσθῇ ἡ κραυγὴ τοῦ Ἰησοῦ· Τετέλεσται! Ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἔργα εἶνε ἀτελῆ. Τὸ τελεσθὲν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ εἶνε τὸ τέλειον. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἠγάπησεν «εἰς τέλος»· οὐδεὶς ἄλλος. Ὁ Χριστὸς προσέφερεν ὑπὲρ ἡμῶν θυσίαν τελείαν· οὐδεὶς ἄλλος. Διὸ καὶ αἱ εὐγνώμονες καρδίαι, αἱ ἀτελεῖς μέν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τελειότητα φερόμεναι, συγκινοῦνται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ ὅσον ἐξ οὐδενὸς ἄλλου ὀνόματος ὀνομαζομένου εἴτε ἐπὶ γῆς εἴτε ἐν οὐρανοῖς. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ ὑπέρθειος μαγνήτης τῶν ἐκλεκτῶν ψυχῶν.

Μετὰ τὸν σταυρὸν ἡ ἀνάστασις. Αἱ διάνοιαι θὰ λάμψουν ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς ἀναστάσεως. Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός! Αἱ καρδίαι θὰ σκιρτήσουν ἐξ ἀγαλλιάσεως. Χαρᾶς τὰ πάντα πεπλήρωται τῆς ἀναστάσεως τὴν πεῖραν εἰληφότα! Ὅσον καὶ ἂν προοδεύσῃ ἡ ἐπιστήμη μας, τόσον φῶς, ὅσον τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως, δὲν θὰ μᾶς χαρίσῃ ποτέ. Ὅσον καὶ ἂν ἀπολαύσωμεν ὑλικὰ ἀγαθά, τόσην χαράν, ὅση ἡ χαρὰ τῆς ἀναστάσεως, δὲν θὰ γευθῶμέν ποτε. Ἡ ἐπιστήμη χαρίζει φῶτα· ὄχι τὸ φῶς. Ὁ κόσμος προσφέρει χαράς· ὄχι τὴν χαράν. Καὶ ὅταν ὁ θάνατος ἔρχεται, τὰ φῶτα τῆς ἐπιστή-

μης σϐήνουν· ἐνῷ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὸν εἰσερχόμενον εἰς τὴν ὄντως ζωήν, γίνεται ἀσυγκρίτως πλουσιώτερον. Καὶ αἱ χαραὶ τοῦ κόσμου ἐξαφανίζονται· ἐνῷ ἡ χαρὰ τοῦ Χριστοῦ γίνεται ἀπέραντος. Τώρα προγευόμεθα ἁπλῶς τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Καὶ ἐν τούτοις ἡ γλῶσσα ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὸ τί αἰσθανόμεθα, ἰδίως κατὰ τὴν ἑορτὴν καὶ πανήγυριν τῆς ἀναστάσεως. Τί ἄρα ἔσται ἡμῖν, ὅταν ἀξιωθῶμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ πάμφωτον καὶ πανευφρόσυνον ἐκεῖνο βασίλειον καὶ νὰ γευώμεθα πλήρως τῆς αἰωνίου μακαριότητος; Ἀγαθά, «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέϐη» (Α´ Κορ. 2, 9). Ἀγαθὰ ἀνέκφραστα, ἀφάνταστα!

Οἱ πολλοὶ ἐπ᾽ ὀλίγον μόνον θὰ ἑλκυσθοῦν ἐκ τῆς ὑπερϐαλλούσης ἕλξεως τοῦ Ἰησοῦ. Θὰ ἑλκυσθοῦν κατὰ τὰς ἁγίας ἡμέρας τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως. Καὶ θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν τετριμμένην καὶ ἐφθαρμένην ζωήν. Ἀλλ᾽ ὑπάρχουν καὶ οἱ ὀλίγοι, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται νὰ μένουν σταθερῶς μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτοὶ θὰ ἐντρυφοῦν συχνὰ εἰς τὰ σεπτὰ πάθη καὶ εἰς τὴν ἔνδοξον ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ θὰ παρακαλοῦν τὸν ἐσταυρωμένον καὶ ἀναστάντα Λυτρωτὴν καὶ Θριαμϐευτήν, ἵνα ἀπαλλάσσῃ αὐτοὺς ἐκ τῶν ἁμαρτωλῶν παθῶν των, καὶ ἵνα χαρίσῃ εἰς αὐτοὺς ἔνδοξον ἀνάστασιν ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει καὶ τῇ παγκοσμίῳ κρίσει. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ συγκαταλέγῃ ἢ ταχέως νὰ συγκαταλέξῃ καὶ ἡμᾶς μετὰ τῶν ὀλίγων, οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὴν ὡραίαν ἔκφρασιν τῆς Βίϐλου, βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμϐάνουν (Ἑϐρ. 12, 28).

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἑρμηνεύσωμεν δύο ὕμνους, ἕνα ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Μ. Σαϐϐάτου καὶ ἕνα ἐκ τοῦ Κανόνος τῆς Ἀναστάσεως.

ΣΠΑΡΑΓΜΟΣ

Ρωμαλεότητι τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντός σου, τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή σου διῄρηται· σπαράττουσιν ἄμφω γὰρ δεσμοὺς τοῦ θανάτου καὶ ᾅδου, Λόγε, τῷ κράτει σου.

Ἐκ τῆς πρώτης λέξεως τοῦ ὕμνου ὁρμώμενοι, καὶ εἰς τὸ ὅλον τῆς πλοκῆς, τῆς ἐκφράσεως καὶ τῶν νοημάτων ἀποβλέποντες, δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸν ὕμνον τοῦτον ρωμαλεώτατον καὶ ὡραιότατον. Ἐν αὐτῷ παρίσταται ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ὡς συντριπτικὴ νίκη κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. Ὁ ἐπελθὼν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐπιφέρει τὸν σπαραγμόν, τὴν διάλυσιν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. Αἰτία δὲ τῆς συντριπτικῆς νίκης εἶνε ἡ παντοδύναμος Θεότης τοῦ Χριστοῦ.

Ὦ Λόγε! λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος. Ἡ ψυχή σου διὰ τοῦ θανάτου «διήρηται» τῆς σαρκός σου, ἐχωρίσθη δηλαδὴ ἐκ τοῦ σώματός σου. Ἀλλὰ τοῦτο συνέβη οὐχὶ ἡττηθέντος, ἀλλ' «ἐκνικήσαντός σου». Μὲ τὸ ὅτι ἀπέθανες δὲν ἡττήθης, ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐνίκησες. Καὶ ὄχι ἁπλῶς ἐνίκησες, ἀλλ' «ἐξενίκησες». Τουτέστι τελείως ἐνίκησες, ὁλοσχερῶς κατέβαλες τὸν ἀντίπαλον καὶ ἐπεκράτησες. Πῶς δὲ ἐνίκησες; «Ρωμαλεότητι τοῦ κρείττονος»! Ρωμαλεότης εἶνε ἡ ἰσχυρὰ δύναμις. Τὸ κρεῖττον, τὸ ἀνώτερον, εἶνε ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ, συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν, ἡ ὁποία εἶνε τὸ κατώτερον. Ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ δηλοῦται ἐν τῷ ὕμνῳ διὰ τῆς ὀνομασίας Λόγος. Λέγει λοιπὸν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος· Διὰ τῆς ἰσχυρᾶς δυνάμεως, ἢ μᾶλλον διὰ τῆς παντοδυναμίας τῆς Θεότητός σου, ἀποθανών, ὡς ἄνθρωπος, κατενίκησες, ὦ Λόγε! Ἡ ἔμφασις οὕτω πίπτει ἐπὶ τῆς γενικῆς ἀπολύτου «ἐκνικήσαντός σου», ἡ δὲ φυσικωτέρα σειρὰ τῶν λέξεων θὰ ἦτο· «Ἡ ψυχή σου, Λόγε, διήρηται τῆς σαρκὸς ἐκνικήσαντός σου, ρωμαλεότητι τοῦ κρείττονος». Ὁ θάνατός σου, Λόγε, ὑπῆρξε νίκη, ὀφειλομένη εἰς τὴν παντοδύναμον Θεότητά σου.

Ὑπῆρξε δὲ νίκη ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, διότι ἀμφότερα ταῦτα, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, «σπαράττουσιν», ἤτοι κατασπαράσσουν, συντρίβουν, διαλύουν τοὺς «δεσμοὺς» τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. Δεσμοὶ εἶνε τὰ δεσμά, αἱ ἁλύσεις. Δι' αὐτῶν ὁ μὲν θάνατος κρατεῖ νεκρὰ τὰ σώματα εἰς τοὺς τάφους, ὁ δὲ ᾅδης κρατεῖ δεσμίας τὰς ἀθανάτους ψυχὰς εἰς τὰ σκοτεινὰ διαμερίσματά του. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ συντρίβουν τὰ δεσμὰ ταῦτα «τῷ κράτει» τοῦ Λόγου· διὰ τῆς κραταιᾶς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ὀνομάζεται δηλαδὴ ἐνταῦθα κράτος τοῦ Λόγου ὅ,τι ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὕμνου ὀνομάζεται ρωμαλεότης τοῦ κρείττο-

νος. Μετ' ἐμφάσεως δὲ λέγει ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ὅτι τὰς ἁλύσεις τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου «σπαράττουσιν ἄ μ φ ω», ἀμφότερα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ συντριβὴ τοῦ κακοῦ δὲν προέρχεται μόνον ἐκ τῆς ζώσης ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ· προέρχεται καὶ ἐκ τοῦ νεκροῦ σώματός του. Ψυχὴ καὶ σῶμα σφυροκοποῦν καὶ τὰ δύο τὸ κακόν. Πῶς; Ὑποκρύπτεται ἐνταῦθα ἡ μεγάλη δογματικὴ ἀλήθεια, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ ἡ Θεότης αὐτοῦ παρέμεινεν ἡνωμένη τόσον μὲ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἡ ὁποία κατῆλθεν εἰς τὸν ᾅδην, ὅσον καὶ μὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον. Διὸ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα τοῦ Χριστοῦ σφυροκοποῦν τὸ κακὸν διὰ τῆς κραταιᾶς δυνάμεως τῆς ἡνωμένης μεθ' ἑκάστου ἐξ αὐτῶν Θεότητος. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τοῦ Χριστοῦ σφυροκοπεῖ τὸν θάνατον, ἀφοῦ τοῦτο δὲν γνωρίζει ἀποσύνθεσιν, ἀλλὰ καὶ ζωοποιεῖται πάλιν καὶ ἀνίσταται ἐκ τοῦ τάφου ἔνδοξον, ἡ δὲ ψυχὴ σφυροκοπεῖ τὸν ᾅδην, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ τὴν κρατήσῃ, ἀλλ' ἐπανέρχεται αὕτη καὶ ἑνώνεται μετὰ τοῦ σώματος.

Ἡ συντριβὴ τῶν ἁλύσεων τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου δὲν ἐγένετο βεβαίως διὰ τὸν Χριστόν. Ἐγένετο δι' ἡμᾶς. Πᾶς πιστὸς δὲν εἶνε πλέον δυνατὸν νὰ κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. Ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἀπέβαλον τὴν τρομεράν των ὄψιν. Ὁ Χριστὸς διὰ τοὺς πιστοὺς ἐξησφάλισε μετοχὴν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν, τῆς ὁποίας δυνάμεθα ἀπὸ τώρα νὰ γευώμεθα, καὶ εἰς τὴν ἔνδοξον σωματικὴν ἀνάστασιν, ἡ ὁποία θὰ συμβῇ κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν. Ἤδη οἱ πιστοὶ ζοῦν τὴν ἀνάστασιν τὴν πρώτην, τὴν πνευματικὴν ἀνάστασιν ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἀναγέννησιν.

Ἄξιον παρατηρήσεως τέλος καὶ τὸ ῥῆμα, τὸ χρησιμοποιούμενον πρὸς παράστασιν τῆς συμφορᾶς, τὴν ὁποίαν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐπιφέρουν κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. «Σπαράττουσι»! Κατασπαράσσουν! Δυνατόν, παραστατικὸν ῥῆμα, ὅπερ ἀποβαίνει δυνατώτερον, παραστατικώτερον, λόγῳ τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτέθη. «Σπαράττουσι»! Διαρκές, ἄγριον, ἀνελέητον σφυροκόπημα τοῦ ἐχθροῦ! Τελεία συντριβὴ καὶ διάλυσις! Ἄξιον ἐπίσης παρατηρήσεως, ὅτι ἐνῷ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ παρίσταται ἁπλῶς ὡς διαίρεσις, ὡς χωρισμὸς τοῦ σώματος ἐκ τῆς ψυχῆς, τὸ πάθημα τοῦ ἐχθροῦ χαρακτηρίζεται ὡς σπαραγμός!

Λέγει λοιπὸν ὁ ὑμνογράφος εἰς τὸ δεύτερον τοῦ ὕμνου τμῆμα· Κατενίκησες, ὦ Θεὲ Λόγε, διότι ἡ ἁγία σου ψυχὴ καὶ τὸ ἅγιόν σου σῶμα, ἡνωμένα ἕκαστον, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν σου, μετὰ τῆς Θεότητός σου, κατασυντρίβουν καὶ τὰ δύο, διὰ τῆς κραταιᾶς δυνάμεως τῆς Θεότητός σου, τὰς ἁλύσεις τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου.

ΣΚΙΡΤΗΜΑΤΑ ΘΡΙΑΜΒΟΥ

Θανάτου ἑορτάζομεν νέκρωσιν, ᾅδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου, ἀπαρχήν· καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν μόνον εὐλογητὸν τῶν πατέρων Θεὸν καὶ ὑπερένδοξον.

Ὁ ἀναστάσιμος οὗτος ὕμνος ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸν ἑρμηνευθέντα ὕμνον τοῦ Μ. Σαββάτου. Καὶ ἐκεῖνος καὶ οὗτος ὁμιλοῦν περὶ τῆς συμφορᾶς, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης.

Τρία μεγάλα καλὰ ἑορτάζομεν οἱ πιστοὶ ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν παρόντα ὕμνον. Πρῶτον τὴν νέκρωσιν τοῦ θανάτου. Δεύτερον τὴν καθαίρεσιν τοῦ ᾅδου. Τρίτον τὴν ἔναρξιν νέας ζωῆς, τῆς αἰωνίου. Ὁμοῦ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἀναφέρονται εἰς χωρία τῆς Γραφῆς. Οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ ἔψαλλον· «Εὐλογεῖτε, Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαήλ, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου καὶ ἐκ χειρὸς θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς» (Δανιήλ, Ὕμνος τῶν τριῶν παίδων, στίχ. 65). Ὁ Χριστὸς ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Ἀποκαλύψεως λέγει· «Ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου» (Ἀποκ. 1, 17 - 18). Εἰς τὴν βίβλον τῆς Ἀποκαλύψεως ἀναγινώσκομεν ἐπίσης· «Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς... Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός» (Ἀποκ. 20, 13 - 14). Μεταξὺ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου ὑπάρχει διαφορά. Ὁ μὲν θάνατος εἶνε κυρίαρχος τῶν σωμάτων, — διότι θάνατον μόνον τὰ σώματα ὑφίστανται —, ὁ δὲ ᾅδης εἶνε κυρίαρχος τῶν ψυχῶν.

Ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης προσωποποιοῦνται εἰς τὸν παρόντα ὕμνον, ὅπως καὶ εἰς ἄλλους ὕμνους καὶ εἰς τὴν Γραφήν. Ὁ

ἀναστὰς Χριστὸς ἐπάταξε τῇ ἀστραπῇ τῆς Θεότητός του καὶ ἐνέκρωσε τὸν θάνατον. Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶνε θάνατος, διότι σκοπός του ἦτο νὰ νεκρώνῃ τοὺς ἄλλους, κεῖται τώρα ὁ ἴδιος νεκρός, ἐκτάδην, πτῶμα ἐξαίσιον. Ὁποία εἰρωνεία! Θάνατος οὐκέτι κυριεύει ἡμῶν. Ὁ θάνατος δὲν δύναται νὰ χωρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἡ δύναμις τοῦ θανάτου, ἡ ἁμαρτία, ἐνικήθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡμεῖς μεταβαίνομεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. Καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν προσωρινῶς μόνον ὑφίσταται τὴν νέκρωσιν καὶ τὴν φθοράν. Τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ τὸ σῶμα θὰ ζωοποιηθῇ πάλιν καὶ θ᾽ ἀναστηθῇ ἄφθαρτον καὶ ἔνδοξον. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶνε ἡ ἐγγύησις τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως ὅλων τῶν πιστῶν. Ὁ θάνατος κατηργήθη κατ᾽ οὐσίαν. Καὶ δυνάμεθα νὰ ἑορτάζωμεν τὸν θάνατον τοῦ θανάτου, ἐμπαίζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες· «Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον;» (Α΄ Κορ. 15, 54 - 55. Πρβλ. Ὠσηὲ 13, 14).

Ὁ ἀναστὰς Χριστὸς ἐπάταξε καὶ τὸν ἅδην καὶ καθήρεσεν αὐτόν. Ἐκεῖνος, ὅστις ἐκρήμνιζε τὰς ψυχὰς εἰς τὰ σκοτεινὰ βασίλειά του, ἐκρημνίσθη ὁ ἴδιος. Ὁποία πάλιν εἰρωνεία! Ὁ βασιλεὺς τοῦ σκότους ἐξέπεσεν ἐκ τῆς βασιλείας του, ἐγυμνώθη ἐκ τῆς ἐξουσίας του ἐπὶ τῶν ψυχῶν. Ἀνιστάμενος ὁ Χριστὸς ἥρπασε τὰς ψυχὰς καὶ ἐκένωσε τὰ βασίλεια τοῦ ᾅδου. Καὶ ἤδη οὐδεμία ψυχὴ πιστεύουσα εἰς τὸν Χριστὸν μεταβαίνει εἰς τὸν ἅδην. Ὁ ᾅδης, ὁ ὁποῖος πρὸ Χριστοῦ ἐφαίνετο ὡς παντοδύναμος, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ κράτος ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἦτο ὁλοκληρωτικόν, ὁ σκοτεινὸς αὐτὸς παμβασιλεὺς παρουσιάζεται τώρα καθῃρημένος καὶ ἀξιοθρήνητος ἢ μᾶλλον καταγέλαστος. Ἐπιτυχέστερος χαρακτηρισμὸς διὰ τὸ πάθημά του δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἀπὸ τὴν «καθαίρεσιν». Ἑορτάζοντες τὴν καθαίρεσιν τοῦ ᾅδου δυνάμεθα μετὰ τῶν προφητῶν, τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου νὰ ἐμπαίζωμεν αὐτὸν καὶ νὰ λέγωμεν· «Ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος;» (Α΄ Κορ. 15, 55. Πρβλ. Ὠσ. 13, 14). «Ἐσκύλευσε τὸν ᾅδην ὁ κατελθὼν εἰς τὸν ᾅδην. Καὶ τοῦτο προλαβὼν Ἡσαΐας ἐβόησεν· Ὁ ᾅδης, φησίν, ἐπικράνθη συναντήσας σοι κάτω. Ἐπικράνθη· καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη· καὶ γὰρ ἐνεπαίχθη. Ἐπικράνθη· καὶ γὰρ καθῃρέθη».

Ἡ νέκρωσις τοῦ θανάτου καὶ ἡ καθαίρεσις τοῦ ᾅδου εἶνε τὰ μεγάλα ἀγαθὰ **τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀπὸ ἀρνητικῆς**

πλευρᾶς. Ἀπὸ θετικῆς πλευρᾶς μεγάλο, μεγαλύτερον τῶν προηγουμένων ἀγαθόν, εἶνε ἡ «ἀπαρχὴ ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου». Ἡ ἔναρξις δηλαδὴ ἄλλης ὑφῆς ζωῆς, τῆς αἰωνίου. Ὅταν τὴν ἔναρξιν τῆς αἰωνίου ζωῆς δὲν θέτῃ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος μετὰ θάνατον, ἀλλὰ θέτῃ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸν χρόνον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, εἶνε φανερόν, ὅτι τὴν αἰώνιον ζωὴν βλέπει κυρίως ποιοτικῶς, καὶ ὄχι ποσοτικῶς, κατὰ τὴν ἀτελεύτητον αὐτῆς διάρκειαν. Ἀτελεύτητος, αἰωνία, θὰ εἶνε βεβαίως καὶ ἡ ζωὴ τῶν κολαζομένων. Ἀλλ' ἡ ζωὴ τῶν κολαζομένων δὲν ὀνομάζεται αἰώνιος ζωή. Οὐδὲ κἂν ζωή, ἀλλὰ θάνατος. Αἰώνιος ζωὴ ὀνομάζεται ἡ ἀνωτέρα ζωή, ἡ πνευματική, ἡ μακαρία καὶ ζηλευτὴ ζωή, ἡ ὁποία κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ εἶνε ζωή, ὄντως δηλαδὴ ζωή, καὶ περίσσευμα ζωῆς (Ἰωάν. 10, 10). Τὴν ποιοτικὴν ἀνωτερότητα τῆς ἀρξαμένης ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ζωῆς δεικνύει καὶ ἡ μετ' ἐμφάσεως προτασσομένη τῆς «βιοτῆς» ἀντωνυμία «ἄλλης». «(Ἑορτάζομεν) ἄ λ λ η ς βιοτῆς ἀπαρχήν». Ἡ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ εἶνε ἄλλη, διαφορετική· ὑπέροχος. Ὅτι δὲ πράγματι ὁ χριστιανὸς ἔχει τὴν γεῦσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπὸ τοῦδε, δεικνύει ὁ ἐν Ἰωάν. 5, 24 λόγος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ πιστεύων «ἔ χ ε ι ζωὴν αἰώνιον». Ἔχει ἤδη.

Διὰ τὰς μεγάλας ταύτας εὐεργεσίας, λέγει ὁ ἱ. ὑμνογράφος, ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον «σ κ ι ρ τ ῶ ν τ ε ς». Πηδῶντες ἐξ ἀγαλλιάσεως! Πῶς δὲ ὀνομάζεται ἐδῶ ὁ αἴτιος τῶν εὐεργεσιῶν; Θεὸς τῶν πατέρων, εὐλογητὸς καὶ ὑπερένδοξος. Διὰ τῶν ἐκφράσεων τούτων ὁ Χριστὸς ταυτίζεται πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ ἀνάστασις εἶνε ἡ τρανὴ ἀπόδειξις τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Η ΧΑΡΑ

Μᾶς ἠξίωσε καὶ πάλιν ὁ Χριστὸς νὰ ἑορτάσωμεν τὴν ἔνδοξον Ἀνάστασίν του. Μᾶς ἠξίωσε καὶ πάλιν ν' ἀπολαύσωμεν τὰ θεσπέσια καὶ πανευφρόσυνα ᾄσματα τοῦ Πάσχα. Μέγα μέρος τῆς χαρᾶς μας προέρχεται ἐκ τῶν ᾀσμάτων τούτων. Ὑπάρχει καὶ εἰς αὐτὰ βαθμὸς θεοπνευστίας. Αἱ λαμπηδόνες ἐξαστράπτουν «ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων». Οἱ ὑψηλοὶ τόνοι ἔρχονται ἐκ τῆς αἰωνιότητος. Τὰ ρεύματα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀναπηδοῦν ἐκ τῶν θεμελίων τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ. Καλοὶ καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ μουσουργοὶ τοῦ κόσμου. Ἀλλ' οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ μουσουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἄφθαστοι. Κανεὶς ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τοῦ κόσμου, ὁσονδήποτε μεγάλος καὶ ἂν εἶνε, κανεὶς δὲν μᾶς χαρίζει τόσην χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ὅσην ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Δὲν εἶνε λόγια αὐτά. Εἶνε γεῦσις. Εἶνε πεῖρα ζηλευτὴ καὶ τῆς πλέον ταπεινῆς καρδίας, δι' ἣν ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ μεταλαμβάνῃ τῶν ναμάτων τῆς, Ὀρθοδοξίας.

Δυστυχεῖς οἱ ἄπιστοι. Ὄχι μόνον εἰς τὴν ἄλλην ζωήν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτήν. Διότι στεροῦν τοὺς ἑαυτούς των τῆς ἐντονωτέρας καὶ ἁγνοτέρας χαρᾶς, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἀπολαύσῃ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς. Ὢ ἐὰν ἐγνώριζον οἱ ἄπιστοι τί χάνουν εἰς χαρὰν παραμένοντες μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας! Καὶ ὅταν τις χάνῃ εἰς χαράν, εἰς τί ἆρά γε κερδίζει; Ὅλα, ὅσα πράττει ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὴν χαρὰν ἀποβλέπουν. Καὶ ἂν πράττῃ τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν χαρὰν ὡς ἀποτέλεσμα, εἴτε ἄμεσον εἴτε ἀπώτερον, τί τὸ κέρδος; Τὰ ἀληθινὰ κέρδη μεταφράζονται εἰς χαράν, εἴτε ἄμεσον εἴτε ἀπωτέραν. Οἱ πιστοί, καὶ ἂν δὲν ἔχουν τίποτε ἐκ τῶν μεγά-

λείων τοῦ κόσμου τούτου, εἶνε εὐτυχεῖς, διότι ἔχουν τὴν χαράν. Ἡ χαρὰ εἶνε ὁ πλοῦτος καὶ τὸ μεγαλεῖον. Ἡ χαρὰ εἶνε τὸ κέρδος. Ἡ χαρὰ εἶνε τὸ πᾶν.

Θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ἐκ τῶν πλέον εὐφροσύνων ὕμνων τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα.

ΑΓΑΛΛΟΜΕΝΩι ΠΟΔΙ!

Τὴν ἄμετρόν σου εὐσπλαγχνίαν οἱ ταῖς τοῦ Ἅδου σειραῖς συνεχόμενοι δεδορκότες, πρὸς τὸ φῶς ἠπείγοντο, Χριστέ, ἀγαλλομένῳ ποδί, Πάσχα κροτοῦντες αἰώνιον.

Ὁ ὕμνος αὐτός, δογματικοῦ χαρακτῆρος, ὡς βάσιν ἔχει τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραφῆς περὶ τοῦ Ἅδου καὶ τῆς καθόδου τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Ἅδην. Ὁ Ἅδης εἶνε τὸ βασίλειον τοῦ σκότους καὶ τῶν δεσμῶν. Εἰς αὐτὸ μετέβαινον πρὸ Χριστοῦ ὅλοι οἱ νεκροὶ ἀνεξαιρέτως. Ζωηρὰ εἶνε ἐνταῦθα ἡ παράστασις τῶν ἀπ' αἰῶνος ἐν τῷ Ἅδῃ νεκρῶν. «Ταῖς τοῦ Ἅδου σειραῖς συνεχόμενοι» καὶ «δεδορκότες». Δεδεμένοι στερεῶς μὲ τὰς ἁλύσεις τοῦ Ἅδου (πρβλ. Β' Πέτρ. 2, 4 καὶ Ἰούδ. 6) καὶ τὸ βλέμμα ἐστραμμένον ἔχοντες πρὸς τὴν ἐρχομένην σωτηρίαν. Μόλις ὁ Χριστὸς διῆλθε τὰς πύλας τοῦ Ἅδου, τὸ σκοτεινὸν βασίλειον ἐφωτίσθη καὶ αἱ ἁλύσεις ἔπεσαν ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν τῶν δεσμίων. Παριστῶν ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τὴν λύτρωσιν τῶν ἐν τῷ Ἅδῃ ὡς ἀπαλλαγὴν ἐκ δεσμῶν καὶ σκότους, ὑπ' ὄψιν του ἔχει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ Ἡσ. 49, 8 - 9 καὶ τὸ Ψαλμ. 145, 7· «Οὕτω λέγει Κύριος· καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι καὶ ἔπλασά σε καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν... λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς· ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει· ἀνακαλύπτεσθε». Καί· «Κύριος λύει πεπεδημένους». Ἐλεύθεροι πλέον οἱ ἀπ' αἰῶνος δέσμιοι, ἰδόντες τὴν ἄμετρον, τὴν ἀπέραντον εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἔφερεν αὐτὸν μέχρι τοῦ Ἅδου, ἔσπευδον μὲ ἀσυγκράτητον χαρὰν καὶ ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὸ φῶς. Ἡ ἔννοια τοῦ φωτὸς εἰς τὴν ὑμνολογίαν τοῦ Πάσχα πρυτανεύει. Φῶς ἐνταῦθα δέον νὰ νοηθῇ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Αὐτοῦ ἡ ἐξαστράπτουσα καὶ ἀκτινοβολοῦσα μορφὴ ἐφώτισε τὸν Ἅδην μόλις προέβαλεν ἐκεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ πρὸ ὀλίγου δεσμῶται

καὶ ἐσκοτισμένοι ἔσπευδον μὲ πόθον καὶ λαχτάραν. Ἔσπευδον νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Χριστόν, νὰ ἐγκολπωθοῦν τὸ φῶς.

* * *

Πῶς ἔσπευδον οἱ λελυτρωμένοι πρὸς τὴν Πηγὴν τοῦ φωτός; «Ἀγαλλομένῳ ποδί», φωνάζει ἔνθους ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος. «Ἀγαλλομένῳ ποδί»! Θελκτικὴ ἔκφρασις. Ἔτρεχον σκιρτῶντες, πηδῶντες, χορεύοντες! Ἡ χαρά των ἦτο ἀσυγκράτητος, ὁ ἐνθουσιασμός των ἀπερίγραπτος. Οἱ πόδες των, ἐπὶ αἰῶνας δεδεμένοι μὲ τὰς βαρείας ἁλύσεις τοῦ Ἅδου, ἅμα τῇ παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἔγιναν ἐλαφροὶ ὡς πτερά. Οὐδὲν βαρύτερον τῆς ἁμαρτίας καὶ οὐδὲν ἐλαφρότερον τῆς χαρᾶς. Τὰ σκιρτήματα τῶν ἐν τῷ Ἅδῃ ἑορταστῶν ὑπενθυμίζουν τὰ σκιρτήματα τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ πρὸ τῆς ἐλευθερωθείσης ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀλλοφύλων Κιβωτοῦ (Β' Βασιλ. κεφ. 6). Τὸ εὐφρόσυνον ἐκεῖνο περιστατικὸν ὑπαινίσσεται, νομίζομεν, ἐδῶ ὁ ὑμνογράφος, ἐνῷ εἰς ἄλλο τροπάριον τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα ρητῶς ἀναφέρει οὗτος· «Ὁ θεοπάτωρ μὲν Δαβὶδ πρὸ τῆς σκιώδους Κιβωτοῦ ἥλατο σκιρτῶν...». Οἱ χοροὶ καὶ τὰ σκιρτήματα ἐν ἡμέραις ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων δύνανται νὰ ἔχουν θέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν. Ἀλλὰ ποῖοι χοροὶ καὶ ποῖα σκιρτήματα; Οἱ ἁγνοὶ χοροὶ καὶ τὰ ἁγνὰ σκιρτήματα.

Τὴν ἀπερίγραπτον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασίν των οἱ ἑορτασταὶ τοῦ Ἅδου παρίστανται ἐκδηλοῦντες καὶ διὰ κροτήσεως τῶν χειρῶν, διὰ ζωηρῶν κτυπημάτων τῶν παλαμῶν. «Πάσχα κροτοῦντες αἰώνιον»! Αἱ χεῖρες, ἐπὶ αἰῶνας δεδεμέναι μὲ τὰς χειροπέδας τοῦ Ἅδου, μόλις ἠλευθερώθησαν, ἐκινήθησαν εἰς παταγώδη χειροκροτήματα.

Εἶνε ἀσύλληπτος, ἀφάνταστος «ὁ τῶν ἑορταζόντων ἦχος», ὅστις ἐπλήρωσε τὸ βασίλειον τοῦ Ἅδου ἅμα τῇ ἐκεῖ παρουσίᾳ τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Φωτοδότου Χριστοῦ. Οὐδεμία ἑορτὴ καὶ πανήγυρις τῆς γῆς εἶχέ ποτε τόσον πολλοὺς εἰς ἀριθμὸν καὶ τόσον ἐνθουσιῶντας ἑορταστάς, ὅσον ὁ Ἅδης. Χιλιάδες χιλιάδων καὶ μυριάδες μυριάδων ἀπὸ αἰώνων στενοχωρούμενοι καὶ στενάζοντες εἰς τὴν ἀπέραντον φυλακὴν τοῦ σκοτεινοῦ Ἅδου, ἀνέμενον ἐναγωνίως τὴν στιγμὴν τῆς καθόδου πρὸς αὐτοὺς τοῦ Λυτρωτοῦ. Ὢ ἡ στιγμὴ ἐκείνη! Ἐσείσθη κυριολεκτικῶς ὁ Ἅδης ἐκ τῶν σκιρτημάτων καὶ τῶν χειροκροτημάτων τῶν λελυτρωμένων.

«Πάσχα κροτοῦντες αἰώνιον»! Οἱ ἐν τῷ Ἅδῃ ἑώρτασαν ἐπευφημοῦντες τὸ αἰώνιον Πάσχα. Ἡ λέξις Πάσχα εἶνε ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει διάβασιν. Οἱ Ἑβραῖοι ἑώρταζον Πάσχα, ἐπειδὴ διέβησαν ἐκ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δουλείας εἰς τὴν ἐν Χαναὰν ἐλευθερίαν. Οἱ ἐν τῷ Ἅδῃ ἑώρτασαν Πάσχα, ἐπειδὴ διέβησαν ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου εἰς τὴν κατάστασιν τῆς λυτρώσεως, καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ σκότους εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ φωτός. Τὸ Ἑβραϊκὸν Πάσχα ἦτο προσωρινόν. Τὸ νέον Πάσχα εἶνε αἰώνιον. Αἰώνιον ὑπὸ διπλῆν ἔννοιαν. Πρῶτον μὲν διότι οὐδέποτε τὸ νέον Πάσχα θὰ παύσῃ ἑορταζόμενον. Θὰ ἑορτάζεται μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων εἰς τὴν γῆν, καὶ μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου τούτου θὰ ἐξακολουθήσῃ ἑορταζόμενον ἀσυγκρίτως ὡραιότερον καὶ τελειότερον εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Δεύτερον δὲ διότι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν Πάσχα, ὅπερ ἐσήμαινε λύτρωσιν ἐκ τῶν Αἰγυπτιακῶν δεσμῶν, τουτέστι λύτρωσιν προσωρινήν, τὸ νέον Πάσχα σημαίνει αἰωνίαν λύτρωσιν. Θυσιασθεὶς ὁ Κύριος, ὡς πασχάλιος ἀμνός, ἐξησφάλισε διὰ τὰ τέκνα του αἰωνίαν σωτηρίαν.

Η ΔΕΔΟΞΑΣΜΕΝΗ ΧΑΡΑ

Μᾶς ἀξιώνει καὶ ἐφέτος ὁ Κύριος νὰ ἑορτάζωμεν καὶ πανηγυρίζωμεν τὴν ἔνδοξον καὶ λαμπροφόρον Ἀνάστασίν Του. Πιστοὶ καὶ εὐγνώμονες χριστιανοί, διὰ τοὺς ὁποίους τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ὁ ὑψιπέτης Εὐαγγελιστὴς κηρύσσει μεγαληγόρως ὅτι δὲν ἐγεννήθησαν ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν, συγκινοῦνται βαθύτατα ὅταν φθάνουν εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως, διότι θεωροῦν ὡς ὅλως ἰδιαιτέραν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ πλάσματά του νὰ τὰ ἀξιώνῃ τῆς τιμῆς νὰ μετέχουν εἰς τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, τοῦ δεδοξασμένου Ἰησοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας. «Μᾶς ἐχάρισεν ὁ Κύριος καὶ τοῦτο τὸ Πάσχα», ἔλεγε μὲ τρέμουσαν ἀπὸ συγκίνησιν φωνὴν εὐλαβὴς οἰκογενειάρχης καθὼς ἐκάθητο μὲ τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὴν τράπεζαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ ἓν δάκρυ χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης ἔπιπτεν εἰς τὸ ρυτιδωμένον πρόσωπόν του.

Ὢ ἐὰν ᾐσθανόμεθα καὶ ἡμεῖς, ἡ νεωτέρα γενεά, τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ὅπως τὴν ᾐσθάνοντο αἱ παλαιότεραι γενεαί, τὴν αἰσθάνονται δὲ ἀκόμη καὶ σήμερον μερικοὶ πατέρες καὶ πάπποι μας, ἱερὰ λείψανα πατρῴας εὐσεβείας!

Διότι παλαιότερον, ὅταν ἡ πίστις ἦτο μεγαλυτέρα, ἡ ζωὴ ἁγνοτέρα, καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν θερμοτέρα, ἡ Ἀνάστασις ἑωρτάζετο ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτου συγκινήσεως, χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Οἱ πιστοὶ ἐμέθυον τότε ἐκ χαρᾶς, χαρᾶς ἀνεκλαλήτου καὶ δεδοξασμένης, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Κηφᾶ. Ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου «ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον» (Ἰωάν. 20, 20), ἴσχυε καὶ δι' ὅλους τοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς χάριτος ἐλάμβανον πεῖραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου των καὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. Ζηλευτὴ ἐκείνη ἡ χαρὰ περισσότερον ἀπὸ ὅλας μαζὶ τὰς χαρὰς τοῦ κόσμου. Σήμερον, σὺν τῇ μειώσει τῆς πίστεως, τῆς ἁγνότητος καὶ τῆς ἀγάπης εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, μειώνεται καὶ ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ τεχνικὸς πολιτισμός, ἀντὶ νὰ συντελέσῃ εἰς περισσοτέραν εὐτυχίαν, ἐν πολλοῖς συνετέλεσεν εἰς τὸ ἀντίθετον. Ἀφήρεσε τὴν ἁπλότητα τῆς ζωῆς, ἐπλήθυνε τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, ὑπεδούλωσε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς ἀνέσεις, ἐπλήθυνε τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ μέσα πρὸς ἁμαρτίαν, ἔφθειρε τὴν ἁγνότητα, ἐνίσχυσε τὴν ἀλαζονείαν, ἐσκλήρυνε τὴν καρδίαν, καὶ τέλος ἐπέφερεν ἓν αἴσθημα κόρου, μίαν νευρικότητα καὶ μίαν ἀνίαν... Ὁ πολιτισμός μας, ὅπως τὸν ἐχρησιμοποιήσαμεν, ἀναμφισβητήτως ἀφήρεσεν ἀπὸ τὴν πνευματικότητά μας καὶ ἐμείωσε τὴν χαράν μας, ἡ δὲ χαρὰ εἶνε ἡ οὐσία τῆς εὐτυχίας. Ἐὰν δὲν ἠμπορῶ νὰ χαίρω, τί μὲ ὠφελοῦν ὅλα τὰ μέσα καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς; Τὰ σκάνδαλα τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἐπίσης μειώσει καὶ πικράνει τὴν χαρὰν τῶν χριστιανῶν κατὰ τὸν τελευταῖον καιρόν...

Παρὰ ταῦτα, εἶνε τόσος ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος, τὸν ὁποῖον σκορπίζει ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεώς του, ὥστε καὶ πάλιν χαίρουν αἱ καρδίαι καὶ σκιρτοῦν μαζὶ μὲ τὴν λαμπροφοροῦσαν ἄνοιξιν διὰ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου. Καὶ αὐτοὶ οἱ ράθυμοι εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ψυχροὶ καὶ ὑλώδεις, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἀσεβεῖς, τολμῶ νὰ εἴπω, κάτι αἰσθάνονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως. Ὅλοι χαίρουν, ὅλοι γεύονται τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος!

Εἰς τρεῖς ὑπερόχους ὕμνους, τοὺς ὁποίους θὰ ἑρμηνεύσωμεν κατωτέρω, ψάλλεται ὁ θρίαμβος τῆς Ἀναστάσεως

καὶ καλοῦνται τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια εἰς ἀπόλαυσιν τῆς θείας εὐφροσύνης.

Ὁ πρῶτος ἐκ τῶν τριῶν ὕμνων εἶνε ὁ εἱρμὸς τῆς Α´ Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα, ποιήματος τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Οἱ δύο ἄλλοι εἶνε τὰ τροπάρια τῆς αὐτῆς Ὠδῆς. Ὁ Κανὼν ψάλλεται εἰς τὸν α´ ἦχον ὡς τὸν λαμπρότερον ὅλων τῶν ἤχων καὶ ἀντάξιον τῆς λαμπροτέρας τῶν ἑορτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΔΙΑΒΑΣΙΣ

Ἀναστάσεως ἡμέρα· λαμπρυνθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πάσχα· ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπινίκιον ᾄδοντας.

Διὰ νὰ συνθέσῃ τὸν ὕμνον τοῦτον ὁ Ἰ. Δαμασκηνὸς ἐδανείσθη λαμπρὰς φράσεις καὶ ἐννοίας ἐκ τοῦ λαμπροτέρου πανηγυριστοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου. Μὲ τὸ «Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει» ἀρχίζει ὁ μέγας ρήτωρ τὸν λόγον του «εἰς τὸ Πάσχα καὶ εἰς τὴν βραδυτῆτα». «Πάσχα Κυρίου Πάσχα, πάλιν ἐρῶ Πάσχα, τιμῇ τῆς Τριάδος», ἀναφωνεῖ ἐν τῷ λόγῳ εἰς τὸ Πάσχα. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἑρμηνεύων τὴν Ἑβραϊκὴν λέξιν Πάσχα, λέγει, ὅτι αὕτη σημαίνει διάβασιν. Ἱστορικῶς μὲν τὴν διάβασιν ἐκ τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὴν Χαναάν, πνευματικῶς δὲ τὴν διάβασιν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὴν οὐράνιον γῆν τῆς Ἐπαγγελίας (Ἑ. Π. Migne 35, 396· 36, 624, 636).

Ἀναστάσεως ἡμέρα! βροντοφωνεῖ λοιπὸν μαζὶ μὲ τὸν μέγαν ρήτορα ὁ μέγας ὑμνογράφος. Προτάσσεται μετ᾽ ἐμφάσεως τὸ «Ἀναστάσεως» διὰ τὴν ἔξαρσιν. Ποῖος θρίαμβος δύναται νὰ εἶνε μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν θρίαμβον τῆς Ἀναστάσεως; Καὶ ποία ἡμέρα δύναται νὰ εἶνε λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως; Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος! Ἡμέρα Ἀναστάσεως Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἰδικῆς μας ἀναστάσεως.

«Ἀναστάσεως ἡμέρα· λαμπρυνθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πάσχα»! Τὸ σχῆμα ἀσύνδετον, οἱ τόνοι ὑψηλοί, ἡ ἔξαρσις θεία. Ἡ ψυχὴ μεθύει ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Διὸ καὶ διπλασιάζει τὴν προσφιλῆ λέξιν «Πάσχα», τὸ ἕτερον τοῦτο ἔνδοξον ὄνομα τῆς ἑορ-

τῆς. Καλεῖ δὲ ὁ ὑμνογράφος νὰ λαμπρυνθῶμεν ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει καὶ νὰ ἑορτάσωμεν ὄχι ἁπλῶς ὡς ἄτομα, ἀλλ' ὡς λαοί, ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Χριστιανοσύνης.

Αἰτία τῆς γενικῆς καὶ ἀπεράντου χαρᾶς εἶνε ἡ ἐξαίρετος σημασία, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἰδικόν μας Πάσχα. Ἦτο καὶ τὸ ἑβραϊκὸν Πάσχα λαμπρόν. Ἦτο ἡ μεγίστη ἑορτὴ τῶν Ἑβραίων. Ἀλλὰ πόσον ὑπέρτερον τὸ ἡμέτερον Πάσχα καὶ ὡς πρὸς τὸ θῦμα, καὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς λυτρώσεως, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτῆς! Ἐκεῖ πρόβατον τὸ θῦμα. Ἐδῶ Χριστὸς ὁ Θεός. «Καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστὸς» (Α' Κορ. 5, 7). Ἐκεῖνο τὸ Πάσχα διάβασις ἐκ δουλείας ἐξωτερικῆς εἰς ἐλευθερίαν ἐξωτερικήν. Τοῦτο τὸ Πάσχα διάβασις ἐκ δουλείας ἐσωτερικῆς εἰς ἐλευθερίαν ἐσωτερικήν· καὶ ἐκ θανάτου πνευματικοῦ εἰς ζωὴν πνευματικήν. Ἐκεῖνο διάβασις ἐκ γῆς πρὸς γῆν. Τοῦτο διάβασις ἐκ γῆς πρὸς Οὐρανόν. Ἐκεῖνο λυτρωτικὸν ἑνὸς μόνον λαοῦ. Τοῦτο λυτρωτικὸν ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐξ ὅσων ἀνδρῶν ἔφαγον τὸ Πάσχα ἐν Αἰγύπτῳ, δύο μόνον εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐξ ὅσων τρώγουν τὸ Πάσχα τὸ καινόν, μυριάδες εἰσέρχονται εἰς τὴν ἄνω Βασιλείαν. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν, ὅσον ὑπερέχει τῆς σκιᾶς ἡ πραγματικότης, τόσον καὶ τὸ ἡμέτερον Πάσχα ὑπερέχει τοῦ ἑβραϊκοῦ. Καὶ ἡ λέξις δεικνύει τὴν διαφοράν· Τὸ ἰδικόν μας Πάσχα, τῶν Ἑβραίων Φάσκα!

Ὅταν διέβησαν οἱ Ἰσραηλῖται τὴν Ἐρυθράν, ἔψαλον ᾠδὴν ἐπινίκιον. Διὸ καὶ ἡμεῖς, οἱ ἀσυγκρίτως ἀνωτέρας τυχόντες σωτηρίας, ψάλλομεν τῷ Νικητῇ καὶ Θριαμβευτῇ τοῦ θανάτου Χριστῷ τῷ Θεῷ τὰ νικητήρια.

Η ΚΑΘΑΡΣΙΣ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ

Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀψόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως Χριστὸν ἐξαστράπτοντα, καὶ Χαίρετε φάσκοντα τρανῶς ἀκουσόμεθα, ἐπινίκιον ᾄδοντες.

Τὸ πρόβατον διὰ τὸ Πάσχα ὤφειλον νὰ προμηθεύωνται οἱ Ἑβραῖοι κατὰ τὴν 10ην τοῦ μηνὸς Νισὰν καὶ νὰ διατηροῦν αὐτὸ μέχρι τῆς 14ης, ἤτοι ἐπὶ πέντε ἡμέρας, καὶ ἔπειτα νὰ τὸ θυσιάζουν. Ἡ διατήρησις ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἐγίνετο, λέγει ὁ Θε-

ολόγος Γρηγόριος, «ἴσως ὅτι καθαρτικὸν αἰσθήσεων τὸ ἐμὸν θῦμα». Ἴσως δηλ. διότι τὸ ἰδικόν μας θῦμα, ὁ Χριστός, εἶνε καθαρτικὸν τῶν πέντε αἰσθήσεων (Ἑ. Π. Migne 36, 641). Ἡ φράσις τοῦ Θεολόγου φαίνεται ὅτι ἐνέπνευσε τὸν ἀνωτέρω ὕμνον.

Διὰ νὰ αἰσθανθῶμεν τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἀναστάσεως πρέπει νὰ καθαρίσωμεν τὰς αἰσθήσεις. Εἶνε δὲ αὗται ὄχι μόνον αἱ ἐξωτερικαὶ τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ τῆς ψυχῆς. Καὶ τὰς μὲν πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς ἀπὸ ἀπρεπῆ θεάματα, ἀκούσματα καὶ τὰς ἄλλας ἐξωτερικὰς ἁμαρτίας. Τὰς δὲ ἀπὸ ἀπρεπεῖς, πονηροὺς καὶ βλασφήμους λογισμούς, καθὼς καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς ἁμαρτωλὰς ἐπιθυμίας. Χωρὶς τὴν κάθαρσιν τῶν αἰσθήσεων καὶ τὸν ἁγιασμόν, ἀδύνατον ν' ἀπολαύσωμεν τὰς χάριτας τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου. Ὁ ἴδιος εἶπε· Μόνον οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ θὰ ἴδουν τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Ἀπόστολός του εἶπε· Χωρὶς τὸν ἁγιασμὸν οὐδεὶς θὰ ἴδῃ τὸν Κύριον (Ματθ. 5, 8· Ἑβρ. 12, 14). Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· «Καθαρτέον ἑαυτὸν πρῶτον, εἶτα τῷ καθαρῷ προσομιλητέον» (Ἑ. Π. Migne 36, 344). Δὲν δύναται τὸ μὴ καθαρὸν νὰ ἔρχεται εἰς κοινωνίαν μὲ τὸ καθαρόν. Ὅπως δὲ λέγει καὶ ἀρχαῖος ἀπολογητής, ὁ ἅγιος Θεόφιλος Ἀντιοχείας, εἰς τοὺς πράσσοντας τὰ φαῦλα Θεὸς δὲν ἐμφανίζεται (Πρὸς Αὐτόλυκον Α' 2). Καὶ πράγματι, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχουν αἴσθησιν τῆς Θεότητος καὶ ν' ἀπολαύουν τὰ ἁγνὰ μεγαλεῖα τῆς Θρησκείας μας ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι βλέπουν συνεχῶς τὰ αἰσχρὰ καὶ ἀκατονόμαστα ἔργα τῶν κινηματογράφων καὶ θεάτρων, ἀκούουν συνεχῶς τὰ αἰσχρὰ τραγούδια, καὶ κυλίονται συνεχῶς εἰς τὸν βόρβορον ὡς χοιρώδεις ὑπάρξεις, χωρίς ποτε ν' ἀποφασίζουν νὰ πολεμήσουν τὰς φαύλας συνηθείας; Ἐὰν ὅμως καθαρθῶμεν εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ μάλιστα εἰς τὰς δύο σπουδαιοτέρας, τὴν ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, τότε μὲ τὴν πνευματικὴν ὅρασιν θ' ἀξιωθῶμεν νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστὸν νὰ ἐξαστράπτῃ ἀπὸ τὸ ἀπρόσιτον, ἤτοι ἀπλησίαστον, φῶς τῆς Ἀναστάσεως, μὲ τὴν πνευματικὴν δὲ ἀκοὴν θ' ἀκούσωμεν νὰ μᾶς λέγῃ τρανῶς, ἤτοι σαφῶς καὶ καθαρῶς, τὸ Χαίρετε, μὲ τὸ ὁποῖον ὑπήντησε μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τὰς Μυροφόρους. Ἐντὸς «ἀπροσίτου φωτὸς» λέγεται ἐν Α' Τιμ. 6, 16 ὅτι κατοικεῖ μόνον ὁ Θεός. Τὸ ἴδιον ἐκεῖνο φῶς ἀναφέρει ἐδῶ ὁ ὑμνογράφος εἰς τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι διὰ τῆς Ἀναστάσεως ἐξέλαμψεν ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἀνάστασις εἶνε ἡ λαμπροτέρα ἀπόδειξις ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε Θεός. Τὸ δὲ Χαίρετε σημαίνει, ὅτι ἡ

Ἀνάστασις ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον τὴν χαράν, ὅπως ἡ πτῶσις τοῦ ἀνθρώπου εἶχε φέρει τὴν λύπην. Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία εἶνε ὅλη φῶς καὶ ὅλη χαρά! Διὸ καὶ ψάλλομεν τῷ ἐκ τοῦ τάφου ἀνατείλαντι Ἡλίῳ τῆς χαρᾶς τὰ νικητήρια.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΑΙΩΝΙΟΣ

Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω· ἑορταζέτω δὲ κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος· Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος.

Καὶ πάλιν ὁ ἱ. ὑμνογράφος ἐρανίζεται λαμπρὰς ρήσεις ἐκ τοῦ λαμπροῦ πανηγυριστοῦ, τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου. Τὰς δύο πρώτας προτάσεις τοῦ ὕμνου λαμβάνει ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ εἰς τὸ ἕτερον μέγα γεγονὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ ὁ πανηγυριστής, ἐρανιζόμενος καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Ψαλμῳδοῦ (Ψαλμ. 95, 11), λέγει· «Καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ διὰ τὸν ἐπουράνιον εἶτα ἐπίγειον». Τὴν τρίτην πρότασιν λαμβάνει ἐκ τοῦ λόγου εἰς τὸ Πάσχα ὅπου λέγεται· «Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ ὅσος τε ὁρατὸς καὶ ὅσος ἀόρατος». Μᾶλλον δὲ καὶ τὴν τετάρτην πρότασιν ἐκ τοῦ ἰδίου λόγου φαίνεται νὰ λαμβάνῃ, ὅπου ὁ Γρηγόριος, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνωτέρω φράσιν, λέγει· «Χριστὸς ἐκ νεκρῶν (ἐνν. ἐγήγερται)· συνεγείρεσθε»· Ἐλήφθη δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Α΄ Κορ. 15, 20 (Ἑ. Π. Migne 36, 312, 624).

Οἱ ἑορταστικοὶ τόνοι ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει φθάνουν ἐν τῷ ὕμνῳ τούτῳ εἰς τὸ ἀποκορύφωμα. Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν μεγαλύτερον πλοῦτον τῆς χαρᾶς, ἐπιστρατεύονται ἐδῶ ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου. Πλήρωμα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ὁ ὕμνος οὗτος!

Καὶ τὰ ἄψυχα καλοῦνται νὰ χαροῦν. Οὐρανὸς ἐσκοτίσθη καὶ γῆ ἐσείσθη κατὰ τὴν Μ. Παρασκευήν. Οὐρανοὶ εὐφραινέσθωσαν καὶ γῆ ἀγαλλιάσθω σήμερον, διότι Χριστὸς ἔχει ἐγερθῆ ἐκ νεκρῶν, εὐφροσύνη αἰώνιος.

Ἴσως ὅμως, λέγων γῆν καὶ οὐρανοὺς ὁ ὑμνογράφος, νὰ ἐννοῇ τοὺς ἐπὶ γῆς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἐν οὐρανοῖς ἀγγέλους. Χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ μεταξὺ τῶν ἀγγέλων, εἶπεν ὁ Κύριος,

ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. Πόσῳ μᾶλλον γίνεται χαρὰ μεταξὺ τῶν ἀγγέλων ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ μυριάδων ἁμαρτωλῶν, σῳζομένων καὶ δοξαζομένων διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου! Χαίρουν ἀκόμη οἱ ἄγγελοι, διότι ἐκ τῶν σῳζομένων ἀνθρώπων θὰ ἀναπληρωθῇ ὁ ἄνω κόσμος, θὰ ἀντικατασταθῇ τὸ ἐκπεσὸν τάγμα τῶν ἀγγέλων.

Λέγων οὐρανοὺς ὁ ὑμνογράφος θὰ πρέπῃ νὰ ἐννοῇ καὶ τοὺς ἐν οὐρανοῖς δικαίους, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν, τὴν «πανήγυριν καὶ ἐκκλησίαν πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων», οἱ ὁποῖοι ἑορτάζουν καὶ πανηγυρίζουν ἐν τῇ «ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλὴμ» ἀπείρως λαμπρότερον τῆς ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας (Ἑβρ. 12, 22-23). Ὦ πόσον συγκινητικὸν εἶνε νὰ σκεπτώμεθα, ὅτι τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἑορτάζομεν ἡμεῖς ἐδῶ τὸ Πάσχα, ἑορτάζουν καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς προσφιλεῖς πατέρες καὶ μητέρες καὶ τέκνα καὶ ἀδελφαὶ καὶ ἀδελφοί μας, οἱ ὁποῖοι ἠξιώθησαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν εὐτυχέστερον ἐκεῖνον κόσμον! Ὦ τὸ οὐράνιον Πάσχα! Ἐκεῖ τὸ γέννημα τῆς ἀμπέλου πίνεται καινόν, ἐκεῖ ἡ εὐφροσύνη ἄρρητος!

Η ΑΓΑΛΛΙΑΣΙΣ

Χριστούγεννα, Μεγάλη Παρασκευή, Πάσχα. Αἱ τρεῖς μεγαλύτεραι ἡμέραι τοῦ Χριστιανικοῦ ἑορτολογίου. Ἡ πρώτη διὰ τοὺς πιστοὺς σημαίνει χαράν, ἡ δευτέρα πόνον, ἡ τρίτη ἀγαλλίασιν. Ἡ ἀγαλλίασις εἶνε ἰσχυροτέρα τῆς χαρᾶς, μάλιστα ὅταν τὸ αἴσθημα τῆς ἀγαλλιάσεως ἔρχεται εὐθὺς ἀμέσως μετ' ἀπερίγραπτον πόνον. Καὶ ποῖος πόνος εἶνε μεγαλύτερος ἢ ἴσος τοῦ πόνου τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς; Τὰ Χριστούγεννα καὶ ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ ἀποβλέπουν εἰς τὸ Πάσχα. Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη καὶ ἐσταυρώθη διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀναστάσεως. Διὰ τὸν Χριστὸν ἡ γέννησις ὑπῆρξε ταπείνωσις καὶ ἡ σταύρωσις ἐσχάτη ταπείνωσις· ἐνῷ ἡ ἀνάστασις ὑπῆρξε τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἐπιγείου δόξης του. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τοῦ Χριστοῦ συνανιστάμεθα καὶ ἡμεῖς, ἡ ἀνάστασις εἶνε καὶ τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἰδικῆς μας δόξης. Δι' ἡμᾶς ἄλλωστε ἀνέστη ὁ Χριστός. Ὅπου δὲ δόξα, ἐκεῖ χαρά. Καὶ ὅπου δόξης ἀποκορύφωσις, ἐκεῖ χαρᾶς πλησμονή, ἀγαλλίασις, εὐφροσύνη, μέθη καὶ σκιρτήματα πνευματικά.

Αὐτὸς ὁ χριστιανός, ὁ ὁποῖος τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα χαίρει ἐξαιρετικώτερον, χαίρει χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, εὐφραίνεται, ἀγαλλιᾶται καὶ σκιρτᾷ, αὐτὸς ἀγαπᾷ εἰλικρινῶς τὸν Δεσπότην Χριστόν, καὶ αὐτὸς μόνον εἶνε ἀληθινὸς χριστιανός. Καὶ προσφιλὴς μήτηρ καὶ προσφιλὲς τέκνον του ἐὰν ἀποθάνῃ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὁ ἀληθινὸς χριστιανὸς θὰ θεωρήσῃ τοῦτο ἐξαιρετικὴν παρὰ τοῦ Κυρίου τιμήν, καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του θὰ διατηρήσῃ τὴν μυστικὴν τῆς ἀναστάσεως χαράν. Ἐκεῖνος δὲ ὁ χριστιανός, ὁ ὁποῖος τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα δὲν αἰσθάνεται ἐξαιρετικὴν χαράν, εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν, — πνευματικήν, ἐννοεῖται, χαράν, εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν, ὄχι γαστρονομικήν —, ἐκεῖνος καταφρονεῖ τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψίστης δόξης του, καὶ χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζεται. Συγκαταλεχθήτω μεταξὺ τῶν χοιρωδῶν ὑπάρξεων καὶ τῶν φθονερῶν δαιμόνων, οἱ ὁποῖοι ἐπικράνθησαν ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τοῦ Χριστοῦ! Φαντασθῆτε ἐκλεκτὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐπέτυχε σπουδαῖον καὶ ἐξαιρετικόν τι πρᾶγμα καὶ διὰ νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους τὴν χαρὰν τῆς

ἐπιτυχίας ὀργανώνει ἑορτὴν καὶ συγκαλεῖ τοὺς φίλους νὰ συγχαροῦν καὶ νὰ συνευφρανθοῦν. Καὶ φαντασθῆτε φίλους, οἱ ὁποῖοι εὐχαρίστως μὲν καταβροχθίζουν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀνθρώπου παρατιθέμενα ὑλικὰ ἀγαθά, ἀλλὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου οὐδόλως ἐκτιμοῦν καὶ εἰς τὴν χαρὰν τῆς ἐπιτυχίας του οὐδόλως συμμετέχουν ψυχικῶς. Τί εἶδος φίλοι δύνανται νὰ εἶνε οἱ τοιοῦτοι φίλοι; Καὶ τί εἶνε ἡ πλέον ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία τοῦ πλέον ἐκλεκτοῦ ἀνθρώπου πρὸ τῆς ἐπιτυχίας, τὴν ὁποίαν ἐπέτυχεν, ὄχι δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς, ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ; Καὶ τί εἶνε ὅλαι συλλήβδην αἱ ἐπιτυχίαι καὶ ὅλα τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἀνθρώπων ἐνώπιον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου;

Χαρῆτε, ἀδελφοί, τὴν τρανὴν χαρὰν τῆς ἀναστάσεως, προοίμιον τῆς τρανοτέρας χαρᾶς ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν. Εὐφρανθῆτε καὶ σκιρτήσατε διὰ τὸν θρίαμβον Ἐκείνου, ὅστις νεκρὸς ἐγένετο ἀπὸ κακίας ἀνθρώπων, καὶ ἰδοὺ ζῶν ἐστιν εἰς τοὺς αἰῶνας, τὰ σύμπαντα πληρῶν διὰ τῆς παντοκρατορικῆς δυνάμεώς του. Ἀγαπήσατε καὶ τιμήσατε τὸν Κύριον τῆς δόξης, ὅστις πρῶτος ἠγάπησε καὶ ἐτίμησεν ἡμᾶς διὰ τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀναστάσεώς του, βεβαίας ἐγγυήσεως καὶ τῆς ἡμετέρας ἀναστάσεως. Χαρῶμεν πάντες καὶ εὐφρανθῶμεν καὶ ἀγαλλιασώμεθα, ἀδελφοί, καὶ ψάλωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος τὸν ὕμνον τοῦ θριάμβου, τοῦ θριάμβου Ἐκείνου, καὶ τοῦ θριάμβου ἡμῶν δι' Ἐκείνου, ὅστις ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν συνανέστησεν ἡμᾶς καὶ συνανύψωσεν εἰς τὴν τρισένδοξον καὶ ἀνέσπερον βασιλείαν του.

Ἂς χαίρωμεν δὲ καὶ ἂς εὐφραινώμεθα καὶ ἂς ἀγαλλιώμεθα ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἰδιαιτέρως δὲ πᾶσαν Κυριακήν, διότι πᾶσαν Κυριακὴν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἑορτάζομεν, ἕως ὅτου ἡ ἀνέσπερος ἡμέρα ἀνατείλῃ, ἡ αἰωνία Κυριακή, ὅτε συνεχῶς θὰ ἑορτάζωμεν καὶ θὰ πανηγυρίζωμεν, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἀσυγκρίτως ζωηρότερον τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ τῆς εὐφροσύνης ἀπολαύοντες.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἑρμηνεύσωμεν ἕνα ὕμνον τοῦ Πάσχα.

ΕΟΡΤΩΝ ΕΟΡΤΗ

Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων, ἡ βασιλὶς καὶ κυρία, ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρίς ἐστι πανηγύρεων, ἐν ᾗ εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ λαμπρότατος οὗτος ὕμνος εἶνε ὁ Εἱρμὸς τῆς Η΄. Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα. Ὑπόθεσις τοῦ ὕμνου εἶνε «αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν σαββάτων». Αἱ φράσεις αὗται εἶνε εἰλημμέναι ἐκ τῆς Γραφῆς. Ὡς «κληταὶ καὶ ἅγιαι ἡμέραι» χαρακτηρίζονται αἱ ἐπίσημοι καὶ ἱεραὶ ἡμέραι τῶν ἑορτῶν Κυρίου (Ἐξ. 12, 16. Λευϊτ. κεφ. 23. Ἀριθμ. 28, 25). «Κληταὶ καὶ ἅγιαι ἡμέραι» εἶνε αἱ ἐκλεκταὶ καὶ ἀφιερωμέναι εἰς τὸν Κύριον ἡμέραι. «Μία δὲ τῶν σαββάτων» λέγεται ἡ πρώτη τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα, ἡ καθ' ἡμᾶς Κυριακὴ (Ματθ. 28, 1. Μάρκ. 16, 2, 9. Λουκ. 24, 1. Ἰωάν. 20, 1, 19. Πράξ. 20, 7. Α΄ Κορ. 16, 2), καθόσον εἰς τὰ Ἑβραϊκὰ «μία» σημαίνει καὶ πρώτην (Γεν. 1, 5), «σάββατα» δὲ καὶ «σάββατον» σημαίνει καὶ ἑβδομάδα (Λουκ. 18, 12).

«Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν σαββάτων», τῆς ὁποίας τὸ μεγαλεῖον ἐξαίρει ὁ ὑμνογράφος, εἶνε τὸ Πάσχα, ἡ ἡμέρα τῆς ἐνδόξου τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως. Περὶ τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων, τὸ ὁποῖον ἦτο τύπος τοῦ Πάσχα τῶν Χριστιανῶν, ἐν Λευϊτ. 23, 4 - 5 ὁ Θεὸς διέταξε διὰ τοῦ Μωϋσέως· «Αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἅγιαι, ἃς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἀνὰ μέσον τῶν ἑσπερινῶν πάσχα τῷ Κυρίῳ». Αὗται, δηλαδή, εἶνε αἱ ἑορταὶ τοῦ Κυρίου, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἐκλεκταί, ἅγιαι, καὶ τὰς ὁποίας θὰ ἑορτάζετε εἰς ὡρισμένους χρόνους. Πρώτη μεταξὺ αὐτῶν εἶνε τὸ Πάσχα. Κατὰ τὴν δεκάτην τετάρτην τοῦ πρώτου μηνὸς (τοῦ Νισὰν) μεταξὺ τῶν δύο ἑσπερινῶν θὰ ἑορτάζετε τὸ Πάσχα πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου. Τὸ Ἑβραϊκὸν Πάσχα διήρκει ἀπὸ 14 ἕως 21 τοῦ μηνὸς Νισάν. Ἡ πρώτη ἡμέρα καὶ ἡ τελευταία ἦσαν αἱ ἱερώτεραι. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ μὲν καὶ ἡ δὲ ἐχαρακτηρίζετο ὡς «κλητὴ ἁγία» (Λευϊτ. 23, 7, 8). Ἐν Λευϊτ. 23, 36 ὡς «κλητὴ ἁγία» ἐχαρακτηρίζετο ἐπίσης ἡ ὀγδόη ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, ἡ ἐσχά-

τη ἡμέρα τῆς ἑορτῆς αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν ἑορτῶν τοῦ ἔτους, ἡμέρα μεγάλη θεωρουμένη (Ἰδὲ καὶ Ἰωάν. 7, 37). Μεταφέρων δὲ ὁ ὑμνογράφος τὸν χαρακτηρισμὸν «κλητὴ ἁγία» εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα, ἐκτὸς τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα εἶχεν ἴσως ἐν νῷ καὶ τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην ἡμέραν τῆς Σκηνοπηγίας, τὴν ὀγδόην ἡμέραν, προτύπωσιν τῆς μυστικῆς ὀγδόης, ἥτις εἶνε τὸ ἡμέτερον Πάσχα, ἀτελέστερον μὲν ἐνταῦθα, τελειότερον δὲ ἐν τῇ αἰωνιότητι. Ὁπωσδήποτε ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν «κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα» τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀσυγκρίτως λαμπροτέρα καὶ ἱερωτέρα πάσης Ἑβραϊκῆς ἑορτῆς.

Εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ ὕμνου ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα χαρακτηρίζεται ἐπίσης ὡς «βασιλὶς καὶ κυρία». Ὁ χαρακτηρισμὸς «βασιλὶς» εἶνε εἰλημμένος ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν Καινὴν Κυριακήν. Λέγεται δὲ βασιλίς, διότι εἶνε ἡ βασίλισσα ὅλων τῶν ἑορτῶν. Λέγεται ἐπίσης κυρία ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὅπως ὁμοίως λέγεται καὶ Κυριακή, ἤτοι ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Ὡς κυρία δὲ ἡ ἡμέρα αὕτη κυριαρχεῖ ὅλων τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ ἔτους.

Ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα, λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, εἶνε «ἑορτῶν ἑορτὴ» καὶ «πανήγυρις πανηγύρεων». Αἱ ἐκφράσεις αὗται εἶνε εἰλημμέναι ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ μεγάλου τούτου πανηγυριστοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶνε δὲ πεποιημέναι καθ' ὁμοίας Ἑβραϊκὰς ἐκφράσεις, ἔνθα διὰ σχήματος ἀναδιπλώσεως ἐκφράζεται ἔννοια ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ (πρβλ. «ματαιότης ματαιοτήτων», «ἅγια ἁγίων», «ᾆσμα ᾀσμάτων»). «Ἑορτὴ ἑορτῶν» σημαίνει λοιπόν· ἡ κατ' ἐξοχὴν ἑορτή. Καὶ πανήγυρις πανηγύρεων σημαίνει· ἡ κατ' ἐξοχὴν πανήγυρις. Τὸ Πάσχα εἶνε ἡ ὑψίστη ἑορτὴ καὶ πανήγυρις.

Ἐν τῇ ἐνδόξῳ ταύτῃ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, λέγει τέλος ὁ ὑμνογράφος, εὐλογοῦμεν, ἤτοι ὑμνοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν, τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας, ἀφ' ὅτου ὁ Χριστὸς ἀνεστήθη, ὑπάρχει καὶ θὰ ὑπάρχῃ τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ὑμνογράφος λέγει, ὅτι εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ μετὰ θάνατον τὸ Πάσχα συνεχίζεται ἐν οὐρανοῖς, ὅπου οἱ σεσωσμένοι ἑορτάζουν Πάσχα αἰώνιον καὶ δοξολογοῦν τὸν Χριστὸν αἰωνίως.

Τὴν ἔννοιαν τοῦ ὕμνου δὲν πρέπει νὰ περιορίσωμεν εἰς μίαν μόνον ἡμέραν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Ὁ ὕμνος ἀναφέρεται εἰς πᾶσαν Κυριακήν. Διότι κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἑορτάζομεν καὶ Πάσχα ἐπιτελοῦμεν. Εἶνε τόσον μέγα τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως, ὥστε ὁ ἑορτασμός του γίνεται ὄχι μίαν, ἀλλὰ πενήντα δύο φορὰς τὸ ἔτος. Ἡ Κυριακή, ἡ ἡμέρα τῆς δόξης τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἰδικῆς μας δόξης, ἡ ἐνωρὶς ἀντικαταστήσασα τὸ Ἑβραϊκὸν Σάββατον, εἶνε ἡ βασικὴ καὶ μεγαλυτέρα ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλοι οἱ ὑψηλοὶ τίτλοι οἱ περιεχόμενοι εἰς τὸν ἑρμηνευθέντα ὕμνον ἁρμόζουν εἰς τὴν Κυριακήν, πᾶσαν δηλονότι Κυριακὴν τοῦ ἔτους. Διὸ καὶ οἱ Χριστιανοὶ ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν τὸ μεγαλεῖον τῆς Κυριακῆς ἡμέρας τακτικῶς καὶ συνειδητῶς ἐκκλησιαζόμενοι, καὶ πνευματικῶς ἑορτάζοντες καὶ εὐφραινόμενοι ἐπὶ τῇ δόξῃ τοῦ Κυρίου, ἥτις εἶνε ἀρραβὼν καὶ τῆς ἰδικῆς μας δόξης ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, ὅτε ὁ Κύριος τῆς δόξης θὰ ἔλθῃ, ἵνα παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἐκλεκτούς του εἰς τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν του, ὅπου θὰ ἑορτάζουν Πάσχα αἰώνιον καὶ πανευφρόσυνον, ἀσυγκρίτως χαρμοσυνότερον καὶ τοῦ λαμπροτέρου ἐπιγείου Πάσχα.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΘΕΟΠΟΙΟΥΝ

Τὴν 8ην Κυριακὴν ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν, ἤτοι τὴν ἔκχυσιν καὶ ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τοῦ Κυρίου. Τὴν δὲ Δευτέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἑορτάζει «αὐτὸ τὸ πανάγιον καὶ ζωοποιὸν καὶ παντοδύναμον Πνεῦμα, τὸν ἕνα τῆς Τριάδος Θεόν, τὸ ὁμότιμον καὶ ὁμοούσιον καὶ ὁμόδοξον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ».

Ἡ ἐποχή μας εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἀντιπνευματική. Ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ ὑλισμὸς κυριαρχεῖ εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲν ἄλλο λέγομεν ἢ ὅτι ὁ κόσμος μάχεται κατὰ τοῦ Πνεύματος, ἀρνούμενος αὐτὸ κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν. Ὁ θλιβερὸς λόγος τοῦ Κυρίου, ὅτι ὁ κόσμος «οὐ θεωρεῖ αὐτὸ — τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον — οὐδὲ γινώσκει αὐτό», ἐξακολουθεῖ δυστυχῶς νὰ ἰσχύῃ καὶ σήμερον, μετὰ εἴκοσιν αἰώνων μόνιμον διαμονὴν τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἐπιτέλεσιν ἀναριθμήτων θαυμασίων καὶ θαυμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἰσχύει ὁ θλιβερὸς αὐτὸς λόγος τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἰσχύει καὶ ὁ ἄλλος θλιβερὸς λόγος, ὅτι ὁ κόσμος «οὐ δύναται λαβεῖν» τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον (Ἰωάν. 14, 17). Πῶς δύναται πράγματι νὰ λάβῃ ὁ κόσμος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐφ' ὅσον ἀγνοεῖ καὶ θέλει ν' ἀγνοῇ αὐτό; Πῶς δύνανται οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἀρνηταὶ τοῦ Πνεύματος νὰ πληρωθοῦν ὑπ' ἐκείνου, ὅπερ καταφρονοῦν καὶ ἀρνοῦνται; Ὁ κόσμος ζῇ ὡς ὕλη καὶ ὡς σάρξ, διότι εἰς αὐτὰ μόνον πιστεύει...

* * *

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁμολογούντων πίστιν εἰς τὴν Θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ προσερχομένων εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ,

ἓν σημαντικὸν μέρος ὁμοιάζει δυστυχῶς πρὸς τὸν κόσμον. Διότι, ἐνῷ τὸ μέρος τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ θρησκευτικῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔπρεπε νὰ ἔχῃ γνῶσιν καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ, ἐν τούτοις ὄχι ἐπίγνωσιν δὲν ἔχει, ἀλλ' οὔτε ἁπλῆν γνῶσιν. Οἱ θρησκευτικοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ὁμολογοῦν καὶ λατρεύουν Θεότητα, τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦν εἰς βασικὰ διδάγματα τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως. Νομίζουν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε ἁπλῶς ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε ἀπείρως περισσότερον δυνάμεως. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔχει δύναμιν, δὲν εἶνε δύναμις. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος· ἔχει δύναμιν, δὲν εἶνε ὅμως δύναμις· εἶνε πρόσωπον, συνειδητὸν δηλονότι ὄν.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε πρόσωπον, ἀπείρως δὲ ἀνώτερον τοῦ προσώπου «ἄνθρωπος» ἢ τοῦ προσώπου «ἄγγελος». Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε πρόσωπον ἐν τῇ τελείᾳ καὶ ἀπολύτῳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ. Ὅπως ὁ Πατὴρ εἶνε πρόσωπον, καὶ ὁ Υἱὸς εἶνε ἐπίσης πρόσωπον, οὕτω καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε πρόσωπον· εἶνε τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Θεότητος· εἶνε ὁ εἷς τῆς Τριάδος, ὁμοούσιος, ὁμόθρονος καὶ ἰσότιμος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ πρὸς τὸν Υἱόν. Ὅπως ὁ Πατὴρ εἶνε Θεὸς ἀληθινός, καὶ ὁ Υἱὸς εἶνε ἐπίσης Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννώμενος, οὕτω καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ἐκπορευόμενος. Τέλειος Θεὸς ὁ Πατήρ, τέλειος Θεὸς ὁ Υἱός, τέλειος Θεὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Πλὴν δὲν ὑπάρχουν τρεῖς Θεοί, ἀλλ' εἷς Θεός. Τοῦτο τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦτο τὸ μυστήριον τῶν μυστηρίων! Πῶς ἡ Μονὰς ἐν Τριάδι; Πῶς ἡ Τριὰς ἐν Μονάδι; Πῶς ὁ εἷς Θεὸς τρία πρόσωπα συγχρόνως; Πῶς τὰ τρία πρόσωπα, ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἷς Θεός; Εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δὲν ἔχομεν νὰ ἀπαντήσωμεν, εἰμὴ μόνον ὅτι τὸ δόγμα τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ διδάσκεται ρητῶς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ (ἰδὲ π.χ. τὸ κλασσικὸν χωρίον Ματθ. 28, 19), καὶ ὅτι ὑπάρχει εἷς μὲν Θεός, διότι ἡ θεία οὐσία εἶνε μία, τρία δὲ πρόσωπα, διότι οἱ τρόποι τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑνὸς Θεοῦ εἶνε ἀϊδίως καὶ συγχρόνως τρεῖς. Περισσότερα ἂς μὴ ζητῇ τις ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Ἡ βαθυτέρα γνῶσις καὶ ἀπόλαυσις τοῦ ὑπερφυεστάτου τῆς Ἁγίας Τριάδος μυστηρίου εἶνε τὸ προνόμιον ἐκεί-

νων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς ἐνταῦθα πίστεως θὰ ἀξιωθοῦν ἐν τῇ αἰωνιότητι νὰ ἴδουν τὸν Θεὸν «καθώς ἐστι» (Α΄ Ἰωάν. 3,2).

* * *

Θεὸς τὸ Πνεῦμα. Τὸ δὲ ἔργον τοῦ Πνεύματος ποῖον; Ἰδού· Ὁ Πατὴρ δι᾽ Υἱοῦ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ποιεῖ τὰ πάντα. Εἰς πάντα συνεργεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τάξιν. Προκειμένου νὰ δημιουργηθῇ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Θεότητος οἱονεὶ συνεσκέφθησαν, καὶ συνειργάσθησαν, κατὰ τὸν ἔξοχον καὶ μυστηριώδη ἐκεῖνον λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Γενέσει· «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν» (1, 26. Ἰδὲ καὶ τὸ Ἰώβ 33, 4). Ἀφοῦ δὲ ὁ ἄνθρωπος ἔπεσεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ διεφθάρη, προκειμένου ν᾽ ἀναδημιουργηθῇ καὶ νὰ καταστῇ καινὴ κτίσις πάλιν ἐργάζονται καὶ τὰ τρία πρόσωπα. Ἂν ὁ Πατὴρ ὑπόσχεται καὶ προετοιμάζει τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως, ὁ δὲ Υἱὸς ἐκτελεῖ αὐτὸ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς σταυρικῆς αὐτοῦ θυσίας, ἐξασφαλίζων ἀντικειμενικῶς σωτηρίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶνε τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὴν ἀντικειμενικῶς ἐξασφαλισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου σωτηρίαν καθιστᾷ καὶ ὑποκειμενικήν, ἤτοι προσωπικὸν κτῆμα ἑκάστου πιστοῦ. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, κατελθὸν εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, παραμένει ἔκτοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, φωτίζον καὶ διδάσκον, προφυλάσσον αὐτὴν ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ ὁδηγοῦν αὐτὴν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, διαιροῦν τὰ χαρίσματα, τελεσιουργοῦν τὰ μυστήρια, διεγεῖρον τὰς συνειδήσεις τῶν ἁμαρτωλῶν, θερμαῖνον τὰς καρδίας αὐτῶν, προκαλοῦν ἀλαλήτους στεναγμοὺς καὶ δάκρυα μετανοίας, παρηγοροῦν, ἐνισχῦον, καθαῖρον, λαμπρῦνον, ἁγιάζον, καὶ ζῶντα μέλη τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας καὶ ἐνδόξους κληρονόμους τῆς μελλούσης βασιλείας ἀπεργαζόμενον τοὺς ἐπιστρέφοντας ἐπὶ τὸν Κύριον.

Αὕτη ἡ φύσις, τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Θεὸς καὶ θεοποιοῦν, ὡς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Τέλειος Θεὸς αὐτό, Θεὸς κατὰ φύσιν, ἀπεργάζεται καὶ ἡμᾶς θεοὺς κατὰ χάριν.

* * *

Παρὰ ταῦτα ὑπάρχουν χριστιανοί, βεβαπτισμένοι εἰς τὸ

ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁμολογοῦντες τὴν πίστιν των εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐκκλησιαζόμενοι, μετέχοντες τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τούτοις ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶνε πρόσωπον καὶ Θεὸς τέλειος, ἴσος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ πρὸς τὸν Υἱόν. Μετὰ εἴκοσιν αἰώνων Χριστιανισμὸν εὑρίσκονται καὶ αὐτοὶ εἰς ὁμοίαν κατάστασιν πρὸς τοὺς ἐν Πράξ. 19, 2 μαθητὰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ἐρωτηθέντες ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐὰν ἔλαβον Πνεῦμα Ἅγιον, ἀπήντησαν· «Ἀλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν»! Οὔτε ἠκούσαμεν ὅτι ὑπάρχει Πνεῦμα Ἅγιον! Ἡ πρὸ Χριστοῦ ἐποχὴ ἀνήκει ἰδιαζόντως εἰς τὸν Πατέρα. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας καὶ δράσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνήκει ἰδιαζόντως εἰς τὸν Υἱόν. Ἡ δὲ ἐποχὴ ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ ἐποχὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀνήκει ἰδιαζόντως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ εἶνε θλιβερὸν νὰ σκέπτεταί τις, ὅτι, ἐνῷ διερχόμεθα τὴν περίοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὁποίου ἡ Προσωπικότης κυριαρχεῖ εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου περιγράφεται ἡ ζωὴ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, οὕτω δὲ ἔπρεπε νὰ συμβαίνῃ καὶ μετὰ ταῦτα, ἐν τούτοις σήμερον πολλοὶ οἱ ἀγνοοῦντες τὴν Προσωπικότητα καὶ τὴν Θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ γενικώτερον εἰς τὰς ἡμέρας μας τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Θεότητος δὲν τιμᾶται ὅσον πρέπει ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Εἶνε βεβαίως εὐλογημένον πρᾶγμα νὰ κηρύττωμεν τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀσφαλῶς καλὸν πρᾶγμα νὰ παραλείπωμεν τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶνε εὐλογημένον νὰ σκεπτώμεθα συχνὰ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, καὶ νὰ ὁμιλῶμεν συχνὰ διὰ τὰ δύο ταῦτα θεῖα πρόσωπα. Ἀλλ' εἶνε κακὸν νὰ μὴ σκεπτώμεθα ἐπίσης συχνὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ νὰ μὴ ὁμιλῶμεν ἐπίσης συχνὰ διὰ τὸ τρίτον τοῦτο θεῖον πρόσωπον, τὸ ὁμοούσιον καὶ ὁμόθρονον καὶ ἰσότιμον πρὸς τὰ δύο ἄλλα πρόσωπα. Ἂν λατρεύωμεν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, λησμονῶμεν δὲ ἢ ἀμελῶμεν νὰ λατρεύωμεν ἰσαξίως καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἡ λατρεία μας εἶνε ἀτελής. Ἀτελὴς δὲ λατρεία δὲν ἐφελκύει ἄφθονον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Μία σοβαρὰ αἰτία τῆς πτωχείας μας εἰς πνευματικὰ χαρίσματα εἶνε καὶ αὐτή· Δὲν τιμῶμεν ὅσον πρέπει τὴν πηγὴν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, τὸ Πνεῦμα τὸ Πανάγιον.

Εἴθε ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐτίμησε διὰ τῆς σαφοῦς ἀποκαλύψεως τῆς βαθυτέρας καὶ ὑψηλοτέρας ἀληθείας περὶ Ἑαυτοῦ, τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας καὶ Εὐλογητῆς Τριάδος, εἴθε ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, ὅπως αἰσθανόμεθα τὸ ρῖγος τῆς Θεότητος τοῦ Πατρός, καὶ τὸ ρῖγος τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ, οὕτω νὰ αἰσθανώμεθα καὶ τὸ ρῖγος τῆς Θεότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ καθὼς τιμῶμεν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, οὕτω νὰ τιμῶμεν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ - ΕΝΟΤΗΣ

Ὅτε καταβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε,
διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὕψιστος·
ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν,
εἰς ἑνότητα πάντας ἐκάλεσε
καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

Ὁ ἀνωτέρω ὕμνος εἶνε τὸ κοντάκιον τῆς Πεντηκοστῆς. Δίδει συντόμως τὸ περιεχόμενον τῆς ἑορτῆς.

Ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος παραλληλίζει ἐδῶ δύο γεγονότα. Τὸ ἓν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ ἄλλο ἐκ τῆς Καινῆς. Παραλληλίζει τὴν Βαβὲλ μὲ τὴν Πεντηκοστὴν (Γεν. 11, 1 - 9· Πράξ. κεφ. 2). Ἀλλὰ ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ Βαβὲλ καὶ Πεντηκοστῆς;

Ἐκ πρώτης ὄψεως βεβαίως φαίνεται, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων γεγονότων δὲν ὑπάρχει σχέσις. Ἐν τούτοις ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος, ἐμβαθύνων εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα, εὑρίσκει ὅτι ὑπάρχει σημαντικὴ μεταξύ των σχέσις, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκφράζει κατὰ τρόπον ὡραιότατον εἰς σχῆμα ἀντιθέσεως.

Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Βαβὲλ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Πεντηκοστῆς λόγος γίνεται περὶ γλωσσῶν. Ἐκεῖ μὲν περὶ τῶν γλωσσῶν τῶν ἀλαζόνων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔκτιζον πόλιν καὶ πύργον διὰ νὰ φθάσουν τὸν οὐρανὸν καὶ ν' ἀφήσουν ὄνομα μεγάλο· ἐδῶ δὲ περὶ τῶν πυρίνων γλωσσῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, αἱ ὁποῖαι ἐφάνησαν εἰς τὸ ὑπερῷον τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἦσαν συνηγμένοι ἀναμένοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Παρακλήτου. Τὰς πρώτας γλώσσας ὁ Ὕψιστος κατέβη καὶ συνέχεεν. Ἐπέφερε δηλαδὴ σύγχυσιν μεταξὺ αὐτῶν. Ἐπέφερε δὲ ὁ Θεὸς τὴν σύγχυσιν ἀπὸ φιλανθρωπίαν, διὰ νὰ μὴ ἐπιδώσῃ περισσότερον ἡ κακία, διὰ νὰ μὴ προχωρήσῃ περισσότερον ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀλαζονείας των. Τὰς ἄλλας γλώσσας, τὰς πυρίνας, ὁ Ὕψιστος διένειμε. Διεμοίρασε δηλαδὴ εἰς ἕκαστον τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι ἀνέμενον εἰς τὸ ὑπερῷον, ἐν ὅλῳ ψυχαὶ ἑκατὸν εἴκοσι.

Ἡ σύγχυσις ἐκείνη τῶν γλωσσῶν εἰς τοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς ἀποτέλεσμα εἶχε τὸν διαμερισμόν, τὴν διαί-

ρεσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ συνεννοηθοῦν μεταξύ των καὶ διηρέθησαν εἰς ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ὡμίλει διαφορετικὴν γλῶσσαν, ἐνῷ μέχρι τότε ὅλη ἡ ἀνθρωπότης ἦτο ἔθνος ἓν καὶ γλῶσσα μία, ὅπως βεβαιώνει ἡ Γραφή, ἀπέδειξε δὲ καὶ ἡ ἐπιστήμη τῆς γλωσσολογίας. «Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι» (Γεν. 11, 1). Ἡ διανομὴ ὅμως τῶν γλωσσῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς χρόνους τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔχει τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα· Τὴν ἑνότητα τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν συναδέλφωσιν αὐτῶν. «Ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν, εἰς ἑνότητα πάντας ἐκάλεσεν».

Ἀλλὰ πῶς; Διὰ τοῦ κηρύγματος. Διὰ τοῦτο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατῆλθεν ὑπὸ μορφὴν πυρίνων γλωσσῶν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὅλων τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, εἶνε νὰ λαλοῦν καὶ διαλαλοῦν πανταχοῦ τῆς γῆς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, νὰ κηρύττουν μὲ πυρίνην γλῶσσαν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ποῖον εἶνε τὸ περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος τούτου; Τί λαλοῦν αἱ γλῶσσαι τῶν χριστιανῶν; Νὰ ἔχωμεν ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην καὶ νὰ φρονῶμεν τὸ αὐτὸ πάντες καὶ νὰ μὴ ὑπάρχουν ἐν ἡμῖν σχίσματα. Κήρυγμα ἑνότητος. Κήρυγμα συναδελφώσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀδιακρίτως ἔθνους καὶ φυλῆς καὶ γλώσσης. Τὸ κήρυγμα τῆς Πεντηκοστῆς ἀπηυθύνθη πρὸς ἀνθρώπους «ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν». Τὸ ἤκουσαν Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ρωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες. Ἤκουε δὲ ἕκαστος εἰς τὴν ἰδικήν του γλῶσσαν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὅλας τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων λαλεῖ. Ἢ μᾶλλον, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λαλεῖ μίαν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἀντιλαμβάνωνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγάπης. Καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ γλῶσσα εἶνε ἐκείνη, ἡ ὁποία ἑνώνει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ὑπάρχει Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, βάρβαρος καὶ Σκύθης, φωνάζει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος. «Πάντες ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3, 28· Κολ. 3, 11). Ὅλοι ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν, εἴτε λευκοὶ εἶνε εἴτε μαῦροι εἴτε κίτρινοι εἴτε ἐρυθρόδερμοι, καὶ εἰς οἱονδήποτε ἔθνος καὶ ἂν ἀνήκουν καὶ εἰς οἱανδήποτε χώ-

ραν καὶ ἂν κατοικοῦν καὶ ὁποιανδήποτε γλῶσσαν καὶ ἂν ὁμιλοῦν, ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοὶ αἰσθάνονται ὡς ἀδελφοί, καὶ προτοῦ νὰ γνωρισθοῦν ἀγαπῶνται καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ τῶν μυστικῶν ἀσυρμάτων τῆς προσευχῆς. Ὅλοι ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστὸν ἀποτελοῦν ἓν ἔθνος, τὸ ἔθνος τοῦ Θεοῦ.

Διὰ νὰ δείξῃ λοιπὸν ὁ ὑμνογράφος ὅτι αἱ γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων διαιροῦν, ἐνῷ αἱ γλῶσσαι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἑνώνουν, διὰ τοῦτο ἔκαμε τὸν παραλληλισμὸν μεταξὺ Βαβὲλ καὶ Πεντηκοστῆς.

Ἀλλὰ καὶ δι' ἕνα ἄλλον λόγον νομίζομεν ὅτι ἐνεθυμήθη ὁ ὑμνογράφος τὴν Βαβὲλ προκειμένου νὰ ἐγκωμιάσῃ τὴν Πεντηκοστὴν ὡς ἑορτὴν τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῆς Βαβέλ, ρίπτεται συγχρόνως φῶς, ἂν καὶ ἀμυδρῶς, ἐπὶ τοῦ μεγαλυτέρου μυστηρίου τῆς Θρησκείας μας, τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Φαίνεται ἐκεῖ ἡ Ἁγία Τριάς. Παρουσιάζεται συνεπῶς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τιμῶμεν κατὰ τὴν Πεντηκοστήν. Ἰδοὺ τὸ περίφημον ἐδάφιον· «Καὶ εἶπε Κύριος· Δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν» (Γεν. 11, 6 - 7). Δὲν εἶπεν ὁ Θεός, ἂς καταβῶ, ἀλλ' ἔλθετε καὶ ἂς καταβῶμεν καὶ ἂς συγχύσωμεν. Δὲν ὡμίλησε δηλαδὴ ὁ Θεὸς περὶ ἑαυτοῦ κατὰ ἑνικόν, ἀλλὰ κατὰ πληθυντικόν. Διατί; Διότι ὁ Θεὸς εἶνε τρία πρόσωπα, ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Τὸ αὐτὸ λοιπὸν Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐπέφερε τότε τὴν σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἰτίας τῆς ἀλαζονείας των, τὸ αὐτὸ Πνεῦμα φέρει τώρα τὴν ἑνότητα καὶ κάμνει ὅλους τοὺς πιστοὺς ὅλων τῶν ἐθνῶν νὰ εἴμεθα ὅλοι ἀδελφοί, νὰ εἴμεθα ἕν, καὶ ἐνῷ ὁμιλοῦμεν διαφορετικὰς ἀνθρωπίνας γλώσσας, ἐν τούτοις νὰ ἔχωμεν μίαν φωνήν, τὴν φωνὴν τῆς Πίστεως. Καὶ ἐπειδὴ λοιπὸν εἴμεθα ὅλοι ἓν καὶ φωνὴ μία, διὰ τοῦτο καὶ «συμφώνως», μὲ μίαν δηλαδὴ φωνὴν ὅλοι μαζί, μὲ μίαν πίστιν καὶ μὲ μίαν καρδίαν, δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ